Panzer VII. 439. 5 u. XI. 468. 5. Proctor 11 028. Ebert 10 330. Goedeke I. 32. Dodgson I. 261. 504. Murray, Germ. B. 210. Die berühmte seltene Erstausgabe der von Celtes im Kloster St. Emmeran zu Regensburg entdeckten und mithilfe der Sodalitas Celtica auf Kosten Kurfürst Friedrichs des Weisen herausgegebenen Werke Hrotswiths. „Die Veröffentlichung war für die ganze gelehrte Welt ein bedeutsames Vorkommnis" (Schottenloher), wie die begeisterten Lobverse zeigen, die 13 Mitglieder der Rheinischen Sodalität: Dalburg, Trithemius, Heinr. v. Bunau, Eitelwolf v. Stein, I. Tholophus, H. Groninger, I. Vernerus, Mellerstadt, J. Lateranus, I. Stabius, Urb. Prebusinus, Seb. Sprentz, und Pirckheymer (letzterer in griechischer Sprache) beisteuerten. Ausser den Komödien enthält die Ausgabe die 8 poet. Legenden und die panegyrische, aber historisch wichtige Darstellung der Regierungstaten Kaiser Ottos I. — Zu den berühmten Holzschnitten vgl. Dodgson, Murray, Winkler 246—47, p. 429 usw. —

THE RARE FIRST ISSUE OF THE FIRST EDITION

Our copy of this rare book belongs to the earliest issue in which the several errors in the colophon remain uncorrected. In later issues the division of the lines is different, "sodalitis" is corrected to "Sodalitatis" (with capital "S"), the stops are taken out after each letter in the quire-register, etc., etc. (See Fairfax-Murray Cat. I, p. 370).

Roswitha oder Hrotsuitha, die Benediktinernonne von Gandersheim in Niedersachsen, die 930 n. Chr. geboren ist, war die erste deutsche Dichterin. Sie dichtete 6 Prosadramen in lateinischer Sprache, wobei sie sich Terenz zum Vorbild nahm, 8 Heiligenleben in Hexametern und ein Lobgedicht auf Kaiser Otto I. Ihre Schriften wurden zuerst wieder von Celtes entdeckt, der in der Klosterbibliothek von St. Emeran in Regensburg eine Handschrift fand, die er dann der vorliegenden Ausgabe zu Grunde legte.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

http://www.archive.org/details/operahrosuiteill00hrot

OPERA HROSVITE ILLVSTRIS VIRGINIS ET MONIALIS GERMANE GENTE SAXONICA ORTE NVPER A CONRADO CELTE INVENTA.

In hoc libro hæc cõtinenť.
Comedi e ſex in emulatiõem Therencii
Prima Gallicanus.
Secunda Dulcicius.
Tercia Callimachus
Quarta Abraham.
Quinta Paffnucius
Sexta Fides & Spes.

Octto ſacræ hyſtorie uerſu hexa. & pẽtha.
Hyſtoria beate Marie uirginis
Hyſtoria Reſurrectionis domini
Hyſtoria & uita ſancti gangolfi
Hyſtoria ſancti Pelagii
Hyſtoria cõuerſionis ſancti Theophili
Hyſtoria Proterii & ſancti Baſilii
Hyſtoria paſſionis ſancti dyoniſii
Hyſtoria paſſionis ſancte agnetis.

Panegiricus uerſu hexametro in laudẽ & geſta Oddonis magni primi in germania imperatoris

Non est prætermittenda Rosuitta Germana illustris virgo, quæ metro gesta conscripsit Ottonis I. Imperatoris, et iam impressum opus circumfertur. Simon Majoli Episcopus Vulturariensis [illegible] dierum Canicul. Colloq. 5.

Ad Fridericum Illuſtriſſimū Saxoniæ ducem & Rhomani
imperii electorē Conradi Celtis in opera Rhoſuithæ moni
alis & uirginis Germanicæ prefacio & epiſtola Incipit.

Difficili & longa peregrinatiōe nō ſine peculii mei & proſpere ualitudinis ia
ctura princeps Illuſtriſſime germanie noſtræ fines & eius interiora quæ tu: ger
manuſq; tuus Madburgenſis Archiepiſcopus & germanie primas longe lateq;
poſſidetis pluſtraui. Euq; laborē & itinerū pericula libēs ſemp & hilari animo
ſubii: ut antiquos & nondum impreſſos inquirerē codices & ſi quos in hercinia
ſilua. alpibus. obnobiiſq; mōtibus & uaſtis germanie ſolitudinibus paludibus
etiā in monaſteriis & cenobiis druidarū locupletiſſime a noſtris imperatoribus
& ducibus fundatis inueniſſem : noſtrorū ſeculorū fœlicitate p impreſſoriā artē
a noſtris homibus inuentā in lucē proferrē. Ad quā rem multæ ſane & honeſtæ
cauſæ me impulerant. Nec uaniloquētia aliquorū maledicorū & detractorū me
orum me ab incepto deterrere potuerat: Qui dū in alio uiderint quod impar ſu
is uiribus uel quod illi ſua ignauia & ob inſitā ingenii & inerciæ hebetudinē &
tarditatē attingere nequeūt. Mox aliene uirtuti cui nihil inuiū & inacceſſum eſt
obloquunť & obſtrepūt: ſacrilegiiq; eos inſimulāt qui uetuſtos codices & quic-
quid lrarū ſub Conſtātinis Karolis & Arnulphis Fridericis & Conradis & Od
donibus clariſſimis & religioſiſſimis impatoribus in germaniā illatū: aut apud
nos natū cōſpexerint: græcaq; & rhomana illa priſco charactere cōſcripta legere
nō poterint. Quibus ego benigne admodū reſpōdeo. pulcerrimū eſſe homini
germano & laudi toti germanice nationi: ſi quis amore lrarū & patriæ peregri
natōes ſuſceperit & quæcūq; exēplaria uetera græca aut latina: dono: cōmutati
one: uel mutuo aut numerata pecunia conquirere poſſit. Illaq; impreſſioni man
dare. Et dum illa impreſſa aut trāſcripta fuerint cū uſura & ut ita dicā poſtlimi-
nio acceptis induuiis iu loca ſua & cenobia reuertanť. Quo circa dū uidiſſem
multa preclara & illuſtria exēplaria tāquā ægregia & optima quedā de nobis
ſpolia ab Italis e germania in italiā delata ibiq; impreſſa. Cogitabā ego ad me
hominē in media germania & hercinia natū: & qui primus inter germanos lra-
rum ornamēta & inſignia ac imperialē laurū a cæſare: tuo priceps illuſtriſſime
Friderice ductu & monitu: accepiſſem: ſucceſſionis & hereditatis iure ſpectare
debere: ut latētes in obſcuro codices uelut uenator egregius elicerē. Germaniſ-
q; meis tanquā opipera quedā offerrē: quibus illi ueterū noſtrorū patrū & pge
nitorū circa lras & religionē chriſtianā noſtrā diligētiā & iuges labores uiderēt
& intelligerēt: Cōmiſeratōe q̄dā ductus & priſcorū germanorū laboribus mirū
immodū cōpaciēs: ut quæ illi magnis impenſis & uigiliis: dū ante annos ſeptin
gētos Rhomanas lras: prius enī græcis uſi fuimus: cū religione chriſtiana ſuſce
pimus ſcripſiſſent: Illa iam ſeculorū noſtrorū ignauia & incuria: dū ſpecioſa ui-
cia ſequimur: a cœli iniuria puluere p lrarū ſtudiis ſitu & carie & ut cū gemitu
dicā a blaptis etiā nō ſatis tuta eſſent. Acceſſit mira mihi quædā hiſtoriarū ger
manicarū uicinarūq; nobis nationū cupido. Vt ſi quos inueniſſem de regibus
& impatoribus noſtris codices aut illorum clare geſta aut dicta ab externis uel
noſtraciis lris mādata: illos i lucē ederē aut ad Illuſtratā noſtrā germaniā que in

manibus eſt inſerere: aut argumēta ſcribēdi accipere. Cū itaq; nup eius grā pe/
gre ꝓfectus fuiſſem: forteq; in cenobiū ordinis ſcti Benedicti cōceſſiſſem: reperi
uetuſtiſſimū lr̄a ferme gothica & mulieris manu cōſcriptū codicē ſub titulo & in
ſcriptiōe uirginis & monialis germanæ gēte ſaxonica. Quo cōtinebanẗ ea que
in frōte & indice huius uolumis cōtineẗ. Incredibile dictu quāto ſtupore & gau
dio correptus fuerim dū mulierē germanā poſt ſexcētos annos tot enī ab Oddo
ne primo in noſtrā uſq; etatē fluxere: latina orōne & uerſu loquētē legiſſem. Mi/
rabar in ea uehemēter tria que admodū paucis cōceſſa ſunt ut Ioannes dalbur/
gius uormacienſis antiſtes omniū decus noſtrū & lr̄arū & preſulū ſingulare or/
namētū in diſticho ſuo memit: ꝙ talia puellari ætate ſcripſerit & femīa in media
barbarie & patria horrida genita. Mirabar inſup antiquos uerborū & noīm in/
flexiones & ſtructuras: ut ſois ꝓ ſibi tis ꝓ tibi mis ꝓ mihi: figuras etiā & dictio
nū paſſiōes ut debrius ꝓ ebrius & id genus plura: Taceo liberales artes mathe
maticæq; diſciplinas ī qbus ſe illa doctā & admirabilē oſtēdit ut de tonis & mu
ſica in paffnucio & de ui & uirtute & naturis numerorū in fide: ꝙ ſi aliqbus orō/
nis cōpoſitio ī carmine & orōne eius naſum cōtraxerit: dent queſo ueniā nō ſibi
ſed illis ſuis tp̄ibus: quibus nulla alia eloquētia ꝓpter barbarorū diluuiū parēs
lr̄arū Italia uſa eſt: Teſtes decretales & clemētine oēs eius tp̄is & ſeculi epiſtolæ
& reſcripta: Teſtis eſt Codex & q magni Gregorii moraliū libri & aliorū illius
ſeculi ſcriptorū: in qbus longe alia q̄m in digeſtis: diuo Hieronymo. & Auguſti
no elocutiōis cōpoſitura eſt: Vbi oīa ad arythmū & cōcinnā medii & finis ſono
ritatē referunẗ: quē Cicero colorē ſimiliter cadentē & deſinētē noīat: Proinde nō
me tātū huius uirginis noſtræ lr̄æ delectabāt. Quātū uel ille nr̄æ cymbricæ mu
lieris: uel uelada illa aut aurinia a Rhomanis ſcriptoribus q ſingularē in bello
uirtutē & diuinationē illis diuinitus inſpiratā cōmemorat. Lōgū eſſet princeps
illuſtriſſime ſi germanarū mulierū uirtutes ab humanis ſublatarū & adhuc ui/
uētiū recēſere uellē: Nec ego tāti ſapho clœliā uel Hieronymi euſtochiū & pau
linā: aut apud hebreos Ruth Iudith & Heſter: Quātū ego in muſicis inſtrumē
tis omībus doctiſſimā Annā germanā: aut agnulā phriſiā in carminibus ſaphi
cis iureciuili & diuino & philoſophia admirabilē: Aut illā noſtrā charitatē Vili
baldi pyrkhamers hoſpitis nr̄i ſororē in romana lingua & ſcribēdis epiſtolis fa/
cilē & extēporaneā: Nullus ſexus & ætas in omī terrarū loco ad uirtutē & erudi
tionē imbecillis & indocilis eſt: ſi quādo īgeniū induſtria educatio & preceptio
illi adeſt: Cū itaq; princeps illuſtriſſime lōga mecum cogitatiōe uoluiſſem. Cui
nā opus tāte mulieris dedicare deberē: Occuriſti tu mox in illis decretoriis & co
micialibus Norinbergæ diebus: Cunq; codicē iſtius nr̄æ poetæ tibi obtuliſſem:
Tu mox ut imprimereẗ iuſſiſti & curaſti: data etiā a ceſareo ſenatu priuilegio ne
quis hāc & alia exēplaria impreſſa in decē annis poſt me & ſodales meos in li/
beris & impialibus urbibus imprimere auderet: ſub certa & debita mulcta: Ac/
cipe igiẗ princeps illuſtriſſime lr̄aria illius mulieris gēte tua ortæ munera: que
tu ut æterniora ſunt maiora eſtimas quā ſi tibi qd fluxū & caducū obtuliſſemus
Tantus enī amor tuus in æternas & immortales ut ita dixerim lr̄as & relligionē
chriſtianā ē ut facile oēs alios germaniæ pricipes multos etiā preſules ad quos
lr̄arū cura & p̄ocinū iure ſpectare deberet excellas & ſuperes ſequeris tu recte

& inheres ueſtigiis Oddonis illius primi.cuius oẽ pr̃imoniũ & ampliſſimũ im/
periũ tu & germanus tu9 Erneſtus Madburgẽſis archiepũs hereditario quodã
iure titulo & ꝓpe ſaguinis ꝓpagatiõe & affinitate poſſidetis.Accepiſti eã a ꝓge
nitoribus tuis & pr̃e illuſtriſſimo Erneſto inſtitutionẽ:q religione pietate iuſticia
& ſingulari clemẽcia & liberalitate ſup oẽs ſui ſeculi pricipes pollebat & emine/
bat:fœliciſſimus ille fecũditate illuſtriſſimæ cõiugis bauarorũ familia antiqſſi/
ma & nobiliſſima ortæ:cũ qua ante ſuſceptã etiã religionẽ ſaxonibus cõiugia &
affinitates fuere: Multã ille& inclitã ex ea ſua nobiliſſima & religioſiſſima feia
genitor tuus ſuſcepit prolẽ: De qua duo clariſſimi adoleſcẽtes ſacris iniciati a di
tiſſimis potẽtiſſimiſq; in tota germania eccleſiis Mogũdina & Madburga in põ
tifices poſtulati ſunt. Te tuoq; germano Ioãne ad patrias terras & rempub.po/
tẽtiſſimi ducatus relicto:In quo tu ſingulari prudẽcia conſilio ſapia & modeſtia
& amore pacis & cõcordie qui in germaniæ prĩcipes rarus affectus eſt eluces &
emicas:latrocinii piurii ſeuiſſimus hoſtis & inimicus. Nõ facile dixerim quãtas
tu expẽſas ꝓ prĩcipũ nr̃orũ cõcordia firmãdaq; Italiæ galliæ germaniæq; ueſtre
pace & unione feceris:quotq; annos eius rei gr̃a procul a patria apud Fridericũ
Ceſarem apud quẽ nũc Imperiũ rhomanũ ſpirat Maximilianũ inuictiſſimũ re/
gẽ abſumpſeris.Nulla tibi de patria terra & ampliſſimo ducatu tuo cura.Nul/
la de cõiuge ducẽda animi ſollicitudo.Q uicqd opũ uiriũ animi & cõſilii in te ẽ:
hoc totũ reipub.chriſtiane & imperio rhomano & ꝓ eius maieſtate cõſeruanda
impẽdis.donas.prebes & offers animi tui nobiliſſimi & corpis tui ægregii: illa
diuina quedã ex natalibus & ſigillatis ut genethliaci dicũt ſtellis dona ſũt ex de
core enĩ uultus tui & oculorũ tuorũ modeſtia & quadã ſingulari gratia:hoĩm in
te fauorẽ trahis & rapis.Admirabilis inter has uirtutes laborũ & uigiliarũ paci
encia & tolerãcia:Si quãdo a repub.uacas aut uenatiõi relaxãdi animi gr̃a intẽ
dis:mirũ tuũ in lr̃as ſtudiũ eſt:Nũc poetas nũc oratores & hyſtoriographos iã
medicos & theologos nũc iuriſperitos audis legis & te illis oblectaris.Nunc in
mathematice diſciplinis nũeris & mẽſuris aſtrorũq; obſeruationibus & naturis
& motibus delectaris:Muſicã & picturã & eas quas græci & latini ĩ admiratõe
& maximo cultu habuere carũq; artiũ ægregios mgr̃os tuis donis & muneri b9
donas & accumulas:facis tu ut Sigiſmũdus quõdã impator fecerat: q ſupra no
biles illos ĩ ſua curia honorabat & locabat : qui ĩgenii preſtãcia & ſingularib9
artib9ceteros mortales anteirẽt:Interrogat9cur id faceret:nobilitatẽq; & illuſtri
natos genere deſpiceret.Reſpondiſſe fert̃:Iure ego illos colo & ceteris mortali/
bus prefero quos natura parẽs & deus ſingulari donauit ĩngenio:Subiciens il/
los ſolos naturã & deũ poſſe creare.In ſua aũt ptãte ſitũ ut ĩ ſingulas horas no
biles titulo & prediis faceret.Q uapropter princeps illuſt.ob eas ægregias ani/
mi & corpis tui dotes oẽs qui ingenio aut aliqua ſingulari arte pollẽt te colũt &
obſeruãt tibiq; & illuſtriſſime tue familiæ obſeruãcia & obſequio aſſurgunt. E
quorũ numero & ego me tibi tuiſq; illuſtriſſimis germanis archipreſuli & ioãni
totũ offero dedo & cõmendo.Vale Princeps illuſtriſſime noſtramq; nomini tuo
dedicatã poetã germanicã ſi quãdo a republi. uacaueris lege & reuolue. Vale
iterum ex Norinberga Auguſta pretoria diuerſorio noſtro lr̃ario Ede Vilibaldi
pyrkhamer Vtriuſq; liugue & philoſophie ſtudioſiſſimi.

SODALITATIS LITTERARIE EPIGRAM-
mata In Norinbergæ Conuentu principũ & decreto
riis Imperii diebus cõſtituta. In opera Hroſuithæ cla
riſſimæ uirginis & monialis Germanicæ.

Ioãnes Dalburgius Vormacien Epiſc. ſodali
tatis litterariæ p uniuerſam germaniã prĩceps.

Q ue paucis ætas cõceſſit patria ſexus
Hroſuitha uirgineo preſtitit ingenio
Aliud eiuſdem.
Affro laus ſcenæ: Lyra. Flacco: Bella maroni
Multiplicem laurum Hroſuita docta gerit.
Ioãnes tritennius Abbas in ſponheim
Cur nõ laudemus germanæ ſcripta puellæ
Que ſi græca eſſet iam dea certa foret
Adde ꝙ hos cecinit q̃m priſco tempore uerſus.
Hinc ſexcenteno phœbus ab orbe redit
Heinricus de Bunau.
Quantum germanis faueant pia numina cœli
Hac nunc in docta uirgine noſſe potes
Hec ueteres ſanctos uates uenerãda recenſet
Et plus q̃m ſapho carmina caſta canit
Ololikos de Stein al's Eyteluolff
Hac de germana quid graie quid Itale ſentis
Non minus ac ueſtræ uerba latina canit
Vilibaldus byrkhamer Nombergen.

Εἰ σαπφὼ δεκάτη μουσάων ἐστὶν ἀειδόντων
Ῥοσβὶθ ἑνδεκάτη μοῦσα καταγράφεται

Eiuſdem traductio
Si ſapho decima eſt muſarum dulce canentum
Hroſuitha ſcribenda eſt undecima aonidũ.
Ioannes tholophus prepoſitus
Vt lyra threicio conceſſit carmina uati
Que micat arctoo fulgida ſtella polo
Hec eadem influxit Hroſuitæ uerba chelimq;
Nata ex ſaxonicis caſta poeta plagis
Heinricus Groninger
Inuide diuinos non ceſſas carpere uates.
Tanquã mendaces uaniloquoſq; uiros
Nonne uides quãtũ hec monialis carmĩe poſſit.
Hyſtorias ſacras uirgo diſerta canens

Ioannes Vernerus
Hroſuitha germanis nunc maxima gloria terris.
Carminibus lacios nectere docta modos
Nec minus & uoces deſcribit culta ſolutas.
Libera therencii comica facta ſequens
Martinus Mellerſtat medicus
Gloria quanta fuit magnis Oddonibus armis.
Gloria tanta tibi Hroſuitha in hyſtoria:
Conradus Celtis
Si proba magniloquũ cogens centone maronem
Atq; aluit doctum quos tulerat latium
Hanc noſtrã legerent ſaxono ſanguine cretam
Noſtræ laudaſſent carmine uatis opus.
Ioannes Lateranus
Olim in arctoa generata terra
Saxonæ gentis generoſa uirgo
Cuius antiquũ memoratur eſſe
Hroſuitha nomen
Illa diuinos cecinit calores
Martyrum ſanctas modulata uitas
Arte q̃in magna druidumq; geſta
Docta recenſet
Quam ſacro denam numero ſororum
Phœbus adſcripſit miſerans laborum
Et ſibi dignos cumulans honores
Laude perenni.
Ioannes Stabius mathe.Ingelſtadien
Barbara noſtra licet dicatur patria tellus
Expers & gray dogmatis & lacii
Attamen hoc calamo potuit germana uirago.
Hroſuitha quod lacii uix potuere uiri
Vrbanus prebuſinus
Quanta fuit grays ſapho doctiſſima muſis
Tanta fuit laciis Hroſuitha carminibus.
Sebaſtianus Sprentz
Claruit ut quondã ſeptenis græcia ſophis
Extulit ut uates inclita rhoma ſuos
Sic decus & patriæ ſplendor celebrat̃ in oris
Hroſuitha germanis digna puella legi.
Finis.

Hroſuithæ illuſtris mulieris germanæ.gente ſaxonica ortæ in ſex comedias ſuas prefatio Incipit fœliciter.

p

Lures inueniunť catholici:cuius nos penitus expurgare nequi/uimus facti:qui ꝓ cultioris facūdia ſermonis:gentiliū uanitatē librorū utilitati preferūt ſacrarū ſcripturarū.Sunt etiā alii ſacris inherētes paginis:qui licet alia gentiliū ſpernāt:Therēcii tamē figmenta:frequētius lectitāt:& dū dulcedine ſermonis delectanť:nefandarum noticia rerū maculanť.Vnde ego clamor ualidus gandes hemēſis:nō recuſaui illū imitari dictādo:quē alii colūt legēdo:quo eodē dictatiōis genere: quo turpia laſciuarū īceſta fœiarū recitabāť:laudabilis ſacrarū caſtionia uirginū iuxta mei facultatē ingenioli celebrareť. Hoc tamē facit nō raro uerecūdari: grauiq; rubore ꝑfundi:ꝙ huiuſmodi ſpecie dictatiōis cogēte:deteſtabilē illi/cite amātiū demenciā:& male dulcia colloquia eorū: que nec noſtro auditui ꝑmittunť accomodari dictādo mente tractaui:& ſtili officio deſignaui:Sed ſi hæc erubeſcēdo negligerē:nec ꝓpoſito ſatiſfacerē:nec innocentiū laudē adeo plene iuxta meū poſſe exponerē:quia quāto blādiciæ amentiū ad illiciendū promptiores:tāto & ſuꝑni adiutoris gloria ſublimior: & triūphātiū uictoria ꝓbať glorioſior:preſertim cū feminea fragilitas uinceret:& uirilis robur cō/fuſioni ſubiaceret.Nō enī dubito mihi ab aliqbus obici:ꝙ huius uilitas di/ctationis:multo inferior: multo cōtractior:penituſq; diſſimilis eius:quē proponebā imitari eorū cōcedo ſentenciis:Ipſis tamē denūcio:me in hoc iure reprehendi nō poſſe quaſi his uellē abuſiue aſſimilari:q mei inerciā longe preceſſerūt in ſciētia ſublimiori. Nec enī tantæ ſum iactāciæ ut uel extremis me preſumā cōferre auctorū alumnis:ſed hoc ſolū nitor:ut licet nullatenuſ ualeā apte.ſupplici tamē mētis deuotiōe acceptū ī datorē retorqueā ingeniū.Ideo q; nō ſum adeo amatrix mei ut pro uitāda reprehēſiōe chriſti: qui in ſanctis oꝑať uirtutē quocūq; ipſe dabit poſſe ceſſem predicare . Si enī alicui placet mea deuotio:gaudebo.Si aūt uel pro mei abiectiōe uel pro uicioſi ſermonis ruſticitate nulli placet: memetipſam tamē iuuat quod feci:quia dū ꝓprii uilitatē laboris ī aliis meæ inſciētiæ opuſculis heroico ligatā ſtrophio in hac dragmatica iūctura ſerie colo:ꝑnicioſas gentiliū delicias abſtinēdo deuito.

Epiſtola eiuſdē ad quoſdā ſapiētes huius libri fau/tores & emēdatores priuſquā libros ſuos ederet.

p

Lene ſciis & bene moratis: nec alieno ꝑfectui inuidētibus ſed ut decet uere ſapientes cōgratulantibus Hroſuith neſciola nullaq; probitate ydonea:preſens ualere & perpes gaudere. Veſtræ igiť laudādæ humilitatis magnitudinē ſatis admirari nequeo magnificeq; circa mei utilitatem benignitatis atq; dilectiōis plenitudinē.condignarū recōpenſatiōe grã/rum remetiri non ſufficio. quia cū philoſophicis apprime ſtudiis enutriti: & ſciēcia lōge excellēcius ſitis ꝑfecti.mei opuſculū uilis mulierculæ ur̃a admiratione dignū duxiſtis & largitorē in me oꝑantis gratiæ: fraterno affectu gratulātes laudaſtis.arbitrātes mihi ineſſe aliquātulā ſcientiā artiū.quarū ſubtili/tas lōge preterit mei mulibre ingeniū.Deniq; ruſticitatem meæ dictaciūculæ

hactenus uix audebã paucis:ac ſolũmodo familiaribus meis oſtẽdere unde pene opera ceſſauit dictãdi ultra aliquid huiuſmodi. quia ſicut pauci fuere. qui me prodente pſpicerent:ita nõ multi:qui uel quid co rigẽdũ ineſſet enu cl'earẽt. uel ad audiendũ aliquid huic ſimile ꝓuocarẽt. At nuc quia triũ teſti moniũ conſtat eſſe uerũ, ueſtris corroborata ſentẽciis fiducialibus:preſumo & cõponendis operã dare:ſi quãdo deus annuerit poſſe. & quorũcũq; ſapiẽ tiũ examen ſubire. Inter hoc diuerſis affectibus:gaudio uidelicet & metu: in diuerſum trahor. Deũ nãq; cuius ſolũmõ grã ſum id quod ſum in me lauda ri cordetenus gaudeo. ſed maior q̃m ſim uideri timeo. quia utrũq; nefas eſſe nõ ambigo. & gratuitũ dei donũ negare: & nõ acceptum accepiſſe ſimulare unde non denego preſtante grã creatoris. per Dynamin me artes ſcire: quia ſum animal capax diſciplinæ: ſed per energiã fateor omino neſcire. pſpicax quoq; ingeniũ diuinitus mihi collatũ eſſe agnoſco: ſed mgrorũ ceſſante dili gentia incultũ. & propriæ pigricia inerciæ torpet neglectũ. Q uapropter:ne in me donũ dei annullaret̃ ob negligenciã mei ſi qua forte fila uel etiã floc cos de panniculis a ueſte philoſophie abruptis euellere quiui:prefato opu ſculo inſerere curaui. quo uilitas meæ inſciẽtiæ intermixtione nobilioris ma teriæ illuſtraret̃. & largitor ingenii tanto amplius in me iure laudaret̃:quã tõ muliebris ſenſus tardior eſſe credit̃. Hæc mea in dictando intẽtio. hæc ſo la mei ſudoris cauſa eſt. neq; ſimulãdo me neſcita ſcire iacto:ſed quantũ ad me tantũ ſcio quod neſcio. quia enim attractu ueſtri fauoris atq; petitiõis ha rundineo more inclinata: libellũ quem tali intentione diſpoſui:ſed uſq; huc pro ſui uilitate occultare. q̃m in palam ꝓferre malui. uobis perſcrutandũ tra didi. decet ut nõ minoris diligẽcia ſollicitudinis cũ emendando inueſtigetis q̃m proprii ſeriem laboris. & ſic tandẽ ad normã rectitudinis reformatũ mi hi remittite:quo ueſtri magiſterio premõſtrãte. in q̄bus maxime peccaſſem poſſim agnoſcere.

ARGVMENTVM IN GALLICANVM.

Conuerſio gallicani principis miliciæ. qui iturus ad bellum cõtra ſcithas ſacratiſſimã uirginẽ cõſtantiã: Conſtãtini imperatoris filiã deſponſauit. ſed in cõflictu prælii nimiũ coartatus:per Iohannẽ & paulũ primicerios conſtã ciæ cõuerſus:ad baptiſma cõuolauit. celibemq; uitam elegit. Poſtea autẽ iu bente Iuliano apoſtata in exiliũ miſſus martyrio eſt coronatus. Sed & Iohã nes & Paulus eodem iubente clam occiſi & in domo occulte ſunt ſepulti. nec mora percuſſoris filius a demonio arreptus patris cõmiſſum: & martyrũ cõ fitendo meritũ:iuxta eorũ ſepulcra ſaluatus una cũ patre eſt baptiſatus.

COMEDIA PRIMA GALLICANVS

Conſtantinus. Gallicanus. Conſtancia. Artemia. Attica. Iohãnes. Paulus. Principes interlocutores.

CONSTANTINVS

Edet me Gallicane morarũ. quia gentẽ quã ſcis ſchitarũ romanæ ſolã reſiſtere paci. noſtriſq; temere preceptis reluctari. bello protrahis laceſſere. cũ pro tui ſtrẽnuitate id tibimet exercicii ad defenſionẽ nõ ignores patrie ſeruare. Gal. Tuis eni o auguſte Cõſtãtine obnixe manibus pedibuſq; ſemp inſiſtens. obſequiis tuæ auguſtalis excellẽtiæ uotis. effectu conabar reſpõdere operis. nec unquã ſubtraxi faciẽdis. Con. Si opus eſt monitu. nam memoriæ fixũ teneo. unde monui hortãdo pocius q̃m arguẽdo morẽ ut geras. Gal. Idipſum etiam ſtudebo nũc. Con. Gaudeo. Gal. Nec amore uitæ abduci potero. quin pagam quæ iubes. Con. Placet tuiq; in me beniuolenciã laudo. Gal. Sed ſumma implendæ intẽtio ſeruitutis ſummã expetit recõpenſationẽ mercedis. Con. Nec iniuria. Gal. Difficultas enĩ cuiuſcũq; laboris tollerabilius fert̃ ſi haud incerta accipiẽde ſpe mercedis releuat̃. Con. Patet. Galli. Vnde incũdi præmiũ periculi mihi queſo proponas in preſenti quo impigre dimicãs ſudore nõ frangar certaminis animatus ſpe retributiõis. Con. Quod digniſſimũ omĩq; uidebatur ſenatui gratiſſimũ nunq̃m tibi negabã. aut negabo premiũ. ſcnic& nr̃æ adeptionẽ familiaritatis precipueq; iter palatinos dignitates. Ga. Fateor. ſed id haud nũc molior. Cõ. Si aliud expetas oportet ꝓferas. Gal. Immo aliud. Cõ Quid? Gal. Si preſumo dicere. Cõ. Et bene. Gal. Iraſceris? Cõ. Nullomodo. Gal. Certe. Cõ. Non. Gal. Moueberis indignatiõe. Cõ. Ne id uereare. Gal. Dicã: iuſſiſti? Cõſtantiã tui natã amo. Cõ. Et merito decet ut herilẽ filiã honorabiliter ames. & amabiliter honores. Gal. Interrũpis dicẽda. Con. Nõ interrũpo. Gal. Ipſamq; ſi tua annuerit pietas deſpõſare geſtio. Con. Nõ leue appetit premiũ: ſed ſummũ uobiſq; o principes ante inſolitũ. Gal. Heu heu dedignat̃. preſciui. Inſtate queſo mecũ precibus. Prin. Decet tuã impator ægregie dignitatẽ: ut ꝓ ſui reuerentia hoc illi nõ abnuas. Cõ. Nõ abnuo quãtũ ad me. ſed ſubtili primũ inquiſitiõe reor inueſtigandũ an filia prebeat aſſenſũ. Prĩ. Cõſequẽs eſt: Con. Ibo ipſamq; ſi uelis gallicane pro hac re appellabo. Gal. Ac libẽs. Cõſtancia: Dominus impator adit nos ſolito triſtior quid uelit uehemẽter admiror. Cõ. Huc ades o filia cõſtãcia paucis te uolo. Cõ: Aſſum domĩe mi iube quid uelis: Cõ. Anxietate cordis fatigor. grauiq; triſticia afficior: Con. Vt te uenientẽ aſpexi triſticiã deprehẽdi: & licet cauſam ignorarẽ cõturbata ꝑtimui. Cõ. Tui cauſa cõtriſtor. Cõ. mei? Con. Tui. Cõ. Expauco quid eſt domĩe mi? Cõ. Piget dicere ne cõtriſteris. Cõ. Multo magis cõtriſtor ſi nõ dixeris. Cõ. Gallicanus dux cui frequẽs ſucceſſus triũphorũ primũ inter principes dignitatis adquiſiuit gradũ. cuiuſq; ope ſepiſſime indigemus ad defenſionẽ patriæ. Cõ. Quid ille? Cõ. Deſiderat te ſpõſam habitum ire. Cõ. me? Cõ. Te. Cõ. Mallem mori. Cõ. Preſciui. Cõ. Nec mirũ quia tuo cõſenſu. tuo ꝑmiſſu ſeruandã deo uirginitatẽ deuoui. Cõ. Memini. Cõ. Nullis enĩ ſuppliciis unq̃m potero cõpelli. quin inuiolatũ cuſtodiã ſacramentũ ꝓpoſiti Cõ. Cõuenit. Sed hinc coartor nimiũ. qa ſi (quod debet fieri paterno more)

te in propoſito ꝑmanſum ire conſenſero:haud leue damnū paciar in publica re. Si autē (quod abſit) renitor:æternis cruciandus pœnis ſubiacebo. Con. Si enī diuinū deſperarē adeſſe auxiliū:mihi q̄m maxime: mihi potiſſimū eſſet dolendū. Con. Verū. Con. Nūc autē nullus relinquit̃ locus meſticiæ: præſumēti de domini pietate: Cō. Quā benedicis mea Cōſtancia. Cō. Si meū digneris captare cōſiliū premōſtrabo:qualiter utrūq; euadere poſſis damnum. Con. O utinā. Cō. Simula prudēter pacta expeditiōe:ipſius uotis ſatiſfacturū eſſe. Et ut meū cōcordari credat uelle:ſuade. quo ſuas interim filias Atticam ac artemiā:uelut pro ſolidādi pignore amoris:mecū manſum ire. meoſq; primicerios Ioannē & paulū ſecū faciat iter arreptū ire. Con. Et quid:ſi uīctor reuertet̃:mihi erit agendū? Con. Reor omīpatrē prius eſſe inuocandum quo ab huiuſmodi intentiōe gallicani reuocaret animū. Cō. O filia filia. quātum dulcedinæ tuæ allocutionis:amaritudinē dulcoraſti mœſti patris. adeo ut pro hac re nulla poſt hac moueat ſollicitudine. Con. Nō eſt neceſſe. Con. Eam. & gallicanū læta promiſſiōe circūueniā. Con. Vade in pace mi domīe Gal. Curioſitate frāgar o principes: anteq̄m quid mis ſenior auguſtus. tā diu cū herili filia agat: experiar. Prin. Suadet illi uelle que deſideras. Gal. O utīnam preualeret ſuaſio Pau. Forſitan preualebit. Gal. Silete. Quieſcite. auguſtus reuertit̃:nō ut abiit obſcuro:ſed uultu admodū ſereno. Prī. Bona fortuna. Gal. Si enī:ut dicit̃. ſpeculū mentis eſt facies. ſerenitas faciei:manſuetudinē forte deſignat eius animi. Prī. Ita. Conſtā. Gallicane. Gal. Quid dixit? Prī. Procede:procede. uocat te. Galli. Dii propicii fauete. Cō. Perge ſecurus gallicane ad bellū. reuerſurus enī accipies quod deſideras præmiū. Gal. Illudis ne me? Con. Si illudo. Galli. Me fœlicē:ſi unū ſcirē. Con. Quid unum? Gal. Eius reſpōſum. Cō. Filiæ? Gal. Ipſius. Gal. Iniuſta ſatis ratio in hac re uerecundæ uirginis reſpōſum querere. Conſequētia autē rerū mōſtrabit eius aſſenſum. Galli. Si hūc ſcirem:reſponſum floccifacerē. Con. Licet experiare. Gal. Exopto. Cō. Sui primicerios Ioannē & paulū tecum cōmoratū iri decreuit. uſq; in diem nupciarū. Gal. Quā ob cauſam? Cō. Quo illorū ex cōfabulatiōe ipſius uitā:mores:cōſuetudinē poſſis prenoſcere. Gal. Bonū cōſilium. mihiq; q̄mmaxime placitū. Con. Scilic& tui filias ſecū uerſa uice deſiderat interim māſum ire. quatinus illarū per ſodalitatē tibi fiat morigera. Gal. Euax euax. omīa meis reſpōdēt uotis: Con. Fac ut adducāt̃ cicius. Gal. Statis milites? currite:abite. adducite filias ad obſequiū ſuæ dominæ. Mi. Aſſunt illuſtres gallicani natæ. tuæ familiaritati hera Cōſtācia: ꝓ ſui pulcritudinis. ſapieciæ. & ꝓbitatis ꝑſpicuitate. ſatis apte. Cō. Placet. Introducant̃ honorifice Amator uirginitatis: & īſpirator caſtitatis chriſte: q me precibꝰ martiris tuæ Agnetis: a lepra ꝑiter corpis: & ab errore eripiēs gētilitatis: inuitaſti ad uirgineū tui genitricis thalamū. in quo tu manifeſtus es uerus deus retro exordiū natus a deo patre. idemq; uerus homo ex matre natus in tpe. Te uerā & coeternā pr̄i ſapiēciā:p quā facta ſunt oīa: & cuius diſpoſitiōe cōſiſtūt & moderant̃ uniuerſa. ſuppliciter exoro:ut gallicanū:q tui in me amorē ſurripiēdo conat̃ extinguere:poſt te trahēdo:ab iiuſta intētiōe reuocare. ſuiq; filias digneris tibi aſſignare ſpōſas & iſtilla cogitatōibꝰ earū tui amoris dulcedinē

quatinus execrãtes carnale cōſorciū: ꝑuenire mereant̃ ad ſacrarū ſocietatem uirginū. Art: Aue cōſtancia: impialis hera. Cō. Saluete ſorores Attica & ar/ temia. ſtate. ſtate: ne ꝑcidatis. ſed libate mihi oſculū amoris. Ar. Tuū ad ob ſequiū domna alacri mēte uenimus. tuæ ditiōi ſūma deuotiōe nos ſubicim9. tantū ut tua nobis abundet gr̃a. Cō. Vnū dominū habemus in cœlis. cui de bet̃ deuotio nr̄æ ſeruitutis. In cuius fide & dilectiōe cōdecet nos ſeruara cor poris integritate unanimiter pſeuerare. ut mereamur aulā cœleſtis patrie: cū palma uirginitatis introire. Ar. In nullo reluctamur. ſed teſtes in oibus pre/ ceptis parere nitimur. precipue in agnitiōe ueritatis & ſeruādo ꝓpoſito uir/ ginitatis. Cō. Cōgrua ſatis reſpōſio. ur̄aq; ingenuitate cōdigna. nec dubito: quin diuinæ inſpiratiōe gratiæ ad credēdū eſtis ꝑuente. Ar. Qui poſſet fieri ut ſeruiētes ydolis ſanū ſaperemus ſine illuſtratiōe ſupne pietatis. Con. Sta bilitas ur̄æ fidei: ſpem mihi excitat de credulitate gallicani. Ar. Admoneat̃ tātū. haud dubiū qn credat. Cō. Aduocent̃ Ioānes & pau. Io. Preſto ſumus hera quos uocaſti. Cō. Ite citi ad gallicanū. & inherētes eius lateri: ſuadete illi paulatim myſteriū nr̄æ fidei: ſi forſan illū deus dignet̃ ꝑ uos lucrari. Pau Deus det ꝓuentū. nos adhibemus frequētationē hortamentorū. Gal. Opor tune aduenitis Ioannes & paule. ſuſpēſis diu animis: ueſtrū preſtolabar ad/ uētū. Io. Vt uocē iubētis domiæ hauſimus: tibi ad obſequēdu cōuolauimus Gal. Multomagis ur̄o. q̄m aliorū delector obſequio. Pau. Nō immerito. Nā uulgo dicit̃ qui dilectis obſequit̃ & ipſe ſit dilectus Gal. Verū. Io. Dilectio mittētis here recōciliat̃ nos familiaritati tuæ. Gal. Nō nego. cōuenite: cōgre gamini tribuni: & cēturiones. oēſq; mei iuris milites. aſſunt Ioannes & pau. quorū detinebar abſencia ne pergerē. Tri. Precede: collectim comitant̃. Gal Capitoliū & tēpla primū nobis intrāda. numinaq; deorū placanda ſunt ritu ſacrificiorū. quo proſperent̃ exitū pugne. Trib. Neceſſe. Io. Subtrahamus nos interim. Pau. Decet. Io. En dux egredit̃. aſcēdamus equos. offeram9 nos obuiā. Pau. Ac cito. Gal. Vnde uenitis? ubi fuiſtis? Io. Strauimus ſarcinulas premiſimus. quo expediti tuū iter poſſimus comitari. Gal. Placet. O tribuni (proch iupiter) aſpicio innūerabilis exercitus legiones: uariis armorū inſtru mētis horribiles. Tri. Hercle hoſtes. Gal. Reſiſtamus fortiter. & congredia/ mur uiriliter. Tri. Si eſt utilis nr̄i cōgreſſio cū tantis? Gal. Et quid mauultis? Tri. Submittere colla. Gal. Nolit hoc appollo. Tri. Edepol faciendū. en un/ diq; ſecus circūdamur. uulneramur. ꝑimimur. Gal. Eh heu qd erit? cū tribu/ ni me ſpernūt. ſe tradūt. Ioan. Fac uotū deo celi: te chriſtianū fieri. & uinces. Ga. Voueo. & ope implebo. Hoſtes Heus rex bradan: ſperāde fortūa uicto riæ: illudit nos. en dextre langueſcēt. uires fatiſcēt. ſed & incōſtācia pectoris cogit nos diſcedere ab armis. Bra. Quid dicā ignoro. ipſa quā toleratis? me urget paſſio. reſtat ut nos duci tradamus. Ho. Alias nō euadem9. Bra. Dux gallicane: noli in noſtrā perniciem ſeuire. ſed parce. & utere ut libet nr̄a ſerui tute. Gal. Ne trepidetis. ne formidetis. ſed datis obſidibus facite uos tribu tarios imperatoris. & uiuite beate ſub romana pace. Bra. Tuo arbitrio pen det quot qualeſq; accipe. quātūq; pōdus ſoluēdi cēſus nobis uelis imponere Galli. Soluite procinctū mei milites. nemo ledat̃. nemo perimat̃. amplecta

mur fœderatos:quos publicos inſectabamur inimicos. Io. Quãto magis ua
let intẽta precatio:q̃m humana preſumptio. Gal. Verũ. Pau. Quã efficax his
aderit ſupna miſeratio:quos deo cõmẽdat humilis deuotio. Gal. Perſpicuũ.
Io. Sed quod uouet̃ in perturbatiõe:ſoluẽdũ eſt in trãquillitate. Gal. Aſſen
tio. unde quãtocius baptiſari geſtio. ac reliquũ uitæ in dei obſequio uaca/
re. Pau. Iuſtũ. Gal. Ecce ĩ introitu noſtro proruũt rhomani urbicolæ:inſignia
laudũ ferẽtes ex more. Io. Cõſequẽs eſt. Ga. Sed nec noſtræ:nec deorũ forti
tudini:titulus debet̃ triũphi. Pau. Nullo modo:ſed uero deo. Gal. Vnde tẽ
pla arbitror tranſcũda. Io. Recte arbitraris. Gal. Et limia apoſtolorũ ſuppli
ci cõfeſſione eſſe intrãda. Pau. O te tali opinione fœlicẽ. nũc teſtaris te uerũ
chriſticolã. Con. Admiror o milites:cur Gallicanus tam diu ſe ſubtrahat no/
ſtris cõſpectibus. Mi. Vt urbẽ intrauit:greſſum ad domũ ſancti petri cõcite
tetẽdit. terratenuſq; p̲ſtratus:pro recepta uictoria:grates impẽdit altithrono
Cõ. Gallicanus? Mi. Ipſe. Cõ. Incredibile. Mi. En accedit. ipſum potes ſciſci/
tari. Con. Diu te gallicane ſuſtinui. ut modũ. exitũq;:experirer prælii. Galli.
Dicam digeſtim. Con. Hoc interim paruipendo:quo ediſſeras quod magis
exopto. Gal. Quid eſt? Con. Cur iturus deorũ tẽpla:& reuertẽs intrares apo/
ſtolorũ tecta: Gal. Rogas? Con. Curioſe. Gal. Expono. Con. Exopto. Galli.
Fateor ſacratiſſime impator:iturus ut obieciſti ſacella ĩtraui. meq; demoniis
& diis ſupplex cõmiſi. Con. Hoc rhomanis antiqtus fuit in more. Gal. Mala
cõſuetudo. Con. Peſſima. Gal. Quo pacto tribuni cũ ſuis legiõibus aduene/
re. meq; euntẽ undiq; ſecus ſepſere. Con. Pompoſo admodũ apparatu egre/
diebaris. Gal. Promouimus. hoſtes impegimus. cõmiſimus. uicti ſumus. Cõ
Rhomani uicti? Gal. Penitus. Con. O res dira. omibuſq; ſeclis inaudita. Gal
Ego quidẽ nefanda ſacrificia iteraui. nec aderãt qui adiuuarẽt dii: ſed inuale
ſcente cõgreſſione:plurimi ex noſtris interiere. Con. Cõfundor audiẽdo. Gal
Tandẽ tribuni me ſpreuerũt. ſe tradiderũt. Con. Hoſtibus? Gal. Ipſis. Con.
Ah:quid feciſti? Gal. Quid poſſem facere. niſi fugam captare. Con. Nõ? Gal
Etiam: Cõ. Quãtis tũc anguſtiis urgebat̃ cõſtancia tui pectoris? Gal. Max/
imis. Cõ. Et quomõ euaſiſti? Gal. Mis familiares ſocii: Ioãnes & paulus ſua/
ſerũt mihi uotũ feciſſe creatori. Con. Salubre. Gal. Experiebar. ut os ad uo/
uendũ aperui cœleſte iuuamẽ ſenſi. Cõ. Quo pacto? Ga. Apparuit mihi iuue
nis p̱cere magnitudinis:crucẽ ferẽs ĩ humeris. & precepit ut ſtricto mucrone
illũ ſequerer. Cõ. Quiſqs ille erat cælitus miſſus fuerat. Gal. Cõprobaui. nec
mora. Aſtiterũt mihi a dextra:leuaq; milites armati: quorũ uultũ mime ag/
noui. p̱mittẽtes auxliũ ſui. Cõ. Celeſtis milicia. Gal. Nõ ambigo. At ubi ſe/
quẽs precedentẽ ſecurus:inter medias hoſtiũ ingrederer acies:pueni ad regẽ
eorũ noĩe Brandan: q mox incredibili metu correptus:pedibuſq; meis p̱uo/
lutus:ſe cũ ſuis ſubdidit. p̱feſſus cẽſum principi rhomani orbis finetenus ſol
uendũ. Cõ. Grates p̲ſperitatis auctori. q in ſe ſperãtes nõ patit̃ cõfundi. Gal
Experimẽto didici. C. Vellẽ experiri:qd deinde p̱fugi actitarẽt tribuni. Gal.
Maturabant recõciliari. Cõ. Recepiſtin gratis? Gal. Ego illos gratis? q me pi
culis:q ſe inimicis. haud ita. Cõ. Et q? Gal. Propoſui p̱ merẽde gr̃e preciũ. Cõ
Quale? Gal. Videlicet ſectã chriſticolarũ quã q elegerit:gr̃am ſuſcipet priorẽ

honorẽq; ampliorẽ:qui uero ſpreuerit:gratia ſimul priuareť.& milicia. Cõ. Recta ꝓpoſitio. tuaq; auctoritate cõdigna.Gal.Ego quidẽ baptiſmate imbutus:totũ me deo ſubiugaui.intantũ:ut tuæ quã pre omĩbus dilexi: abrenunciarẽ filiæ.quo abſtinẽs coniugii:placerẽ uirgis proli. Con.Accede propius.ut irruã in tuos amplexus. nunc quidẽ nunc cogor tibi detegere:quod ad tempus ſtudebã uelare.Gal.Quid?Con.Id uidelic&.ꝙ mea:tuæq; natæ eidẽ quã ælegiſti:ſtudẽt religioni. Gal. Gaudeo.Con.Tantoq; ſeruãdæ uirginitatis flagrãt amore:ut nec minis nec blandimẽtis reuocari poſſunt ab intentiõe.Gal.Perſeuerẽt exopto.Cõ.Introeamus in palaciũ: ubi ipſæ cõmoranť.Gal.Precede.ſequar.Con.Ecce occurrũt cũ auguſta hælena mei genitrice glorioſa:oĩbuſq; lacrimæ fluũt pre gaudio. Gal. Viuite fœliciter o ſc̃tẽ uirgines:perſeuerantes in dei timore.decuſq; uirginitatis inuiolatũ ſeruate. quo digne iueniamini amplexibus regis æterni.Cõ.Eo liberius ſeruabimus quo te nõ contra luctari ſentimus.Gal.Nõ contra luctor.nõ renitor.nõ ꝓhibeo ſed ueſtris in hoc uotis libens cõcedo.intantũ: ut nec te o mea Cõſtãcia q̃m haud ſegniter emi:uite precio.aliud q̃m cæpiſti uelle cogor.Cõ.Hæc mutatio dextre excelſi.Gal.Si in melius mutatus nõ eſſem:tue ꝓmiſſioni aſſenſum nõ preberẽ.Con.Amicus pudiciciæ uirginalis.& fautor totius bonæ uolũtatis:qui te ab iniuſta intentiõe reuocauit:meãq; uirginitatẽ ſibi ſignauit: digneť nos ꝓ corporali diſcidio:quãdoq; aſſociatũ ire ĩ eterno gaudio. Gal Fiat:fiat.Cõſtan.Cum uinculũ chriſti amoris:In unius nos ſocietate cõiungat religionis.Decet ut quaſĩ gener auguſtorũ:honorifice nobiſcum habites intra pallaciũ.Gal.Nulla magis eſt uitãda tentatio:q̃m oculorũ cõcupiſcencia.Cõ.Refragari nequeo.Gal.Vnde nõ expedit.me frequẽtius uirginẽ intueri.q̃m pre parẽtibus:pre uita:pre anima:a me ſcis amari.Con. Vt libet. Gal.Ecce habes quadruplicatũ exercitũ (chriſto fauẽte:& me laborãte) patere me nũc militẽ imperatori:cuius iuuamĩe uici:& cui debeo quicqd fœliciter uixi.Con.Ipſum decet laus & iubilatio. ipſi debet famulari omĩs creatura.Gal.Sed illi potiſſimũ. quis in neceſſitate largius preſtat auxiliũ. Con. Vt aſſeris.Gal.Partẽ poſſeſſionis quæ ad filias ꝑtinet:excipio.partemq; ad ſuſceptionẽ peregrinorũ mihi reſeruo.de reliquo ꝓprios ſeruos libertate donatos:ditari:pauperũq; neceſſitates uolo ſuſtẽtari.Con.Prudẽter poſſeſſa diſponis.nec expers fies eterne retributiõis.Gal. Meipſum etiam ſancto uiro Hilariano in urbe oſtendi.indiuiduũ ſodalẽ ardeo aſſociatũ iri. quo ibidem reliquũ uitæ in dei laude:pauperũq; uacem ſuſceptione.Con. Simplex eſſe cui ſemꝑ eſt poſſe:ſinat tui eſſe ꝓſperis ſucceſſiõibus iuxta ſui uelle uigere: & ꝑducat te ad gaudia æternitatis.qui regnat.& gloriať in unitate trinitatis Galli. Amen.

Iulianus Imperator Cõſules:Milites: Therencianus:Ioannes.Chriſticolæ. Actus Secundus.

In incõmodũ ſatis probať nr̃o imperio:q, chriſtiani libero utunť arbitrio & iactant ſe leges debere ſequi:quas accipiebãt tꝑibus cõſtantini.Cõſules. Turpe ſi pateris.Iuli.Non paciar.Con. Decet.Iuli. O milites accingimini.

& nudate chriſticolas poſſeſſiõibus ꝓpriis obiciẽdo ſentẽciã chriſti dicentis Q ui nõ renũciauerit oibus que poſſidet.n.p.t.m.u.c.s.p.t. Mili. In nobis nõ erit mora.Cõ.En milites reuertunt᷑.Iu.Secũdus ne eſt ueſter reditus? Mi. Secũdus.Iu.Et cur tam citus? Mi.Dicemus.Caſtella quæ gallicanus ſibi re/tinuit decreuimus intraſſe:tuæq; ſeruituti uſurpaſſe.ſed ſi quis ex noſtris pe/dem admouit:leproſus ſeu energuminus eſt factus: Iu.Reuertimini ipſum/q; cõpellite:uel patriã deſerere:uel ydolis ſacrificare.Galli.Ne fatigemini o milites inutilia ſuadẽdo.quia in eſtimatõe eternæ uitæ floccifacio quicqd ha beť ſub ſole.unde patriã deſero.& exul ꝓ chriſto allexandriã peto.optãs ibi dem coronari martyrio.Mi.Gallicanus ut iuſſiſti patria expulſus alexãdriã petiit:ibiq; a raucione comite tẽtus:gladio eſt pemptus.Iu. O benefactum. Mi . Sed ioannes & paulus te faſtidiũt.Iu.Q uid agũt? Mi.Libere uagãtur theſauros cõſtanciæ erogãt. Iu.Aduoceuť:Mi.Aſſunt.Iu.Nõ neſcio uos Io annes & paule a cunabulis auguſtorũ mãcipatos fuiſſe obſequio Io Fuimus Iu.Vnde decet:ut meo inherẽtes lateri:ſeruiatis ĩ pallatio: ĩ quo nutriti eſtis a puero? Pau.Haud ſeruiemus.In.Mihi nõ ſeruietis? Io.Diximus.Iu. Nũ/non uidemur auguſtus? Pau.Sed diſſimilis prioribus.Iu.In quo? Io.Religio ne & merito.Iu. Vellẽ plenius audire.Pau.Volumus dicere.Glorioſiſſimi & famoſiſſimi ĩpatores Cõſtantinus:Cõſtans:& cõſtancius:quorũ famulaba mur imperio:fuere uiri chriſtianiſſimi:& gloriabanť ſe ſeruos eſſe chriſti.Iu. Memini.ſed nõ opto in hoc eos ſequi.Pau.Deteriora imitaris . qui eccleſias frequẽtabãt.& excuſſo dyademate:proſtrati ieſum chriſtũ adorabãt.Iu.Ad hec me nõ cogitis.Io.Ideo illis es diſſimilis.Pau.Nam quia adolebanť cre/atori:auguſtalis apicẽ dignitatis ornabãt.& beatificabãt inſignibus ſuæ ꝓ/bitatis.& ſanctitatis.proſperiſq; ad uota ſucceſſiõibus pollebãt.Iuli. Certe ego.Io.Nõ ſimili modo.quia eos diuina comitabať gratia.Iu.Friuola. Ego quondã ſtultus talia exercui.& clericatũ in eccleſia obtinui.Io.Placet ne tibi o paule clericus? Pau.Dyaboli capellanus.Iu.At ubi nihil utilitatis ĩeſſe de prehẽdi:ad culturã deorũ me deflexi. quorũ pietas me prouexit ad faſtigiũ regni.Io.Abrupiſti noſtri orationẽ:ne audires iuſtorũ laudem.Iu.Q uid ad me? Pau.Nihil.ſed ſubiungẽdũ eſt ꝙ ad te. Poſtq̃m enim mũdus eis nõ erat dignus habendis:ſuſcepti ſunt inter angelos. tibiq; infœlix reſpublica relin quebať regẽda.Iuli.Cur infœlix? iuxta id tẽporis.Io . Ex qualitate rectoris. Pau.Reliquiſti omnẽ religionẽ.& imitatus es ydolatrie ſupe ſtitiouẽ. ꝓ hac iniquitate.& a tuis cõſpectibus.& a tuorũ ſocietate nos ſubtraximus.Iu. Li cet ſatis multũ a uobis dehoneſtatus ſim.adhuc tamẽ parcẽs audaciæ:cupio uos inter primos ĩ pallatio extollere.Io.Ne fatiga te.quia nec minis nec blã dimẽtis cogimur cedere.Iu. Decẽ dierũ dabo inducias:quo tãdẽ reſipiſcẽtes ultro maturetis recõciliari gratiæ noſtræ dignitatis:ſin autẽ.quod faciendum eſt faciam.ne ultro uobis ludibrio fiam.Pau.Q uod facturus eris:hodie per fice.quia nec ad tui ſalutationem : nec ad palatiũ: nec ad culturam deorum: nos poteris reuocare Iulia.Abite.diſcedite.que monui perpetrate.Ioanues. Acceptas nõ floccifaciamus inducias : ſed factrates cœlo premittamus noſ/q; ieiuniis & obſecratõibus deo interim cõmẽdemus.P.Cõſequẽs ẽ:Iu. Va

de Tereciane ſumptis tecũ militibus cõpelle Ioãnẽ & paulũ deo ioui ſacrifi/care.ſi autẽ obſtinato reſtiterint pectore:perimant̃ non palam:ſed nimium occulte:quia palatini fuere. Te. Impator iulianus cui ſeruio miſit uobis Io/annes & paule pro ſui clemẽcia aureum ſimulacrũ iouis cui thura gratis im/ponere debetis.quod ſi nolueritis capitalẽ ſentẽciã ſubibitis.Io Si iulianus ſit tuus dominus habeto pacẽ cũ illo:& utere eius gratia: nobis nõ eſt alius niſi dominus noſter ieſus chriſtus. pro cuius amore deſideramus mori. quo mereamur eternis gaudiis pfrui.Te. Quid tardatis milites? ſtringite ferrũ & interficite impatoris deorũq; rebelles.interfectos clam in domo ſepelite. nullũq; ſanguinis ueſtigiũ relinquite.Mi.Et quid dicemus rogati?Te.Simu late quaſi exilio ſint deſtinati.Io.pau. Te chriſte cũ patre & ſanctoſpiritu re gnantẽ unũ deum ſub hoc periculo inuocamus.te moriẽdo laudamus. tu ſu ſcipe animas pro te de lutea habitatiõe eliminatas.Te.Eh heu o chriſticole quid patit̃ unicus filius meus?Criſt.Stridet dẽtibus.ſputa iacit.torquet inſa na lumina.nam plenus eſt demoniis.Te.Ve patri.ubi agitat̃?Chriſt.Ante ſepulcrũ martyrũ Ioannis & pauli humi prouoluit̃:ſeq; ipſorũ precibus tor queri fatet̃.Te.Mea culpa. meũ facinus. nã meo hortatu:meo iuſſu ipſe in/fœlix impias manus in ſanctos martyres miſit. Chriſ. Si te hortãte deliquit te cõpaciẽte penas luit.Te. Ego quidẽ parui iuſſis impiiſſimi impatoris Iu/liani. Chriſt.Ideo nanq; ipſe diuina pcuſſus eſt ultione. Te. Scio eoq; ma/gis expaueo: quo nullũ hoſtem dei ſeruorũ impunitum euaſiſſe meminero. Chriſt.Recte.Te. Quid ſi currã?& penitẽs ſceleris ſacris puoluar tumulis Chriſt.Veniã mereberis ſi tamẽ baptiſmate mũdaberis.Te.Glorioſi teſtes chriſti.Ioãnes & paule imitamini exẽplũ mgr̃i eadẽ iubentis:& orate p per/ſecutorũ delictis. Eſte compacientes orbati patris anguſtiis:& miſereamini furientis nati miſeriis.quo ambo tincti fonte baptiſmatis:perſeueremus in fi de ſancte trinitatis.Chriſt.Parce tereciane lachrimis. & parce anxietati cor/dis.en filius tuus reſipiſcit.& per martyrũ ſuffragia ſanum recepit:Te.Gra/tias regi æternitatis:qui ſuis militibus tantũ preſtitit honoris:ut nõ ſolũ aĩe gaudent in cœlo:ſed etiã mortua in tumulis oſſa uariis fulgent miraculorum titulis:in teſtimoniũ ſui ſanctitatis. preſtante domino noſtro ieſu chriſto qui uiuit & regnat.

COMEDIA SECVNDA DVLCICIVS

ARGVMENTVM IN DVLCICIVM.

Aſſio ſanctarũ uirginũ Agapis. Chionie: & Hyrene. q̃s ſub nocturno ſilentio Dulcicius preſes clam adiit: cupiens earũ amplexibus ſaturari. ſed mox ut intrauit: mẽte captus: ollas & ſartagines ꝓ uirginibus amplectẽdo oſculabat̃: donec facies & ueſtes horribili nigredine inficiebant̃. Deinde Siſinnio comiti iuſſu per puniẽdas uirgines ceſſit. qui etiã miris modis illuſus: tandẽ Agapen & Chioniã cõcremari: & Hyrenẽ iuſſit perfodi.

Dyocletianus Agapes Chionia Hyrena Dulcicius Milites: Interlocutores. DVLCICIVS.

Arentelæ claritas: ingenuitas. ueſtrũq; ſerenitas pulcritudinis exigit uos: nupciali lege primis ĩ palacio copulari. quod noſtri iuſſio annuerit fieri: ſi chriſtũ negare. noſtriſq; diis ſacrificia uelitis ferre. Aga. Eſto ſecurus curarum. nec te grauet noſtrarũ preparatio nupciarũ. quia nec ad negationẽ cõfitendi noĩs: nec ad corruptionẽ integritatis: ullis rebus cõpelli poterimus. Dyo. Quid ſibi uult iſta: que uos agitat fatuitas? Aga. Quod ſignũ fatuitatis nobis ineſſe deprehẽdis? Dyo. Euidẽs. magnũq;. Aga. In quo. Dyo. In hoc precipue. ꝙ relicta uetuſtæ obſeruãcia religionis: inutilẽ chriſtianæ nouitatẽ ſequimini ſupſtitionis. Aga. Temere calũniaris ſtatum dei omĩpotẽtis. periculũ. Dyo. Cuius? Aga. Tui. reiq; publice quã gubernas. Dyo. Iſta inſanit. amoueatur. Chi. Mea germana nõ inſanit: ſed tui ſtulticiã iuſte reprehẽdit. Dyocl. Iſta inclemẽcius bachat̃. unde noſtris cõſpectibus æque ſubtrahat̃ & tercia diſcuciat̃. Hyre. Terciã rebellẽ: tibiq; penitus cõprobabis renitentẽ. Dyocle. Hyrena cũ ſis minor ætate: fito maior dignitate. Hyr. Oſtẽde queſo quo pacto. Dyo. Flecte ceruicẽ diis. & eſto ſororibus exemplũ correctiõis. & cauſa liberatiõis. Hyr. Cõquiniſcãt ydolis: qui uelint incurrere iram celſi tonantis ego quidẽ: caput regali unguẽto delibutũ: nõ dehoneſtabo. pedibus ſimulacrorũ ſubmittẽdo. Dyo. Cultura deorũ nõ adducit dehoneſtatem. ſed precipuũ honorem. Hyr. Et que inhoneſtas turpior? que turpitudo maior: q̃m ſeruos uenerari ut dominos: Dyo. Nõ ſuadeo tibi uenerari ſeruos: ſed dominorum. principũq; deos. Hyr. Nõne is eſt cuiuſuis ſeruus: qui ab artifice precio cõparat̃. ut empticius? Dyo. Huius preſumptio uerboſitatis: tollẽda eſt ſuppliciis. Hyr. Hoc optamus. hoc amplectimur. ut ꝓ chriſti amore ſuppliciis laceremur. Dyo. Iſtæ cõtumaces: noſtriſq; decretis cõtraluctantes: cathenis inreciant̃. & ad examẽ dulcicii preſulis ſub carcerali ſqualore ſeruentur Dul. Producite milites: ꝑducite quas tenetis in carcere. Mili. Ecce quas uocaſti. Dul. Pape q̃m pulcræ. q̃m uenuſtæ. quã ægregie puellulæ. Mi. Profecto decoræ. Dul. Captus ſum illarũ ſpeciæ. Mi. Credibile. Dul. Exeſtuo illas ad mei amorẽ trahere. Mi. Diffidimus te preualere. Dul. Quare? Mi. quia ſtabiles fide. Dul. Quid ſi ſuadeã blandimẽtis? M. Contẽpnunt. Dul. Quid ſi terreã ſuppliciis? Mi. Paruipendũt. Dul. Et quid fiet? Mi. Precogita. Dulci. Ponite illas in cuſtodiam: in interiorẽ officinæ ædem. In cuius pro aulio mi-

niſtrorū ſeruant̄ uaſa.Mi.Vt quid eo loci?Dulc.Quo a me ſepiuſcule poſ/
ſint uideri.Mi.Vt iubes.Du.Quid agūt captiue:ſub hoc noctis tēpore?Mi
Vacāt hymnis.Du.Accedamus ꝓpius.Mi.Tinnulæ ſonitū uocis a lōge au
dimus.Dulci.Obſeruate pro foribus cum lucernis.ego autē intrabo.& uel
optatis amplexibus me ſaturabo.Mi.Intra.preſtolabimur.Aga.Quid ſtre
pit pre foribus.Hyr.Infœlix dulcicius ingredit̄.Chy.Deus nos tueat̄.Ag.
Amē.Chy.Quid ſibi uult colliſio ollarum:caccaborū:& ſartaginū?Hyr.Lu
ſtrabo.Accedite queſo.p rimulas pſpicite.Aga.Quid eſt?Hyr.Ecce iſte ſtul
tus:mēte alienatus:eſtimat ſe uti noſtris amplexibus.Aga.Quid facit?Hyr
Nūc ollas molli fouet gremio.nūc ſartagines.& caccabos amplectit̄?micia
libans oſcula.Chy.Ridiculū.Hyr.Nā facies manus;ac ueſtimēta adeo ſor/
dida:adeo coinqnata:ut nigredo que inheſit ſimilitudinē ethiopis exprimat
Aga.Decet ut talis appareat corpore:qualis a dyabolo poſſidet̄ in mente.
Hyr.En parat egredi.intēdamus quid illo egrediēte agant milites pro fori
bus expectātes.Mi.Quis hic egredit̄ demoniacus uel magis ipſe dyabo/
lus?fugiamus.Dul.Milites:quo fugitis?ſtate.expectate:ducite me cū lucer/
nis ad cubile.Mi.Vox ſenioris noſtri.ſed ymago dyaboli.nō ſubſiſtamus.
ſed fugā maturemus.fantaſma uult nos peſſundare.Dul.Ad palaciū ibo.&
quā abiectionē pacior principibus uulgabo.Dul.Hoſtiarii introducite me
in palaciū.quia ad imperatorē habeo ſecretū.Hoſti.Quid hoc uile?ac dete
ſtabile monſtrū?ſciſſiſq; nigellis pāniculis obſitū.pugnis tundamus.de gra
du precipitemus.nec ultra huc detur liber acceſſus.Dul.Ve ue.quid conti/
git?nōne ſplēdidiſſimis ueſtibus indutus:totoq; corpore uideor nitidus.&
quicūq; me aſpicit uelut horribile mōſtrū faſtidit.Ad cōiugem reuertar.quo
ab illa quid erga me actū ſit experiar.En ſolutis crinibus egredit̄.oīſq; do/
mus lacrimis proſequit̄.Cōiunx.Hey heu mi ſenior dulciti?quid pateris?nō
es ſane mētis?factus es in deriſum chriſticolis.Dulci.Nunc tandē ſencio me
illuſum:illarū maleficiis.Cō.Hoc me uehemēter cōfudit.hoc precipue cōtri/
ſtauit.ꝙ quid paciebaris ignoraſti.Dul.Mando ut laſciuæ preſentent̄ pu/
elle.& abſtractis ueſtibus publice denudent̄.quo uerſa uice qd nr̄a poſſint
ludibria:experiant̄.Mi.Fruſtra ſudamus.inuanū laboramus.ecce ueſtimē/
ta uirgineis corporibus inherēt:uelut coria.ſed & ipſe qui nos ad expoliādū
urgebat preſes:ſtertit ſedēdo.nec ulla tenꝰ excitari poteſt a ſomno.Ad impe
ratorē adeamꝰ.ipſiq; rerū quæ gerunt̄ ꝓpalēmus.Dyo.Doleo nimiū:quod
preſidem dulciciū audio adeo illuſum.adeo exprobratū.adeo calumniatū
ſed ne uiles mulierculæ iactent ſe impune noſtris diis:deorūq; cultoribus il/
ludere:Siſinniū Comitē dirigā:ad ultionē exercendā.Siſi.O milites ubi ſūt
laſciuæ:que torqueri debēt:puelle.Mi.Affligunt̄ in carcere.Si.Hyrenā re/
ſeruate.& reliquas ꝓducite.Ni.Cur unā excipis?Ri.Parcens infanciæ.forte
facilius cōuertet̄:ſi ſororum preſencia nō terrebit̄.Mi.Ita.præſto ſunt quas
iuſſiſtiSiſin.Prebete aſſenſū agapes & chionia meis cōſiliis.Ag.Si prebebi
mus?Siſin.Ferte libamina diis.Hyr.Vero & æterno patri:eiuſq; coeterno fi
lio:ſanctoq; amborū paraclito:ſacrificiū laudis ſine intermiſſione libamus.
Siſin.Hoc uobis nō ſuadeo:ſed pœnis prohibeo.Aga.Non prohibebis.nec

unquã ſacrificabimus demoniis. Siſ. Deponite duriciã cordis. & ſacrificate: ſin autẽ. faciã uos interfectũ iri. iuxta preceptũ impatoris Dyocleciani. Chi. Decet ut in noſtri necem: obtemperes iuſſis tui imperatoris. cuius nos decreta contẽnere noſcis. ſi autẽ parcẽdo morem feceris: æquũ eſt: ut tu interficiaris. Siſ. Nõ tardetis milites: nõ tardetis capere blaſphemas has. & in ignem proicite uiuas. Mili. Inſtemus cõſtruendis rogis. & tradamus illas bachantibus flãmis. quo finẽ demus cõuiciis. Ag. Nõ tibi domine: nõ tibi hæc potẽcia inſolita: ut ignis uim uirtutis ſuæ obliuiſcat᷑: tibi obtẽperando. ſed tedet nos morarũ. ideo rogamus ſolui retinacula aĩarũ. quo extinctis corporibus tecum plaudẽt in æthere noſtri ſpiritus. Mili. O nouũ: o ſtupendũ miraculũ ecce animæ ægreſſæ ſunt corpora & nulla læſionis reperiunt᷑ ueſtigia. ſed nec capilli: nec ueſtimẽta: ab igne ſunt ambuſta quo minus corpora. Si. Proferte hyrenã. Mili. Etiam. Siſin. Pertimeſce hyrena necem ſororũ. & caue perire exemplo carũ. Hyr. Opto exemplũ carũ moriendo ſequi: quo merear cũ his æternaliter lætari. Siſi. Cede. cede meæ ſuaſioni. Hyr. Haud cedam facinus ſuadenti. Siſin. Si nõ ceſſeris: nõ citum tibi preſtabo exitũ. ſed differã & noua indicis ſupplicia multiplicabo. Hyr. Quãto acrius torqueor: tanto gloriosius exaltabor. Siſin. Supplicia nõ metuis: admouebo quod horreſces. Hyr Quicquid irrogabis aduerſi: euadam iuuamine chriſti Siſin Faciã te ad lupanar duci. corpuſq; tuũ turpiter coinquinari. Hyr. Melius eſt ut corpus quibuſcumq; iniuriis maculetur: q̃m anima ydolis polluat᷑. Siſin. Si ſocia eris meretricũ: nõ poteris polluta ultra intra contubemiũ cõputari uirginũ. Hyr Voluptas parit pænã. neceſſitas autem coronã. nec dicit᷑ reatus: niſi quod cõſentit animus: Siſin. Fruſtra parcebã. fruſtra miſerebar huius infanciæ. Mi. Preſciuimus. nullatenus ad deorũ culturã poteſt flecti. nec terrore unq̃m poteſt frangi. Siſin. Nõ ultra parcam. Mili. Rectum. Siſin. Capite illã ſine miſeratiõe: & trahẽtes cum crudelitate ducite ad lupanar ſine honore. Hyr. Nõ perducẽt. Siſin. Quis prohibere poteſt? Hyr. Qui mundũ ſui prouidẽcia regit. Siſ. Probabo. Hyr. Ac cicius libito. Si. Ne terreamini milites: fallacibus huiꝰ blaſphemæ preſagiis. Mi. Nõ terremur. ſed tuis preceptis parere nitimur. Si. Qui ſunt hy q nos inuadũt? q̃m ſimiles ſunt militibus. quibus hyrenam tradidimus. ipſi ſunt. Cur tã cito reuertimini? quo tẽditis tã anheli? Mi. Teipſum querimus. Siſin. Vbi eſt quam traxiſtis? Mi. In ſupercilio montis. Siſin: Cuius. Mili. Proximi. Siſin. O inſenſati & hebetes. totiuſq; ratiõis incapaces. Mili. Cur cauſaris? cur uoce & uultu nobis minaris? Siſ. Dii uos perdant. Mil. Quid in te cõmiſimus? quã tibi iniuriã fecimus que tua iuſſa trãſgreſſi ſumus? Siſ. Nõne precepi? ut rebellem deorũ. ad turpitudinis locũ traheretis. Mili. Precepiſti. noſq; tuis preceptis operã dedimus implendis. ſed ſuꝑuenere duo ignoti iuuenes: aſſerentes ſe ad hoc ex te miſſos: ut hyrenam ad cacumen mõtis perducerẽt. Siſin. Ignorabã. Mili. Agnoſcimus. Si. Quales fuerũt. Mili. Amictu ſplendidi. uultu admodũ reuerẽdi? Siſin. Num ſequebamĩ illos. Mi. Sequebamur. Si. Quid fecerũt. Mi. A dextra leuaq; hyrene ſe locauerũt. & nos huc direxerũt: quo te exitus rei nõ lateret. Siſi. Reſtat ut aſcenſo equo pergã. & qui fuerint qui nos tam libere illuſerũt ꝑquirã.

Mili.Properemus pariter.Siſin.Hem.ignoro quid agam.peſſundatus ſum maleficiis chriſticolarũ.En montẽ circũeo.& ſemitã aliquotiens repperiens. nec aſcenſum cõprehẽdere:nec reditũ queo repetere.Mili. Miris modis omnes illudimur.nimiaq; laſſitudine fatigamur.& ſi inſanũ caput diucius uiuere ſuſtines:teipſum & nos perdes.Siſin.Quiſquis es meorũ ſtrennue: extende arcum.iace ſagittã.perfode hanc maleficã.Mili.Decet.Hyr. Infoelix erubeſce.teq; turpiter uictum ingemiſce.quia tenellæ infanciã uirgunculæ abſq; armorũ apparatu nequiuiſti ſuperare.Siſi.Quicquid dedecoris accidit leuius tolero.quia te moriturã haud dubito.Hyr.Hinc mihi q̃mmaxime gaudendũ.tibi uero dolẽdũ.quia pro tui ſeueritate malignitatis in tartara damnaberis:ego autem martyrii palmã:uirginitatiſq; receptura coronã. intrabo æthereũ æterni regis thalamũ.Cui eſt honor & gloria in ſecula.

Finis Dulcicii.

ARGVMENTVM IN CALLIMACHVM.

Reſuſcitatio Druſiane & Callimachi qui eam nõ ſolum uiuam ſed etiã pre triſticia atq; excecatiõe illiciti amoris:in domino mortuã:plus iuſto amauit: unde morſu ſerpentis male periit. Sed precibus ſancti Ioannis apoſtoli una cum druſiana reſuſcitatus in chriſto eſt renatus.

COMEDIA TERCIA CALLIMACHVS

Callimachus Amici Druſiana Andronichus
Sanctus Ioannes Fortunatus Interlocutores.

CALLIMACHVS.

Aucis uos amici uolo. Ami. Vtere quātū libet noſtro colloquio
Cal. Si egre nō accipitis: malo uos interim ſequeſtrari. aliorum a
colloquio. Ami. Quod tibi uidet̃ comodū: nobis eſt ſequendum
Cal. Accedamus in ſecreciora loca. ne aliquis ſupueniēs interrū/
pat dicēda. Ami. Vt libet. Cal. Anxie diuq; graue ſuſtinui do/
lorē quē veſtro cōſilio releuari poſſe ſpero. Ami. Equū eſt: vt cōmunicata in/
uicem cōpaſſione: paciamur: quicquid vnicuiq; noſtrū vtriuſq; euentu fortu/
næ ingerat̃. Cal. O vtinā voluiſſetis meā paſſionē cōpaciendo mecū partiri.
Ami. Enuclea quid paciaris. & ſi res exigit cōpaciemur. ſin autē animū tuū
a nequā intentōe reuocare nitemur. Cal. Amo. Ami. Quid? Cal. Rem pulcrā
rem venuſtā. Ami. Nec in ſolo. nec in omni. ideo atomū: quod amas: per hoc
nequimus intelligere. Cal. Mulierē. Ami. Cum mulierē dixeris: omēs cōpre/
hendis. Cal. Nō omēs æqualiter ſed vnā ſpecialiter. Am. Quod de ſubiecto
dicit̃: non niſi de ſubiecto aliquo cognoſcit̃. vnde ſi velis nos enarithmū ag/
noſcere dic primū vſyā. Cal. Druſianā. Ami. Andronici huius principis cō/
iugem? Cal. Ipſam. Ami. Erras ſocie: eſt lota baptiſmate. Cal. Inde nō curo ſi
ipſam ad mei amorē attrahere potero. Ami. Nō poteris. Cal. Cur diffiditis?
Ami. Quia rem difficilem petis. Cal. Num ego primus: huiuſmodi rem pe/
to. & nō multorū ad audendū ꝓuocatus ſum exēplo. Ami. Intende frater: ea
ipſa q̄m ardes: ſancti Iohannis apoſtoli doctrinā ſecuta. totā ſe deuouit deo.
intantū ut nec ad thorū andronici chriſtianiſſimi uiri. iam dudū potuit reuo
cari. quo minus tuæ cōſenciet uanitati. Cal. Queſiui a uobis cōſolationē. ſed
incutitis mihi deſperationē. Ami. Qui ſimulat: fallit. & qui profert adulatio/
nem: uendit ueritatē. Cal. Quia mihi ueſtrū auxiliū ſubtrahitis: ipſam adibo
eiuſq; animo mei amorē blādimētis pſuadebo. Ami. Haud pſuadebis. Cal.
Quippe uetar fatis. Ami. Experiemur. Cal. Sermo meus ad te druſiana: pre
cordialis amor. Dru. Quid mecū uelis Callimache ſermonibus agere uehe/
mēter admiror. Cal. Miraris? Dru. Satis. Cal. Primū de amore. Druſi. Quid
de amore? Cal. Id ſcilic&. ꝙ te pre oībus diligo. Dr. Quæ uis cōſanguinitatis
quæ ue legalis cōditio inſtitutiōis cōpellit te ad mei amorē? Cal. Tui pulcritu
do. Dru. Mea pulcritudo? Cal. Immo. Dru. Quid ad te? Cal. Prochdolor ha/
ctenus parū. ſed ſpero quod attineat poſtmodū. Dr. Diſcede diſcede leno nē
fande. cōfundor enī diucius tecū uerba miſcere: quē ſencio plænū dyabolica
deceptiōe. Cal. Mea druſiana ne repellas: te amantē tuoq; amori cordetenus
inherentē. ſed impende amori uicem. Druſi. Lenocinia tua paruipēdo. tuiq;
laſciuiā faſtidio. ſed teipſum penitus ſperno. Cal. Adhuc nō repperi occaſio
nem iraſcēdi: quia quid mea in te agat dilectio forte erubeſcis fateri. Druſi.
Nihil aliud niſi indignationem. Callimachus. Credo te hanc ſentenciam mu
tatū ire. Dru. Nō mutabo procerto. Cal. Forte. Dru. O inſenſate & amēs cur
falleris? cur te uacua ſpe illudis? quo pacto? qua demēcia reris me tuæ cede/
re nugacitati. quæ per multū tpis a legalis thoro uiri me abſtinui. Cal. Proch

deũ atq; hominũ fidẽ.ſi nõ cõſenſeris nõ quieſcã: nõ deſiſtã. donec te captio
ſis circũueniã inſidiis.Dru.Eh heu domine ieſu chriſte quid prodeſt caſtita/
tis profeſſionẽ ſubiiſſe. cũ is amens mea deceptus eſt ſpecie. intẽde domine
mei timorẽ: intende quẽ pacior dolorẽ. quid mihi: quid agendũ ſit ignoro. Si
prodidero: ciuilis ꝑ me fiet diſcordia. ſi celauero: inſidiis dyabolicis ſine te re
fragari nequeo. iube me in te chriſte ocius mori: ne fiam in ruinã delicato iu/
ueni. And. Ve mihi infortunato ex improuiſo mortua eſt druſiana curro ſan
ctũq; Ioannẽ aduoco. Ioan. Cur nimiũ cõtriſtaris andronice? cur fluunt lacri/
mæ? An. Heu heu domĩe. tedeo uitæ propriæ. Io. Quid pateris? And. Dru/
ſiana tui aſſecla. Io. Eſt ne hominẽ exuta? An. Hem eſt. Io. Multũ diſcõuenit
ut ꝓ his fundant̃ lacrimæ: quorũ anĩas credimus letari in requie. And. Non
dubitẽ licet. quin ut aſſeris anĩa æternaliter letet̃. corpuſq; quãdoq; incorru/
ptũ reſuſcitet̃. hoc tamẽ me uehementer exurit: ꝙ ipſa me preſente mortẽ ut
adueniret optãdo inuitauit. Io. Agnoſtin cauſam? An. Agnoui tibiq; enucle/
am. ſi quãdo ex triſticia hac cõualeſcã. Io. Accedamus exequiaſq; diligenter
celebremus. An. Marmoreũ in ꝓximo ſepulcrũ habet̃ in quod funus pona
tur. ſeruãdiq; cura ſepulcri fortunato noſtro relinquat̃ procuratori. Io. Decet
ut tumulet̃ honorifice. deus letificet animã ĩ requie. Cal. Quid fiet fortuna/
te? quia nec morte druſianæ reuocari poſſum ab amore. For. Miſerabile. Cal
Pereo niſi me adiuuet tua induſtria. For. In quo poſſum adiuuare? Cal. In eo
ut uel mortuã me facias uidere. Fort. Corpus adhuc integrũ manet: ut reor:
quia nõ languore exeſum ſed leui (ut expiebare) febre eſt ſolutũ. Cal. O me
fœlicẽ. ſi nunq̃m experirer. For. Si placabis muneribus dedam illud tuis uſi/
bus. Ca. Que in preſenti ad manꝰ habeo interim accipe: nec diffidas te mul
to maiora accepturũ fore. For. Eamus cito. Cal. In me nõ erit mora. For. Ecce
corpus nec facies cadaueroſa. nec mẽbra ſunt tabida. utere ut libet. Calli. O
druſiana druſiana. quo affectu cordis te colui. qua ſinceritate dilectiõis te ui
ſceratenus amplexatus fui. & tu ſemꝑ abieciſti. meis uotis cõtradixiſti. nunc
in mea ſitũ eſt poteſtate quãtiſlibet iniuriis te uelim laceſſere. For. At at hor/
ribilis ſerpens inuadit nos. Cal. Ei mihi fortunate cur me decepiſti? cur dete/
ſtabile ſcelus pſuaſiſti. en tu morieris ſerpẽtis uulnere. & ego cõmorior pre ti
more. Ioã. Accedamus Andronice ad tumulũ druſianæ quo animã chriſto cõ
mẽdemus prece. And. Hoc decet tui ſanctitatẽ ut nõ obliuiſcaris in te confi /
dentẽ. Io. Ecce inuiſibilis deus nobis apparet uiſibilis: in pulcerrimi ſimilitu
dine iuuenis. An. Expaueo. Io. Domine ieſu cur iuxta id loci dignatus es ſer
uis tuis manifeſtari? Deꝰ. Propter druſianã. eiuſq; qui iuxta ſepulcrũ illius ia
cet reſuſcitationẽ apparui. quia nomen meum in his debet gloriari. An. Quã
ſubito receptus eſt cœlo. Io. Ideo cauſam penitus nõ intelligo. And. Mature
mus greſſum. forte experieris in peruẽtione quod aſſeris te minus intellige/
re. Io. In noĩe chriſti quid eſt hoc quod uideo miraculi? Ecce aperto ſepulcro
corpus druſianæ foras eſt abiectũ iuxta quod iacẽt duo cadauera amplexu
ſerpẽtis circũflexa. An. Cõiecto quid ſignificet. is ipſe Callimachus Druſia/
nam dũ uiueret illicite amauit. quod illa egreferẽs. in febrem pre triſticia in /
cidit. & mortẽ ut adueniret ĩuitauit. Ioan. Hoc amor caſtitatis coegit. And.

Poſt cuius occaſum hic amens infœlicis languorẽ amoris.& negati tediũ cõ/
glomerans ſceleris.tabeſcebat animo.eoq; magis deſiderio eſtuabat.Io.Mi
ſerabile.An.Nõ ambigo quin hũc improbũ ſeruũ mercede conduceret.quo
illi patrãdi occaſionẽ facinoris preberet Io.O nefas incõparabile.An. Ideo
ambo vt video morte ſunt cõſumpti.ne effectũ adminiſtrarẽt ſceleri.Io.Nec
iniuria.An.In hoc tamen illud eſt uel maxime admirandũ:cur huius q̇ pra/
uum voluit reſuſcitatio:magis q̃m eius qui cõſenſit:diuina ſit voce prenũcia
ta.niſi quia forte hic carnali deceptus delectatiõe⸮deliquit ignorãcia.iſte au
tem ſola malicia.Ioan. Quãta ſupernus arbiter diſtrictione cunctorũ facta
examinat. q̃mq; æqua lance ſingulorũ merita penſat.id nõ obuiũ nec cuiq̃m
explicabile fore poteſt.quia diuini ſubtilitas iudicii lõge preterit humani ſa
gacitatẽ ingenii.An.Ideo admirãdo defecimus.quia rerũ quæ gerũť cauſas
docte internoſcere nequiuimus.Io.Euẽtus poſt facta:docet p̄ſepe rerum di/
ſcrimina.An.Verũ age iam beate Ioannes quod acturus es.fac vt reſuſciteť
callimachus.quo ſoluať huiuſmodi ambiguitatis nodus. Io. Reor prius in/
uocato chriſti nomĩe anguẽ perturbandũ.Poſt vero callimachũ reſuſcitandũ
An.Recte reris.ne vltra ledať morſu ſerpẽtis.Io.Diſcede ab hoc crudelis be
ſtia.quia ſeruiturus eſt chriſto:An.Licet irrationale ſit animal.haud ſurda ta
men aure quod iuſſiſti obaudiuit.Io.Nõ mea ſed chriſti virtute paruit. An.
Ideo cicius dicto euanuit.Io.Deus incircũſcriptus & incõprehenſibilis.ſim/
plex & ineſtimabilis:qui ſolus es id quod es:qui diuerſa duo ſocians:ex hoc
& hoc hominẽ fingis:eadẽq; diſſocians vnũ quod cõſtabat reſoluis. Iube vt
reducto halitu diiũctaq; cõpagine rurſus cõliminata callimachus reſurgat:
plen9 vt fuit hõ.quo ab oib9 magnificeris.q̇ ſolus mirãda op̄aris. An.Amẽ
Ecce vitales auras carpit.ſed pre ſtupore adhuc quieſcit.Io. Callimache ſur/
ge in chriſti noĩe.& vtcunq; ſe res habeat cõfitere .quantiſlibet obnoxius ſis
uiciis p̄feras.ne nos in modico lateat veritas.Cal. Negare nequeo quin pa/
trandi cauſa facinoris acceſſerim.quia infœlici languore tabeſcebã. nec illici
ti æſtum amoris cõpeſcere poterã.Io.Quæ demẽcia: que inſania te decepit⸮
vt caſtis preſumeres fragmẽtis alicuius iniuriã cõferre dehoneſtatis.Cal.Pro
pria ſtulticia.huiuſq; fortunati fraudulẽta deceptio.Io.Num triplici infortu
nio adeo infœlix effectus es.vt nefas quod voluiſti p̄ficere poſſes⸮Cal: Nul
latenus licet nõ defuiſſet velle poſſibilitas:tamen omĩno defuit poſſe. Ioan.
Quo pacto impediebaris⸮Cal.Vt primũ diſtracto tegmine cõuiciis tempta
ui laceſſere corpus exanime: iſte fortunatus qui fomes mali & incẽtor extitit
ſerpẽtinis p̄fuſus uenenis periit.An.O factũ bene.Cal.Mihi autẽ apparu/
it iuuenis aſpectu terribilis:qui detectũ corpus honorifice texit.ex cuius flã
mea facie candẽtes in buſtũ ſcintille tranſiliebãt.quarũ vna reſiliens mihi in
faciem ferebať.ſimulq; vox facta eſt dicẽs:Callimache morere vt viuas. his
dictis expiraui.Io.Opus cœleſtis gratiæ quæ nõ delectať in impiorũ perdi
tione . Calli.Audiſti miſeriã meæ perditionis:noli elongare medelã tuæ mi/
ſerationis.Io.Nõ elongabo.Cal.Nam nimiũ cõfundor.cordetenus cõtriſtor
anxior.gemo.doleo.ſup grauí impietate mea.Io. Nec ĩmmerito. q̇ppe gra/
ue delictũ haud leue pœnitudinis expectat remediũ.Cal. O vtinã reſerarẽť

ſecreta meorũ viſcerũ latibula. quo interim amaritudinẽ quã pacior doloris pſpiceres. & dolenti cõdoleres. Ioan. Cõgaudeo huiuſmodi dolori. quia ſen/cio te ſalubriter cõtriſtari. Cal. Tedet me prioris vitæ: tedet delectatiõis ini/quæ. Io. Nec iniuria. Cal. Pœnitet que deliqui. Ioã. Et merito. Cal. Diſplicet omne quod feci intãtũ vt nullus amor: nulla voluptas ſit viuẽdi: niſi renatus in chriſto merear in melius trãſmutari. Io. Nõ dubito quin ſuperna gratia in te appareat. Cal. Ideo ne moreris. ne pigriteris laſſum erigere. merentẽ cõſo latiõibus attollere. quo tuo monitu: tuo magiſterio: a gentili in chriſtianũ: a nugace: in caſtũ tranſmutatus virũ: tuoq; ducatu ſemitã arripiens veritatis: viuam iuxta diuinæ preconiũ promiſſiõis. Io. Benedicta ſit vnica progenies diuinitatis: idemq; particeps noſtræ fragilitatis. qui te fili callimache parcẽ/do occidit & occidẽdo viuificauit. quo ſuũ plaſma mortis ſpecie: ab interitu li beraret animæ. An. Res inſolita omiq; admiratõe digna. Io. O chriſte mũdi redemptio. & peccatorũ propiciatio. qualibus laudũ preconiis te talem cele brem ignoro. expauco tui benignã clemenciã & clementẽ paciẽtiam. qui pec cãtes nunc paterno more tolerãdo blãdiris. nũc iuſta ſeueritate caſtigãdo ad penitẽciã cogis. An. Laus ei9 diuinæ pietati. Io. Quis auderet credere? qſue preſumeret ſperare vt hunc quẽ criminoſis intentũ uiciis mors inuenit & in/uentũ abſtulit tui miſeratio ad vitã excitare. ad veniã dignaret̃ reparare? ſit nomen tuũ ſanctũ in ſecula benedictũ: q ſolus facis ſtupẽda mirabilia. An. Eia ſancte Ioannes & me conſolari ne tardes. Nam cõiugalis amor druſiane meã haud patit̃ mentem cõſiſtere niſi & ipſam quãtocius videã reſurrectum ire. Ioan. Druſiana reſuſcitet te dominus ieſus chriſtus. Druſi. Laus & honor tibi chriſte. qui me feciſti reuiuiſcere. Cal. Soſpitatis auctori grates. q te mea druſiana reſurgere dedit i leticia que graui cũ triſticia die fũgebaris extrema Dru. Decet tui ſanctitatẽ venerãde pater Ioannes. vt reſuſcitato Callimacho qui me illicite amauit. & hunc reſuſcites qui mei proditor funeris extitit. Cal Ne dignũ ducas chriſti apoſtole hũc proditorẽ hunc malefactorẽ a vinculis mortis abſoluere. qui me decepit. me ſeduxit. meq; ad audendũ horribile fa cinus prouocauit. Ioan. Nõ debes illi inuidere gratiã diuinæ clemẽciæ. Cal. Nõ enim eſt dignus reſurrectiõe qui auctor extitit pditionis alienæ. Io. Lex noſtræ religionis docet vt homo homini dimittat: ſi ipſe a deo dimitti ambiat An. Iuſtum. Ioan. Quãdo etiã dei vnigenitus idemq; virginis primogenitus qui ſolus innocẽs. ſolus immaculatus. ſolus ſine veterni ſorde delicti in mun/dum venit: omẽs ſub graui onere peccati depreſſos inuenit. An. Verum. Io. Scilicet nullũ iuſtum. nullũ miſericordia inueniret dignũ. neminẽ tamẽ ſpre/uit. neminẽ ſuæ gracia pietatis priuauit. ſed ſeipſum tradidit. ſuiq; dilectam animã pro omibus poſuit. An. Si innocẽs nõ occideret̃: nemo iuſte liberaret̃ Ioan. Ideo in hominũ nõ delectat̃ perditiõe. quos ſuo emptos meminit pre/cioſo ſanguine. An. Gratias illi. Ioã. Vnde aliis dei gratiã nõ debemus inui/dere. q̃m ex nullis precedẽtibus meritis in nobis gaudemus habũdare. Cal. Terruiſti me monitu. Io. Ne autẽ tuis videar reniti votis. nõ ſuſcitet̃ per me: ſed per druſianã quia ad hoc implendũ a deo accepit gratiam. Dru. Diuina ſubſtãcia quæ vere & ſingulariter es ſine materia forma. quæ hominẽ ad tui

ymaginẽ plaſmaſti:& plaſmato ſpiraculũ vitæ inſpiraſti:iube materiale corpus fortunati reducto calore in viuentẽ animã iterũ reformari. quo trina nr̃i reſuſcitatio tibi in laudẽ vertatᷣ trinitas venerãda. Io. Amen. Dru. Expgiſcere fortunate & iuſſu chriſti retinacula mortis diſrũpe. For. Quis me apprehenſa manu erexit? quis vocẽ vt reſurgerẽ dedit? Io. Druſiana. For. Num me ſuſcitauit druſiana? Io. Ipſa. For. Nõne ante aliquot dies improuiſa morte fuerat cõſumpta. Ioã. At viuit in chriſto. For. Et cur manet callimachus graui uultu modeſtus? nec pfurit ſolito more in amore druſianæ. Io. Quia a nequã intentione trãſmutatus: vere eſt chriſti diſcipulus. For. Non. Io. Eciam. For. Si vt aſſeris me druſiana ſuſcitauit:& Callimachus chriſto credidit: uitã repudio. mortẽq; ſponte eligo: quia malo nõ eſſe, q̃m in his tantã habundãter virtutũ gratiã ſentiſcere. Io. O admirãda dyaboli inuidia. o malicia ſerpẽtis antiqui qui & prothoplaſtis mortem ꝓpinauit. & ſup iuſtorũ gloria ſemp gemit. iſte infœliciſſimus fortunatus: dyabolicæ amaritudinis felle pleniſſimus: cõparatᷣ malæ arbori amaros fructus facienti vnde exciſus a collegio iuſtorũ & abiectus a cõſortio timentiũ deũ: mittatᷣ in æterni ignẽ ſupplicii. cruciãdus ſine alicuius intermixtione refrigerii. An. Ecce turgeſcẽtibus ſerpẽtinis morſibus ad occaſum rurſus uergitᷣ & cicius dicto morietᷣ. Ioã. Moriatᷣ ſitq; incola gehenne qui propter alieni inuidiã profectus recuſauit viuere. And. Terribile. Ioan. Nihil terribilius inuido: nihil ſceleſtius ſupbo. An. Vterq; miſerabilis Io. Vna eadẽq; pſona vtroq; ſp laborat vicio quia neutrũ ſine altero. An. Expone enucleacius. Ioan. Nã qui ſuperbit inuidet:& qui inuidet ſupbit: quia mens inuida dum alienã laudẽ nec patitᷣ audire:& in ſui cõparatiõe pfectiores ambit vileſcere: dedignatᷣ ſubiici dignioribus & ſuperbe conatᷣ preferri cõparibus. An. Patet. Io. Vnde iſte miſerrimus vulnerabatᷣ mẽte. quia ſe his inferiorẽ eſtimare nõ ſuſtinuit. in quis ampliorẽ dei gratiã lucere nõ neſciuit. And. Nũc tandẽ intelligo, ꝙ inter ſurgẽtes minime eſt cõputatus. quia ocius erat moriturus. Ioan. Dignus eſt enĩ vtraq; morte: quia & cõmendatũ funus afficiebat iniuria. & reſurgẽtes iniuſto inſectabatᷣ odio. An. Infœlix eſt mortuus. Io. Recedamus ſuũq; dyabolo filiũ relinquamus. nos autẽ diem iſtũ & pro mirãda callimachi mutatiõe & pro vtriuſq; reſuſcitatiõe: cum leticia agamus. grãs ferentes deo. æquo iudici. ſecretorũq; diſcretiſſimo cognitori. qui ſolus oĩa ſubtiliter examinãs. oĩa recte diſponẽs. vnũquẽq; iuxta quod dignũ prenoſcit præmiis ſuppliciiſue aptabit ipſi ſoli honor virtus fortitudo & victoria laus & iubilatio per infinita ſeculorũ ſecula. Amen.

ARGVMENTVM IN ABRAHAM.

Lapſus & cõuerſio Mariæ neptis Abrahæ heremicolæ quæ vbi. xx. ãnos ſolitariã uitã ægit corrupta uirginitate ſeculũ repeciit. & cõtubernio meretricũ admiſceri nõ metuit: ſed poſt bienniũ prefati abrahe monitis: illã ſub amatoris ſpecie querẽtis reducta: larga effuſione lacrimarũ. cõtinuaq; exercitatõne ieiuniorũ uigiliarũ atq; oroñũ p uicenos annos emũdauit maculas criminũ.

COM QVARTA ABRAHAM ET MARIA

Abraham Effrem Maria Interlocutores. ABRAHAM.

Vnc frater & coheremita Effrem cómodũ ducis meæ adhuc cóſa bulationi uacare? an quoaduſq; diuinas expleas laudes me uis preſtolari? Ef. Noſtrorũ cóſabulatio eius debet eſſe laudatio q ſe cógregatis in ſuo noie mediũ ſpopódit intereſſe. Abra. Nihil aliud locuturus acceſſi: niſi q diuinæ uoluntati non neſcio como dari. Ef. Quare nec ad mométũ quidé me ſubtraho ſed tuo affectui totũ de do: Ab. Quiddã agendũ mihi exeſtuat mente. in quo tuum uelle meis uotis exopto reſpódere. Ef. Si unũ cor unaq; aĩa iubeť eſſe idem uelle idem cogi mur nolle. Ab. Eſt mihi neptis tenella. vtriuſq; parẽtis ſolamine deſtituta. in quã pro cópaſſióe orbitatis nimio affectu ducor. cuiuſq; cauſa cótinua ſollici tudine fatigor. Ef. Et quid tibi triũphator ſeculi. cũ curis mũdi. Abra. Id ſcili cet curo ne immẽſa eius ſerenitas pulcritudinis. alicuius obfuſceť ſorde coin quinatióis. Ef. Huiuſmói cura nó ẽ vituperáda. Ab. Spero. Ef. Cuius ẽ æta tis? Ab. Si vnius rotatus menſurn apponereť duas olimpiades vitali aura ueſceret. Ef. Immatura pupilla. Ab. Ideo nó deeſt mihi cura. Ef. Vbi degit? Ab. In meis mãſiunculis. Nã rogatu ꝓpinquorũ nutriendã eam ſuſcepi. ſed eius gazas paupibus erogare decreui. Ef. Deſpectio tpaliũ códecet animũ cœlo intétũ. Ab. Exeſtuo méte geſtiés illã chriſto deſpóſare eiuſq; tyrocinio mancipatũ ire. Ef. Laudabile. Ab. Cogor noĩe. Ef. Quid uocať? Abr. Maria Eff. Ita eſt. tanti excellenciã nois decet ſtemma uirginitatis. Ab. Non diffido quin ſi nr̃is ſuauiter hortamẽtis ꝓuoceť ad cedendũ facilis experiať. Ef. Ac cedamus eiuſq; cogitatiói celibis ſecuritaté uitæ inſtillemus. Ab. O adopti ua filia. o meæ ps aiæ maria. cede meis patemis monitóibus: meiq; cóparis effrem ſaluberrimis inſtitutióibus. enitere: vt auctricé virginitatis quã equi uoco eqparas noĩe imiteris & caſtitate. Ef. Multũ diſcóuenit filia ut que cum dei genitrice maria p myſteriũ nois preemines in axe inter ſydera nũqm ca ſura. inferior meritis in terre volutes infimis. Ma Myſteriũ nois ignoro. vn de quid circuitióe uerborũ ſignifices haud intelligo. Effr. Maria interpretať ſtella maris circa quã videlic& ferť mũdus: & vocať populus: Ma. Cur ma ris ſtella diciť? Eff. Quia nunqm occidit: ſed nauigãtibus recti ſemitã itine ris dirigit. Ma. Et q poſſet fieri. vt ego tãtilla ex lutea materia cófecta eo at tingeré meritis: quo myſteriũ rutilat nois. Ef. Illibata corpis integritate. pu raq; mẽtis ſanctitate. Ma: Grandis eſt honoris: hominẽ æquari aſtrorum ra diis. Ef. Nã ſi incorrupta & virgo ꝑmanebis: angelis dei fies æqualis. quib9 tãdé ſtipata graui corpis onere abiecto ptrãſiés aera ſupgradieris æthera zo diacũ pcurres circulũ nec ſubſiſtẽdo tpabis greſſũ donec ãplexaris ãplexib9 filii uirgĩs i lucifluo thalamo ſui genitricis. Ma. Qui hec puipẽdet aĩnũ ui uit unde preſencia deſpicio memetipſã denego: quo merear aſcribi gaudiis tãte fœlicitatis. Ef. Ecce nãciſcimur in pectore infantili ſenilis maturitaté in genii. Ab. Gr̃a dei ẽ id quod ẽ? Ef. Negari neqt. Ab. Sed lic& dei gr̃a ſit illu ſtrata: ĩbecillé tamẽ ætaté ſuo vti nó ꝓdeſt arbitrio. Ef. ver. A. Ideo faciã illi exiguã ab ĩtroitu cellulã: meis mãſiũculis cótiguã: p cui9 feneſtrã pſalteriũ ceteraſq; diuinæ legis paginas illã crebrius viſitando inſtruã. Effr. Cóuenit. Mar. Tuo pater effrem interuẽtui me cómitto. Ef. Cœleſtis ſpóſus cuius affe

ctu in tenella ætate inheſiſti. tueat᷑ te filia ab omni fraude dyaboli. Abr. Fra
ter effrem ſi quid mihi utriuſq; caſu fortunæ ingerit᷑. te primū adeo te ſolum
cōſulo. unde ne ſis aduerſus querimoniæ quā proſequor. ſed fer opem dolori
quē pacior. Ef. Abrahā abrahā quid pateris? cur plus licito cōtriſtaris? nun-
q̄m fuit fas heremicolæ conturbari ſecularium more. Ab. Incōparabilis luctus
mihi cōtigit. intollerabilis dolor me afficit. Ef. Ne fatiga me lōga uerborum
circuitione. ſed quid paciaris expone. Ab. Maria mis optiua filia. quā ꝑ bis
bina luſtra ſūma diligēcia nutriui: ſūma ſolercia inſtruxi. Ef. Quid illa? Ab.
Ei mihi periit. Ef. Qualiter? Abr. Miſerabiliter. Deinde euaſit latēter. Effrē.
Quibus inſidiis circūuenit eam fraus antiqui ſerpētis? Abra. Per illicitū cu-
iuſdā ſimulatoris affectū: qui monachico adueniēs habitu. ſimulata eam uiſi
tatione frequētabat. donec indocile iuuenilis ingeniū pectoris: ad ſui amorē
inflexit. adeo ut per feneſtrā ad patrandū facinus exiliret. Ef. Cōtremiſco au
ditu. Abr. At ubi ipſa infœlix ſe corruptā ſenſit: pectus pulſauit. faciē manu
lacerauit. ueſtes ſcidit. capillos eruit. uoces in altū eiulando dedit. Ef. Nec in
iuria. huiuſmodi nanq; ruina toto lacrimarū fonte eſt lugēda. Abr. Lamenta
bat᷑ nāq; ſe quod fuerat nō eſſe. Effr. Ve illi miſeræ. Abr. Lugebat ſe nr̄is cō
traria monitis ægiſſe. Ef. Ac ualde. Abr. Defleuit ſe uigiliarū: orationū: ieiu
niiq; ſudores euacuaſſe. Ef. Si in tali cōpunctiōe ꝑſeueraret ſalua fieret. Ab.
Haud ꝑſeuerauit ſed peiora prioribus appoſuit. Ef. Viſceratenus cōturbor.
totiſq; mēbris reſoluor. Ab. Poſtq̄m enim his celamētis ſe puniuit: nimietate
uicta doloris: præceps ferebat᷑ in foueā deſperatiōis. Eff. Eh heu q̄m grauis
perditio. Ab. Et quia ueniā deſperauit poſſe mereri: ſæculū repetere: uanita
tiq; elegit deſeruire. Ef. Hem par uictoria: ſpiritalibus in ſorte heremitaꝝ ne
quiciis: antea fuit inſolita. Ab. Sed nūc demonū ſumus preda. Ef. Mirū q̄ fi-
eri poſſet? ut te ignorāte euaderet. Ab. Interim fueram mente cōſternatus ex
oſtēſæ uiſiōis terrore quaſi mens nō fuiſſet leua. mihi prefigurabat᷑ eius ru
ina? Ef. Vellē modū uiſiōis audire. Ab. Putabā me ante fores cellulæ ſtetiſſe
& ecce draco miræ magnitudinis. nimiiq; fetoris rapido impetu adueniens:
candidulā ſecus me columbā reppeniēs. cepit. deuorauit. ſubitoq; nō cōparu
it. Ef. Euidēs uiſio. Abr. At ego ubi exꝑgiſcēs mēte que uidebā tractaui. ue
rebar aliquā eccleſiæ īminere ꝑſecutionē. quæ fideles quoſdā attraheret in er
rorē. Ef. Verēdū erat. Ab. Vnde ꝓſtratꝰ ī orōnē precognitori futurorū ſuppli
caui. ut mihi detegeret ſolutionē ſomnii. Ef. Recte ægiſti. Abr. Tercia demū
nocte cū laſſa ſopori mēbra dediſſem. putabā eundē draconē meis ueſtigiis
diſruptū: uolutaſſe. ipſamq; columbā abſq; leſiōe emicuiſſe. Ef. Letificor au
ditu. nec ambigo quin tua quādoq; ad te reuertat᷑ maria. Ab. Poſtq̄m euigi-
lās huius ſolamine uiſionis: temperabā triſticiā prioris. mentem recepi ut re
miniſcerer alūne. illud quoq; ſi ſine triſticia memini quod ipſam in duorum
interuallo dierum diuinæ innitentem laudi ſolito non ſenſi. Effrem. Sero me
minſti. Abraham. Fateor. acceſſi. manu feneſtrā pulſaui filiam ſepius nomi-
nando uocaui. Effrem. Ah fruſtra uocaſti. Abrahā. Hoc adhuc nō ſenſi. ſed
cur negligēter ī diuinis ageret rogaui ſed nec leuis tinnitū reſpōſi recepi. Ef
Et qd tūc feciſti? Ab. ubi abeſſe quā querebā deprehēdi uiſcera diſcuciebat᷑:

timore:mēbra cōtremuerūt pauore. Effr Nec mirū certe & ego id ipſum nūc
pacior audiendo. Abr. Deinde flebilibus ſonis auras pollui. rogitans quis
lupus meā agnam raperet. quis latro meam filiam captiuaret? Effr. Iure con/
queſtus fuiſti eius perditionē quā nutriuiſti. Ab. Tādē acceſſerūt q ueritatē
ſciētes rē ſeſe ita ut tibi nūc expoſui hīc. ipſamq; uanitati dixerūt deſeruire
Effr. Vbi moratꝛ. Abr. Ignoratꝛ. Eff. Quid fiet? Abr. Eſt mihi fidelis amicus:
qui ciuitates uillaſq; pagrans: nō quieſcet donec quæ illā terra ſuſceperit ag/
noſcet. Effr. Quid ſi experietꝛ? Abra. Habitū mutabo. ipſamq; ſub amatoris
ſpecie adibo. ſi forte meo monitu poſt graue naufragiū reuertatꝛ ad priſtinæ
quietis portū. Eff. Etiā quid fiet ſi carniū eſus: uiniq; hauſtus apponetꝛ? Ab.
Haud abrogabo ne agnoſcar. Eff. Recta prorſus laudabiliq; diſcretiōe uter/
ris. ſi arctioris frena obſeruācie aliquātiſper laxabis: quo errātē chriſto lucre
ris. Abr. Eo magis ad audendū incitor: quo te mihi in hac cōcordari re expe
rior. Eff. Qui clancula cordiū cognoſcit: qua intentiōe unaquæq; res geratur
intelligit. nec in diſcretiſſimo eius examie reus preuaricationis habetꝛ. q a
ſtrictioris rigore cōuerſatiōis ad tēpus deſcēdēdo imbecillioribus aſſimula
ri nō reſpuit. quo efficacius animā reuocet que errauit. Abr. Tuū eſt interim
me precibus adiuuare: ne impediar dyabolica fraude. Eff. Ipſum ſummū bo
nū ſine quo nihil fit boni. faciat tuū uelle ī bono cōſūmari. Ab. Num ille eſt
meus amicus? quē ante hoc bienniū ꝓ inquiſitu direxi mariæ. ipſe eſt. Ami.
Aue uenerāde pater. Ab. Aue affabilis amice diu te ſuſtinui. ſed nūc adueni
re deſpaui. Ami. Ideo morā feci quia te ambigua re ſollicitare nō preſūpſi at
ubi ueritatē inueſtigaui: reditū maturaui. Abra. Vidiſtin mariā? Ami. Vidi.
Ab. Vbi? Ami. Qua dictu miſerabile. Abr. Dic obſecro. Ami. In domo cu/
iuſdā lenonis habitationē elegit q tenello amore illā colit. nec fruſtra. nā omī
die nō modica illi pecunia ab eius amatoribus adducitꝛ. Ab. A mariæ ama/
torib9? Am: Ab ipſis. Ab. Qui ſūt eius amatores? Am. ꝑplures. Ab. Ei mihi
O bone ieſu qd hoc mōſtri ē? quod hāc quā tibi ſpōſā nutriui alienos amato
res audio ſeq? Am. Hoc meretricibus antiqtus fuit in more ut alieno delecta
rentꝛ amore. Ab. Affer mihi ſonipedē delicatū et militarē habitū: quo depoſi
to tegmine religionis ipām adeā ſub ſpē amatoris. Ami. Ecce oīa. Abr. Obſe
cro affer & pileū: quo coronā uelem capitis. Ami. Hoc maxime opus eſt ne
agnoſcaris. Ab: Quid ſi unū ſolidū (quē habeo) mecū afferā? quo ſtabulario
ꝓ mercede tribuā. Am. Aliter ad colloquiū marie nō potes ꝑuenire. Ab. Sal
ue bone ſtabulari. St. Quis loquitꝛ? hoſpes ſalue. Abr. Eſt ne apud te locus
uiatori ad ꝑnoctādū aptus. Sta. Eſt plane nr̄a hoſpiciola nulli ſūt neganda.
Ab. Laudabile. St. Intra ut tibi preparetꝛ cena. Abr. Magna tibi ꝓ hilari ſu
ſceptiōe debeo: ſed adhuc maiora a te expeto. St. Que uoles. ut cōceſſurū ē
flagita. Abr. Accipe uile munus quod defero & fac ut ꝑpulcra quā tecū ob
ſeruari experiebar puella nr̄o interſit cōuiuio. Sta. Cur illā deſideras uidere?
Ab. Quia nimiū delector in eius agnitōe cuius pulcritudinē a pluribus lau
dari audiebā ſepiſſime. St. Quiſqs laudator eius forme extitit nihil fefellit.
Nā prenitet uenuſta uultu pre ceteris mulieribus. Ab. Ideo ardeo ī ei9amo
re? Stab. Miror te in decrepita ſenectute iuuēculæ mulieris amorem ſpirare

Abra.Percerte nullius alius rei cauſa acceſſi:niſi eã uidẽdi.Sta.Procede ma
ria tuiq; pulcritudinẽ nr̃o neophito oſtẽde.Ma.Ecce uenio.Abr. Quæ fidu
cia?quæ conſtancia mentis mihi poſt hac cũ hanc quã nutriui in heremi lati
bulis meretricio uultu ornatã cõſpicio.ſed nõ eſt tẽpus ut prefiguret̃ in facie
quod tenet̃ in corde: erumpẽtes lacrimas uiriliter ſtringo & ſimulata uultus
hilaritate internæ amaritudinẽ meſtitudinis cõtego.St.Fortunata maria leta
re.quia nõ ſolũ ut hacten9 tui coeui:ſed etiã ſenio iam cõfecti te adeũt.te ad
amandũ cõfluũt.Ma.Quicũq; me diligũt equalẽ amoris uicẽ a me recipiũt
Abr.Accede maria & da mihi oſculũ.Ma.Nõ ſolũ dulcia oſcula libabo.ſed
etiã crebris ſenile collũ amplexibus mulcebo.Ab.Hoc uolo.Ma. Quid ſen
cio?quid ſtupẽdæ nouitatis guſtãdo haurio? Ecce odor iſtius fragrãciæ pretẽ
dit fragranciã mihi quondã uſitatæ abſtinẽciæ.Abr.Nũc nunc: ſimulandũ.
nũc laſciuiẽtis more pueri iocis inſtandũ.ne & ego agnoſcar pre grauitate &
ipſa ſe reddat latibulis pre pudore.Mar.Ve mihi infœlici.unde cecidi.& in
quã ꝑditionis foueã corrui.Abr.Hic nõ eſt aptus querelæ locus: ubi cõuiua
rũ cõfluit cõuentus.Sta. Domna maria cur ſuſpiria trahis? cur mades lacri-
mis?nõne per bienniũ hic cõuerſabaris & nunq̃m ex te gemitus ꝓrupit.nun
quã triſtior ſermo prodiit.Ma.O utinã fuiſſem ante triũ annorũ ſpacia mor-
te abſumpta.ne ad tãta deuenirẽ flagicia.Abr. Nõ ut tua peccata plãgerem
adueni.ſed ut tuo iũgerer amori.Ma.Leui cõpunctiõe ꝑmouebar ideo talia
fabar.ſed epulemur & letemur.quia ut monuiſti hic non eſt tempus peccata
plãgẽdi.Ab.Affatim refecti affatim ſumus ebriati tua largitate adminiſtrã-
te o bone ſtabulari.da licenciã a cena ſurgẽdi.quo laſſum corpus in ſtratũ cõ
ponã.dulciq; quiete recreem.Sta.Vt libet.Ma.Surge domine mi ſurge tecũ
pariter tendã ad cubile. Abr.Placet.nullatenus cogi poſſem.ut te nõ comitã
te exirem.Ma.Ecce tricliniũ ad inhabitandũ nobis aptum.ecce lectus haud
uilibus ſtramẽtis cõpoſitus.ſede ut tibi detrahã calciamẽta.ne tuipſe fatige-
ris diſcalciãdo.Ab.Muni prius ſeris hoſtiũ.ne qs introeũdi inueniat aditũ.
Ma.Sup hoc ne ſolliciteris.faciã ut nulli ad nos tribuat̃ acceſſus facilis.Ab.
Tẽp9 ablato capitis uelamĩe qs ſim aperire.O adoptiua filia.o meæ ps aĩæ
maria : agnoſcis ne me ſenẽ? q te paterno amore nutriui : q te cœleſtis regis
unigenito deſponſaui.Mar. Ei mihi. pater & magiſter meus abrahã eſt qui
loquitur.Abrahã.Quid contigit tibi filia?Mari.Grauis miſeria.Abraham.
Quis te decepit?Quis te ſeduxit?Mar.Qui prothoplaſtos proſtrauit.Abr.
Vbi eſt angelica illa quam in terris ægiſti cõuerſatio?Mari. Prorſus perdita
Ab.Vbi ẽ uerecũdia tua uirginalis?ubi cõtinẽtia admirabilis?Ma. Euacua
ta.Ab.Quã mercedẽ niſi reſipiſcas pro ieiuniorũ.orõnũ:uigiliarũ:ſudore:
ultra potes ſperare. cũ uelut lapſa ab altitudĩe cœli dimerſa es in profundũ
inferni.Ma.Eh heu.Ab.Quare me deſpexiſti?q̃re deſeruiſti? quare euẽtum
tuæ ꝑditiõis mihi nõ indicaſti? quo ego cũ dilecto meo Effrẽ dignã ꝓ te pe-
nitẽciã agerẽ.Ma.Poſtq̃m lapſa in peccatis corrui: tuæ ſc̃titati polluta proxi
mare nõ preſũpſi.Ab.Quis unq̃m a pc̃tõ extitit imunis niſi ſolus fili9 uirgi
nis.Ma.Nullus.Ab.Humanũ ẽ peccare dyabolicũ in peccatis durare. nec
iure reprehẽdit̃ qui ſubito cadit:ſed qui cicius ſurgere negligit Ma. Ei mihi
infœlici.Abr.Cur decidis?cur in terra iaces immobilis?erigere & que dicam

percipe. Ma. Pauore cõcuſſa corrui quia uim paterne monitiõis ferre nequi/
ui. Abr. Adtende mei in te dilectionẽ & depone timorẽ. Mar. Nequeo. Abr.
Nõne tui cauſa deſiderabilẽ heremi habitationẽ reliqui? omnẽ regularis ob/
ſeruãciã cõuerſatõis pene euacuaui. intantũ ut ego uerus heremicola: factus
ſum laſciuientiũ cõuiua. & qui diu ſilentio ſtudebã. iocularia uerba ne agno
ſcerer proferebã. Cur dimiſſo uultu terrã inſpicis? cur reſpondẽdo mecũ uer/
ba miſcere dedignaris? Mar. Proprii cõſcientia reatus cõfundor. Ideo nec ocu
los ad cœlũ leuare nec ſermonẽ tecũ preſumo cõferere. Abr. Noli diffidere fi
lia. noli deſperare: ſed emerge de abyſſo deſperatiõis & fige in deo ſpem mẽ
tis. Mar. Enormitas peccatorũ ꝓſtrauit me in deſperatiõis profundũ. Abra.
Peccata quidẽ tua ſunt grauia. ſed ſupna pietas maior eſt omĩ creatura unde
triſticias rumpe. datũq; pœnitendi ſpaciolũ pigritando noli negligere: quati
nus ſupabundet diuina gratia ubi ſupabũdauit facinorũ abhominatio. Ma
Si ulla promerendæ ſpes ſuæ uenie ineſſet: ſtudiũ pœnitẽdi minime deeſſet.
Abr. Miſerere meæ quã pro te ſubii laſſitudinis & depone pniciosam deſpe/
rationẽ quam omibus cõmiſſis nõ neſcimus eſſe grauiorem. qui enim peccã
tib9 deũ miſereri uelle deſperat: irremediabiliter peccat. quia ſicut ſcintilla ſi
licis pelagus nequit inflãmare ita noſtrorũ acerbitas peccaminũ diuinæ dul
cedinẽ benignitatis nõ ualet immutare. Mar. Nõ enim ſupernæ magnificen
ciã pietatis nego ſed proprii enormitatẽ ſceleris cõſiderãdo. ad digne ſatiſfa/
ctionẽ penitẽciæ uereor nõ ſufficere. Abr. In me ſit iniquitas tua tantũmodo
reuertere ad locũ unde exiſti. & ini ſecũdo cõuerſationẽ quã deſeruiſti. Ma.
In nullo unquã tui renitor uotis. ſed que iubes obtẽperãter amplectar. Abr.
Nũc fateor te uere quã nutriui filiã nũc cẽſeo te pre omibus fore diligẽdam.
Ma. Aliquãtulũ auri ueſtiũq; poſſideo. quod tua de his auctoritas decreue/
rit expecto. Ab. Que adquiſiſti peccãdo: cũ ipſis peccatis ſũt abiiciẽda. Ma
Rebar paupibus erogãda. ſeu ſacris eſſe altaribus offerẽda. Abr. Non ſatis
acceptabile munus deo eſſe cõprobat᷑: quod criminibus adquirit᷑. Ma. Nul
la ſup his ultra ſollicitudine fatigar. Abr. Matuta niteſcit. luceſcit. abeamus.
Mar. Tuũ eſt pater amãde ut adinſtar boni paſtoris precedas repertã ouẽ.
& ego paribus incedẽs ueſtigiis ſubſequor precedentẽ. Abra. Haud ita ſed
ego pedibus incedã te aũt equo ſupponã: ne itineris aſperitas ſecet teneras
plãtas. Mar. O quẽ te memorẽ quã tibi gratiarũ impendã recõpenſationẽ. q
me indignã miſeratõe: nõ terrore cogis. ſed miti cõdeſcẽſiõe ad penitẽciã hor
taris. Abr. Nihil aliud a te expeto niſi ut reliquũ uitæ inherendo inſiſtas dei
obſequio. Ma. Spõtanea mẽte inherẽã pro uiribus inſiſtã & ſi facultas deſit
poſſe: nũq̃m tamẽ deerit uelle. Ab. Cõuenit ut quo ſtudio deſeruiebas uani/
tati. famuleris diuinæ uolũtati. Mar. Fiat precor tuis meritis ut in me pficiat᷑
uolũtas diuinitatis. Ab. Maturemus reditũ. Ma. Maturemus nam me tedet
morarũ. Ab. Quãta celeritate aſperi difficultatẽ itineris trãſcurrimus. Mari.
Quod deuote agit᷑ facile pficit᷑. Abr. Ecce tua deſerta cellula. Ma. Ei mihi:
ipſa mei ſceleris ẽ cõſcia ideo ĩgredi formido. Ab. Et merito fugiẽdũ ẽ. qppe
loc9 ĩ quo hoſtẽ ſeqt᷑ triũphis. Ma. Et ubi me decernis cõpũctiõi uacare. Ab
Ingredere ĩ cellã ĩteriorẽ ne uetuſtus ſerpẽs decipiẽdi ultra ĩueniat occaſionẽ

Mar.Non cõtraluctor:ſed que iubes amplector. Abrahã. Familiarem meũ Effrem accedam:quo ipſe qui ſolus mecũ tuæ cõdoluit perditioni cõgaudeat inuentioni.Mar.Competit.Effr.Num mihi aliquid affers gaudii?Abra.Ac magni.Effr.Placet.nec dubito quin Mariã nanciſcereris.Abra.Nanciſcebar plane.& gaudens reduxi ad ouile. Effr.Diuinæ gratia uiſitationis factũ credo.Abra.Proculdubio.Effr. Vellem ſcire qualiter iuxta id tẽporis uitã: moreſq; ordinauerit.Abra.Iuxta meũ uelle.Effr. Hoc illi expedit uel maxime. Abra.Quicquid ipſi agendũ ꝓpoſui:q̃muis difficile:q̃muis graue.haud abrogauit ſubire.Effr.Laudabile.Abr.Nam induta cilicio:cõtinuaq; uigiliarũ & ieiunii exercitatione macerata:artiſſimæ legis obſeruatõne corpus tenerũ aniæ coegit pati imperiũ.Effr.Equũ eſt ut iniquæ ſordes delectatiõis eliminẽtur acerbitate caſtigatiouis.Abra. Quiſquis eius lamenta intelligit mente uulneratᷣ.quiſquis compunctionẽ ſentit?& ipſe compungitᷣ.Effr.Solet fieri. Abra. Elaborat pro uiribus ut quibus cauſa fuit perditiõis:fiat exemplũ cõuerſionis.Effr.Cõſequens eſt.Abr.Nititur ut quãto extitit fedior.tãto appareat nitidior.Effr.Iocũdior audiẽdo:precor dialiq; letor gaudimonio.Abra. Et merito.Nam falanges angelicæ gaudẽtes:dominũ laudãt ſuper peccatoris cõuerſione.Effr.Nec mirũ.nullius nanq; iuſti magis delectatᷣ perſeuerãcia.quã impii penitẽcia.Abr.Vnde in illa tanto iuſtius laudatur:quãto ultra reſipiſci poſſe deſperabatᷣ.Effr.Cõgratulantes laudemus: laudantes glorificemus:unigenitũ & uenerabilẽ.dilectũ & clementẽ dei filiũ.qui nõ uult perire:quos ſui ſacro redemit ſanguine.Abra.Ipſi honor gloria & iubilatio per infinita ſecula.amen.

ARGVMENTVM IN PAFFNVCIVM.

Conuerſio Thaidis meretricis: quã paſnucius heremita. æque ut abrahã ſub ſpecie adiens amatoris:cõuertit.& data penitẽcia:per quinquẽniũ in anguſta cellula cõcluſit.donec digna ſatiſfactiõe deo recõciliata quintadecima peractæ penitenciæ die obdormiuit in chriſto ;

COM. QVNTA PAFFNVCIVS ET THAIS

COMEDIA QVINTA.

Paſſnucius Diſcipuli Thais Iuuenes Amantes
Antonius Paulus Interlocutores.

DISCIPVLI.

Vr obſcurũ pater uultum nec ſolito geris paſſnuti ſerenũ. Paſſ Cuius cor contriſtať. eius & vultus obſcurať. Diſ. Pro qua re/
c cõtriſtaris? Paſ. Pro iniuria factoris. Di. Quæ hæc iniuria? Paſ. Ipſam quã a propria patiť creatura ad ſui ymaginẽ cõdita. Di. Terruiſti nos dictu. Paſſ. Licet illa impaſſibilis maieſtas affici nõ poſſit iiuriis: tamẽ vt affect9 noſtræ fragilitatis metaforice trãſferã in deũ que maior iniuria dici poteſt: quã ꝙ eius imperio cuius gubernaculis maior mũdus obtemperãter ſubdiť: ſolus minor cõtraluctet. Diſc. Quis eſt minor mũdus? Paf. Homo. Diſ. Homo? Paf. Porro. Diſ. Qui homo? Paf. Omĩs. Di. Qui poteſt fieri? Paf. Vt placuit creatori. Diſ. Nõ ſapimus. Paf. Nõ obuiũ ẽ ꝑpluribus. Diſ. Expone. Pa. Intendite. Diſ. Ac prompta mẽte. Paf. Sicut enĩ maior mũdus ex quatuor cõtrariis elementis: ſed ad votũ creatoris: ſecundũ armonicã moderationẽ cõcordãtibus. perficiť. & ita homo: non ſolũ ab eiſdẽ elemẽtis: ſed etiã ex magis cõtrariis partibus coaptať. Diſ. Et quid magis contrariũ q̃m elemẽta? Paſſ. Corpus & anima. quia licet illa ſint cõtraria tamen ſunt corporalia. anĩa nec mortalis vt corpus. nec corpus ſpiritale vt anima. Diſ. Ita. Pa. Si tamẽ dyalecticos ſequimur. nec illa cõtraria eſſe fatemur Diſci. Et quis poteſt negare? Paf. Qui dyalectice ſcit diſputare. quia vſiæ nihil eſt contrariũ. ſed receptatrix eſt contrariorũ: Di. Quid ſibi vult quod dixiſti? ſecundũ armonicã moderationẽ. Pa. Id ſcilic& quod ſicut preſſi excellentesq; ſoni: armonice cõiuncti: quiddã perficiũt muſicũ: ita diſſona elemẽta cõuenieter cõcordantia vnũ perficiũt mundũ. Di. Mirũ quomodo diſſona concordari. vel cõcordantia poſſint diſſona dici? Pa. Quia nihil ex ſimilibus cõponi videť. nec ex his que nulla rationis ꝓportione iunguntť. & a ſe omĩ ſub ſtãcia: naturaq; diſcreta ſunt. Di. Quid eſt muſica? Pa. Diſciplina vna de philoſophiæ quadruuio. Di. Quid eſt hoc quod dicis quadruuiũ? Pa. Arithmetica. Geometrica Muſica Aſtronomica. Di. Cur quadruuiũ? Pa. Quia ſicut a quadruuio ſemite. ita ab vno philoſophiæ pricipio harũ diſciplinarũ prodeunt ꝓgreſſiones rectæ. Di. Veremur: quiddã inueſtigãdo rogitare de tribus quia ceptæ ſcrupulũ diſputatõis capedine mentis vix penetrare quimus. Pa Difficile captu. Di. Dic nobis de ea ſufficietenus: cuius mentionẽ in preſenti fecimus. Pa. Perparũ dicere ſcio quia heremicolis eſt incognita. Di. Quid agit? Pa. Muſica? Di. Ipſa. Pa. Diſputat de ſonis. Di. Vtrũ eſt vna an plures? Pa. Tres eſſe dicunť. ſed vnaquecq; ratione ꝓporcionationis alteri ita cõiungiť: vt idẽ quod accidit vni nõ deeſt alteri. Di. Et que diſtãcia inter tres? Paſſ. Prima diciť mũdana ſiue cœleſtis. ſecũda mũdana. tercia que inſtrumẽtis exercet. Di. In quo cõſtat cœleſtis? Pa. In ſeptẽ planetis & in celeſti ſpera. Diſc. Quomõ. Pa. Eo videlic& quo illa que in inſtrumẽtis. quia tot ſpacia pares ꝓductiões eedẽ ſimphoniæ repperiunť in his que & in cordis. Di. Quid ſunt ſpacia? Pa. dimẽſiões que numeranť inter planetas ſiue inter cordas. Di. Et qd ꝓductiões? Pa. Idẽ quod toni. Di. Nec horũ noticia nos tãgit. Pa. Tonus

fit ex duobus ſonis & poſſidet rationē epogdoi nūeri ſiue ſeſquioctaui. Diſ. Quātovelocius prepoſita inueſtigādo ſatagimus trāſire: tanto difficiliora no bis nō deſinis apponere. Pa. Hoc exigit huiuſmodi diſputatio. Diſ. Ediſſere ſūmotenus aliquātulū de ſimphoniis quo ſaltim ſciamus ſignificationē nōis Pa. Simphonia dicit̄ modulatiōis tēperamentū. Diſ. Quare? Pa. Quia nūc quatuor. nūc quinq;. nūc octo ſonis pficit̄. Diſ. Quia tres eſſe cognoſcimus ſingularū vocabula dinoſcere cupimus. Pa. Prima dicit̄ dyateſſeron quaſi ex quatuor & poſſidet pportionē epitritam ſiue ſeſquiterciā. Secūda dyapente: que cōſtat ex quinq; & eſt in ratiōe emiolei ſiue ſeſqualteri. Tercia dyapaſon hec fit in duplo pficit̄q; ſonitibus octo. Diſ. Num ſphera & planete pferūt ſonū: vt merean̄t cōparationē chordarū. Pa. Ac maximū. Di. Cur nō audit̄? Pa. Multifariā exponūt. alii autumāt nō audiri poſſe pter aſſiduitatē: alii propter aeris ſpiſſitudinē. quidā autē ferūt. q tanti enormitas ſonitus artos auriū nequeat intrare meatus: ſunt eciā qui dicūt q ſphera tā iocūdū tā dulcem efferat ſonū. vt ſi audiret̄ omīs in cōmuni homīes ſemetipſis neglectis. omibuſq; poſtpoſitis ſtudiis ducentē ſonū ab oriente ſequerent̄ in occidētē. Diſ. Preſtat vt nō audiat̄. Paff. Hoc a creatore preſciebat̄. Diſ. Sit ſatis de iſta. proſequere de humana. Pa. Quid de illa? Diſ. In quo percipiat̄. Pa. Nō ſolū vt dixi in cōpagine corporis & aniæ. necnō in emiſſiōe: nūc grauis nunc claræ vocis ſed eciā in pulſibus venarū atq; in quorundā mēſur membrorū ſicut in articulis digitorū. in quibus eaſdē pportiones mēſurādo repperimus quas in ſimphoniis premiſimus: quia muſica dicit̄ coueniēcia non ſolū vocū ſed eciā aliarum diſſimiliū rerum: Diſ. Si preſciſſemus q huiuſmodi nodus queſtionis tam difficilis ad ſoluendū eſſet inſciis: maluiſſemus minorē muū dum neſcire q̄m tantū difficultatis ſubire: Pa. Nil officit quod elaboraſtis en ante ignorata experti eſtis. Diſ. Verū ſed tedet nos philoſophicæ diſputationis: quia neſcimus ſenſu emetiri ſcrupulū tuæ ratiōis. Paf. Cur me illuditis? q plane ſum neſcius. nō phūs. Di. Et vnde tibi hec que nos fatigādo ptuliſti? Paf. Tenuem ſciētiæ guttulā quā de plenis ſciorū puteis effluentē nō ad colligendū reſidens: ſed caſu preteriens repertā elambi uobiſcū cōicare ſtudui. Diſ. Gratulamur tuæ benignitati. ſed terremur ſentēcia apoſtoli dicētis. Nā ſtulta mūdi elegit deus vt cōfunderet ſophiſtica. Pa. Siue ſtultus ſiue ſophiſta pverſa operent̄ cōfuſionē a deo meret̄. Diſ. Ita. Paf. Nec ſciencia ſcibilis deū offendit ſed iniuſticia ſciētis. Diſ. Verū. Paf. Et in cuius laudē dignius iuſtiuſq; ſciēcia artiū retorquet̄. q̄m in eius qui ſcibile fecit & ſcienciā dedit. Diſ. In nullius. Pa. Quāto enī mirabiliori lege deū omīa in numero & menſura & pondere poſuiſſe quis agnoſcit tāto in eius amore ardeſcit. Diſ. Nec iniuria. Pa. Sed quid moror in iſtis que nobis minimū afferūt delectationis. Diſ. Enuclea nobis cauſam tui meroris: ne diucius frāgamur pōdere curioſitatis. Paf. Si quādo experiemini: auditu nō delectabimini. Diſ. Haud raro cōtriſtat̄ qui curioſitatē ſectat̄ ſed tamē hāc nequimus ſuparc. quia familiaris eſt fragilitati noſtræ. Pa. Quedā impudens femina morat̄ in hac patria. Diſ. Res ciuibus piculoſa. Pa. Hec mirāda prenitet pulcritudine. & horrenda ſordet turpitudine. Diſc. Miſerabile quid vocat̄? Pa. Thais. Diſ. Illa me

retrix? Paſ. Ipſa. Diſ. Eius infamia nulli eſt incognita. Pa. Nec mirũ quia nõ dignat᷑ cũ paucis ad interitũ tendere. ſed prompta eſt oẽs lenociniis ſuæ formæ illicere. ſecũq; ad interitũ trahere. Di. Lugubre. Pa. Nec ſolum nugaces vilitatẽ ſue familiaris rei diſſipant: illã colẽdo: ſed etiã prepotẽtes uiri precioſæ uarietatẽ ſuppellectilis peſſundãt. nõ abſq; ſui damno hãc ditando. Di. Horreſcimus auditu. Paſ. Greges amatorũ ad illã confluũt. Di. Seipſos perdunt. Pa. Qui amẽtes? dũ ceco corde quis illã adeat cõtendũt. cõuitia congerunt. Di. Vnũ uiciũ parat aliud. Pa. Deinde inito certamine: nũc ora nareſq; pugnis frãgẽdo: nũc armis uiciſſim eiciẽdo: decurrẽtis illuuie ſanguinis madefaciũt limina lupanaris. Di. O nefas deteſtabile. Pa. Hæc iniuria quã defleui factoris. hæc eſt cauſa mei doloris. Di. Merito ſuper hoc cõtriſtaris. nec dubitamus: quin tecũ cõtriſtẽt᷑ ciues patriæ cœleſtis. Pa. Quid ſi illã adeam ſub ſpecie amatoris? ſi forte reuocari poſſit ab intentiõe nugacitatis. Di. Qui tuæ cogitatiõi inſtillauit uelle? ipſe preſtet efficaciã poſſe. Pa. Fulcite me interim precibus aſſiduis: ne ſuperer inſidiis uicioſi ſerpẽtis. Diſci. Qui regẽ proſtrauit tenebricolarũ: largiat᷑ tibi cõtra hoſtem triumphũ. Pa. Ecce iuuenes in foro: illos primũ adibo. & ubi hanc quã quero inueniã rogabo. Iuue. En ignotus quidã nos adit. experiemur qd uelit. Paſſ. Heus iuuenes q eſtis? Iuue. Vrbicolæ huius ciuitatis. Pa. Auete. Iu. Et tu ſalue. ſiue ſis huiꝰ patriæ indigena. ſiue aduena. Pa. Aduena nũc aduenio. Iu. Cur aduenis? quid queris? Pa. Nõ eſt dicendũ. Iu. Quare? Pa. Quia mihi ſecretũ. Iu. Melius ut ꝓferas. quia ſi nõ es noſtras: difficile poteris aliquod inter nos negociũ abſq; cõſilio ꝑagere incolarũ. Pa. Quid ſi dixero? & dicẽdo aliquod impedimentũ excitauero? Iu. Nõ a nobis. Pa. Lætis ꝓmiſſionibus cedo ueſtræq; fidei cõfidens ſecretũ enucleo. Iu. Nihil noſtra de parte infidelitatis. nihil tibi obuiabit cõtrarietatis. Pa. Quorundã relatu comperi mulierẽ ſecus uos cõmorari: omibus amabilẽ. omibus affabilẽ. Iuue. Noſti eius nomen? Pa. Noui. Iuu: Quid vocat᷑? Paſ. Thais. Iu. Ipſa noſtratiũ eſt ignis. Paſſ. Ferunt illã mulierẽ pulcerrimã. omniũ eſſe delicatiſſimã. Iu. Qui retulere nihil fefellere. Paſſ. Ipſius cauſa: difficilis prolixitatẽ viæ ſurripui. ipſam vt viderẽ adueni. Iuue. Nullũ tibi obſtat impedimentũ eam videndi. Pa. Vbi morat᷑? Iu. Ecce mãſio in proximo. Pa. Hec quã indice proditis? Iu. Ipſa. Pa. Illo pergam. Iu. Si placet tecũ pergemus. Paſ. Malo ire ſolus. Iu. Vt libet. Paſ. Tu iſtic intro thais? quã quero. Tha. Quis hic? qui loquit᷑ ignotus? Pa. Amator tuus. Tha. Quicũq; me amare colit. æquã vicem amoris a me recipit. Pa. O thais thais. quãta grauiſſimi itineris currebã ſpacia. quo mihi daret᷑ copia tecũ fandi. tuiq; faciẽ cõtẽplandi. Tha. Nec aſpectũ ſubtraho. nec colloquiũ denego. Pa. Secretũ noſtræ cõfabulationis deſiderat ſolitudinẽ loci ſecretioris. Tha. Ecce cubile bene ſtratũ. & delectabile ad inhabitandũ. Pa. Eſt ne hic aliud peniciꝰ in quo poſſimus colloqui ſecrecius? Tha. Eſt eteni aliud occultũ tam ſecretũ vt eius penetral nulli preter me: niſi deo: ſit cognitũ Pa. Cui deo? Tha. Vero. Pa. Credis illũ aliqd ſcire? Tha. Nõ neſcio illũ nihil latere. Paſ. Vtrũ ne reris illũ facta prauorũ negligere? an ſui æqtatẽ ſeruare? Th. Eſtimo ipſius eqtatis lãce ſingulorꝫ merita pẽſari. & vnicuiq; ꝓut geſſit ſiue ſuppliciũ ſiue premiũ

ſeruari.Paf.O chriſte q̄m miranda tuæ circa nos benignitatis paciēcia: qui te ſciētes vides peccare.& tamē tardas perdere.Tha.Cur contremiſcis mutato colore? Cur fluunt lacrime? Paf.Tui preſumptionē horreſco.tui perditionem defleo.quia hæc noſti.& tātas animas perdidiſti.Tha. Ve ve mihi infœlici. Paf. Tanto iuſtius damnaberis:quāto preſumptuoſius ſciēter offendiſti ma ieſtatē diuinitatis.Th.Heu heu quid agis? quid infœlici minitaris? Pa.Sup/ pliciū tibi imminet gehennæ.ſi p̄manebis in ſcelere.Tha. Seueritas tuæ cor reptionis cōcuſſit penetral pauidi cordis.Paf.O vtinā eſſes viſceratenus con cuſſa timore.ne vltra preſumeres periculoſæ delectationi aſſenſum prebere. Tha.Et quis poſt hec locus peſtiferæ delectatiōi in meo corde poteſt relinq? Vbi ſolū inteſtini meroris amaritudo? conſciiq; reatus noua dominat̄ formi/ do? Paf.Hoc opto. quo reſectis viciorū ſpinis emergere poſſit lacrima com/ punctiōis.Tha.O ſi crederes:o ſi ſperares:me ſordidulā milies millenis ſor/ diū oblitam offuſcatiōibus:vllatenus poſſe expiari.ſeu vllo cōmpunctionis modo veniā promereri. Paf. Nullū enim graue peccatū.nullū tam immane eſt delictum.quod nequeat expiari penitenciæ lacrimis . ſi effectus ſequetur operis. Tha . Oſtēde queſo mi pater quo effectu operis promereri queā mu nus recōliationis.Paf.Contempne ſeculū fuge laſciuorū conſorcia amaſionū Tha.Et quid mihi tunc erit agendū? Pa.In ſecretū locū ſecedendū. in quo te ipſam diſcutiendo:poſſis lamentari enormitatē tui delicti.Tha. Si hoc ſpe/ ras proficere.nō addo momentū morulæ.Paf.Non dubito quin proſit. Th. Da mihi aliquātuli ſpaciū; tempuſculi vt proferā māmonam. quā male col/ lectam diu ſeruaui.Paf.Ne ſolliciteris pro ea.nō deſunt qui vtent̄ inuenta. Tha. Nō ob id ſollicitor vt vel mihi ſeruare:vel amicis vellem dare: ſed nec ægenis conor diſpēſare . quia nō arbitror preciū piaculi aptum eſſe ad opus beneficii.Paf.Recte arbitraris:& quid de cōgeſtis actū ire meditaris.Tha. Igni tradere.& in fauillā redigere.Pa.Quāobrē? Tha. Ne retineant̄ in mū/ do que male adquiſiui.nō abſq; mūdi factoris iniuria.Paf.O q̄m mutata es ab illa quæ prius eras.quādo illicito amore flagrabas. auariciæ calore eſtua bas.Tha.Fortaſſe mutabor in melius ſi annuerit deus.Paf.Non eſt difficile immutabili eius ſubſtāciæ res vt libet mutare·Tha. Ibo & que cogitaui ope cōplebo.Pa? Vade in pace.ciciuſq; ad me reuertere. Th.Cōuenite propera/ mini nequā amatores mei.Amā.Vox thaidis nos vocātis.aduentū mature/ mus:ne illā tardando offendamus.Tha.Accelerate.accedite.vt queam vobi ſcum verba miſcere.Am.O thais thais quid ſibi vult rogus quē cōſtruis? cur precioſarū varietatē diuiciarū iuxta rogum cōgeris? Tha.Rogatis? Am. Ad/ miramur ſatis.Tha.Exponā cicius.Am.Hoc optamus.Tha.Aſpicite.Am. Quieſce quieſce thais:quid agis? num inſanis? Tha.Nō inſanio ſed ſanū ſa/ pio.Am. Vt quid hæc perditio? quadringentarū auri librarū:cum aliarū di/ uerſitate gazarū.Tha.Omne quod iniuſte a vobis extorſi:igne volo cremari ne vllus fomes vobis relinquat̄ ſperādi:me vltra veſtro amori cedendi.Am. Subſiſte pauliſper ſubſiſte.& materiā tuæ p̄turbationis detege. Tha . Non ſubſiſto.nec ſermonē vobiſcū confero.Aman.Cur dedignando:nos faſtidis? Num alicuius infidelitatis nos arguis? nōne ſemp̄ ſatiſfecimus tuis votis? &

tu iniquo odio nos gratis inſectaris. Tha. Dimittite: nolite ueſtem meã ad/ trahendo ſcindere. ſit ſatis quod hucuſq; peccãdo uobis conſenſi. finis inſtat peccandi. tẽpuſq; noſtri diſcidii. Am. Quo tendis? Tha. Vbi nemo ueſtrum poſthac me uidebit. Amã. Pape. quid hoc monſtri eſt? ꝙ noſtri deliciæ thais quæ diuiciis effluere ſemp laborauit. quæ mẽtẽ a laſciuia nũquã retraxit: & ſe uoluptati penitus dedit: tanta auri gemmarũq; inſignia abſq; retractatõe perdidit. & nos ſui amaſiões dedignãdo ſpreuit. ſubitoq; nõ cõparuit. Tha. En pater paffnuti uenio ad obſequendũ tibi promptiſſima. Paf. Quia mo/ ram in ueniẽdo feciſti: coartabar nimis: uerẽdo te iterũ implicitã eſſe ſecula/ ribus negociis. Tha. Ne id uereare: quia multo aliud mihi uerſat̃ in mente Nam res familiares iuxta uelle meũ diſpoſui. meiſq; amaſionibus publice abrenũciaui. Paf. Quia his abrenũciaſti. ſupno amatori iam nũc poteris co/ pulari. Th. Tuũ eſt. mihi uel ut radio preſcribere quid me oporteat factum ire. Paf. Sequere me. Tha. Sequar enĩ ambulatione. o utinã ſequerer & acti/ one. Paf. Ecce cenobiũ in quo ſacrarũ uirginũ nobile cõmorat̃ collegiũ. eo lo ci geſtio te manſum ire. agendæ ſpaciũ penitẽciæ. Tha. Nõ cõtraluctor. Paf. Intrabo & abbatiſſam ductricẽ uirginum pro tui ſuſceptiõe placabo. Tha. Quid iubes me interim agere? Paf. Mecũ pergere? Tha. Vt iubes. Paf. Ecce abbatiſſa occurrit. admiror quis illi nos adeſſe tam cito retulerit. Th. Fama quæ nulla ſtringit̃ mora. Paf. Oportune occurris illuſtris abbatiſſa. teipſam quero. Abatiſſa. Gratãter aduenis uenerande pater paſnuti. benedictus tui aduẽtus dilecte dei. Pa. Beatitudinẽ æternæ benedictiõis infundat tibi gra tia omĩparẽtis. Abb. Vnde hoc mihi ut ſanctitas tua dignaret̃ inuiſere exi/ guitatẽ habitationis meæ. Paf. Opus eſt tuo iuuamine in aliqua ſollicitanda neceſſitate. Ab. Iube ſolũmodo leui famine: quid me uelis agere. & ego tui iuſſa cõplere: tuiſq; votis ſtudebo pro uiribus ſatiſfacere. Paf. Attuli capellã ſemiuiuã. dentibus luporũ nuper abſtractã. quã tui miſeratione foueri: tui ſollicitudine geſtio mederi quoaduſq; abiecta hedinæ pellis auſteritate: oui ni uelleris induat̃ molliciæ. Abba. Exprime enucleacius Pa. Iſtec quã uides meretricio more uitã inſtituit. Abba. Miſerabile. Paf. Seſeq; totã laſciuiæ de dit. Abba. Semetipſam perdidit. Paf. At nunc me hortãte: chriſtoq; coope/ rãte: friuola que ſectabat̃ obediendo refugit. & caſtum ſapit. Abba. Muta/ tionis auctori grates. Paf. Quia enim egritudo animarũ: æque & corporum curãda eſt medelis. conſequẽs eſt ut hæc a ſolito ſeculariũq; inquietudine ſe queſtrata: ſola in anguſta retrudatur cellula. quo liberius poſſit diſcutere ſui crimina. Abba. Hoc potiſſimũ prodeſt. Paf. Manda vt quãtocius cellula cõ/ ſtruat̃. Abba. Paruo ſpacio perficiet̃. Pa. Nullus introitus nullus relinquat̃ aditus. ſed ſolũmodo exigua feneſtra. per quã modicum poſſit victũ accipe/ re: quẽ ſtatutis diebus & horis illi debes parce prebitũ ire. Abba. Vereor ꝙ delicatæ teneritudo mentis ægre paciat̃ difficultatẽ tanti laboris. Paf. Ne id uereare. Nam graue delictũ. forte deſiderat ſperare remediũ. Abba. Verum Paf. Tedet me magis morarũ: quia timeo illã corrumpi viſitatione hominũ. Abba. Cur tediũ pateris? cur illam nõ includis? ecce cellula quam deſideraſti eſt perfecta. Paf. Placet. ingredere thais habitaculũ tuis facinoribus deflen/

dis ſatis congruũ. Tha. Quã breue: quã obſcurũ: & quã incomodũ tenellæ mulieri ad inhabitandũ. Pa. Cur habitaculũ execraris? cur ingredi horreſcis decet vt quæ hactenus fuiſti indomite vaga: nunc tandẽ in ſolitario refreneris loco. Tha. Mens aſſueta laſciuiæ: haud raro impaciẽs eſt anterioris vitæ Paſ. Ideo debet habenis diſciplinæ ſtringi: quoaduſq; deſinat contraluctari. Tha. Quod iubet tua paternitas: nõ recuſat ſubitum ire mea vilitas. ſed quedam inoportunitas ineſt huic habitationi difficilis ad ſufferendũ meæ fragilitati. Paſ. Quæ hæc importunitas? Tha. Erubeſco dicere. Paſ. Ne erubeſcas. ſed penitus detege. Tha. Quid importunius? quidue poterit eſſe incomodius? q̃m ꝙ in vno eodemq; loco diuerſa corporis neceſſaria ſupplere debebo. nec dubiũ: quin ocius fiat inhabitabilis pre nimietate fœtoris. Paſ. Formida perpetis crudelitatẽ gehennæ: & deſine tranſitoria pertimeſcere. Tha. Fragilitas mei cogit me terreri. Paſ. Cõuenit vt malæ blãdimentorũ dulcedinẽ delectationis luas moleſtia nimii fœtoris. Tha. Non recuſo. nõ nego me ſordidam: nõ iniuria fœdo ſordidoq; habitatũ ire in tugurio. ſed hoc doleo vehemẽcius. ꝙ nullus eſt relictus locus. in quo apte & caſte poſſim tremendæ nomen maieſtatis inuocare. Pa. Et vnde tibi tãta fiducia? vt pollutis labiis. preſumas proferre nomen impollutæ diuinitatis. Tha. Et a quo veniã ſperare? cuiuſue ſaluari poſſum miſeratiõe? ſi ipſum prohibeor inuocare. cui ſoli deliqui. & cui vni deuotio orationũ debet offerri. Paſ. Debes plane orare nõ uerbis. ſed lachrimis. nõ ſonoritate tinnulæ uocis. ſed cõpũcti rugitu cordis. Th Et ſi uetar deum uerbis orare: quomodo poſſum ueniã ſperare? Paſ. Tãto celerius mereberis: quãto perfectius humiliaberis. dic tantũ. qui me plaſmaſti miſerere mei. Tha. Opus eſt eius miſeratiõe. ne frangar in dubio certamine. Paſ. Certa uiriliter. ut poſſis triumphũ obtinere fœliciter. Tha. Tuum eſt ꝓ me orare. ut merear palmã uictoriæ. Paſ. Nõ opus eſt monitu. Tha. Spero. Paſ. Tempus eſt optatas ſolitudinis repetam latebras. & charos viſitem diſcipulos. tuæ igiť ſollicitudini tue pietati: venerabilis abbatiſſa hãc captiuã cõmitto. vt & corpus delicatũ mediocriter foueas neceſſariis. & animã ſufficiẽter reficias ſaluberrimis monitis. Abba. Ne ſolliciteris pro ea. quia eã materno affectu fouebo. Paſ. Vadam. Abba. In pace. Diſc. Quis pulſat portã? Paſ. Ego. Diſ. Vox paſnucii patris noſtri. Paſ. Amouete peſſulũ. Diſ. O pater ſalue. Paſ. Auete. Diſ. Coartabamur nimiũ pro diutina abſencia tui. Paſ. Iuuat ꝙ abfui. Diſ. Quid actum eſt de thaide. Paſ. Iuxta meum velle. Diſci. Vbi morať? Paſ. In exigua cellula deflet ſui cõmiſſa. Di. Laus ſit ſummæ trinitati. Paſ. Et benedictũ nomen eius tremendũ nunc & per æuũ. Diſ. Amen Paſ. Ecce tres manſurni penitẽciæ thaidis tranſiere. & ego ignoro vtrũne deo acceptabilis ſit eius cõpunctio. ſurgam & vadam ad fratrem meum antoniũ quo mihi manifeſteť per eius interuentũ. Anto. Quid inſperatæ iocũditatis accidit? quid noui gaudii mihi cõtigit? Num hic ẽ frater: & coheremicula meus paſnucius? ipſe eſt. Paſ. Sum etenim. Ant. Bene frater veniſti. bene me ad ueniendo letificaſti. Paſ. Haud minus tripudio tui viſu: q̃m tu mei aduentu. Anto. Quæ hæc cauſa tã acceptabilis? tam grata nobis: quæ te huc duxit de tuis latibulis? Paſ. En valeo. Anto. Hoc deſidero. Pa. Ante hoc trienniũ mo-

rabatur ſecus nos quedã meretrix nomine Thais. que nõ ſolũ ſeſe perditioni dedit. ſed eciã perplures ſecum ad interitũ trahere cõſueuit. Antonius. Heu gemenda cõſuetudo. Paſſ. Hanc ſub ſpecie amatoris adii. & laſciuientẽ animũ: nũc ſuauibus hortamẽtis blandiẽdo mulcebã. nunc acrioribus monitis minitãdo terrebam. Anto. Hoc tẽperamentũ eius laſciuiæ fuit neceſſarium. Pa. Tandem ceſſit. & ſpræta reprehẽſibili conſuetudine: caſtitatẽ elegit. ſeſeq; in anguſtiſſima cellula cõcludi cõſenſit. Anto. Delector audiẽdo intantũ. vt omẽs precordiorũ venæ intrinſecus exiliant gaudendo. Pa. Decet tui ſanctitatẽ. & ego quidem licet ſupra modum gaudeã de cõuerſione. ſed leui tamen cõturbor ſollicitudine. eo ꝙ vereor eius teneritudinẽ ægreferre diutinũ laborem. Anto. Vbi adeſt vera dilectio: nõ deeſt pia compaſſio. Paſſ. Vnde tuam dilectionẽ efflagito: vt tu tuiq; diſcipuli: mecũ in oratõnibus cõcordãdo velitis perſiſtere: quoaduſq; cœlitus demonſtret vtrũne benignitas diuinæ miſerationis ad indulgẽciã mollita ſit penitentis lacrimis. Anto. Conſentimus tuæ petitioni libenter. Paſ. Nec dubito vos adeo exauditũ iri clemẽter. Ant. Ecce euãgelica promiſſio in nobis eſt impleta. Paſ. Quæ hæc ꝓmiſſio? Anto. Ea videlicet quæ cõſencientes in oratione ꝓmiſit oĩa impetrare poſſe. Paſ. Quid eſt? Anto. Paulo meo diſcipulo oſtenſa eſt quædam viſio. Paſ. Voca illum. Anto: Paule: accede. & que vidiſti paſnucio expone. Paſ. Videbam in viſione lectulũ candidulis palliolis in cœlo magnifice ſtratũ. cui quatuor ſplendidæ virgines præerant. & quaſi cuſtodiẽdo aſtabant. at vbi iocunditatem miræ claritatis aſpiciebam: intra me dicebam. hæc gloria nemini magis congruit q̃m patri & domino meo Antonio. Anto. Tali me nõ dignor beatitudine. Paulus. Quo dicto intonuit vox diuina dicens. Non vt ſperas Antonio: ſed thaidi meretrici ſeruãda eſt hæc gloria. Paſ. Laus dulcedini tuæ chriſte vnice dei: q̃ mei triſticiã tam pie dignatus es conſolari. Anto. Dignus eſt laudari. Paſ. Ibo & mei captiuã viſitabo. Anto. Tẽpus eſt vt illi & ſpem veniæ. & ſolamen promittas beatitudinis æternæ. Pa. Thais mea adoptiua filia aperi feneſtrã vt te videam. Tha. Quis loquit̃? Paſ. Paſnucius pater tuus. Tha. Vnde mihi iocunditas tantæ leticiæ? vt tu me peccatricẽ dignareris viſitare. Paſ. Licet per hoc trienniũ abſens eſſem corpore: haud modicũ tamen ſollicitus fui pro tui ſalute. Tha. Nõ dubito. Paſ. Expone mihi hyſtoriã tuæ cõuerſationis: modũq; cõpunctiõis. Tha. Hoc poſſum exponere. quod non neſcio me nihil dignũ deo ægiſſe. Paſ. Si deus iniquitates obſeruabit nemo ſuſtinebit. Tha. Si tamen quid fecerim vis ſcire numeroſitatẽ meorũ ſcelerũ: intra conſcienciã quaſi in faſciculũ collegi. & pertractãdo mẽte. ſemp inſpexi quo ſicut naribus nunquã moleſtia fœtoris. ita formido gehennæ nõ abeſſet viſibus cordis. Paſ. Quia te cõpunctione puniſti. Ideo veniã meruiſti. Tha. O vtinam. Paſ. Da manũ vt te educam. Tha. Noli pater venerande noli me ſordidulam his immũdiciis abſtrahere. ſed ſine me in loco meis meritis condigno mãſum ire. Paſ. Tempus eſt vt leuigato timore: incipias vitam ſperare. quia tui penitencia acceptabilis eſt deo. Tha. Eius pietati laudem ferant omnes angeli. quia non ſpreuit humilitatẽ cordis contriti. Paſ. Eſto ſtabilis in dei timore. & permane in eius dilectione. poſt quindecim nanq; dies ho

minem exues. & tandem fœlici curſu peracto: ſuperna fauente gratia, tranſ/
migrabis ad aſtra. Tha. O vtinam mererer penas euadere. vel ſaltem clemē
cius exuri miciori igne. non eſt enim hoc mei meriti: vt doner beatitudine in/
terminabili. Paf. Gratuitū dei donum non penſat humanū meritum. quia ſi
meritis tribuereť: gratia non diceret. Tha. Vnde laudet illum cœli cōcentus
omiſq; terræ ſurculus necnō vniuerſæ animalis ſpecies. atq; confuſæ aquarū
gurgites. qui nō ſolum peccantes patitur: ſed eciā penitentibus præmia gra
tis largitur. Paf. Hoc illi antiquitus fuit in more: vt mallet miſereri quā ferire
Tha. Noli abire pater venerabilis. ſed adeſto mihi pro ſolacio in hora meæ
diſſolutionis. Paf. Non abeo: ſed diſcedo: donec anima ſuper æthera plaudē
te: corpus tradam ſepulturæ. Tha. En incipio mori. Pafnu. Nunc eſt tem/
pus orandi. Tha. Qui plaſmaſti me miſerere mei. & fac fœlici reditu ad te
reuerti animam quam inſpiraſti. Paffnucius. Qui factus a nullo: vere es ſi
ne materia forma. Cuius ſimplex eſſe hominem qui non eſt id quod eſt: ex
hoc & hoc fecit conſiſtere. da diuerſas partes huius ſoluendi hominis: pro/
ſpere repetere principiū ſui originis. quo & anima cœlitus indita: cœleſtibus
gaudiis intermiſceatur. & corpus in molli gremio terræ ſuæ materiæ pacifice
foueatur. quoaduſq; puluerea fauilla coeunte. & viuaci flatu rediuiuos ar/
tus iterum intrante. hæc eadem Thais reſurgat perfecta. vt fuit homo inter
candidulas oues collocanda. & in gaudiū æternitatis inducēda. tu qui ſolus
id quod es in vnitate trinitatis regnas & gloriaris per infinita ſeculorum ſe/
cula. AMEN.

Finis Paffnucii.

COM. SEXTA FIDES SPES ET CHARITAS

ARGVMENTVM IN SAPIENCIAM.

Paſſio ſanctarū virginū Fidei.Spei.& Charitatis.quas earundē veneranda genitrice Sapiēcia præſente:& maternis admonitónibus.ad tollerandas paſſiones hortante : Adrianus imperator diuerſis ſuppliciis interfecit. quarum eciā corpora martyrio cōſumata:ſancta mater Sapiēcia collegit. & aromatibus condita quīto ab vrbe roma miliario honorifice ſepeliuit.Ipſa quoq; quadrageſima die iuxta earū ſepulcra:finita oratione ſacra.ſpiritū premiſit cœlo.

Antiochus Adrianus Sapiencia Fides Spes
& Charitas Matronæ. Interlocutores.

ANTIOCHVS.

Vum igit̄ eſſe o Imperator Adriane: proſperis ad vota ſucceſſionibus pollere.tuiq; ſtatū imperii fœliciter abſq; perturbatiōe exoptās vigere.quicquid rempublicā cōfundere:quicquid trāquillū mentis reor vulnerare poſſe:quātocius diuelli.penituſq; cupio labefactari.Adri.Nec iniuria nā noſtri ꝓſperitas: tui eſt fœlicitas. cum ſummos dignitatis gradus indies tibi augere nō deſiſtimus. Anti.Cōgratulor tuæ almitati.vnde ſi quid experior emergere: quod tuo potentatui videt̄ cōtraluctari:nō occulo.ſed impaciēs moræ ꝓfero.Adri.Et merito.ne reus maieſtatis eſſe arguaris:ſi nō celanda celaueris.Anti.Huiuſmodi cōmiſſo reatus nunquā fui obnoxius.Adr.Memini.ſed profer ſi quid ſcias noui.Anti.Quædā aduena mulier hanc vrbē nuper intrauit comitata proprii fœtus puſiolis tribus.Adri.Cuius ſexus ſunt puſioli?Anti. Omēs fœminei.Adr.Nūquid tantillarū aductus mulierculatū aliquid reipublicæ adducere poterit detrimentū?Anti.Permagnū.Adria. Quod?Anti.Pacis defectū Adri. Quo pacto? Ant.Et quid magis poteſt rūpere ciuilis cōcordiā pacis: quā diſſonācia obſeruatiōis.Adr.Nihil grauius.nihil deterius.quod teſtat̄ orbis romanus qui vndique ſſecus chriſtianæ cædis ſorde eſt infectus. Anti. Hec igit̄ fœmina:cuius mētionē facio:hortat̄.noſtrates auitos ritus deſerere & chriſtianæ religioni ſe dedere.Adri.Num preualet hortamentū? Anti.Nimiū.Nam noſtri cōiuges faſtidiēdo nos cōtempnūt. adeo vt dedignant̄ nobiſcū comedere.quāto minus dormire.Adri.Fateor periculū.Anti.Decet tui perſonā precauere.Adri.Conſequēs.aduocet̄. & in noſtri preſencia an velit cedere diſcuciat̄.Anti.Vin me illā aduocare?Adri.Volo pcerte.Anti.Quid vocaris o mulier aduena?.Sapi.Sapiēcia.Anti.Imperator adrianus iuſſit te in pallacio preſentari ſuis cōſpectibus.Sa.Pallaciū cū nobili filiarū comitatu intrare nō trepido: & minacē imperatoris uultū cominus aſpicere nō formido.Anti. Inuiſum genus chriſticolarū. ſemp promptū eſt principibus ad reſiſtendū.Sap.Princeps uniuerſitatis: q neſcit uinci:nō patit̄ ſuos ab hoſte ſuperari.Anti.Mitiga effluenciā uerborū.& perge ad pallaciū. Sa. Mōſtra uiam precundo.nos ſubſequimur accelerādo. Anti. Hic ipſe eſt imperator: quem in ſolio reſidentē conſpicis.precogita quid loquaris.Sapien.Hoc prohibet chriſti ſentencia.promittens nobis inſuperabilis ſapienciæ dona.Adr. Huc ades antioche: Antiochus . Preſto ſum domine. Adrianus . Nunquid

hæ ſunt mulierculæ quas deferebas ꝓ chriſtiana religione. Anti. Sunt plane Adri. Vniuſcuiuſq; pulcritudiné obſtupeſco. ſed & honeſtaté habitus ſatis admirari nequeo. Anti. Deſine o mi ſenior admirari. & coge illas deos venerari. Adri. Quid ſi illas primule aggrediar. blãda alloquutióe? ſi forte velint cedere. Anti. Melius eſt. nam fragilitas ſexus fœminei facilius poteſt blandimẽtis molliri. Adri. Illuſtris matrona: blande & quiete ad culturã deorum te inuito: quo noſtra pfrui poſſis amicicia. Sap. Nec in cultura deorũ tuis votis ſatiſfacere: nec amicciiã geſtio inire. Adr. Adhuc mitigato furore: nulla in te moueor indignatione. Sed pro tua tuiq; filiarũ ſalute: paterno ſollicitor amore. Sapi. Nolite meæ filiæ ſerpentinis huius ſathanæ lenociniis cor apponere. ſed meatim faſtidite. Fides. Faſtidimus. & animo contempnimus friuola. Adria. Quid murmurando loqueris? Sapi. Filias affabar paucis. Adria. Videris eſſe ſummis natalibus orta. ſed tamen patriã. genus: noméq; tuũ ex te plenius cupio ediſcere. Sapi. Licet ſanguinis ſuperbia nobis ſit paruipendẽda: tamen clara ex ſtirpe me originẽ nõ nego trahere? Adria. Credibile. Sa. Nam eminentiores græciæ principes fuere mei parentes. & vocor ſapiencia. Adri. Claritas ingenuitatis rutilat in facie. & ſapiẽcia nominis fulget in ore. Sapi. Fruſtra blandiris. nõ flectimur tuis ſuadelis. Adri. Dic cur adueneris: vel quare noſtrates adires? Sapi: Nullius alius rei: niſi agnoſcende veritatis cauſa. quo fidem quam expugnatis: plenius ediſcerẽ. filiaſq; meas chriſto cõſecrarẽ. Adria. Expone vocabula ſingularũ. Sapiẽ. Vna vocat̃ Fides. altera Spes. tercia Charitas. Adria. Quot annos voluerũt? Sapi. Placet ne vobis o filiæ vt hunc ſtultũ arithmetica fatigem diſputatióe? Fides. Placet mater: noſq; auditum prebemus libenter. Sapi. O imperatot ſi ætaté inquiris paruularum. Charitas imminutũ pariter parem manſurnorũ cõpleuit numerũ. Spes auté æque imminutũ: ſed pariter imparem. Fides vero ſuperfluũ impariter parem Adria. Tali reſpóſione feciſti me que interrogabã minime agnoſcere Sapi. Nec mirũ. quia ſub huius diffinitionis ſpecie: nõ vnus cadit numerus ſed plures. Adria. Expone enucleacius. alioquin nõ capit meus animus. Sa. Charitas duas olympiades iam voluit. Spes duo luſtra. Fides tres olympiades. Adria. Et cur octonarius numerus (qui duabus cõſtat olympiadibus) & denarius) qui duobus luſtris perficit̃.) imminutus dicit̃? vel quare duodenarius (qui tribus olympiadibus impletur.) ſuperfluus eſſe aſſerit̃? Sa. Omis nanq; numerus imminutus dicit̃: cuius partes coniunctæ minoré illo numero: cuius partes ſunt: ſummæ quãtitaté reddunt. vt octo. Eſt auté octonarii medietas quatuor. pars quarta duo. pars octaua vnũ. quæ in vnum redactæ ſeptem reddunt. Similiter denarius habet dimidiam partem quinq;. Quintam auté duo. decimã vero vnum. quæ ſimul copulatæ octo colligunt. econtrario autem ſuperfluus dicitur. cuius partes augendo creſcunt. ut duodecim. Eſt enim duodenarii medietas ſex. pars tercia quatuor. pars quarta tria? pars ſexta duo. pars duodecima unum. Hic cumulus redundat in ſedecim. Vt autem principalem non preteream: qui inter inæquales intemperancias: medii temperamentum limitis ſortitus eſt. ille numerus perfectus dicitur. qui ſuis æquis partibus nec augetur nec minuitur: ut ſex cuius

partes.id eſt tria duo vnũ:eũdẽ ſenariũ reſtituũt.Simili quoq; ratiõe vigin
tiocto: quadrigentanonagintaſex : octomiliacentũvigintiocto pfecti dicũt
Adri.Et quid reliqui? Sapi.Omnes ſuperflui ſiue imminuti.Adri. Quis nũ
numerus pariter par? Sapi.Qui poteſt in duo æqualia diuidi. eiuſq; pars in
duo æqualia.partiſq; pars in duo æqualia.ac deinceps per ordinẽ donec in/
ſecabilem incurrat vnitatẽ. vt octo & ſedecim.omẽſq; qui ab his in duplo fi/
unt.Adri.Et quis eſt pariter impar? Sapi. Qui in partes æquales recipit ſe/
ctionẽ:eiuſq; partes mox indiuiſibiles permanebũt. vt decẽ & omẽs qui ab
imparibus in duplo fiunt? Hic nãq; numerus ſuperiori eſt cõtrarius . quia in
illo ſolus minor terminus diuiſione eſt ſolutus.In iſto autẽ ſolus maior termi
nus diuiſioni eſt aptus. in illo quoq; omẽs eius partes nomine & quantitate
ſunt pariter pares.in iſto autem ſi denomĩatio fuerit par.quantitas impar. ſi
quantitas par denominatio impar.Adria. Nec terminũ quẽ dixiſti agnoſco.
nec denominationẽ ſeu quantitatẽ ſcio. Sapi.Quando quãtilibet numeri di
geſtim diſponunt:primus minor terminus:& poſtremus maior dicit. quan
do autẽ diuiſionẽ faciendo:quota pars ſit numeri dicimus:denomĩationẽ fa/
cimus.cum autẽ quot in vnaquaq; parte ſint enumeramus.quantitatẽ expo/
nimus.Adria.Et quis eſt impariter par? Sapi.Qui nõ ſolũ vnã recipit ſectio
nem:ſicut pariter par:ſed eciã & ſecundã: aliquociens autẽ & terciã:vel plu/
res:ſed tamen vſq; ad indiuiſibilẽ non peruenit vnitatẽ. Adria. O quã ſcru/
puloſa & plexibilis queſtio ex iſtarũ ætate infantularũ eſt orta:Sap. In hoc
laudanda eſt ſupereminẽs factoris ſapiencia.& mira mundi artificis ſciẽcia.
qui nõ ſolum in principio mundũ creans ex nihilo.omĩa in numero & men/
ſura & pondere poſuit. Sed eciã in ſuccedentiũ ſerie temporũ & in ætatibus
hominũ mirã dedit inuenire poſſe ſcienciã artium.Adria. Diu te ſuſtinui ra/
tiocinantẽ.quo te mihi efficerẽ obtemperantẽ.Sapi.In quo? Adri.In cultura
deorum.Sapi.In hoc vtiq; nõ conſentio.Adria.Si reniteris:tormentis afficie
ris.Sapi.Corpus quidẽ ſuppliciis laceſſere poteris . ſed animũ ad cedẽdum
compellere nõ preualebis.Anti.Dies abiit.nox incumbit.nõ eſt tempus al/
tercandi.quia inſtat hora cenandi.Adria.In cuſtodiã iuxta pallaciũ ponant
& triduanæ induciæ illis ad tractandum præſtentur.Ant. Obſeruate iſtas o
milites omni ſollicitudine.nullamq; illis occaſionẽ euadendi relinquite . Sa.
O dulces filiolæ: & charæ puſiolæ.nolite ſuper carceralis anguſtia cuſtodiæ
contriſtari:nolite imminentiũ minis pænarũ terreri:Fid.Licet corpuſcula pa
ueſcant ad tormenta.mens tamen gliſcit ad premia.Sapi.Vincite infantilis
teneritudinẽ ætatulæ:maturi ſenſus fortitudine Spes.Tuũ eſt nos precibus
adiuuare:vt poſſimus vincere.Sapi.Hoc indeſinẽter exoro.hoc efflagito. vt
perſeueretis in fide.quã inter ipſa crepundia veſtris ſenſibus nõ deſiſtebam
inſtillare . Charitas. Quod ſugentes vbera in cunabulis didicimus:nullatẽ/
nus obliuiſci quibimus . Sapientia . Ad hoc vos materno lacte affluenter
alui . ad hoc delicate nutriui . vt vos cœleſti : non terreno : ſponſo trade/
rem quo veſtri cauſa ſocrus æterni regis dici meruiſſem . Fides . Pro ipſius
amore ſponſi promptæ ſumus mori . Sapiencia . Delector ex veſtra ratione
o filiæ : magis quam nectareæ dulcedinis guſtamine . Spes . Præmitte nos

ante tribunal iudicis.& experieris quãtũ eius amor nobis attulit temeritatis Sapi.Hoc exopto:vt veſtra virginitate coroner. vt veſtro martyrio glorificer Cha.Conſertis palmulis incedamus.& vultũ tiranni cõfundam9. Sa. Expe ctate:donec inſtet hora vocatiõis noſtræ.Fid.Tedet nos morarũ.tamẽ eſt ex pectandũ.Adria.Antioche iube illas græculas nobis repreſentari captiuas Anti.Procede ſapiẽtia teq; cũ filiabus ĩpatori repreſenta.Sap.Pergite me/cum filiæ cõſtanter.& pſeuerate in fide vnanimiter. vt poſſitis palmã perci/pere fœliciter.Spes.Pergimus.ipſeq; nobiſcũ comitet᷑ : pro cuius amore ad mortẽ ducemur.Adri. Triduanas vobis inducias preſtabat noſtri ſerenitas. vnde ſi quid tractaueritis vtilitatis:cedite iuſſiõibus noſtris. Sapi. Summũ igit᷑ vtile tractauimus.id ſcilicet:vt nõ cedamus.Ant.Cur dignaris cum hac cõtumace verba miſcere.quæ te inſolẽti fatigat preſumptiõe?Adr.Debeo ne illam dimittere impunitã?Anti.Nequaquã.Adri.Et quid?Anti.Hortare pu ellulas:& ſi renitant᷑:infanciæ ne parcas.ſed fac vt ille necent᷑ . quo rebellis mater funeribus natarũ acrius torqueat᷑.Adria.Faciã que hortaris.Anti.Ita demũ preualebis.Adri.Fides:intuere venerabilẽ magnæ dianæ ymaginem & fer ſacræ deæ libamina.quo poſſis vti eius gratia:Fides.O ſtultũ impera/toris preceptũ:omni cõtemptu dignũ.Adri. Quid murmuras ſubſannãdo? quẽ irrides fronte rugoſa?Fides.Tui ſtulticiã irrideo. tui inſipientiã ſubſan/no.Adri.Mei?Fides.Tui.Anti.Imperatoris?Fid.Ipſius.Anti.O nefas. Fid Quid enĩ ſtultius?quid inſipiẽcius videri poteſt?q̃m ꝙ hortat᷑ nos contemp to creatore vniuerſitatis:venerationẽ inferre metallis.Anti. Nõne hæc ſũma inſania & magna eſt demencia.ꝙ rerũ principem dixiſti inſipientẽ ? Fides. Dixi.& dico.dicamq; q̃mdiu vixero.Anti. Breue tẽpus viuere: & cito debes conſumi morte.Fides:Hoc opto.vt moriar in chriſto.Adri.Duodecim cẽtu/riones altemãdo ſcindant flagris eius membra.Anti. Nec iniuria.Adria.O fortiſſimi cẽturiones accedite.meiq; iniuriã vindicate.Anti.Iuſtum.Adr.Per quire antioche an ne velit cedere.Anti.Vin adhuc fides ſolita cõuiciorũ ob/iectione imperatorẽ dehoneſtare?Fides.Cur ſolito minus? Anti. Quia pro/hiberis verberibus.Fides.Verbera nõ cõpellunt me tacere.quia nullo affici or dolore.Anti.O infœlix pr̃tinacia.o cõtumax audacia.Adr.Corpus fatiſcit per ſupplicia.& mens tumet ſuperbia.Fid.Erras adriane: ſi reris me fatiga/ri ſuppliciis.nõ ego quidem ſed infirmi tortores deficiũt.& ſudore ob laſſitu dinẽ fluunt.Adria. Fac antioche vt gemellæ pectoris particule abſcindant᷑ : quo ſaltim rubore coerceat᷑.Anti.O utinã poſſit ullo coerceri modo.Adria? Forſitan coercebit᷑.Fides.Inuiolatũ pectus uulneraſti. ſed me non leſiſti.en pro fonte ſanguinis unda erumpit lactis.Adria. In craticulã ſubſtratis igni/bus aſſanda ponat᷑:quo ui uaporis enecet᷑.Anti. Digna eſt ut miſerabiliter pereat:quæ tuæ iuſſioni cõtraluctari nõ trepidat. Fides. Omne quod paras ad dolorẽ.mihi uertit᷑ in quietem.unde cõmode pauſo in craticula:ceu in trã quilla nauicula.Adr. Sartago plena pice & cera ardentibus rogis ſuperpo/nat᷑ . & in feruẽtẽ liquorẽ hæc rebellis mittat᷑.Fid.Sponte inſilio.Adri.Con ſencio.Fides. Vbi ſunt minæ tuæ?ecce illeſa inter feruẽtẽ liquorẽ ludẽs nato. & ꝓ ui caumatis:ſencio matutini refrigeriũ roris.Ad. Antioche quid ad hec

eſt agendū? Anti. Ne euadat prouidendū. Adri. Capite truncet̃. Anti. Alio/
quin non vincet̃. Fides. Nunc eſt gaudendū. nunc in domino exultandum.
Sapi. Chriſte triūphator dyaboli inuictiſſime da tolleranciā fidei meæ filiæ
Fides. O mater venerāda dic vale vltimū tuæ filiæ. liba oſculū tuæ primoge
nitæ. nec afficiare ullo merore cordis. quia tendo ad brauiū æternitatis. Sa.
Filia filia nō cōfundor. nō cōtriſtor. ſed valedico tibi exultando. & oſculor os
oculoſq; pre gaudio lacrimādo. orans ut ſub ictu pcuſſoris inuiolatū ſerues
myſteriū tui nois? Fid. O uterinæ ſorores libate mihi oſculū pacis. & parate
uos ad tolleranciā futuri certaminis. Spes. Adiuua nos orone aſſidua. ut me
reamur ſequi tua ueſtigia. Fid. Eſte obtēperantes monitis noſtre ſanctę parē
tis. quæ nos hortabat̃ preſencia faſtidire. quo meruiſſemus æterna pcipere.
Ch. maternis libēter obtpam9 monitis: quo pfrui mereamur æternis bonis
Fid. Percuſſor accede. & iniunctū tibi officiū me necādo imple. Sa. Abſciſū
morientis filie caput amplectēdo: impreſſiſq; labris crebrius deoſculādo: con
gratulor tibi chriſte. qui tantillule victoriā preſtitiſti puellæ. Adr. Spes cede
meis hortamētis. paterno affectu tibi cōſulentis. Spes. Quid hortaris? quid
cōſulis? Adr. Vt caueas pertinaciā imitari ſororis. ne ſimilib9 intereas pœnis
Spes. O vtinā admeruiſſem illā imitari paciēdo. quo illi aſſimilarer in præ/
mio. Ad. Depone callū pectoris. & cōquiniſce thurificādo magnæ dianæ. &
ego te propriæ ꝓlis vice excolo: atq; extollo omni dilectiōe. Sp. Paternitatē
tuā repudio. tua beneficia minime deſidero. quapropter vacua ſpe deciperis
ſi me tibi cedere reris. Adri. Loquere parcius ne iraſcar: Sp. Iraſcere: nec ſol/
licitor. Anti. Miror auguſte. quid ab hac vili puellula tamdiu calūpniari pa
teris. ego quidē diſrūpor pre furore. quia illā audio tam temere in te latrare.
Adri. Hactenus infanciæ parcebā. ultra nō parcam. ſed meritā vltionē infe/
ram. Ant. O vtinā. Adri. O lictores adite & hanc rebelle: vſq; ad internitio/
nem crudis neruis cedite. Anti. Decet vt ſeueritatē ſenciat tui furoris. quia lē
nitatē paruipendit̃ pietatis. Spes. Hanc pietatē exopto. hāc lenitatē deſide
ro. Anti. O ſapiencia quid murmurādo loqueris? ſtans ſubleuatis oculis: iu/
xta cadauer extinctæ prolis. Sapi. Inuoco omīparentē: quo candē tollerāciæ
perſeuerāciā: quā preſtitit fidei: preſtet & ſpei. Spes. O mater mater. q̄m effi
caces: q̄m exaudibiles experior eſſe tui preces. ecce te orante: anheli tortores
leuatis dextris librant ictum. & ego nullū doloris ſencio tactum. Adri. Si fla
gra paruipendis: acrioribus pœnis coartaberis. Spes. Infer infer quicqd cru
dele. quicquid excogites letale. quāto plus ſeuis: tantomagis victus confun
deris. Adri. In aera ſuſpendat̃ & vngulis laceret̃. quoaduſq; euulſis viſceri/
bus & nudatis oſſibus deficiet. & mēbratim crepat. Anti. Imperialis iuſſio.
& cōgrua ſatis vlcio. Spes. Vulpina fraude loqueris. & verſipelli aſtucia an
tiochi adularis. Anti. Quieſce infœlix. verboſitas tua nunc eſt finienda. Sp.
Non vt ſperas euenerit. ſed tibi tuoq; principi nunc eciā cōfuſio aderit. Adr.
Quid ſencio noue dulcedinis? quid odoro ſtupēde ſuauitatis? Sp. Decidēcia
fruſta mei lacerati corpis: dant fragrāciā paradiſiaci aromatis. quo nolēs co
geris fateri: me nō poſſe ſuppliciis ledi. Adr. Antioche qd eni mihi eſt agen
dū? An. Nouis cruciatibus incūbendū. Ad. Aeneū vas. plenū oleo & adipē

cera atq; pice ignibus ſuperponaẽ. in quod ligata proiciaẽ. Anti. Si in ius vulcani tradeẽ forſitan euadendi aditum nō nāciſceẽ. Spes. Hec virtus chriſto nō eſt inſolita: vt ignē faciat miteſcere mutata natura: Adri. Quid audio anthioche velut ſonitū inundātis aquæ. Ant. Heu heu domine. Adri. Quid contigit nobis? Anti. Ebuliens feruor cōfracto vaſe miniſtros cōbuſſit. & illa malefica illeſa cōparuit. Adri. Fateor victi ſumus. Anti. Penitus. Adri. Caput abſcindaẽ. Adri. Alías nō abſumeẽ: Sp. O charitas dilecta. o ſoror vnica ne formides tiranni minas. ne trepides ad penas. nitere: cōſtanti fide imitari ſorores ad cœli pallaciū præcedētes. Cha. Tedet me vitæ preſentis. tedet terrenæ habitatiōis. quod ſaltim ad modicū temporis ſeparor a vobis. Spes Depone tediū. & tende ad præmiū. nō eni diu ſeparabimur: ſed ocius in cœlo cōiūgemur. Cha. Fiat fiat. Spes. Euge mater illuſtris gaude. nec tangaris de mei paſſione: materni affectus dolore. ſed prefer ſpem merori: cū me videas pro chriſto mori. Sapi. Nunc quidē gaudeo. ſed tunc tandē perfecte exultans gaudebo: quādo tui ſororculā pari conditione extinctā cœlo premiſero. & ego ſubſequar poſtrema. Spes. Perennis trinitas reſtituet tibi in æuum plenū abſq; diminutiōe filiarū numerū. Sapi. Cōfortare filia. pcuſſor inuadit nos euaginato gladio. Sp. Libens excipio gladiū. Tu chriſte ſuſcipe ſpiritū: pro tui cōfeſſione nomīs eiectum de habitaculo corporis. Sapi. O charitas ſoboles inclita. ſpes vteri mei vnica. ne cōtriſtes matrē: bonā tui certaminis conſumationē expectātem. ſed ſperne preſens utile. quo pueniās ad gaudiū intermíabile. quo tui germanæ fulgēt coronis illibatæ uirginitatis. Cha. Fulci me mater precibus ſacris. quatenus merear intereſſe aliarum gaudiis. Sapi. Exoro te finetenus. in fide ſolidatū iri nec dubito tibi perenne tripudium donatū iri. Adr. Charitas. ſaturatus cōuiciis, tui ſororū. nimiūq; exacerbatus ſum prolixa ratione earū. unde diu tecū nō contēdo. ſed uel obtemperantē mei uotis ditabo omibus bonis. uel contraluctantē afficiā malis. Cha. Bonū cordetenus amplector. & malū omnino deteſtor. Adri. Hoc tibi potiſſimū ſalubre mihiq; eſt placabile. ideoq; leue quiddā tibi prepono meæ pietatis gratia. Cha. Quid? Adri. Dic tantū magna dyana. & ego ultra ad ſacrificandū te nō compello. Cha. Percerte nō dico. Adri. Quare? Cha. Quia mētiri no'o. ego quidē & ſorores meæ eiſdem parētibus genitæ. hiſdē ſacramentis imbutæ ſumus. una eadēq; fidei cōſtancia roboratæ. quapropter ſcito noſtrū uelle. noſtrū cōſentire: noſtrū ſapere. unū idemq; eſſe. nec me in ullo unquā illis diſſidere. Adri. O iniuria quod a tantilla etiā cōtempnor homullula. Cha. Licet tenella ſim ætate tamen gnara ſum te argumētoſe confundere. Adri. Abſtrahe illā Antioche & fac ut ſuſpēſa in eculeo atrociter uerberetur. Anti. Vereor ꝙ uerbera nō preualeant. Adria. Si nō preualeant: iube tribus cōtinuis diebus ac noctibus fornacē ſuccendi. & illā inter bachātes flammas proici. Cha. O iudicē impotentē. qui diffidit ſe abſq; armis igniū octennem infantē ſuperare poſſe. Adri. Abi antioche. & iniunctū officiū perfice. Cha. Seuiciæ quidem tuæ ſatiſfaciendo parebit. ſed me minime nocebit. quia nec uerbera mei corpuſculū lacerare. nec flāmæ comam uel ueſtes poterunt obfuſcare. Adri. Experieẽ. Cha. Experiaẽ. Adri. Antioche quid pateris? cur tri

ſtior ſolito regrederis? Anti. Quãdo cauſam triſticiæ experieris. haud minus cõtriſteris. Adri. Dic ne celes. Anti. Illa laſciua. quã mihi cruciandã tradidi/ſti puellula me preſente flagellabat. ſed ne tenuis quidẽ cutis ſummotenus diſrumpebat. Deinde proieci illã in fornacẽ: igneũ colorẽ pre nimio ardore exprimentẽ. Adri. Cur diſſimulas loqui? expone exitũ rei. Anti. Flamma erupit & quinq; milia hominũ combuſſit. Adri. Et quid cõtigit illi? Anti. Chari/tati? Adri. Ipſi. Anti. Ludens inter flãmiuomos vapores vagabat. & illa laudes deo ſuo pangebat. illi eciã qui diligenter inſpexere ferebãt tres candidulos viros cũ illa deambulaſſe. Adr. Erubeſco illã vltra videre. quia nequeo illam ledere. Anti. Reſtat vt perimat gladio. Adri. Hoc fiat abſq; mora. Anti. Detege duram charitas ceruicẽ: & ſuſtine percuſſoris enſem. Cha. In hoc nõ renitor tui votis: ſed libens pareo iuſſis. Sapi. Nunc nũc filia gratulandũ. nũc in chriſto eſt gaudendũ. nec eſt que mordeat cura. quia ſecura ſum de tua vi/ctoria. Cha. Imprime mihi mater oſculũ. & cõmenda iturũ chriſto ſpiritum. Sapi. Qui te in meo vtero viuificauit: ipſe ſuſcipiat animã: quam cœlitus inſpirauit. Cha. Tibi chriſte gloria qui me ad te vocaſti: cum martyrii palma. Sapi. Vale proles dulciſſima. & cum chriſto iungeris in cœlo: memento matris iã matronæ effectæ te pariẽtis. Cõuenite illuſtres matronæ: & mearũ cadauera filiarũ mecũ ſepelite. Matrone. Corpuſcula aromatibus condimus: & exequias honorifice celebramus. Sap. Grandis benignitas & mira pietas quã mihi impenditis. meiq; mortuis. Matro. Que tibi ſunt cõmoda exequi/mur mente deuota. Sapi. Non dubito. Matro. Vbi vis eligere locum ſepul/turæ? Sap. Tercio miliario ab urbe. ſi uobis nõ diſplicet prolixitas. Matro. Non diſplicet. ſed elata funera ſequi placet. Sapi. Ecce locus. Matro. Hic nẽ/pe ſeruandis reliquiis eſt aptus. Sapi. Floſculos uteri mei tibi terra ſeruãdos cõmitto: quos tu materiali ſinu foueto: donec in reſurrectiõe maiori reuireſcant gloria. & tu chriſte animas interim imple ſplẽdoribus: dans pacificam requiẽ oſſibus. Matro. Amen. Sapi. Grates ueſtræ humanitati pro ſolamine quod cõtuliſtis meæ orbitati. Matro. Vtrũne uis nos hic tecũ morari. Sapi. Non. Marro. Cur non? Sapi. Ne ex meo cõmodo uobis ingerat moleſtia. ſit ſatis ꝙ tres noctes mecum pmanſiſtis. abite in pace. reuertimini cum ſalute. Matro. Vis nobiſcũ abire? Sapi. Minime. Matro. Et quid meditaris agere? Sapi. Hic remanere ſi forte ueniat mea peticio & impleatur quod deſidero. Matro. Quid petis? quid deſideras? Sapi. Id ſolũmodo ut oratione cõpleta moriar in chriſto. Matro. Reſtat ut expectemus donec & te ſepulturæ trada/mus. Vt libet. Adonay emanuel. quẽ retro tempora diuinitas edidit omĩparentis & in tempore uirginitas genuit matris q ex duabus naturis unus chriſtus mirifice conſiſtis. nec diuerſitate naturarũ vnitatẽ perſonæ diuidens. nec unitate perſonæ diuerſitatẽ naturarũ cõfundens: tibi iubilet iocunda ſereni/tas angelorũ. dulciſq; armonia ſyderum. te quoq; collaudet tocius ſcibilis rei ſciencia. omneq; quod ex elementorũ format materia. quia tu qui ſolus cum patre & ſpirituſancto es forma ſine materia: ex patris uolũtate & ſpirituſſancti cooperatione nõ reſpuiſti fieri homo paſſibilis humanitate: Salua diui/

nitatis paſſibilitate. & ut nullus in te credentiũ periret ſed omĩs fidelis æter-
naliter viueret: mortem noſtram nõ dedignatus es guſtare: tuaq; reſurrectio-
ne cõſumere. Te eciam perfectum deum hominẽq; verum recolo promiſiſſe
omnibus qui pro tui nominis veneratione vel terrenæ vſum poſſeſſionis re-
linquerẽt vel carnalium affectum propinquorũ poſtponerẽt: centenæ viciſſi
tudine mercedis recompenſari. & æternæ brauio vitæ debere donari huius
ſpe animata promiſſi: feci quod iuſſiſti: ſponte amittens ſoboles quas pepe-
ri. Vnde tu pie promiſſa ſoluere ne moreris. ſed fac me quãtocius abſolutã
corporeis vinculis ex receptione filiarũ letificari. quas pro te mactandas ob
tuliſſe non diſtuli. quo te illis agnum virginis ſequentibus & nouũ canticum
modulantibus ego iocunder audiendo. illarumq; letificer gloria. & quam-
uis non poſſim canticũ uirginitaris dicere: te tamen cum illis merear æterna
liter laudare. qui nõ ipſe qui pater: ſed idem es quod pater. cũ quo & ſpiritu-
ſancto vnus dominus vniuerſitatis: vnuſq; rex ſummæ & mediæ atq; yme ra
tionis regnas & dominaris per interminabilia immortalis æui ſæcula. Matr.
Suſcipe domine. AMEN.

Hroſuithæ illuſtris mulieris germanæ: gente Saxonica ortæ
In opera ſua carmine cõſcripta præfatio fœliciter Incipit.

h Vnc libellum paruo vllius decoris cultu ornatũ. ſed non parua diligẽcia inlaboratũ. omniũ ſapientiũ benignitati offero expurgandũ. eorũ dumtaxat. qui erranti nõ delectant̃ derogare: ſed magis errata corrigere. Fateor nanq; me haud mediocriter erraſſe: nõ ſolum in dinoſcẽdis ſyllabarũ naturis: verumeciã in dictionibus cõponẽdis. pluraq; ſub hac ſerie reprehẽſione digna latitare: ſed errores fatenti facilis venia. viciiſq; debet̃ pia correctio. Si autem obicit̃. ꝙ quædã huius operis iuxta quorundã eſtimatiõem ſũpta ſint ex apocrifis. nõ eſt crimẽ preſumptõis iniquæ ſed error ignorãciæ: quia quãdo huius ſtamen ſeriei cæperã ordiri: ignoraui dubia eſſe in quibus diſpoſui laborare. At vbi recognoui peſſundare detrectaui. Quia quod videt̃ falſitas forſan probabitur eſſe veritas. Cũ res ſeſe ita habeãt. tanto ad perfecti defenſionẽ opuſculi permultorũ iuuamine egeo. quanto in ipſa inceptione minus vlla proprii vigoris fulciebar ſufficiencia. quia nec matura adhuc ætate vigens. nec ſciencia fui proficiens. ſed nec alicui ſapientũ affectũ meæ intentionis cõſulẽdo enucleare ne prohiberer pro ruſticitate. Vnde clam cunctis & quaſi furtim: nunc in cõponendis ſola deſudando. nũc male cõpoſita deſtruẽdo ſatagebã iuxta meũ poſſe (licet minime neceſſariũ) aliquẽ tamẽ cõficere textũ ex ſentenciis ſcripturarũ. quas intra arcã noſtri Gandeshemenſis collegerã cenobii. Primo ſapientiſſimæ atq; benigniſſimæ Rikkardis magiſtræ aliarũq; ſuæ vicis inſtruente magiſterio. Deinde prona fauente clemẽcia regiæ indolis Gerbergæ cuius nũc ſubdor dominio abbaciæ: que ætate minor: ſed vt imperialẽ decebat neptem ſciẽcia prouectior aliquot autores (quos ipſa prior a ſapiẽtiſſimis didicit) me admodũ pie erudiuit. Quãuis eciã metrica modulatio femineæ fragilitati difficilis videat̃ & ardua. ſola tamẽ ſemper miſerẽtis ſupernæ gratiæ auxilio nõ propriis viribus cõfiſa. Huius carmina opuſculi dactilicis modulis ſuccinere appoſui: ne crediti talentis ingenioli ſub obſcuro torpens pectoris rubigine negligencia exterminaret̃: ſed ſedulæ malleo deuotiõis ꝑcuſſum aliquãtulis diuinæ laudatiõis referret tinnitũ: quo ſi occaſio nõ daretur negociando aliud lucrari: ipſum tamen in aliquod ſaltim extremæ vtilitatis transformaret̃ inſtrumentũ. vnde quicunq; lector ſi recte ſecundũ deũ ſapias ægenti paginæ quæ nullius preceptoris munit̃ auctoritate opem tuæ rectitudinis ne pigriteris adhibere deo videlicet: ſi quid forte probet̃ recte cõpoſitum: meæq; negligẽcie deſignãdo vniuerſale viciorũ: nec tamen vituperando: ſed indulgendo. Quia ius frangitur obiurgationis vbi interuenit humilitas confeſſionis.

Argumentũ in hyſtoriã beatæ virginis.

i Oachim & Anna de ſtirpe dauid cũ diu ſteriles vixiſſent: In tẽploq; ob ſterilitatẽ repudiati a ſacerdotibus fuiſſent: tãdẽ longis orõnibus & votis ꝓlem diuinã (nomĩe Mariã) ſuſceperũt eãq; caſtitati & æterno dei obſequio in tẽplo deuouerũt. Illa tenella læta & cõſtans gradus tẽpli cũ omniũ admiratione ſupauit: reliquaſq; virgines ſanctitate vitæ excelluit:

quã dum ſacerdotes deſpõdere volũt: & virgas temere piectas illi cõiugem quærũt. & ſors ſup virgam ioſeph ex genere dauid cecidit. Nam mox colũba ſuæ virgæ inſidens cœlũ peciit. collaudãtibus cũctis diuinã ſortẽ. Ioſeph virgo deſpondet: pauloq; poſt angelus illi diuina ſalutatõne facta deũ omniũ creatorẽ obumbratiõe ſanctiſpũs carnem ſuſcipere nũciat. quæ verbo angeli credẽs: dum in bethleem cũ ioſeph Cæſaris augusti edicto migraret peperit primogenitũ ſuũ: ſaluatorẽ mũdi: Ieſum chriſtũ cuius diuinitatẽ & paſtores & magi ab oriente veniẽtes teſtati ſunt: Quæ fama cum ad herodẽ delata fuiſſet: omẽs eius anni infantes natos occidi iuſſit. vt heredẽ regni tolleret: Ioſeph ab angelo monitus: cum matre & puero (vt regis crudelitatẽ fugeret) in ægiptũ cõceſſit. moxq; ægipciorũ ſimulacra in terrã prona cadencia nutabãt ſacerdotibuſq; ſuis verũ deũ natũ proclamabãt. In itinere autẽ miracula pueri de ſerpẽtibus & draconibus dum in ſpecu noctẽ ducerẽt narrat. Itemq; de leonibus & pardis mite & manſuete ſe puero offerẽtibus: palmãq; cũ fructu inclinatã matris gremio: fontemq; pueri verbis erumpentẽ dum in itinere ſiti laboraſſent cõmemorat.

Ad Gerbergam abbatiſſam in Gandeſhaim
Ottonis primi impatoris neptẽ
Aue regalis proles clariſſima ſtirpis
Gerbirg illuſtris moribus & ſtudiis
A ccipe fronticula dominatrix alma ſerena
Q ue tibi purganda hic offero carminula
E ius & incultos dignanter dirige ſtichos
Q uam doctrina tua conſtruit ægregia
E t cum ſis certe vario laſſata labore
L udens dignare hos nunc modulos legere
H anc quoq; ſordidulam tenta purgare camenam
A c fulcire tui flore magiſterii
Q uo laudem dominæ ſtudiũ ſupportet alumnæ
D octriciq; piæ carmina diſcipulæ.

In hyſtoriã intemeratæ dei genitricis prefatio
Unica ſpes mũdi dominatrix inclita cœli
Sancta parens regis. lucida ſtella maris
Que pariẽs mũdo: reſtauraſti pia virgo
Vitam: quam virgo perdiderat vetula
T u dignare tuæ famulæ clementer adeſſe
H roſuithæ votis carminuliſq; nouis
Q ue tibi femineæ ſtudio famulante camene
I am ſupplex modulis ſuccino dactilicis
E xoptans vel ſummatim: attingere ſaltim
L audis particulam: virgo tue minimam
O rtus atq; tui primordia clara beati
N ecnon regalem pangere progeniem
H oc tamen agnoſco: fragiles excedere vires.
L audibus vt tentem te meritis canere.

D igne pro meritis quam totus nõ canit orbis.
Q ueq; ſuper laudes angelicas renites.
H inc quia virgineo portaſti ventre puella
I nclusum: cuncta qui regit imperio.
O lim ſed ſtultum fari qui iuſſit aſellum:
I n laudem ſancti nominis ille ſui.
T eq; per angelicum fecit virguncula uerbũ.
D e ſancto digne flamine concipere.
A tq; ſuæ prolis matrẽ ſine ſorde pudoris
E ffecit: cunctis diſſimilem meritis.
S i placet: ipſe meam potis eſt diſſoluere linguã.
E t cor rore ſuæ tangere graciolæ.
Q uo preſtante ſuæ mitis dono pietatis
G rata ſibi pangam. te quoq; uirgo canam.
N e comes ingratis condemner iure pigellis
Q uos piget altithrono pſallere pro modulo.
S ed mage purpureũ laudare perenniter agnũ.
P romerear. turmis addita uirgineis.

HYSTORIA NATIVITATIS LAVDABILISQVE CONVERSATIONIS INTACTAE DEI GENITRICIS QVAM SCRIPTAM REPPERI SVB NOMINE SANCTI IACOBI FRATRIS DOMINI.

m Vndi labẽtis luſtris nã mille pactis
Incepit quãdo fœlix ætatula ſexta.
Qua deus ĩpleri iuſſit pietate fideli
Quicquid ueraces iam precinuere prophetæ.
Qui mundo ieſum mox predixere futurum
G ermine de Iuda. quidam ſurrexerat ergo
I ſrael in terra ſenior: ſub lege uetuſta:
O rtus regali dauid de germine magni.
Q uem tradunt etenim nomen tenuiſſe Ioachim
H ic in mandatis genitricis ab ubere legis
E xtiterat iuſtus. necnon digne ſtudioſus.
H oc quoq; continuo fuerat ſua maxima cura:
V t gregis ipſe ſuæ bene paſceret agmina magni.
D eſignans. ueri ſeſe paſtoris haberi
D ignum quandoquidẽ terreſtri carne parentem:
Q ui portare ſuis humeris nõ diſtulit agnos:

I n propriis vitæ ducens ad gaudia læte.
P aſſurus mortem:magnũ noſtri per amorem.
E mpturuſq; reos animæ precio ſibi chare.
Ic heros etenim (de quo narrabo) Ioachim
Tali percerte fœlix patriarcha nepote.
T oto ſe placidis ornans conamine factis.
Q uicquid poſſedit per tres partes reſecauit.
P artem dans viduis:peregrinis atq; puellis.
S epius in templo partem famulãtibus ergo.
P articulamq; ſuæ domui ſeruauerat omni.
H oc quoq; nõ raro faciens pietate benigna.
D igne mercedem ſuſcepit deniq; talem:
V t propria ſubſtantiola bene multiplicata:
I pſius gentes proceres precelleret omnes.
N ec ſibi conſimilẽ portaret terra potentem.
Q uem ſic cunctarum fulciret copia rerum.
Vattuor hinc certe cum iam fœliciter ipſe
Viueret in ſumma fortuna luſtra rotata:
V ultu perpulcram ſibi deſponſauit amicam
N ecnon prenitidam laudãdis moribus Annam
A charis natam.Dauid de ſtirpe creatam.
F œdere legali proprio quam iunxit amori.
H anc autem memorãt ſterilem nõ tẽpore paruo.
S pem partus homini nullam conferre fideli.
T andem digeſtis bis denis ſcilicet annis
C ontigit in templo Ioachim ſub tempore feſto
I nter ſacratos altaris ſtare miniſtros.
I ncenſum digni fuerant qui ponere viſi.
Q uem Ruben templi dum vidit ſcriba ſacrati
E xoſum factum dictis affatur amaris.
N on licet incenſum dixit te tangere ſanctum.
M unera nec domino preſtat dare ſacrificanda.
T e quia deſpexit. ſobolis cum dona negauit.
On dedit econtra verbum vir nobilis vllum.
Sed merens abiit.ſiluas triſtiſq; petiuit.
I n quis ſepe gregem conſueuit paſcere pridem
A c in longinquã pergens per deuia terram.
I pſum cum propriis ſecum ducendo magiſtris.
H ic in ſecretis latitat paſcendo latebris.
N ec poſt ad patriam placuit remeare relictam:
P aſſus nanq; grauem:ſecreta mente pudorem:
E x Ruben verbis:qui ſe cauſatur:amaris.
Vius percerte poſt menſes inclita quinq;
Cõiunx:deſperans illum iam viuere ſaluum.

I n ſoles fleuit. nec ſolamen ſibi ſciuit:
H aſq; preces domino profudit triſte dolendo.
I ſraelis rector: ſolus quoq; gentis amator.
Q ui ſemper refoues miti pietate dolentes.
C ur mihimet ſociũ voluiſti tollere charum:
A ddens merorem triſti. ſemperq; dolenti:
Q uod ſemper ſterilis manſi ſine germine ventris.
S ed nunc maioris vulnus ſuſpiro doloris.
H oc: quia nec penitus quid conferret ſcio caſus
L egali domino deuoto legis amico.
O me fœlicem ſi ſaltim noſcere poſſem
V trum mors illum ſubito ſorberet amara.
A n frueretur adhuc calida vitaliter aura.
C erte ſi ſcirem nõ ius meroris haberem:
T antum cũ tenebris læti ſuccumberet atris.
F unus. ſed ſumma colerẽ prenobile pompa.
I nclita condigno cõmittens membra ſepulcro.
Is ita finitis: ſublatis cernit ocellis
In ramis lauri reſonantes murmure dulci
P ullos plumigeris volucres circũdare pennis.
H oc vti cernebat: ſub triſti voce canebat.
R ex cœli fortis cui ſubiacet aſtriger axis:
O mnia qui certe potis es diſponere recte:
S emper cunctarũ tibi laus extet pietatum:
Q uod clemens cunctos pietatis munere viuos:
P iſciculos: pecudes: ſerpentes: atq; volucres:
C ongaudere ſuis donaſti ſedulo pullis.
S ed memet ſolam ſterilẽ remanere miſellam
C auſa iudicii iuſſiſti deniq; recti.
T e tandẽ omnipatrẽ conſtanti pectore teſtem
I nuoco. cõiugii primo quod tempore voui:
S i ventris fructũ mihi preſtares pius vllis:
H inc mox in templo ſiſti tibi rite ſacrato.
O bſequioq; tui legali more ſacrari.
Alia dum mũdis formaret verbula labris:
Angelus aſtrigero ſubito deſcendit ab alto.
M axima triſticiæ portans ſolamina tantæ:
E t ſtans ſub facie: dictis hec fatur amicis.
E xue merorẽ cordis. depone dolorem.
C onſilioq; dei germen tibi credito ſummi
H oc quod ventre tuo procedet tempore certo:
V ere fiet idem populis mirabilẽ cunctis.
D ixit: & auriuagis reuolans ſecat æthera pennis.
A nna: ſed angelicis nimiũ perterrita verbis:

M æſta domũ peciit. ſeſe lectoq; locauit.
E t tremefacta diem pſalmorũ lege perorat.
E ffuſis noctem precibus ducendo ſequẽtem.
P oſt hec ergo ſuam precepit adeſſe puellam.
A ſtanté rogitans propriis illam ſub ocellis:
C ur ſe deſpiceret? vel cur tam ſero veniret?
C um ſibi ſentiret fieri quid forte ſtupendi.
Eddidit econtra dominæ laſciua famella
Obprobriis tactum ſeruili murmure verbum
S i te deſpexit ſterilem faciens deus inquit:
D ic rogo: diuinæ cauſæ quid pertinet ad me?
A nna ſed obprobriũ pacienter pertulit iſtud.
E ffundens tantũ lacrimas ſubtriſtis amaras.
S cilicet hac ipſa Ioachim predictus in hora:
A ngelus apparens. inter montana refulgens:
I n quis tunc paſcendo gregem latitauerat eger.
I uſſerat ad ſociam cicius remeare relictam.
Q ui dixit. monitis animo permotus ab illis.
H ec iam bis denis mecũ permanſerat annis.
E x illa dominus ſobolẽ mihi nec dedit vllam.
I nſuper obprobriis diſceſſi plenus amaris
N uper de templo. cauſa confuſus ab ipſa.
E t me deſpectum: tantiſq; malis ſaturatum:
H ortaris regredi. ſubdi primoq; pudori.
A d quem mãſuetis cœleſtis nũcius orſis.
M e fore cœleſtem: dicebat: credito vocem.
C uſtodemq; tui factum pietate ſuperni:
R egis: qui iuſtam conſolari dedit Annam:
P er me. dum preculas flendo pfunderet almas:
A t nunc ergo tui cauſa de cardine cœli:
Q uo veniens refero permagni gaudia doni:
H ocq; tibi dico. q mox prenobilis Anna.
C oncipiet natam. cunctis ſeclis venerandam.
H æc inter natas hominũ fiet ſacra cunctas.
S piritus & merito ſanctus requieſcet in illa.
A c per quam veniet mundo benedictio ſumma:
N ec primã ſimilẽ: nec fertur habere ſequentẽ.
A t nunc ad ſociam tenta remeare beatam.
Q uæ gaudens omni tantũ pariet decus orbi.
E t ſemper grates factori reddite dulces.
C ui placet ſtirpem vobis concedere talem:
Q ualem pcerte nunquã tenuere prophetæ.
O mnes electi poſt hæc nõ ſunt habituri.
D quẽ. promiſſis Ioachim letatus in illis:
Si mihi certa tuo maneat tua gratia ſeruo.

Ad tempus dignare meo requieſcere tecto.
Et guſtare cibum non dedignere paratum.
Ngelus econtra dicebat voce decora.
Deſine poſco meũ poſt hæc te dicere ſeruũ
Eſſe.ſed angelicæ conſortem credito turmæ.
Nam mihi terrenis opus eſt non veſcier æſcis.
Quem paſcit domini ſemper præſencia ſummi.
Quapropter moneo domino libamine ſacro
Hoc te ferre. meis ſatagis quod ponere menſis.
Qui citus anniculũ gregibus ſubtraxerat agnum
Sperans obprobriũ ruben ceſſaſſe vetuſtum.
Immolat & domino gauiſus pectore læto.
Ignibus appoſitis. vt habet præceptio legis.
Angelus his votis vt iuſſit rite peractis.
Altaris fumo ſublatus pergit ad aſtra.
Am tunc clemẽtis paulatim gratia patris.
Incepit radiis mundo luceſcere claris.
Atq; prior ſtabilem diſcordia ſumere finem.
Cum ſua cœleſtes primũ conſorcia ciues.
Olim terrigenas promittebant habituros.
Quos prius e meritis Adam ſpreuere parentis.
Nec latuit tunc angelicũ clemencia cætum.
Omipatris propriũ qui mox poſt tempora natũ.
Mittere virgineũ miſerans diſponit in aluũ.
Vt ſine principio natus de patre ſupremo.
Carnem virgineo ſub tempore ſumeret aluo.
Omnes atq; ſuo ſaluaret ſanguine ſacro.
Ne poſt hæc generis humani callidus hoſtis
Gauderet mundũ laqueis retinere malignis.
Sed patris & nati numẽ quoq; pneumatis almi.
Aequali forma pollens ſub nomine trino.
Finetenus ſtabilẽ regnaret iure per orbem.
Ngelus aſtrigerũ poſtquã tranſcẽdit olympũ
Vix paciens Ioachim tantæ præconia cauſæ.
Et tactus iaculo terroris deniq; magno.
Stratus aduſq; ſolum doni virtute ſupemi.
Pertimidus iacuit necnõ ſine mente quieuit.
Ipſius ſexta:ni fallor:forte diei
Dum ſol vſq; ſuũ concluſit veſpere curſum.
Nterea pueri venerũt cum grege laſſi.
Cunq; ſuũ dominũ pronum videre locatum.
Cominus aſtantes:ceperunt diſcere triſtes
Cauſam terroris turbata mente recentis.
Ipſum perceite ſed vix potuere leuare.

Q uis cum cœleſtis narraſſet nuncia ciuis:
S uaſerunt illi:iuſſis parere ſupernis.
E t rapido patriã curſu repedare relictam.
Q ui gregibus lectis ſiluis diſceſſit ab illis.
A c gaudens pueros ſecum deduxerat ipſos.
E t cum tranſiſſet ſpaciũ triginta dierum:
A ngelus oranti ſanctæ comparuit Annæ.
E t cũ pacificis deprompſit talia verbis.
E xurgens animo:vultu quoq; perge ſereno
A d portam ſubito:quæ dicit̃ aurea vulgo.
I llic forte tuũ:ſumma cũ pace reuerſum:
L egalem dominũ mox comperies fore viuũ.
Q .uæ cicius dicto. iuſſum cõpleuit amandum:
I mpacienſq; more:perrexit ad hoſtia portæ.
P reſtolata ſuũ gauiſa mente patronum.
Cilicet attonitis quẽ cum conſpexit ocellis:
Caro florigerũ percurrerat obuia campum:
I pſius & collo ſeſe ſuſpendit amando.
A ltithrono grates reddendo deniq; tales.
L aus tibi cunctorũ largitor ſumme bonorum:
Q ui mihi nõ meritæ concedis gaudia tanta.
E cce virum propriũ preſentem ſencio ſaluũ.
T empore quæ longo iam permanſi viduata.
Q uæq; fui ſterilis:concepi gaudia prolis.
T alibus auditis:congaudens concinit omnis
P lebs hebrea:deo laudes cum pectore læto.
Oſt hec noueno per certe menſe peracto.
Venit ſumma dies. in qua prenobilis Anna
P rogenuit natam cunctis ſeclis venerandam.
P oſtq; dies octo primi venere vocati
P ontifices.tantæ ſolito qui more puellæ.
N omen & aptarent.ipſam quoq; ſanctificarent.
Q uis Ioachim preculas fudit preſentibus iſtas.
R ex cœli ſtellis ſolus qui nomina ponis:
I ſtius teneræ nomen dignare puellæ
C œlitus indiciis per te monſtrare coruſcis.
Ixerat. & ſubito ſonuit vox fortis ab alto:
Mandãs ægregiã Mariam vocitare puellam:
S tella maris lingua quod cõſonat ergo latina.
H oc nomen merito ſortitur ſancta puella.
E ſt quia preclarum ſydus quod fulget in æuum
R egis æterni claro dyademate chriſti:
Oſt hec:annorum meta vergente duorum:
Fortunata ſuã dum ſumpſit ab vbere natam:

A blactando piam genitrix de more Mariam.
O cius in templo ſiſtit cum munere digno:
I pſam. quę templũ domini fuit: imo futurum.
Q uo ſociata ſacris virguncula parua puellis:
S emper diuinis illic perſtaret in odis.
Q uem merito ciues cœleſtes laude frequentant:
Oſt hæc: in templi ſubſiſtens limite ſacri
Aſcenſum graduũ ſubito terquinq; ſupinum.
I mmemor ætatis iam plena deo puerilis:
A udacter currit. vultum nec retro reflexit.
Q uerat vt aſtantes: infantũ more: parentes.
Is ſuper accenſi mirantur deniq; cuncti
Aſtantes populi. templi pariterq; miniſtri.
P ontifices ipſi factum laudant quoq; primi:
D icentes. tanto ꝙ tunc infantula facto:
P er ſe quid fieri preſignaret cito magni.
E t vere magni. cunctis meritoq; ſtupendi.
Vod credi maius: vł quod poſſet fore maius?
Quã ꝙ virgineo portauit ventre puella
M agnum factorem mundi. propriumq; parentẽ.
N ec mirum ſurſum cepit ſic figere greſſum:
I nfans lacteolis fuerat dum paruula membris.
Q uam pater alme tuo ditaſti flamine ſacro.
D um fuerat ſanctæ genitricis condita ventre.
P ræſcius hanc ſolam certe conſiſtere dignam
A d proprii partum nati: per ſæcula nati.
Q ui poſt corporeæ tectus velamine formæ.
A ſcenſum graduum cunctis patefecit in æuum:
P er quas ad patriam tendunt remeare relictam:
C ui chriſtus nomen. cui laus ſit cœlitus amen.
Cilicet & genitrix tali facto bene fœlix:
Conlaudans regem: cecinit ſic Anna: pennẽ:
O mnipotens rector: ſolus pietatis amator.
C lementer proprio feciſti mira popello.
A ſpiciens humilẽ miſerando meã quoq; mentẽ:
I am deſperatæ donaſti gaudia natæ.
A udeo perceree poſt hec tibi munera ferre.
N ec vereor prohibere meum poſt hec inimicum:
Q uin viſitem ſacris templum ſociata miniſtris.
H inc te cœleſtes conlaudant ſedulo ciues:
C ondignũ carmen modulando penniter. amen:
H is ita finitis: orantis ſcilicet orſis:
G ermine fœlices talis rediere parentes
I ndolis. in templo parua remanente Maria.

Mnes humanæ nequeūt cōprendere linguæ:
Nec potis ē ſtabilis quãuis uerbũ ſonet orbis
I ſtius infantis preclaram dicere famam.
S ed nec mirandæ uitam moreſq; puellæ.
Q uis laudare modis potis eſt per ſæcula dignis?
H æc quia continuo cunis ſubtracta puella
M aturis omni lucebat moribus orbi:
N ec quicq̃m membris geſſit puerile tenellis.
A ſt in preceptis fuerat iuſtiſſima legis.
N ecnon carminibus ſemper ſtudioſa Dauidis:
H æc prudens: humilis: feruēs dulcedine mentis:
O mnibus atq; placens. tota uirtute refulgens.
H anc hominis maledicentē nō audiit auris.
O ffenſam ſed nec quiſq̃m cognouerat unquam.
S emper erat mitis necnon gratiſſima cunctis.
E t quæ nempe ſuo profluxit ab ore loquela
N ectare gratiolæ fuerat condita ſupernæ.
E t cum quis uerbis illi benedixit amicis:
M ox grates domino curauit reddere ſummo.
N ec ſic diuinis linguam retineret ab odis.
E xemplumq; ſuis in ſe prenobile cunctis
P reponit ſociis: iam cunctigenæ bonitatis.
I pſius faciem niueo candore nitentem:
T radunt ardentis radios precellere ſolis.
N ecnon humanũ penitus deuincere viſum.
Q uid referam digitos operum? ſatis arte ꝓbatos:
N amq; manu docta perfecit parua puella.
N empe ſibi normam ſtatuens ipſiſſima duram.
O mnibus in templo viuebat ſtrictius ergo
V irginibus reliquis: illic pariter ſociatis.
N am tantũ preculis ſtuduit perſiſtere ſacris.
N ecnon diuinis ſemper conſtanter in odis.
E x quo diſcuſſæ noctis periere tenebre:
A urora ſpargente plagam lucem per Eoam:
A ltius vſq; polum phœbo aſcendente ſerenum:
T ercia iam ſubito deuenerat hora diei.
T unc vſu digitos operis laxauerat albos.
D octe purpureis inſtando deniq; filis.
S ed mox vt nona phœbus deſcendit in hora:
S e precibus ſolito reddit famoſa puella.
A c ſtudio mentis bene perdurauit in illis.
V ſq; per angelicũ ſumpſit ſacra virgo miniſtrum:
O mni nanq; die miſſam ſibi cœlitus eſcam:
E ſcam pontifices dederant de more potentes.

Hanc ſtudio mentis cicius conceſſit egenis:
Deniq; cœleſtes lapſi deſydere ciues:
Hanc crebro verbis conſolabant᷑ amicis.
Spernere terreſtrem quo mox didiciſſet amorē.
Et caſtam regi mentē ſeruare perenni.
Quiſquis languidulis infirmus deniq; membris
Hanc ſaltim tetigit: raptim ſaluus remeauit
Vius cum ſtabilem volitaret fama per orbē:
Abiathar reliquos exorat ſepe ſacerdos
Pontifices templi: precii nō munere parci:
Vellent præclaram quo deſponſare Mariam:
Ipſius ægregio legali fœdere nato.
Quod fieri vero prohibet virguncula caſta:
Inclita regalis ſpernens conſorcia ſtirpis.
Se quoq; finetenus teſtatur nobile corpus
Eius: cōiugio percerte ſubdere nullo.
Talia pontifices cui mox dixere potentes.
Onne deus colitur digneq; potens veneratur:
In plæbis Iudæ legali poſteritate:
Nec decet innuptam talem remanere puellam.
Quis conſtans animo reſpondit talia virgo.
Nam deus in templo gaudet requieſcere mundo.
Mentibus & ſobriis. nec delectatur in illis
Crimine quos magno maculat laſciua libido.
Scimus Abel duplā merito ſumpſiſſe coronam:
Qui primus mundo iuſtus fuerat prothoplaſto:
Vnam martyrii fratris de cede peracti.
Atq; magis nitidam pro virginitate ſecundam.
Credimus heliam cœlum petiiſſe ſecretum
Corpore cum vero. manſit quia virgo potenter
Nec corpus maculis vnquā violauit amaris.
Hæc didici certe legis ratione docente.
Et diſcens animo mandaui ſedula fixo.
Meq; puellarem noui retinere pudorem.
Oſtq̄m bis ſeptem totos compleuerat annos:
Non hoc eſſe ſui moris dicunt phariſei:
Aetatis tantæ ꝙ vellet virgo manere.
Poſt hæc in templo domini ſub honore ſacrato:
Mox decreuerūt populum concurrere cunctum:
Vt pariter tantam tentarent voluere cauſam.
Et cum ſub tectis templi conſiſteret omnis.
Abiathar (quem iam memini ſub lege ſacerdos:
Aſcenſum graduū conſcendit nanq; ſuperbum.
Preſul & aſtanti dicebat talia plebi

X quo conſtructũ fuerat prænobile templum
Iſtud: per magni regis ſtudium Salomonis
V t ſciris vere manſerunt ſemper in illo
F orma conſpicuæ vultus : ætate tenellæ
N atæ nobilium : famoſo germine regum
A tque ſacerdotum : vatum pariterq; piorum :
Q uæ celebres omni merito manſere popello .
C erte perfecta ſed mox ætate recepta:
C oniugibus tantæ condignis ſunt ſociatæ.
M ulto magisq; deo placuerunt ſemper ab illo :
M ore ſed in ſolito ſperat ſe virgo Maria
P oſſe placere . viris domini pro nomine ſpretis .
N unc quia non conſtat votum ſe reddere tantum
R eſtat vt altithronum precibus digne rogitemus
V t nos forte ſuis faciat cognoſcere iuſſis
H anc quia legali fas ſit cum fœdere iungi .
Ali conſilio conſenſu plebis adepto :
Sortem pontifices miſerunt primitus omnes:
I nter namq; tribus Iſraelis duodenas :
Q ue mox ægregiam Iudæ ſignat fore dignam :
Q ua deſignata pre cunctis ſcilicet vna :
P recepere viros eiuſdem germinis omnes.
Q uos ſine coniugibus fecit conſiſtere caſus:
C ollectos ergo concurrere ſole ſecundo :
E t manibus virgas dextris conferre nouellas :
Iis igitur cunctis toto conamine lectis .
Aduenit dignus ſenior Ioſeph ſociatus
I llis : incuruam portans ſub indice virgam .
A t vero ſummus virgas tollendo ſacerdos
G audens : cunctorũ domino faciens holocauſtũ
Q uid fieri iubet effuſis precibus rogitabat.
C ui mox indiciis diuinis iſta iubentur :
T empore digeſto ſibi que fuerant facienda :
P ræmonitus virgas qui miſit protinus ipſas
I n templi ſanctum famoſi iure ſecretum .
D emandans: quid ni collectim luce ſequenti
I nde regales iterum veniſſe nepotes.
V nũquuēq; ſuam rurſum quoq; ſumere virgam:
N am ſibi pro ſigno dictum fuerat manifeſto:
V irgo ꝙ hæc credi deberet nobilis illi
D e cuius virga volitaret rite columba :
Q ue peciiſſe polum tentaret protinus altum .
Vm ter mille ſuas retinerent deniq; captas
Virgas perſonæ.predicto tempore certæ

N ec ſignum populo predictum redderet ulla
O btulit incenſum præſul uenerabile rurſum
S eq; dedit precibus deuoto pectore fuſis
C ui mox cœleſti dicetur uoce precanti
V irgula nanq; breuis ioſeph iuſti ſenioris
Q uæ iacet in templo nec ſollicitetur ab ullo
I mplebit merito ſignum memorabile ſola
Is ita finitis ſonuit uox pontificalis
Mandans in mediam ioſeph procedere turbã
H ic erat abiectus. forma nullaq; decorus.
N ec ſibi complacuit ſociis interfore tantis
S ed mage poſtremo gaudet remanere locello
Q ui mox ut uocem ſenſit ſe forte uocantem
P roceſſit pauidus uirgam comprendere iuſſus
E x qua continuo ſplendens egreſſa columba
H aud tarde cœlum fertur peciiſſe ſecretum
H is ita trãſactis laudes plebs concrepat omnis
G rates altithrono reddentes pectore læto
C ui placuit ſigno iuſtum monſtrare nouello
I pſe ſed ætatis non immemor ulterioris
P roteſtans proceres ſe ꝓgenuiſſe nepotes
M agno percerte fertur rogitare pudore
P ontifices mariam quo non uellent ſibi pulcram
I pſius proprio ſed ſponſam tradere nato
Q uod cum forte negant ſe ſignatũ quoq; narrant
N ec cuiq̃m credi ſanctam debere puellam
Q uã ſibi: quem dominus ſolum fecit fore dignũ
E xorans alias cœpit rogitare puellas
M itti cum maria cauſa ſolaminis ergo
Q uæ ueluti cõnutritæ ſociæq; coeuæ
I llam colloquii ſcirent ſolamine dulci
A bſq; mora conſolari ne uirgo pudori
C oniuge pro uetulo fieret ſubiecta tenella
Q uod mox pontifices fieri iuſſere parentes
S ed ſenior fruſtra ſudauerat iſta rogando
N on ſibi ſed chriſto fuerat quia uirgo dicata
Oſtq̃m pontifices preculis ceſſere precantis
Ioſeph ſeruandam ſuſcepit nanq; puellam
E t pariter miſſas ni fallor quinq; puellas
Q uarum ſic ergo creduntur nomina dicta
S ephiphona zabel ſuſanna rebecca abigea
Q uis opus ad templi pertingens nanq; ſacrati
T raditur ornatum ſtudioſe perficiendum
P urpura cum byſſo linum cum uellere ſerum

P urpura ſed ſanctæ fulgens operanda mariæ
C reditur ad velum domini templi precioſum.
Is ſuper accenſæ preſentes quippe puellæ
Obprobrii cauſa dixerunt taliter ergo
N um te reginam conſtat poſt hæc fore noſtram
I am texenda tibi quia purpura creditur vni
N on paruo cum ſis iunior tu tempore nobis
Q uæ tunc vt ſemper bene ſuſtinuit pacienter
T alia nec verbo iam contradixerat vllo
Stans ſed cicius cuſtos ſemper ſibi fidus
Angelus aſtrigera dilapſus dixit ab aula
N on te virgo rogo perturbent talia verba
I ſtæ per certe quia vatum more locutæ
I am nunc preſaga dicebant voce futura
T u quia ſola potenter eris regina perennis
N ecnon ſtelligeri dominatrix inclita cœli
Oſt hæc ſecreta reſidebat in æde quieta
Purpureos digitis filos operans benedictis
A ngelus & ſummus gabriel conſpectibus eius
A ſtitit aſtrigera cœlorum lapſus ab aula
V irgineum decus verbis affatur amicis
I uxta cunctorum narrans oracula vatum
I pſius e caſto naſci dignarier aluo
A ltithroni prolem mundo ſatis antiquiorem
V irgineiq; modum partus narrat memorandum.
Rgo non noſtris potis eſt exponier orſis
Nobile colloquiũ longo ſermone peractum
V irginis æternæ chriſti matris benedictæ
P artus & tanti ſacra narrantis paranymphi
S ed nec dactilicis opus eſt nos pſallere chordis
M agnum merorem ioſeph durumq; dolorem
F ruſtra cordetenus quo iam fuerat cruciatus
T alem dum grauidam ſenſiſſet forte puellam
Q ualiter & triſtis ſolatur tempore noctis
V irginis intactæ iuſſus curam retinere
V irginis & nati nobis de ſydere miſſi
H ec euangelici demonſtrant cuncta libelli
N oſtras & fragiles excedunt deniq; vires
H is nos tranſmiſſis conſtãt quia cognita cunctis
S ermonẽ vobis tantum faciemus ab illis
C harius in templo que creduntur fore dicta
Erte cum ſtabilem volitans veniret in orbem
Vndiq; ſubiectos deſcribi iuſſio lectos
C æſaris auguſti cenſumq; ſibi profiteri

I oſeph ad patriã bethlem perrexerat vrbem:
C um deſponſata ſibimet pregnante Maria
E t cum famoſis eſſent prope mœnibus vrbis.
A ſpexit:nó corporeis:ſed mentis ocellis:
C óminus alma duos virguncula ſtare popellos:
V num ridenté.necnon aliũ lacrimanté.
Q uod ioſeph vetulo narrans:audiuit ab illo:
C ontine ſubiecto tantũ te rite iumento.
E t noli poſco narrare ſuperflua verba.
Ixerat:& iuuenem corã proſpexit herilem:
Qui ſibi miſteriũ declarauit populorum.
T alia ſacrata dicens pro virgine verba:
C ur dicis Mariam nó verbula vera locutam.
I ndignatus:eam ſecretum cernere ſolam.
N am flentem populũ merito vidit iudeorum.
Q ui mox a domino diſcedet corde maligno.
C ontra gentilé ſed lætícia fluitãtem.
A d fidei magnum quia perueniet ſacramentũ.
Is dictis.Mariã blande cóuerſus ad almã.
Tempus adeſſe ſibi chriſtũ narrat pariendi
Q uæ de ſubiecto deſcendit iuſſa iumento.
I ntrãs ſpeluncã ſub terra rite locatam.
Q uæ male preſentis penitus fuit inſcia lucis.
E t quã cótinuæ ſemper tenuere tenebræ.
S ed mox: vt lucem genitrix paritura perennem:
H anc adiit.radiis cepit fulgere coruſcis.
N ec poſt hec ibi cœleſtis lux defuit omni
T empore.quo genitrix illic manſit bene fœlix
Octis tranquillæ medio libramine certe
Illic hæc eadem genuit virguncula prolem
G audens diuinã:cunctis ſeclis venerandam.
C ui nomen Ieſus.cui ſit laus gloria virtus.
S oluere qui veterum veniens oracula vatum:
S e pro ſaluando venturũ preſcia mundo.
P acem cœlicolis fecit cum ciuibus orbis.
Q uem genitũ ſacro caſtæ de virginis aluo.
P rotinus angelicus circũſtat deniq; cætus:
L audans ſubmiſſis factoré vocibus orbis.
O rans & puerũ nobis de ſydere miſſum.
S ed mater ſubito:cunctis veneranda.Maria:
C ollocat anguſto præſepi membra tenella
C hriſti:pãniculis regem voluẽdo perennem:
T pius interea Ioſeph digreſſus ab illa.
Mox obſtetrices ſecum duxit mulieres.

Q uæ zelemi ſalome fuerant de nomine dictæ:
S ola ſed ingreditur zelemi. ſalomeq; veretur
T angere ſpeluncam pedibus ſplédore repletã.
M ox quoq; virgineũ zelemi tractans pie partum.
E xclamans: ſigni dixit bene credula tanti.
Q uid ſibi nó nuptæ partus vult iſte nouellus?
E ditus ecce puer regali germine nuper.
C oniugis expertem bene declarat fore matrem:
A tq; parens virgo natum lactat pie ſola.
V beribus caſtis de cœlo iure repletis.
N on dolor eſt matri nec eſt maculatio proli:
O rdine diuino fieri ſed talia credo.
Anc ſalome vocem ſpernẽs: nó ficta loquẽtẽ:
Dixerat auditis ſeſe nó credere verbis.
N i probet ipſa ſacrã palma tangendo Mariam.
H inc ingreſſa ſuã cepit protendere dextram:
A udacter caſtam tentans palmare Mariã.
S ed talis pœnam confert audacia dignam.
D extra eſt continuo tentatrix debilitata.
I ngenti certe cruciatur iure dolore.
T unc ſalome clamans animo ſubtriſtis amaro.
D efectum dextre ſubitũ defleuit ademptæ.
M oreq; iudaico propriũ meritũ recitando.
N ecnon iuſticia ſat cófidens ſimulata.
T alia celſithrono fertur dare verba dolendo.
Eſtis cunctorũ conſolatorq; laborum.
Tu ſcis preceptis fueram quod ſedula legis.
Q uodq; tui cauſa ſemper fuerã bene larga.
P auperibus cunctis lectis de finibus orbis.
Q ui merens venit de me quoq; letior iuit.
E t nunc pro meritis pacior damnũ graue tantis.
Vi mox apparens iuuenis prelucidus: inſit.
Pãniculos pueri ſolũmodo tange tenelli:
A ccedens iſtas ad regales cito cunas.
I pſeq; maiori te reſtituet ſanitati.
H æc vbi iuſſa ſibi: ſequit̃ ſolamina dantis
T angendo minimũ pannorũ deniq; filum:
S enſit ſe ſubito ſaluam fore corpore toto.
E t grates domino reddebat voce canora:
Q ui ſibi dignatus talem cóferre ſalutem.
Rdine digeſto poſtq̃m fuit ergo repleta
Viſio paſtorum. ſignũ ſibimet quoq; dictũ.
D e paruo puero preſepibus inueniendo.
I pſius pueri quoq; circumciſio chriſti.

N ominis atq; ſui fulgens aptacio magni.
R eges aſtrologi ſolis de cardine lecti
A duenere magi. ſtellarũ lege periti.
Q uerentes vrbem famoſam deniq; ſalem.
N ecnon herodem conſtanti pectore regem.
S ollicitant regis de natiuitate recentis.
S e vidiſſe nouam fantes nuperrime ſtellam:
Q uæ regem natum demõſtraret iudeorum.
Is rex turbatus ſecreta mente profanus:
Accitis citius ſcribis: audiuit ab illis:
C erte bethleis naſci ꝙ chriſtus in oris
I uxta cunctorũ deberet carmina vatum.
S cilicet atq; magis iuſſit cũ fraude remiſſis:
V t puerũ querant natum. ſibimet quoq; mõſtrẽt.
Q uem cupit occidi. ſimulãs ſe velle precari.
Q ui: monſtrãte viam ſtella pergunt cito rectam.
I ntrant & pueri regalia tecta tenelli.
H aud vario certe digeſtim picta colore.
S yderis obſequio tanti ſed rite polita
P roni veſtigiis figentes oſcula prolis.
O rantes: preculis humili quoq; voce profuſis.
T rino cœleſtem venerant̃ munere regem.
H unc hominẽq; deum deſignantes moriturum.
Q ui mox in ſomnis moniti ſub tẽpore noctis:
A d patriã læti redeunt per deuia ducti.
Is ita digeſtis. herodes peſſimus hoſtis:
Auguſti iuſſu rhomã deducitur ergo
Q uo vel purgaret: lex vt romana doceret:
C riminis impoſita de magni ſe cito culpa.
V el capitis pœnam iuſte pateret̃ amaram.
N amq; reus maieſtatis dicetur herilis.
E t merito talem patitur iam ſuſpitionẽ:
Q ui cupit inſidiis vulpino corde paratis:
P rolem cœleſtis diuinã perdere regis.
H oc nam diuino nutu factum fore credo.
Q uod tũc percerte rhomam mandat̃ adire:
Q uo ſe ſubtracto: legis mandamina cuncta
P lenius in nato cõplerentur cito chriſto:
Amq; quater denis: curſu ducente: peractis
Virginei partus digeſtim rite diebus:
H ic factor membris cœlorũ nanq; tenellis
S iſtitur in proprio paruo cũ munere templo.
V lnis exceptus tremulis iuſti ſymeonis.
E t mũdi dominus condignis eſt benedictus

O dis. ex ipſo iuſto Symeone uetuſto:
N ecnon famoſa preſagis vocibus Anna.
H is quoq; completis iuxta mandamina legis.
A d patriam bethlem redierũt protinus vrbem.
Am poſt hec binis manſurnis pene repletis.
Hoſtis ab exilio veniens peruerſus amaro.
Q uod dixere magi voluebat mente dolenti.
S e nati ſtellam regis vidiſſe decoram.
H æc recolens proceres regni rogitabat heriles.
A n redeundo: magi veniſſent mente fideli?
V el quid de nato demandarẽt ſibi chriſto?
Q ui mox reſponſis pariter dicunt bene firmis.
S e neſcire.magi fuerint ſi forte reuerſi.
N ec quid de nato ſeſe perdiſcere rege.
Is ſuper accenſus rex Herodes:furibundus
Mittens infantes occidi protinus omnes:
Q ui tunc bethleis fuerant precepit in oris.
S e ſemper viuũ ſperans extinguere chriſtũ
P oſſe.ſed in ſomnis monitus ioſeph venerãdus.
P ergit in ægiptum:vaſti per deuia ſecum
D educens heremi Ieſum cũ matre tenellum.
N oui terreſtris chriſto dominante timoris.
T alia ſed ſolito fecit pietate ſuperna:
A egipti tenebras propria quo luce vetuſtas
M ox illuſtraret.per ſe penituſq; fugaret.
Ontigit ergo die quadã: requieſcere velle:
Iuxta ſpeluncã:ſanctam cũ prole Mariam.
Q ue ſat laſſa ſolo fuerat cum forte locata.
S cilicet in gremio Ieſum molli refouendo:
M ulti terribiles procedũt namq; dracones
E x hac ſpelunca.pre qua fuit ipſa locata.
Q uos ioſeph pueri cernẽtes:obſtupefacti
C eperunt certe magno clamare timore.
A t puer e gremio matris ſurrexit amando.
I eſus.ſacratis ſtabat mitis quoq; plantis:
C ontra frendẽtes turbata mente dracones.
Q ui ſubito proni ceciderũt manſuefacti.
O rantes tacitis factorẽ nutibus orbis.
I pſeq; digrediens heremi per deuia vaſti:
I llos preceſſit.ſequier ſeſe quoq; iuſſit.
Vo ioſeph viſu:genitrix chriſtiq; ſacrata.
Exanimes:fragilis pro cõſuetudine carnis:
F acti.ſat pauitant.puerũ lediq; timebant.
I pſe ſed inſpector mentis teſtis quoq; cordis

H ec reſponſa dedit timidis cõuerſus. & inquit.
Q uare lactentes tantũ tractabitis artus?
I n me virtutẽ capitis nec mente perennem?
Q uãuis humanis ſim paruus homuncio mẽbris:
V ir tamẽ omnipotẽs ſummo ſum numine pollẽs.
C ondecet atq; feras ſiluæ manſueſcere cunctas.
M e coram rabie dimiſſa rite priore.
Oſt hec magnanimes cũ pardis nãq; leones:
Necnõ cunctigenæ venerunt vndiq; lectæ.
V t ſenſere fore prolem factoris adeſſe.
O rantes puerũ ſub miſſa voce tenellum.
C irca preclaram gaudentes atq; Mariam.
Q uam ſuper inſolito pauitantẽ deniq; ſigno:
L æcius intuitus fertur ſic dicere chriſtus.
Non: te virgo rogo pollens genitrix mea chara:
Permoueat ſigni nouitas carnaliter almi.
O bſequii ſola veniũt iſtæ quia cauſa.
N on q; te vellent vel ſaltim ledere poſſent.
H is quoq; diſceſſit dictis anguſtia cordis.
A t vero beluæ precedebant bene lætæ
D emonſtrando viam per deſerti loca rectam.
S ed nec nocturnis diſceſſerat vlla ſub horis:
S ed ioſeph pecori ſociatæ mente fideli:
O blitæ rabie naturaliq; furore.
P acificæ modici guſtabant paſcua fœni.
I nter quas ergo fuerat concordia tanta:
V t quõdã timidi iunxere lupis latus agni.
E t bouibus mites bene cõmanſere leones.
S ed nõ immerito: cœlorũ pax quia vera
Q uæ regit immẽſum: firmauit fœdere cœlum
I llarũ mentes mutauit more fideles.
Oſt hec pauſauit: radiis laſſata caloris
Aeſtiui: chara palmæ Maria ſub vmbra.
E t rurſum verſis claris aſpexit ocellis:
F ructibus hanc palmã maturis eſſe refertam.
H is viſis. lingua formauit talia verba.
I ſtius palmæ nimiũ delector onuſtæ:
S i potis eſt fieri: de fructu deniq; veſci.
Vi ſenior vetulus legis moderamine iuſtus:
Haud blande dictis ioſeph mox obuiat iſtis.
H oc miror certe nimiũ te dicere velle.
C um videas ramos magno de germine ductos:
A ſtris contiguos. cœlum pulſare profundũ.
A ſt ego precogito ſumma tantũmodo cura:

S i ſaltim valeam puram cõprendere lympham.
V tribus in noſtris quia nec eſt guttula fontis.
H ec heros igitur venerandus ſic loquebaẽ :
C eu deſperaret quod preſens omĩa poſſet.
C hriſtus corporeis tectus fuerat quia membris:
A t puer in gremio charæ genitricis amando:
A ccumbens.palmã gaudens ſe vertit ad ipſam:
F unctus & imperio:præclare quippe: paterno:
I pſi continuo diccbat.fronte ſerena:
A rbor flecte tuos ſummo de vertice ramos.
V t quantũ libeat de te mater mea carpat.
D ixerat.atq; ſuis arbor fortiſſima iuſſis:
A nte pedes Mariæ parens inflectitur almæ:
F ructu cumq; ſuo penitus fuerat ſpoliata:
I ncuruata ſtetit.nec ſurgens alta petiuit.
O pperit imperiũ chriſti ſed rite probatum:
I pſeq; te ſubito dixit nunc erige palma.
V t ſis lignorũ poſt hæc collega meorum.
Q ue paradiſiacis conſtant plantata locellis.
E x radice tua deduc ex templo ſecreti
V ndas fonticuli.fluitantes gurgite dulci.
Q ue cicius dicto cõplentur deniq; cuncta.
A t prolis comites fontem luſtrando recentẽ:
R eddebant grates lætato pectore dulces.
A tq; ſitim lymphis triſtem dempſere nouellis:
C umq; profecturi deſerti per loca vaſti
E ſſent.ad palmã Ieſus ſic dixerat ipſam:
D e te quippe meo precepto palmula mando:
A ngelus vt cœlo veniens dilapſus ab alto:
T ollat rite tuo ramũ de vertice ſummo.
N ecnõ hunc ipſum plantet mox in paradiſum:
E t tibi gloriolã ſuper hoc iam confero tantam:
V t poſt hec ſummi dicaris palma triumphi.
E t quiſquis bello famoſæ vicerit vllo:
D e te vincenti dicetur protinus ille.
A d palmã magni veniſti namq; triumphi:
Ec vbi dicta dedit.dilapſus ſydere venit
Angelus.Et tollens ramũ diuexit in altum:
Q uo viſo:cuncti preſentes obſtupefacti.
I n terram proni conſternũtur tremefacti.
Q uos ieſus ſubito ſolatur talia fando.
N on opus eſt certe vobis formidinis vllæ:
H unc quia tranſferri ramũ per ſydera iuſſi.
V t mox deliciæ magno plantetur in horto

E t uelut hic in deſerto mea iuſſa ſequendo
I mpleuit:magno noſmet ſtudio ſaciando.
S ic illic ſanctis conſtet dulcedo perennis.
Alibus ac tantis ſignis iam ſedulo uiſis.
Ioſeph uirtutē prolis tractando perennem:
V titur his uerbis.ſubmiſſo murmure fuſis.
E cce calor nimius noſtros male decoquit artus.
N unc tibi ſi placeat:cuius regnum iuge conſtat.
P recipe:per pelagi calles nos pergere uaſti.
V rbibus appoſitis quo certa quies data nobis.
N os citius ſpaciū faciat percurrere tantū.
C ui dixit Ieſus.diuino numine clarus.
N amq; uiam ſubito longam per me breuiabo.
E t quod ter denis potuit uix ante diebus
M etiri.faciam diei ſpacio repedari
Is dictis Soniten uiderunt ocius urbem
Aegypti magnā.famoſis menibus altam.
H anc introgreſſi.petierūt limina templi.
I n quo ſtulta deos conſueuit ponere falſos.
G ens pagana ſuos.peruerſo more colendos:
M ox ſed ut intrauit ſancta cum prole Maria:
O mnia falſorū pariter ſymulacra deorum
I n terram ſubito ceciderūt deniq; prona.
I am cognoſcētes regem ueniſſe perennem.
A tq; deum uerum magna uirtute decorum.
Vnc eſt impletū: fuerat quod carmine dictū.
Olim per certe modulantis tale prophetæ.
E cce ſuper leuem dominus ueniet cito nubem.
P re cuius ſancta facie:decet om̄ia nempe
A egypti ſubito conquaſſari ſimulacra.
Aec Affrodoſio poſtq̄m fuerant recitata.
Vrbis namq; duci predictæ ualde potenti.
I llic cum ſociis feſtinat pergere multis.
Q uod cū pontifices templi ſenſere prophani:
S perabant illum variis mox perdere pœnis.
H os:qui damna diis fecerunt talia ſtultis.
I pſe ſed in terra cernens ſymulacra decora:
O b tutu prono paſſim volitare minuta.
L umine cœleſtis raptim ſuccenſus amoris:
E t fidei ſacræ.mutato deniq; corde.
S ubſiſtit.atq; ſuis gaudens dicebat amicis.
E cce patenter adeſt dominus ſuper om̄ia pollēs.
Q uem fortaſſe dii tacito cū murmure noſtri.
I ure deum verum conteſtātur fore ſolum.

R eſtat vt ipſorū proſtrati more deorum:
D euota regem veneremur mente perennem.
Q ue fecit regi memorantes iam Pharaoni:
Q ui ſua:plus iuſto:ſpreuit mandamina ſacra:
N e noſmet foueam mortis detrudat in atram.
Ixerat atq; ſolo proſtratus corpore toto:
Voluitur ante pedes ſanctæ rogitādo Mariæ:
G raciolam pueri conſtanter voce fideli.
Q uem mater gremio gaudens portauit amico.
Laudanda tuæ virtutis gloria chriſte.
O miranda ſacræ ſemper mutatio dextræ.
Q ui nutu tacito potis es diſponere cuncta.
Q uis volet ergo tuæ pietatis munera magnæ?
V nice nate dei ſummo ſimilis genitori:
M irari digne?merita vel dicere laude?
Q ui noſtri cauſa feciſti tanta ſtupenda.
T u ſine principio natus de patre ſuperno.
P er precepta patris compleſti viſcera matris:
E x hac corporeā ſumens ſub tempore formā.
Q uiq; vales propria mundū conducere palma.
P anniculis ſtringi nō raris haud reſpuiſti.
E t qui ſtellato reſides ſolio ſuper æthra:
P aruo preſepi contractus:procubuiſti.
E t qui multigenis imponis nomina ſtellis:
A c pluuiæ guttas:pelagi quoq; ſolus arenas
R ite potes numero per te cōprendere certo.
V t fragiles pueri pacienter conticuiſti.
T empore:virgineas quo ſuxiſti pie mām̄as.
I nſuper Herodem nulla formidine regem:
S ed ſola certe fugiſti pro pietate.
Q uo carnis veram demonſtrares pie formā.
E t mox abſq; mora:feciſti ſaxea corda
N am paganorū molleſcere nō domitorum.
E t ſentire tuū ſolidum per tempora regnum.
Q uo te diuinis moniti ſcirent fore ſignis:
I pſum qui ſolo feciſti ſecula verbo.
E t quem cunctorū cecinerūt carmina vatum:
H inc genitore tuo maneat per ſecula cuncta
G loria.de cunctis & laus æterna creatis.
Q ui tibi dilecto neſciuit parcere nato.
E t tibi chriſte decus perpes victoria.virtus.
S anguine qui mundū fuſo redimis periturum.
F lamine cum ſacro ſecli per tempora cuncta.
G racia cœleſtis per quem conceditur omnis.

Valia retribuã factori munera nunc iam?
Pro cũctis digne mihimet que reddidit ipſe.
Q ui pius indignam ſolita pietate famellam:
M e licet exiles fecit perſoluere grates.
H is ſuper angelicæ cœlorũ poſco cateruæ:
C ollaudare deum nõ ceſſent ſedulo verum.

ARGVMENTVM IN HYSTORIAM ASCENSIONIS DOMINI.

Poſteaq̃m (vt apud euãgeliſtas & apud Lucã in actibus apoſtolorũ eſt) Saluator mũdi chriſtus Ieſus: omĩa per miracula. & paſſionẽ. & mortẽ ſuam amariſſimã cõpleuiſſet. que de eo cecinisſent ſacri vates. A morte reſurgẽs: plurimis diebus viſus eſt inter diſcipulos docens. tandem ad patrẽ vocatus: cõuocatis diſcipulis lætiſſime in cœlos patris imperio aſcẽdit: comitante cũ vniuerſo cœtu ſanctorũ patrũ. & angelorũ choro. Inter quos Dauid cytharã: ante ingredientẽ & triumphantẽ in cœlis ſaluatorem: pulſabat.

HYSTORIA ASCENSIONIS DOMINI. HANC NARRATIONEM IOANNES EPISCOPVS E GRAECO IN LATINVM TRANSTVLIT.

Oſtq̃m corporeo chriſtus velamĩe tectus
Tpis impleuit ſpaciũ ſacri uenerãdum.
Quod cum terrigenis manſit dignanter homullis.
Q ui ſolus maculis potuit ſine uiuere cunctis.
V t per ſe modo demonſtraret redimendo
G audia perpetue: quondã male perdita: vitæ.
P oſtq; triũphalem ſanctãq; piam quoq; mortẽ.
Q uam noſtri cauſa pacienter pertulit ergo.
D um victor magno fregit luctamine tela.
H umani generis ſeuiſſima fortiter hoſtis.
S anguinis & preciũ proprii gratis dedit amplũ.

P ro nobis animā deponens in cruce charam:
N ecnon glorioſa ſurgentis rite peracta.
A tq; quater denis dici ſpacii replicatis:
I n quis diſcipulis apparens ſedulo charis.
E ſſe ſua noſtram mōſtrat cū morte peremptam.
N ec mortis vinclis ſe poſſe tenerier artis.
Q ui ſolus culpæ fuerat ſine ſordibus Adæ:
P oſtremo charis iiſdem monſtratus amicis.
M ontis oliuiferi præcelſo vertice quid ni.
A ſtans aſtrigeram mox aſcenſurus ad aulam
A ffaturq; ſuos cum tali voce miniſtros.
V t pater in mundū me promiſit ſibi charum:
S ic ego mitto meos dilectos voſmet amicos.
A t vos in gentes cicius cunctas abeuntes.
I llas perpetue vitæ mandata docete.
C redentes ſacra purgantes ocius vnda.
I n patris & nati pariter quoq; flaminis almi
N omine. quo veteris deponant crimina ſordis
E t virtute mea varios depellite morbos
N ecnon imperio predones cogite veſtro.
S æuos.obſeſſum linquant vt pectoris antrum:
I llis predulcem ſeruantes mentis amorem.
L edere vos odiis qui tentāt ſemper amaris.
E x hoc per certæ poſſunt prenoſcere cūctæ.
G entes:diſcipulos vos eſſe ſatis mihi charos:
S i colitis veſtros puris animis inimicos.
Inctenus memores perſiſtite ſcilicet omnes.
Q ue veſtri cauſa paſſus fuerim ſine cauſa.
N onne meā faciem cherubin non cernere talem
P oſſunt in regno qualis nitet ergo paterno.
I udei ſpurcis hanc ſed ſpreuere ſaliuis.
M axilliſq; meis alapas tribuere malignas.
A tq; manus clauis ligno fixere cruentis.
D e limo pulcrū quis plaſmaui prothoplaſtum.
C um quibus & cœlos extendi deniq; celſos.
N am ſi reſpicio terram pauitat tremefacta.
N ec mis terroris potis eſt inferre potentis:
E t precedentes acriter caput atq; mouentes.
M e male iudei deridebant ſceleroſi.
H ec cum damnādis paterer pacienter ab illis:
I pſos vindicta volui non perdere iuſta:
S ed crucis in ligno mortem gratis paciēdo.
O raui patrem clemēcius omnipotentem.
I llis continuo dimittere crimina tanta.

S uadens exemplo tali que ſunt facienda :
V t mea cœleſtis fieret doctrina fidelis.
E t ne quis fictis auderet dicere verbis.
E cce quod ipſe pati reſpuit: nos ferre ſuaſit.
E t quod nõ fecit: faciendos nos fore dixit.
S ponte prior mortis ſubii diſcrimina triſtis.
C eu paſtor verus. cordis bonitate fidelis.
P ro propriis animã ponens ouibus pie charam:
N ecnõ compleui multum pietate fideli:
O mnia: que vates de me dixere priores.
A c nunc aſcendo: cinctus virtute paterna :
A d patrem victor: ſummũ ſuper æthra locatum.
S ed nõ turbari cordis rogitabo fidelis
V eſtri ſecretũ. quia non vos forte relinquã.
C eu deſolatos in mundo nãq; pupillos.
S acri graciolam uobis ſed flaminis almam:
E mittam cicius. quæ uos uerum docet intus.
I nſuper ipſe dies uobiſcũ ſcilicet omnes
F inetenus maneo: mundi per tempora cuncta :
Acc ubi dicta dedit. cõuerſus deniq; dixit.
Ad matrem propriã manſueta uoce Mariam.
N ec contriſteris rogito uirguncula caſta.
C um me precelſos uideas aſcendere cœlos.
T e quia præclarã mundi non linquo lucernam.
A tq; meũ ſanctum migrans nõ deſero templum.
N ec incorruptam uitæ dimitto coronam.
I nueni ſolam pre cunctis te quia caſtam.
C ondignãq; meũ corpus generaſſe ſacratum.
C erte de mundo cum te diſcedere mando :
A d te cœlicolas nõ ſolum mitto cateruas:
I pſe ſed aduenicns: animã ſumã benedictam :
M ultũ ſole quidem rutilanti ſplendidiorem.
N ecnon angelicis deductam ſuauiter hymnis.
O cius aſtrigerã ponam ueneranter in aulam.
A t nunc Ioannẽ tecum remanere fidelem
I mpero. qui gẽmis fulget bene uirginitatis.
V t tua uita magis preſulgeat inclita caſtis:
S epius obſequiis circumdata uirginitatis.
Ilicet angelicus: dicentẽ talia: cætus.
IPſum dulciſonis laudãs circũdedit hymnis.
Et mox contegitur ſubito cũ nube ſerena.
C õueniunt illic ueterũ cunei quoq; uatum.
I nter quos medius Dauid rex pſallere doctus.
C antans in cytharis. hortatur talibus orſis.

N atum cœleſtis ſoliū peciiſſe parentis.
E xaltare ſuper cœlos fortis deus altos.
A tq; ſuper totam mūdi tua gloria terram.
S cilicet angelicis ſuadens ait iſta cateruis:
E xaltate deum modulato carmine noſtrum.
O rantes in monte ſuo crebra præce ſancto.
I ſte deus dominus noſter.conſtat quia ſanctus:
Tchriſtus ieſus vultu ridente reuerſus.
Diſcipulis iterum verbis dicebat amicis.
P ax vobis fratres ſemper mihi rite fideles.
V elle meū qui feciſtis.necnon facietis.
E cce meā ſtabilem vobis do deniq; pacem.
A c vobis ipſam pacem dimitto perennem.
H æc ait & cicius propria virtute leuatus:
A ſcendit.diri victor ſuper æthera leti.
O bſequio nubis circumſceptus rutilantis.
Q uem ſurſum fixis cum reſpexiſſet ocellis
P lebs doctrix fidei:clauſtris cœli patefactis:
P ergentē ſurſum:cunctis famulātibus aſtris.
M ox duo nempe viri ſtellato cardine lapſi:
A ſtiterant illis:induti veſtibus albis.
Q ui ſatis angelicis dixerunt talia verbis.
D icite poſco viri cur ſuſpicitis galilei?
V ultibus attonitis ſtantes:oculiſq; ſupinis.
H ic certe Ieſus vobis mirantibus vnus
A ſſumptus.cœlos qui traſcēdit ſuper altos.
H ac veniet iudex forma:qua pergit ad æthra.
Vnc Dauid chriſtū cernens ſup æthra leuatū.
Cōmouit cytharā diuina laude repletam.
H ec & leticia cantauit congrue magna.
A ſcendit deus in iubilo magnus ſuper aſtra.
S candit in q; tubæ dominus clangore ſacratæ.
Oſt hec intonuit ſolio vox patris ab alto:
Dicens ad propriū diuino famine natum.
T u meus es charus perceite filius vnus:
S emper iure mihi qui multū complacuiſti.
T u ſine principio:verbum patris quoq; verum
E t mea de cœlo ſolus ſapiencia uera.
A t nunc in dextra uictor requieſce paterna.
G audens.uſq; tuos ponam cunctos inimicos.
S anctorū per ſecla pedum tibi rite ſcabellum.
Oſtquā naturā iam de buſto rediuiuam
Humanam:ſolio chriſtus patris intulit alto.
O mnes angelicæ ſub miſſa uoce cateruæ

L audabant ipſum qui regnaturus in æuũ.
M ortem deuicit moriens:mundũq; redemit.
V t regnare ſuos faceret per ſæcula ſeruos.
Aec quicũq; legat miſerenti pectore dicat:
Rex pie Hroſuithæ parcens miſerere miſelle
E t fac diuinis perſiſtere cœlitus odis.
H anc quæ laudando cecinit tua facta ſtupenda.

ARGVMENTVM IN GANGOLFVM.

Gangolfus ex nobili Burgundiorũ regũ familia & ſanguine natus:& in religiõe chriſtiana iniciatus:A paupere quodã ruſtico ortulum:cum fonte ameniſſimo emerat. cuius amenitatẽ Hroſuithita pulcerrime deſcribit.in hunc ortulũ: orationis & relaxatiõis animi gratia (dum ab armis & repub.vacaret) ſolitus erat cõcedere. quã rem familiares ſui vehemẽter oderãt.factũ igit̃ eſt. vt fons exaruiſſet quẽ ille (baculo in terrã fixo) rurſus largiſſima vena reſtituit: Ita vt illius vnda omniũ morborũ peſtes:haurientiũ & lauãtiũ:fugaret. Tandẽ vxorem ducens:quæ incõtinẽs & impudica fuerat.In amoreq; ſatellitum ſuorum effrena libidine debachata: quod cũ ſancto viro Gangolfo compertũ fuiſſet: Illam de incõtinencia corripuit.illa per ſatellites inſidias Gangolfo ſtruxit.& ab illis interfectus. ſepultus in loco q nil terra dicit̃ miraculis clarens.quod cũ relatum ad Gancã vxorẽ ſuam fuiſſet:fidẽ miraculis eius derogat.miraculaq; nõ ſecus vt vẽtris ſui crepitũ exiſtimat.Quãobrem in penæ perfidiã.vẽter illi quoad viueret perpetuo crepabat.

PREFATIO IN GANGOLFVM.

Pie luciſator:mundi rerũq; parator:
o Qui cœlũ pingis ſyderibus variis:
Solus & aſtrigera regnãs dñatis in aula
Lumine cuncta tenẽs. imperioq; regẽs:
T u qui per proprium feciſti ſæcula natum.
E t rerum trinã ex nihilo machinam.
Q uiq; prothoplaſto de terra rite creato:
O ris diuini.nectare nempe tui:
S enſus vitalem ſufflaſti forte liquorem:
V t fixum digiti fiat opus proprii.

T u dignare tuæ perfundere corda famellæ
H roſuithæ: rorentis pie gratiolæ.
C armine quo compto valeā pia pangere facta
S ancti gangolfi. martyris ægregii.
E t laudare tuū ſemper nomen benedictum.
Q ui poſt bella tuis grata dabis famulis.
P remia perſpicuæ tenui pro vulnere vitæ:
M andans in regno viuere lucifluo.

Paſſio ſancti Gangolphi martyris.

Empore quo regni geſſit Pipinus coi
Francorū ſceptra regia pro populo.
Iureq; magnifico rexit Burgūdia regna.
Subiectos frenis rite domando ſuis.
F amoſus iuuenis nutritur partibus illis.
A rmis prævalidus: corpore conſpicuus:
N omine Gangolphus. morū ꝓbitate venuſtus.
O mnibus hic charus extitit & placidus.
I llum nempe ferunt ortum de germine regum.
R egalemq; ſuis moribus ægregiis.
I pſius e matris gremio ſpes pendet in illo:
Q ui verbo cuncta condidit ex nihilo.
G erminis & tanti ſeſe non credit honori.
S ed tranſit meritis ſtemma ſui generis.
Nclita nam genitrix tali fœtu pie fœlix.
In mūdi lucem fudit vt hāc ſobolem.
O cius abluitur vetulis baptiſmate culpis.
Q uas prothoplaſtes obtinuere patres.
C hriſmatis vnguento ſcripto ſibi fronteq; ſigno:
A dſcitur natis æccleſiæ nitidis.
P aſcitur & plenæ fidei mox dogmate trinæ.
D um vagit cuna corpore lacteolo.
L ac quociens ſuxit tociens fidei ſacra ſumpſit.
S uſpenſus matris vberibus geminis.
T alibus incubuit lactis dum gurgite uixit.
H inc pulſus grauido ferbuit ingenio.
C aniciemq; ſenum mēbris meditando tenellis.
N on raro ſacris nempe uacat ſtudiis.
Vem mox imberbem tota probitate uigētem:
Gratia Pipini principis almifici.
R egali nō immerito ſiſti iubet aula.
A rdenter talem corde colens iuuenem.

S ed pietas illum:q̄muis iuſtiſſima: regis:
D itaret tantæ munere gloriolæ.
R egius vt primis eſſet proconſul ab annis.
T urgenti faſtu nō tamen erigitur.
P ectore ſed tales humili faſtidit honores.
S uſpirans aulæ munera ſydereæ.
N am patrius cenſus fuerat ſibi maxime partus.
D iuidit & tanto pauperibus ſtudio.
C eu chriſtū miſeros inter ſentiret egenos:
A rridere ſuo munere fronte pio.
S epe Iob atq; viri normā tractando beati:
I pſe manus manco.pes fuit & podagro.
S e necnon orbo cautū prebebat ocellum.
E xemplū cunctis nobile dans populis:
N ec minus humanis ſudauit deniq; cauſis:
A equalem primis ſe faciens dominis.
Animale ſi noſtras aures ſimulata vetuſtas
Non rebus fictis luſerat:& dubiis:
H ic quē noſtra manus cepit iā pingere ſanctus:
E ſt aſſuetus iter quadrupedū ſequier.
S edulo venando laſſat quoq; membra decora.
S uccumbens chariq; imperio domini.
I pſius & telum nunquā ſcit cedere victum:
C um ſint ferrati compoſiti cunei.
E ffert ipſe ſuū ſemper ſed ab hoſte triumphum.
T utus diuino cœlitus auxilio.
Erte nō noſtræ poſſunt dictando camenæ
Compoſito modulis texere dactilicis.
Q uantis dilectum ſignis variauerat iſtum
R ex regum:ſumma pro bonitate ſua.
S ed tamen inculto quāuis ſermone latrabo;
V num de claris pluribus & variis.
V t res facta probat.turmas ducendo preibat.
C apturus populum marte ſatis tumidum:
E xtitit & ſolito victor mox deniq; bello.
E ius non leſo ſanguine purpureo
G entibus aduerſis iuri proprioq; ſubactis:
C enſum ſignauit.pace data rediit.
C ontigit &:ducente via:ſe pergere iuxta
C uiuſdam ſepta pauperis oppoſita.
Q uis latuit pictum vernanti flore locellum
T ectum multiplicis germinis atq; comis
N ecnon fonticulus vitreo candore ſerenus
P rofluxit riuo rura rigans ſtridulo.

H uc vbi preclarus ſenior deduxit ocellos:
P erluſtrans liquidam fonticuli ſcatebram:
F rigoreæ captus limphæ pauliſper amore
S ubſtitit & placitis tardat iter morulis.
E t mittens puerũ uenisſe rogabat ad illum
F lorigeri dominũ ipſius ergo loci.
Q ui precepta ducis cõplens ex tẽplo iubentis:
Q uo fuerat iuſſus:egreditur cicius.
H unc dux ipſe quidẽ dum reſpexit uenientem:
A ggreditur blandis protinus alloquiis.
A tq; rogans humilis tota dulcedine mentis.
F ormauit lingua talia uerba ſua.
D ulcis amice meis precibus ſis poſtulo largus:
V t uendas purum hunc mihi fonticulum.
Q ui clarus uitreis:& ſuaue ſonãtibus undis.
P rolambens arua hec irrigat atq; tua
E t mox argenti tibi pro mercede probati
L argiter infundo pondera non modica.
A ſt ubi tinnitũ dando promiſſio læta
A ures perſonæ tranſit in exiguæ.
L etatur facies.totæ uolitant quoq; uenæ.
C ordis ſecreto quæ latuere loco.
T unc miſer in talem cepit prorumpere uocem:
V ltra q̃m credas ſpem dubiamq; ſciens.
O noſtrate decus.nulli pietate ſecũdus.
Q uem colit eous mente:fide:populus.
Q uid tibi quid digni potis eſt mea lingula fari?
N onne tuis manibus eſt ſita noſtra ſalus.
E t quicquid mihi per verbũ ſancis faciendũ:
Q uãuis difficile ſit:ſatis atq; graue.
A t tamen eſt æquũ:tibi me parere beate:
V t dudum.ſummo me exiguũ domino.
S i placet hinc vetulum me traſmigrare colonum
N on cõtraluctor.ſed tua iuſſa ſequor.
H ec ait.& preſſis frenat ſua verbula labris:
N ec poſt verboſa quid ſequitur ligula.
T contra vir regalis pie talia fantis
Suſcepit dicta.pro bonitate ſua.
E t cicius dicto:ſoluit promiſſa miſello:
I lli centenos at tribuens ſolidos.
H ec vbi perfecit: raptim redeundo migrauit:
N itens ad patriã pergere poſt habitam.
T unc qui nõ gnari fuerant ſigni venerandi.
O lim facturus quod fuit altithronus.

B laſphemare ducem tacitis cepere ſuſurris.
E t pietatis opus ſpernere: ceu facinus.
Redito nō latuiſſe dolum pietatis homūllū.
Sed mox nudari clancula dicta ſibi.
Q ui dedit arguto vocem tūc nempe palato.
H is verbiſq; ſuos alloquitur ſocios.
C ur libet o ſocii voſmet reprendere chari.
P lus iuſto: verbis me ſatis illicitis.
C auſa ſtulticiæ dicentes me tribuiſſe:
I gnoto nūmos extraneoq; viro.
M e vacuū tanti meritoq; dolere locelli.
E t bene a me mercati vtpote fonticuli.
D extera ceu propria cenſus eſt que pie larga.
A urum pro donis ſi dederim minimis.
N on decet hoc noſtris vobis reſerarier orſis:
Q uid velit addicti cauſa ſibi precii.
M entes ſed motas preſtat componere veſtras.
E t rogo parcatis talibus alloquiis.
E vobiſq; virum caute nunc credite gnarum
E miſſis ventis aeribuſq; vagis:
V t iam ſemotū cicius repetendo locellum
L uſtret. ſit vena fonticuli liquida.
M ore ſuo flores inter bene multicolores
P erſtrepet. vndiſono flumine per lubrica.
T unc patet: ille lucris ſeſe ſubtractat ab illis
R uſticus. ambobus me vacuo penitus.
Ec poſtq̄m memorat. curſim quidā remeabat.
Tantæ dimenſo atq; viæ ſpacio.
O ppido predictū laſſus peruenit ad aruū.
Q uo fuerat domino vendita lympha pio.
N on tamen ex templo pedibus: q̄muis curioſus:
A ttigit atrioli limina florigeri.
A pplicat inpexis iuxta ſed ſe paliuris.
N ecnō hirſutis vepribus. & tribulis.
Q uis fuit incultum ſoli totus vndiq; tectum.
N ec ſpineta pede horruit appetere.
I ungere preſcriptis ardens ſua lumina ſeptis.
V t luſtraret aquæ amniculū vitreæ.
S ed tamen admotis fruſtra proſpexit ocellis
F ons quia deſierat prorſus & hinc aberat
T unc ſe iuncturas: voluebat mente: per artas
C lare non poſſe cernere ſepiculæ
A c tractim rigida: necnō ceruice ſuperba:
I ncedens. greſſus vertit in atriolum.

S perans ſub foliis quod forte lateret amœnis:
F lorũ multimodis vndula tecta comis.
C umq; lacum peteret: fundumq; ſiti reprobaret:
Q ui quondã validis luxuriauit aquis.
V ſq; ſolum ſtratus: vacua ſpe nõ bene luſus:
C epit arenoſa lingere nempe loca.
T entans exiguam poſſet ſi lambere guttam
S ed nec preſiccã tinxerat hinc ligulam.
T andem Gangolphi ſenſit pia facta ſacelli
S ed dolet & meritis credere nolle piis.
Inc poſtq̃m rediit. ſocios iterũq; reuiſit.
Aſpexit nubem aere conſpicuam.
I uxta dulce caput chriſti volitare famelli.
I nſtar candiduli deniq; pallioli.
H anc capiens oculis: cepit depromere verbis:
F ontis defectum. quem didicit ſubitum.
S uaſerat & ſociis dubiũ deponere cordis.
E t meritis ſancti iam credulos fieri.
T alia colloquiis dum verba loquũtur amicis:
Applicuere ſui in propriis domini.
M œnia florigero fuerant vbi ſtructa locello:
C ircum difuſis arboribus variis.
H ic chriſti charus greſſum direxit amicus:
M ente libens atrio currere purpureo.
E t baculum tractis geſſit quẽ deniq; neruis.
I n terram fixit. moxq; domũ petiit.
I llic innumeri certabant rite miniſtri:
I nſtantes variis fortiter officiis.
I pſi qui menſas dapibus ponũt oneratas:
P oſcentes tandem ſoluere ſero famem.
S ed prius inualidam iuſſit procedere turbam:
Q uam ſueuit menſa paſcere ſepe ſua.
A c propriis ipſa manibus plene ſaturata:
S e tandem menſa applicat appoſita:
A ccumbunt pariter franci per mœnia fuſi:
Guſtantes bachica munera lætitia.
Nterea ſomnũ ſydus ſuadebat eoum:
Nox vicina nigras & minitat tenebras:
A tq; quies epulas ſubito ſequebatˀ amica.
S erpens per membra ebrietate data.
D ux pius inſomnẽ cepit tranſducere noctem:
I ntenta dominũ voce precando ſuum.
Oſtq̃m nox ſciſſis diſceſſit victa tenebris.
Lux orta plagam cinxerat æthercam.

V enerunt pueri.thironũ ſorte potiti.
P ortantes chari calceolos domini.
E t pulſant aulam: noctis pro tempore clauſam:
O rantes aditum iam fieri patulum.
S ed dux pauliſper ſiluit:ſomnũ quoq; finxit.
P oſt velut e ſomno euigilans grauido.
S oluere cuſtodi vectes iubet interiores.
P andere tricliniũ militibuſq; ſuum.
H is introductis:lymphã manibus petit albis.
S ed nutu domini defuit altithroni.
T unc vir ſecurus chriſti pietate beatus:
V num de pueris ocius ægregiis:
V t ſibi deferret virgam miſit memoratam.
Q uam ſero propriũ fixit in atriolum.
Vi curſu rapido:ſaliendo per herbida rura:
Circũfert lubricos:atq; vagos oculos.
I nquirens baculum terræ tepore ſepultum.
E t nactum:tractis arripuit digitis.
E xtraxitq; ſolo. parua remanente cauerna:
P oſt hec conſpicuũ vt faceret titulum.
C erto quo facto cecidit nubecula parua:
Q uæ volitans aura ante fuit vacua.
E uomit & tumidas ipſo diſrupta locello:
V ndas preſcripti deniq; fonticuli.
M anſuras ſcatabræ venas quoq; fixit aquoſæ:
V irgula prefixa quo fuit exigua.
A t puer obſtupuit.vocemq; per aera ſpargit.
S uadens militibus currere iam cicius.
I llis atq; noui narrauit gaudia ſigni.
Q ue rex miliciæ annuit angelicæ.
D um ſubito cuncti tanto ſigno tremefacti:
T ollunt mirantes ad ſuperos facies.
E xpaſſiſq; ſuis omnes ad ſydera palmis:
L audum carminula cõcinuere deo.
E cce palatinus peluem manibus tulit vnus:
I mpleuit lympha quem cito conſpicua.
L æto Gangolphum vultu quoq; pergit ad almũ.
V t ſibimet ſignum diceret inſolitum.
E t coram tanto ſubſiſtens fronte ſerena.
C onſule.de roſtro hec dedit ægregio
Actus ait merito ſumas rariſſima dona.
Quæ tibi nõ terra contulit exigua.
S ed rex ipſe poli ſummo de vertice cœli:
P er nubis mirum miſerat officium.

Hinc nos læticiã conſtat nunc carpere magnam:
S ortitus tantã es quia gloriolam.
Llicet econtra fatur dux ore ſereno.
Reddens reſponſa talia voce pia.
Non decet his meritis inquit ſat credere noſtris:
V nq̃m tantilli nil quia cõmerui.
R eſtat multiplices chriſto ſed pangere grates:
Q ui preſens famulis ſemper adeſt propriis.
D ixerat.& ſolito tinxit ſe fonte nouello.
L otus & altithrono hec cecinit domino:
Semper pietas noſtræ ſpes vnica vitæ.
O vis diuinæ maxima gratiolæ.
O dis quis potis eſt dignis opus omnipotentis:
A rtificis mundi:equiparare dei.
Q ui noua preteritis reddit nõ diſſona ſignis.
Q ui nam per genitũ ſecla regens propriũ.
H ec ſunt virtutis propriæ miracula chriſte:
Q ui quondã populo vtpote iudaico.
P etram iuſſiſti lactes effundere dulces.
E t ſal triſte laci dulce ſatis fieri:
I nde poteſtatis nõ immemor alme tonantis:
Q ua rerum trinam iure regis machinam.
H oc nunc & noſtris voluiſti credere terris:
I udiciũ magnæ nobile gloriolæ.
Q uo diſcant teretem degentes ſepe per orbem.
T e ſemper ſolum eſſe fuiſſe deum.
H oc quoq; nunc Ieſu domino concede precatu:
A bluat vt morbos iſte liquor varios.
Q uo te dulciſonis conlaudet vocibus omnis:
Q ui ſe ſaluatum ſenciat.& validum.
H ec ait.& vocem ſequit̃ ſalus alma loquentem:
F itq; ſalubris aqua.laus tibi ſit domino.
Oſt hec peruaſti volitans cito machina mũdi
Proditrix ſigni fama ſatis placiti.
N on ſolum patrios hortatur nempe colonos:
Q uis fungi dono contigit auriuago.
S ed quoq; languidulos de longinquo pegrinos:
V ndiq; collectos accelerare citos.
E t nullo precio medicinæ ſumere dona.
G uſtando tantum fonticuli modicũ.
C rebrius incultam videas procumbere turbam:
V oluentẽ membra litore languidula.
V t poſſis variis obſeſſos credere morbis
A ffore iudaici languidulos populi.

Q ui quódã quiuis in porticibus ſalomonis
F uſi: piſcinæ obice bethſaidæ.
C ertabant: medico lymphã turbante ſuperno:
P rimule quis morbos ablueret varios.
L ege quidem tali mira ſub ſorte potiti.
V t mox illapſus exueret dedecus.
P luribus in lucem ſuſpenſis egre ſequentem:
Q ui pro ſpe vitæ efflagitant auidæ.
V t raptim medicus ſupero de cardine lapſus:
Turbaret modicam vel pede piſcinulam.
H aud alias iſti cupiere ſalutis auari:
T angere vel guttam fonticuli minimã.
E t guſtu primo veteri ſanitate recepta:
P ulſabant odis ſydera dulciſonis.
G rates pro tanto reddentes munere chriſto.
Q ui ſancti meritis grata dedit miſeris.
L audibus æque virum tollũt ſuper æthera dignũ
T anta ſui cauſa ꝙ tenuere bona.
I vacet: æquales meritis protendere laudes:
Et mores tanti ægregios duculi:
A nte dies noctis peplo velatur olympho:
Q uam metam noſtra obtineat ratio.
H ec ſed linquẽtes doctis tractanda poetis:
P ingamus cepta nos fragili calamo.
C erte francorũ populus dum riſit Eous
I lluſtris meritis & bonitate ducis.
B landitur magnis procerũ precibus ſeniorum:
H ic chriſti charus. gentis & omne decus.
Q uo ſibi condignã vellet ſociare puellam.
F œdere legali: cõiugii ſoliti.
N e finem caperet: ſubducta poſteritate:
I nclita regalis proſapies generis.
Is tãdẽ monitis Gangolphus dux venerãdus
Sat tactus. blandis atq; patrũ monitis.
I gni conſpicuã proprio iungebat amicam:
R egalem genere. & nitidam facie.
H anc iuſſit liquidam ſemper deducere vitam.
C ompoſitam caſtis moribus. & ſtudiis.
E i mihi ſed coluber cupidus: verſutus: amarus:
I ngeniũ nuptæ illicet indocile.
S cilicet infœlix Gangolphi clericus audax
A rdebat propriã plus licito dominam.
P roch dolor hæc male victa dolo ſerpẽtis amaro
I nfœlix cicius æſtuat in facinus.

I nherens ſeruo:cordiſq; calore ſecreto:
L egalem dominū reſpuit ob famulum.
Crimina tunc hoſtis ſcalpſit nudare feralis:
Q uæ caluit proprio ſtructa fuiſſe dolo.
I mpacienſq; moræ.vacuas iaculabat in auras:
D iuulgando ſuam deniq; leticiam.
Vm fuerat vulgo res diffamata dolenda:
Francorū gentis omnibus indigenis.
P ulſu linguarum tenues cōflatur ad aures
S ancti Gangolphi.conſulis almifici.
V t capiat latebras poſcens illapſa per artas:
Verbula nō minimæ nuncia meſticiæ.
I ngemuit tam triſte nephas digniſſimus heros.
A ngoris magno tangitur & iaculo.
I ntus in anguſto voluit quoq; pectoris aula:
R es ſibi diuerſas:triſte dolendo:duas.
P rimule.vindictam pœnali lege parandam:
P ro ſceleris tanti crimine terribili.
P oſt vero:veniā ſolitæ pietatis amandam.
E t dolet ad tempus hinc nimiū dubius.
C erte ſed meritā ſoluit tandem pie pœnam.
D iffamare ſcelus nec placet vlterius.
S ollicitus tantū miſeræ crimen prohibere.
Nec poſt hec temere viueret in ſcelere.
Vmq; piam curis mentē laxaret in illis:
Contigit atriolo currere ſe proprio.
C ontra fonticuli ſibimet prius hoſtia miſſi:
N ubis per mirū cœlitus officium.
H ic vbi Gangolphus ſubſiſteret ipſe beatus:
C oniunx laſciua affuerat ſubito.
Q uam mox pacificis affatur deniq; verbis:
T alia dictando ore ſatis grauido.
P arte tuam famā didici perſepe ſiniſtram:
Q uod corrupta thoro ſis male ſi proprio.
D iffero ſed vulgo tractare.tui miſerando.
D onec forte ſciam te ne fuiſſe ream.
N ec mando multam ſubito cōcurrere turbam.
A ccitam flendo vndiq; concilio.
V t voluat gnarus ſubtili forte ſenatus.
C auſam.terribilis & meritum ſceleris.
S ed ſuadebo manū dextram te tingere tantum:
P reſentis lympha fonticuli gelida.
E t ſi nō ſubito damni quid contigit. ergo
V ltra iudicio nō opus eſt alio.
Q uem tunc:plus iuſto:confidens corde ſuperbo:

C onfortante ſuã demone duriciam.
F undo nudatam cõmittit deniq; palmam.
N il ſperans damni poſſe ſibi fieri.
I nter frigoreas ardens ſed comperit vndas:
Q uid poſſet noſtri dextera celſa dei.
S cilicet in madidis audax ardebat harenis:
V ritur & flãmis acriter æquoreis.
E t quæ pacificis faſtidit cedere verbis.
C ogitur æternæ cedere iuſticiæ.
Semper noſtri facilis mutatio chriſti.
O virtus iuſti iudicis æqua dei.
N am quæ iactando finxit ſe triſte dolendo
E xuritur tincti pellicula brachii.
N ec mora. cum palmã retulit quod forte negauit:
P ortauit crudum criminis indiciũ.
H is ita digeſtis: pauitat mens conſcia fraudis.
V ltra nec victæ ſpes fuerat veniæ.
T antũ certa mori. corruptelamq; piari.
L ætali pœna ocius appoſita.
S ed triſtis meritam mentis mitigauerat iram.
P rinceps Gangolphus: arbiter ægregius.
M andans vt propria damnãdus clericus ergo
E xpulſus ſubito pergeret e patria.
Q uo ſua finetenus mala defleret ſceleroſus.
S ed pulſus patria eſt & datus exilio.
E t donat miſerã veniæ miſeratus honore.
V ltra ſed proprio non locat in thalamo.
Oſt hec Gangolphi fama creſcente beati.
Laudatrix vitæ quæ fuit almificæ.
V affer deceptor hominũ: captorq; reorum:
E uoluens bilem inuidiæ veterem.
raudibus omnigenis antiquæ calliditatis:
T entauit famam euacuare bonam.
N e gens exemplo tali tantoq; ſuaſa:
A nte ſuperba ſua colla daret domino.
T empore tunc longo ſudauit fraude maligna:
L edere famoſum nec valuit duculum.
I n ſoles quia multomagis vis creuit amoris
I llius magni cordibus in populi.
Oſtremo fraudis: miſerũ circũdedit armis.
Quem ſceleris cauſa reppulit e patria.
S anguinis huncq; ſiti iuſſit feruere ſuperbi.
N ec ſciuit proprio parcere iam domino.
T ali ſuffuſus ſubito cum felle miſellus.

In mortem iuſti eſtuat atq; pii.
A c parili repetens Ganeam feritate malignam:
I lli nudauit omnia que ſtuduit.
O tius hæc eius prauis heu ſubdita votis:
O ptauit citius iam fieri facinus.
T endit & inſidias iuſto clam nempe nephandas:
I mmemor antiquæ vah penitus veniæ:
Q ua ſe de pœna ſoluit iam rite paranda.
N ec patitur vitam morte perire ream.
H is ingrata magis ſocio conſenſit iniquo
S eruiliq; lupa vritur igniculo.
C umq; polũ tegeret tenebris nox cõſcia fraudis:
S enſit damnanda tempus ineſſe lupa.
Q uo male Gãgolphũ poſſunt extinguere ſanctũ
H ec & peruerſo nunciat armigero.
Q ui reſecans coxam ſtricto mucrone ſacratam
S ancti Gangolphi: martyris eximii.
D eſeruit patriam: fugiens cum cõiuge: claram.
R aptus amore ſuæ indomito dominæ.
S ed nõ legalis finem vt neſciuit amoris.
S ic vindicta ſuam neſcit habere moram.
V iſcera ſed ſubito profudit cœlitus. acta
P ridem leticia que fuerãt tumida.
S icq; miſer Cælſa proſtratus vindice dextra:
V ita mercatam perdiderat Ganeam.
Am martyr ſanctus furtiuo vulnere leſus:
Dum mortis guſtum ebiberet rapidum.
N ecnõ ſupremis moriens ſpiraret in horis:
A ſtabat cetus cõminus angelicus.
V oce ciens ſtabilem corpus deponere teſtẽ:
C ontextum venis fictile languidulis.
N ecnon angelicis blanditum ſuauiter hymnis:
M ox cœli calles carpere ſydereas.
O cius expirans animã martyr: bene lotam
A gni lucenti ſanguine purpurei:
T ollitur ex aura: vehiturq; per aſtra ſerena:
I n cœli porta ſiſtitur & domino.
H ic ſibi de chriſto fertur mox laurea rara.
E t manibus brauii palmula perpetui.
L ucentiq; ſtola cuncis cõiungitur albis
P er vulnus lœti quos tenet aula poli.
Vneris interea magni fit pompa parati.
Ornant exequiæ corpus & exanime.
P langebant cuncti caſum tantiq; patroni.
I pſius famuli maxime ſed miſeri.

E ligiturq; locus tumulo locuples venerando:
Q uem tradunt veteres nil vocitare patres.
I llic Gangolphi cōdebant membra beati.
S acros ſpargētes cum lacrimis cineres.
P oſt hec nō raro viſitabāt oſſa ſacrata:
Q uerentes certum deniq; preſidium.
S ternūtur ſacro procerū quoq; corpora buſta.
P ro vitæ cauſis inſtabilis variis.
A ſt qui ſceptra gerit: proſtratus marmore: lambit
E t libat tumulo oſcula marmoreo.
M unere ſpe dictis rogitans quo martyris almi
P ro meritis chriſtus ſit ſibi propicius.
Vid referam turbā templi pro limine iactā?
Quidue loquor vota illius innumera?
H ec certe nullus potis eſt comprendere ſenſus:
N ec poſſunt vllæ dicere litterulæq;.
A t contra vero teſtis proſperrimus ipſis
L argitur talis munera dulcedinis.
O mnis vt abſq; mora ſentit fore proſpera cūcta.
E fflagitant teſtem pro quibus ægregiū.
H ic certe læto cecis viſure parato:
H aurit mox oculis fulmina clara ſuis:
A tq; diu clauſæ reſerantur vocibus aures.
E t greſſus plantis redditur inualidis.
H ic quoq; de variis morbus depellitur ægris:
M undatis membris deniq; languidulis.
O rſis nō valeo digne preclara monere
M unera. que populus hic metit ægregius.
N ec ſolum chari refouent amore patroni:
Q uis ciues tanti contigit eſſe viri:
S ed pariter terris habitātes forte remotis:
S entiſcūt promptum martyris auxiliū:
H inc ſe fœlicē iactat nil terra per orbem.
Q uæ molli gremio confouet oſſa ſacra.
Eniq; ſummatim: cœpi quia tangere ſancti
Gangolphi facta martyris ægregia:
R eſtat vt & tenui repetam ſermone miſellā:
I llius indignam cōiugio: Ganeam:
Q uodq; dedit ſignum merito damnāda baratro.
I nuita propriis cōueniens meritis.
C erte victoris cum iam lætiſſima teſtis
P ulſaret celſi ſydera fama poli.
T otos & ſtabilis fines percurreret orbis.
D iuulgans tantæ gaudia gloriolæ.
G audens: deuotus: quidā currebat homullus:

E buſto ſignis compoſito variis.
O buius atq; lupæ factus ſupra memoratæ:
S ubſtitit. attonitis aſpiciens oculis.
H anc quoq; pro meritis dictis affatur amaris:
C onformans ligula talia verba ſua.
O mnis infœlix flāmis credenda meretrix:
I am ne piget fraudis: pœnitet aut ſceleris:
I n ſanctum domini nō iuſta mente parati.
S olo laſciui conſilio ſocii.
N am miſerādo tui. pando medicamina ſani
O ptima conſilii. mox capienda tibi.
S uadens vt ſacrū queras merendo ſepulcrum.
A bſtergas fuſis & maculas lacrimis.
I llic exanimis ſancte quia condita teſtis
P refulgent ſignis fragmina nō minimis.
E t licet indignam. ſpero te poſſe miſellam:
S i defles culpam: conſequier veniam.
Eſtiferis ſed mens viciis male dedita totis:
Ad vitæ rectam rennuit ire viam.
S olaq; nunc lætæ cōplectens lubrica vitæ:
N on curat patriæ gaudia perpetuæ.
S ic hæc infœlix cōmiſſi criminis auctrix:
F aſtidit verbis cedere pacificis.
S e quia credebat cauſis totam perituris.
N ec ſpem manſuris geſtit habere bonis.
Cilicet. auditis verbis nō falſa loquētis.
Intorquens oculos ſubdola ſanguineos:
E xagitat caput indomitū impaciēter in illum.
E t latrat roſtro talia peſtifero.
C ur loqueris? fruſtra ſimulans miracula tanta:
S edulo Gangolphi pro meritis fieri:
H ec que dicūtur: certe nō vera probantur.
N on deſint ſigna illius vt tumulo.
H aud alias q̄m mira mei miracula dorſi
P roferat extrema deniq; particula.
Ixerat. & verbum ſequitur mirabile ſignum:
Il li particulæ cōueniens propriæ.
E rgo dedit ſonitum: turpi modulamine factum:
P rofari noſtram quale pudet ligulam.
E t poſt hec verbum quotiens formauerat vllum:
R eddidit incultum hunc totiens ſonitum.
V t quæ legalem reſpuit retinere pudorem:
S it riſus cauſa omnibus inmodica.
F inetenuſq; ſuæ portet per tempora vitæ:
I ndiciū proprii ſcilicet obprobrii.

PASSIO SANCTI PELAGII PRECIOSISSIMI MARTIRIS QVI NOSTRIS TEMPORIBVS IN CORDVBA MARTYRIO EST CORONATVS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Abdrahemen mauritaniæ tyrãnus:ſectam ſarracenorũ ſeq̃ns:in Hyſpaniã traiecit.omẽſq; chriſtianos ſuppliciis affecit.aut in ſectã ſuã coegit.Cum Cordubã inſignem Hyſpaniæ vrbẽ cepiſſet:maiores vrbis necauit.aut pecuniã pro his accepit.Cũq; nobili ciui tãtam ſummã pecuniæ impoſuiſſet:quã pendere tyrãno nõ poſſet.& in carcerẽ duci deberet.filius pietate pr̃is motus:ꝓ eo vincula ſubiit de cuius pulcritudine dũ ad tyrannũ relatũ eſſet:e carcere adoleſcens ducit̃:tyranno offert̃:vt libidini ſue pareret.Cũq; fœdus tyrãnus multis precibꝰ inſtaret:adoleſcens pugno petentẽ oſcula ſua tyrãnum cedit:Tyrãnus illius abnuentẽ amplexus funda & baliſta trans murũ in fluuiũ qui Cordubã alluit traiecit:cuius corpus ripis ſaxeis colliſum.a piſcatoribus colligit̃.& a ſatellitibus tyrãni truncat̃.Tandem religioſiſſime a ciuibus ſepelitur.

PREFATIO HROSVITE IN PELAGIVM.

Nclite Pelagi martyr fortiſſime chriſti:
Et bone regnantis miles ꝑ ſæcula regis
Reſpice Hroſuithã miti pietate miſellã
Me tibi ſubiectã deuota mẽte famellã.
Quæ te mẽte colo.carmẽ quoq; pectore promo.
Et fac exigui ſupero de rore rigari
Pectoris obſcurum iam mis clemencius antrum.
Quo poſſim laudum condigne mire tuarum.
Famoſumq; tuũ calamo ſignare triumphum.
Et quem nobiliter mundũ cũ morte cruentũ
Viciſti:nitidam mercatus ſanguine palmam.

Sequitur Hyſtoria.

Artibus occiduis fulſit clarū decus orbis
Vrbs auguſta noua.martis feritate ſupba
P Quā ſatis hyſpani cultā tenuere coloni.
Corduba.famoſo locuples de noīe dicta
I nclita deliciis.rebus quoq; ſplēdida cūctis.
M axime ſeptenis Sophiæ repleta fluentis.
N ecnō perpetuis ſemper preclara triumphis.
O lim quæ chriſto fuerat bene ſubdita iuſto.
F udit & albatos domino baptiſmate natos.
B ellica ſed ſubito virtus:bene condita iura
M utauit ſacræ fidei.ſpargendo nephandi
D gmatis errorem.populum leſitq; fidelem.
Erfida nam Saracenorū gens indomitorum
Vrbis marte petit duros huiuſce colonos.
E ripuit regni ſortem ſibi vim quoq; clari.
E xtinxitq; bonū regem baptiſmate lotum.
Q ui pridem merito geſſit regalia ſceptra.
E t ciues iuſtis domuit quot tempora frenis.
H oſtili ferro certe quo iam ſuperato:
A c reliquo victo tanta de cede popello:
D uctor barbaricæ gentis:ſtructor quoq; pugnæ:
V ir ſat peruerſus:vita rituq; prophanus.
V indicat imperii ſortem ſibi deniq; tanti.
C ollocat & ſocios populato rure nephandos.
I mplens merentē nō paucis hoſtibus vrbem.
P olluit & veterem puræ fidei genitricem.
B arbarico ritu.quod nam miſerabile dictu.
P aganos iuſtis intermiſcendo colonis.
Q uo ſibi ſuaderent patrios diſſoluere mores.
D eq; prophanato ſecum ſordere ſacello.
Gmen ſed tenerum chriſto paſtore regēdum:
Iuſſum peruerſi reſpuit mox triſte tyranni.
D icens malle mori.legem quoq; morte tueri.
V iuere q̄m ſtulte ſacris famulando nouellis
Q uo rex comperto:non abſq; ſui fore damno
S enſit.ſi cunctis pariter prediuitis vrbis.
Q uam crebro validæ cepit luctamine pugnæ
C iuibus:excidium mortis conferret amarū.
O b quod decretum prius immutādo ſtatutum.
S anxit mox legem vulgato dogmate talem.
V t quiſquis regi mallet ſeruire perenni:
E t patrum mores olim ſeruare fideles:
H oc faceret licito.nulla poſt vindice pœna:
H ac ſolum caute ſeruata conditione.

N ec quis prefatæ ciuis preſumeret vrbis.
V ltra blaſphemare diis auro fabricatis.
Q uos princeps coleret ſceptrũ quicũq; teneret.
S eu caput exacto cicius ſubiungere ferro.
E t ſententiolam lœti perferre ſupremã.
Is ita digeſtis ſimulata pace quieuit.
Obruta mille malis totiens vrbs nẽpe fidelis.
S ed ſi quos ignis chriſti ſuccendit amoris:
M artyriiq;.ſatis ſuaſit corrũpere dictis
M armora.que prĩceps cõptus dyademate ſuplex
C orpore proſtrato veneratur ture Sabeo.
H os capitis ſubito damnauit deniq; pœna.
S ed ſuperos animæ pecierũt ſanguine lotæ.
Aſibus his plures voluebat Corduba ſoles.
Subdita per longũ paganis regibus æuũ.
D onec ſub noſtris quidam de germine regis
T emporibus:regnũ ſuſcepit forte parentum.
Eterior patribus.luxu carnis maculatus
Abdrahemen dictus. regni ſplẽdore ſupbus.
Q ui nam chriſticolis faciebat more parentis.
L ibrans arbitriũ fidei ſupra memoratum
N ec ſatis iniuſtum.ſoluit pietate decretum.
A uctor quod ſceleris populator perfidus vrbis
S anxit.dum regem ſuperaret marte fidelẽ.
S ed voluens animo:ſeruãs quoq; corde ꝓfundo:
S epius innocuo madefacit ſanguine rura.
C orpora iuſtorum cõſumens ſancta virorum.
Q ui chriſto laudes ardebant pangere dulces:
I pſius & ſtultos verbis reprehendere diuos.
I nſuper & tanto faſtu ſe iactat in aula
S acrilegus.meritas cumulãs ſibi deniq; pœnas:
V t regem regũ ſemet fore crederet ipſum.
E ius & imperio gentes omnes dare colla:
V llum nec tanta populum feritate refertum:
Q ui tentare ſuas auderet marte cateruas.
Vm tumuit faſtu licito iactantius iſto.
Audiit inde locis gentem degere remotis:
G allicia regione ſitam:belloq; ſuperbam.
C hriſti cultricem.ſimulacrorũq; rebellem.
Q uæ ſua continuo tentaret ſpernere iura:
V elle negans dominis olim fore ſubdita prauis.
Q uo rex comperto:feruebat demonis ira.
C orde gerens veterem ſerpentis deniq; bilem.
V oluebatq; diu flãmato dedecus aſtu.

Q uid faceret tantis:animo tractans:inimicis.
T andem nempe dolo cunctis iam forte retecto:
A ffatur proceres prediuitis vrbis heriles:
T alia peſtifero latrando verbula roſtro.
N on latet imperio reges ſuccũbere noſtro:
V iuere noſtrarũ necnon moderamine legum.
O mnes oceanus gentes quas circuit altus.
S ed quæ Gallicios retinet fiducia captos
N eſcio:graciolæ reſpuant vt fœdera noſtræ:
E t tandem veteris ſint ingrati pietatis.
R eſtat vt armatis repetamus quippe lacertis
G allicios:hoſtes agitando forte rebelles.
D onec ex noſtris ſtrati per ſæcula telis
I nuiti noſtris ſubmittãt colla catenis.
Ec poſtq̃m iactat. cauſamq; doli mẽorabat:
Iuſſit collectis vulgus cõcurrere turmis:
A rmorũ variis inſtructum deniq; ſignis.
P ergeret vt gentem ſecum delere fidelem:
O ſtentatq; ſuũ gemmato caſſide uultum.
F errea laſciuis imponens tegmina membris:
T ali cumq; locum peteret pompa memoratum.
E t gentem primo tentaret deniq; bello.
E x templo tantũ ſortitur namq; triumphũ:
V t iam bis ſenos:una cũ principe captos:
Illaqueat comites.artis ſtringitq; cathenis.
Is procerũ damnis magna feritate paratis:
Ceſſit uicta ſuis fidiſſima gens inimicis.
S ubditur atq; iugo peruerſi regis iniquo.
T unc reſtaurato rurſus quoq; fœdere primo:
L oris procedunt uincti comites duodeni.
C um concaptiuo uicti rectore popelli.
Q ui cicius uinclis diſſoluũtur reſolutis:
E xempti propriæ precio gazæ numeroſo:
S ed ducis eſt preciũ iuſſu regis duplicatum:
V ltraq; q̃m propriis poſſit perſoluere gazis.
C umq; ſui cauſa regi deferret auaro
Q ue quidẽ habere domi ſibimet ſueuit precioſi.
C aſu condicti paruũ quid defuit auri.
Q uod rex ſentiſcẽs. fraudẽ quoq; mẽte reuoluẽs.
D ixit.nolle ducem populo dimittere dulcem:
N i prius indictum plene ſoluat ſibi cenſum.
N on ſiciens tantũ precii quod defuit aurum:
Q uantũ rectorem populi geſtit dare morti.
Vi fuerat natus preclari germinis unus:

O mni prenitida compoſtis corpore forma:
N omen Pelagius. formæ ſplendore decorus.
C onſilio prudens. tota bonitate refulgens.
Q ui vix tranſactis iam tūc puerilibus annis.
A ttigit ætatis primos flores iuuenilis.
C umq; ſat inmitem patri ſciret fore regem:
T ali merentem blandiť voce parentem.
Mi chare pater mea ſuſcipe verba libenter:
Et que cōmoneo ſenſu bene pcipe prompto.
C alleo namq; tuam ſenio decreſcere vitam.
V iribus & propriis neruos penitus vacuatos:
N ec te poſſe quidem leuis quid ferre laboris.
A ſt ego ſed validis dominabor quippe lacertis:
A d tempuſq; potens dominis ſuccūbere duris:
Q uapropter moneo: precib9 blandiſq; rogabo:
V t regi natum me deponas tibi charum.
D onec ſufficias precium perſoluere totum.
N e tua canicies vinclis intercidat artis.
T ſenior contra dicebat voce ſeuera:
Deſine tanta loqui dulciſſime deſine fili.
N e merore meos ducas in tartara canos.
N onne ſalute tua pendet tantū mea vita.
E t ſine te ſpaciū valeo pie viuere nullum:
T e decus omne meū. tu gloria magna parentū:
E s quoq; ſubiecti nobis ſpes ſola popelli.
Q uapropter patriā preſtat me linquere charam:
N ecnon hyſpaniā uinctū penetrare ſuperbam.
Q uā te grandeuæ vinclis ſpem tradere vitæ:
On tulit ergo patrē Pelagius iſta ſequentē.
Sed mulcet dictis mentē chari genitoris.
E t cogit blandis quod ſuaſit velle loquelis.
C onſenſit precibus tandem genitor venerandus:
T radidit & natum. ſemet redimēdo miſellum.
T unc rex Pelagiū iuſſit perducere ſecum.
E t lætus rediit patriā victorq; reuiſit.
Vllus pro meritis credat factū fore regis:
Hoc quod tā pulcra uincebat deniq; pompa:
S ed mage iudicio ſecreto iudicis æqui:
V t populus tanto correptus rite flagello:
F leret tocius proprii cōmiſſa reatus.
V el ꝙ Pelagius chriſti pro lege necandus:
F orte locum peteret quo ſe morti dare poſſet:
N ecnon ſanguineū pro chriſto fundere riuū.
I mpendens animā domino bene morte piatā.

Oſtq̄m rex vrbem tetigit ſeuus locupletem:
Portans preclarũ uicta de gente triumphũ:
I licet ægregiũ chriſti precepit amicum:
C arceris in tenebras vinctũ ſubmergere nigras.
D eliciiſq; cibo nutritũ paſcere paruo.
Orduba namq; locũ ſeruat ſub fornice tetrũ
Oblitum lucis. conſignatũq; tenebris:
M axima qui miſeris fertur fore cauſa doloris.
I llic Pelagius prepollens pacis alumnus:
C lauditur imperio regis cogente nephando.
I llic ergo viri venerunt ſedulo primi.
M ulcendo mentẽ iuuenis cauſa pietatis.
Q ui cũ uidiſſent uultũ capti ſpecioſum.
N ecnon predulcis guſtaſſent ipſius oris
V erbula rhethoricæ circumlita melle loquelæ:
O ptabãt ſpeciem vinclis abſoluere talem.
H ec & ſuaſerunt regi iam ſceptra tenenti.
Pſum fœlicis certe ſummũ caput vrbis:
Corruptũ viciis cognoſcebant ſodomitis:
F ormoſos facie iuuenes ardenter amare.
H as & amiciciæ propriæ cõiungere velle.
H uius namq; rei memores animo miſerãti:
C auſa Pelagii ſuaſerunt talia regi.
On decet ergo tuũ princeps fortiſſime ſceptrũ
Duriter vt puerũ mandes punire decorum.
O bſidis:& teneros inſontis ſtringere neruos.
E ius prenitidam velles ſi cernere formã:
E t tam mollitam ſaltim guſtare loquelã:
Q uam cuperes iuuenẽ tibimet cõiungere talem:
G radu miliciæ necnõ aſſumere primæ.
C orpore candidulo tibi quo ſeruiret in aula.
Is rex mollitus dictis. hac voce coactus
Iuſſit Pelagiũ nodis euellere duris.
O mneq; lauacro corpus detergere puro.
L ætaq; purpureo circumdare tegmine membra.
C ollum gẽmatis necnon ornare metallis.
Q uo bene cõſtructa poſſet fore miles in aula:
C æſaris imperio tũc hec vrgente ſuperbo.
E x templo nigris martyr producitur antris.
S iſtitur atq; toga regali comptus in aula.
Vmq; palatinis medius foret ille locatus:
Vincebat ſocios vultus ſplendore togatos.
I n quem cõuerſis omnes mirantur ocellis.
T um faciem iuuenis:tum dulcia verbula fantis.

A ſpectu primo quoq; rex ſuſpenſus in illo.
A rdebat formā regalis ſtirpis amandam.
T andem Pelagiū nimiū mandauit amandum.
I n ſolio regni ſecum iam forte locari.
I gnis vt ipſius fieret ſibi ſedulo iunctus.
F ronteq; ſubmiſſa libauerat oſcula charo.
A ffectus cauſa complectens vtpote colla.
On patitur talem chriſti nam miles amorem:
Regis pagani: luxu carnis maculati.
A urem regali ludens ſed contulit ori.
M agno ridiculo diuertens ora negata.
F atus & ægregio dicebat talia roſtro
N on decet ergo virum chriſti baptiſmate lotum
S obria barbarico complexu ſubdere colla.
S ed nec chriſticolā ſacrato chriſmate tinctum
D emonis oſcillum ſpurci captare famelli.
E rgo corde viros licito complectere ſtultos.
Q ui tecum fatuos placantur ceſpite diuos.
S intq; tibi ſocii ſerui qui ſunt ſimulacri.
Ed rex econtra nulla cōmotior ira:
Molliter ephœbum dicēs mulcebat amandū.
O laſciue puer: iactas te poſſe licenter
S pernere tam mitem noſtri iuris pietatem.
A udacterq; diis totiens illudere noſtris.
N ec monet ætatis preſens damnū iuuenilis.
E tq; merentes orbabis forte parentes.
N oſtri blaſphemos vrget cultus cruciandos.
S ubdere vos morti. veſtros iuguloſq; forari.
N i cedant. & blaſphemā reſpuant rationem.
H ortatu moneo quapropter quippe paterno:
T alibus vt verbis parcas ſeuæ rationis.
E t mecum ſtabilē comportes mentis amorem.
N ec tentes noſtrū poſt hec offendere iuſſum.
M agno ſed ſtudio ſerues mea dicta ſequenda.
T e quia corde colo. necnō venerarier opto.
T anto precunctis aulæ ſplendere miniſtris:
A lter vt in regno ſis me preſtante ſuperbo.
Ec ait. & dextra cōpreſſit martyris ora.
Aſtrictum leua complectens colla ſacrata:
Q uo ſic oſcillum ſaltim configeret vnum.
C allida ſed teſtis confudit ludicra regis.
O ſq; petit ſubito pugno regale vibrato.
I ntulit & tantū pronis obtutibus ictum:
S anguis vt abſq; mora ſtillās de vulnere facto:

B arbam fœdauit.necnō veſtes madefecit.
Vnc rex nō modicam triſtis cōuerſus in iram.
Iuſſit Pelagiū:cœleſtis regis alumnum:
T rans muros proiici.iactum fundo machinali.
C rebro bellantes ſaxis quæ perfodit hoſtes.
N obilis vt teſtis fluuii colliſus harenis:
V rbem quæ vaſto propius circūfluit vnda.
M embratim creperet raptim.fractuſq; periret.
T alia iactanti parebant forte miniſtri.
M ox & inauditā ſtruxerūt deniq; pœnam.
F unda Pelagiū iacientes martyriſandum.
V rbis famoſæ trans maxima mœnia longe:
S ed licet ingentes obſtantes vndiq; rupes
A rtarent teſtis corpus predulce cadentis:
A ttamen illeſus chriſti permanſit amicus.
Erte regales citius peruenit ad aures:
Martyris alliſi corpus nō poſſe ſecari:
I nfigi ſcopulis ripæ quod iuſſit acutis.
H ic magis offenſus.penitus fuerat quia victus.
M ox caput exacto iuſſit ſuccidere ferro.
E t ſentenciolā ſic exercere ſupremam.
D eniq; lictores regalia iuſſa trementes:
M ox chriſti teſtem gladio ſecuere fidelem.
F unus & extinctum lymphis credunt retinēdū.
Am miles regis proſtrata morte perennis:
Victor ſtelligeri volitat per ſydera cœli.
C œlitus angelicis deductus ſuauiter hymnis:
I udicis & veri cœli ſuper aſtra locati:
E dextra nitidam ſuſcepit congrue palmam:
P ro nece martyrii laudando fine peracti.
S ed nec feruentis brauio fraudatur amoris:
Q uo ſemet vinclis pro vita deniq; patris
I mpēdit.patriā linquens gentemq; ſubactam.
T andem nulla piis potis eſt depromere verbis
L ingula:aureolam cœleſti luce coruſcam:
Q ua bene ſeruata fulget pre virginitate.
A diunctus turmis cœleſti ſede receptus.
A gno cantamen modulando perenniter amen.
Oſtq̄m lictores regis decreta ſequentes
Funeris exuuias extincti ſat generoſas
L ympharū gremio credunt.in ſaxaq; figunt.
V t ſacri tumulo cineres eſſent ſine digno.
C hriſtus qui proprios patit' nō perdere ſanctos:
P redari modicū capitis vel forte capillum:

N on tulit in lympha teſtem remanere fidelem.
I lli ſed dignum prouidit rite locellum.
Q ui ſancti tumulo ſeruaret membra ſacrata.
Am piſcatores lymphas remis reſecantes.
Fluctiuagoſq; greges variis laqueis capiẽtes:
L ittoris extrema viderunt corpus in ora:
I nter grandiſonas agitari martyris vndas.
E minus hoc cautis cernentes nempe pupillis.
I llic vela dabant citius. corpuſq; leuabãt.
N ec iam perſonæ noſcunt formã uenerandæ.
I llita purpureo fuerant quia ſanguine membra.
E t caput ægregiũ iacuit procul amne reuulſum.
Sed tamẽ hoc ſapiũt. ꝓmpto quoq; pectore credũt
Q uod hic quiſquis erat: chriſti pro lege cadebat.
I llic hi ſoli quia damnãtur capitali
P œna: qui ſacra tincti baptiſmatis unda:
N on metuũt crebro regis reprendere ſacra.
Vmq; caput nanciſcentes: colloq; locantes:
Pelagii faciem cognouerũt rutilantem.
R umpunt in tales miſeranti pectore uoces.
H eu iacet exanimis propriæ ſpes unica gentis.
A tq; decus patriæ tumuli ſine ſordet honore.
N onne ſatis multis ſcimus nos uendere ſeclis:
S emper ſanctorũ corpuſcula paſſa virorum:
Q uos capitis cedes monſtrauerat eſſe fideles.
E t quis laudabilis dubitet corpus fore teſtis.
Q uod truncus miſere capitis iacet abſq; decore.
Ec vbi dicta dabãt. naui pia mẽbra locabãt.
Et citius verſis remigabant deniq; velis:
F amoſæ cunctis ad portam gentibus vrbis
H ic quoq; ſubducta iam proceſſere carina.
E t clam cœnobiũ chriſto petiere ſacratum:
I ntra nõ modicos vrbis venerabile muros.
P ortantes precio vendendũ deniq; magno:
E xtincti teſtis funus venerabile terris.
Q uod gaudens hymnis ſuſcepit turba fidelis
S uauibus. exequias celebrans de more ſacratas.
L argiter & preciũ nautis tribuit ſuper auctum.
A rdeſcens ſancti mercari corpus amandi.
Q uo nam mercato: precii nõ munere pauco
E ligitur tellus membris locuples retinẽdis.
I n qua ſuprema buſto pompa reparato:
G lebæ ſub cumulo condunt fragmina ſacra:
Q ue mox ſtelligeræ regnator maximus aulæ:

I n tumulo ſignis iuſſit fulgere coruſcis.
I n cœlis anima ſatis vt regnante beata:
A equa gloriola regnarent mortua membra:
Eniq; collectus cernens ex vrbe popellus:
Non pauco variis obſeſſos tempore morbis
M undatis illic fœdis putredine membris:
S aluari gratis nulla mercede ſalutis.
N am rudem meriti ſanctū titubat fore tanti:
I llius vt cauſa fierent miracula tanta.
T andem cœnobii princeps: rectorq; popelli:
O ptima conſilii tractans medicamina ſani:
S enſit celſithronū deuota mente precandum.
Q uo iam dignanter: ſolita pietate: patenter
D etegeret dubio cauſæ ſecreta remoto.
Q uod mox perſonæ ſexus optant vtriuſq;.
P arcius atq; tribus ſociatæ ſponte diebus.
D ulcibus inſtabant hymnis. precibꝰ quoq; ſacris
H is certe uotis deuota mente peractis.
M item mollitū regem ſenſere polorum.
E ſſe ſuis preculis: ſtudioſo murmure fuſis.
N ecnon iudicio dubiæ pronum fore cauſæ.
E t cito fornacē cogunt feruere minacem:
I gnibus appoſitis toto conamine ſtructis.
Vmq; focus gremio fureret fornacis ī amplo.
M ox caput abſciſum chriſti ſumpſere famelli
T alia blandiloquis palpantes uerbula linguis.
R ex pie: ſydereæ dominator nobilis aulæ:
O mnia iudicio qui ſcis diſcernere iuſto:
I llius meritum ſancti fac igne probari.
E t ſi ſit tantæ fultus bonitatis honore:
E ius ut ex meritis fierent hec dona ſalutis.
F rontis pelliculam facito non tangere flāmam.
V erticis illeſos omnes quoq; redde capillos.
S in uero meriti conſtet fortaſſe minoris:
M anda pro ſigno ſaltim ledi cute ſumma.
I uxta naturā fragilis carnis perituram.
T alia dicentes: clarum caput igne probandum:
C redunt flāmiuomis ſaltim ſurgētibus vndis.
E t tandem plenæ ſpaciū poſt vnius horæ
H oc ipſum rapidis extollunt deniq; flāmis.
L uſtrātes oculis damnū ferret ne caloris.
Q uod iam ſplēdidius puro radiauerat auro:
E xpers odoris penitus. tantiq; caloris.
H inc ſurſum verſis laudauit turba fidelis

V ultibus altithronũ modulãti carmine chriſtum.
Q ui totiens tantis fecit ſplendeſcere ſignis
F ragmina cõſtantis pro ſeſe mortua teſtis.
H ec & mauſcolo digne condens venerando:
D igno perecrte ſupplex veneratur honore.
F inetenus merito vulgo bene credula noti.
C œlitus atq; dati ſemper gauiſa patroni.

LAPSVS ET CONVERSIO THEOPHILI VICEDOMINI.

Argumentũ in Theophilum.

Theophilus adoleſcens ſingularis indolis & ingenii: In Sicilia auo ſuo Epiſcopo cõmendat᷑. qui illũ archidyaconũ qui oculus epiſcopi in canonib9: hic vicedomin9 vocat᷑) creat᷑. Auo defuncto. plebs illi epiſcopatũ offert. ille corã metropolitano abdicat. Alter electus. qui eũ ab archidyaconatus officio depoſuit. Ille ſe videns ſpretũ & abiectum: Hebreũ pro officio priori cõſequendo cõſulit. ille dyabolũ euocat. & ſeipſum ei deuouit. & officio reſtituitur. Tandẽ penitẽtia ductus auxiliũ glorioſe virginis Mariæ implorauit. Cuius tandẽ interceſſionibus datũ dyabolo Cyrographũ recuperauit. Seipſumq; totum Sanctimoniæ vitæ deuouit.

INCIPIT HYSTORIA.

Oſtq̃m lux fidei creſcẽs per climata mũdi:
Siciliam tenebris errorũ ſoluit ab atris.
Vir ſatis illuſtris nutritur partibus illis:
N obilitate potens: meriti ſplendore refulgens:
H icce Theophilus fuerat de nomine dictus.
P uri ſacrata tinctus baptiſmatis vnda.
Q uem deuota patrũ diuinis cura ſuorum
O bſequiis igitur primis ſignauit ab annis.
A tq; ſui dulcem pie ſollicitando nepotem:
C uidam pontifici credidit nimiũ ſapienti.
Q uo nutriret eum ſtudio florente docendum.
I pſius ingeniũ: mentiſq; rigaret agellum.
D e Sophiæ riuis ſepteno fonte manantis.
Vmq; pio ſatis exhauſti puero foret ipſi.
Digno cõfeſtim prouectus honore gradatim
P eruenicbat ad officiũ ſibimet ſatis aptum.
Q uod lingua vulgi ſcimus dictũ vicedomni.

H ac igitur tanti pompa ſplendoris adepta:
P ontifici ſe ſubiectum cleroq; modeſtum.
P rebuit.atq; pium populo.cunctiſq; benignũ.
C ōmiſſoq; gregi ſtudio preerat vigilanti.
M axime ſed chriſti minimis miſeriſq; pupillis:
A c caſtis viduis:necnō cunctis peregrinis:
V eſtes & victum dextra tribuit bene larga.
H oſpiciũq; vagis nunq̄m claudebat ægenis.
H inc igitur conſors omnis deuotio plebis:
A ffectu tenero cordis pendebat in illo.
I pſum ſeu dulcem venerātur amando parentē.
 Nterea vir ſummorũ preſul meritorum:
 Cœlitus acceptum direxit ad æthera flatum.
Q uo nam defuncto:gremio terræq; locato:
C onſenſu plebs clamabat cōcorditer omnis:
R eſpondēs cleri votis eadem cupientis:
H unc fore precipuis aptum meritis uicedomnũ.
V t culmen ſedis captaret pontificalis.
S ummi pontificis curamq; teneret ouilis.
H oc quoq; perſuadere ſuo metropolitano:
P ontifici ſcriptis feſtinabant cito miſſis.
C uius iudicio ſtatui paſtor ſapienti.
D ebuit æccleſiæ tali condignus honore.
 Vi bonitate uiri comperta namq; benigni:
 Se completurũ promiſit uelle precantum.
E t ueniſſe uirum iuſſit maturius ipſum.
A ffectu populi tanto quem ſenſit amari.
I lle ſed execrans talem conſtanter honorem.
P reſulis imperio parere negat ueniendo.
D onec inuitus trahitur.turbis glomeratur.
E t cum pontificis preſentaret̃ ocellis:
S tratus aduſq; ſolum:voces ſpargebat in altum.
I nfectum viciis ſeſe dicens fore multis.
N on aptum ſancto chriſti populo dominari.
 Is igitur querulis iterata voce profuſis:
 Antiſtes ſummus ceſſit poſtremo coactus.
H uncq; deus talis qui faſtidiuit honoris:
I niunctæ vacuũ curæ conceſſit abire.
C onſtituens aliũ.rectoris nomine dignum:
Q ui nam paucorũ poſt interualla dierum:
Q uorundā blandis clam ſeductus ſuadelis.
S ubiectis alium cito prepoſuit vicedomnũ.
A tq; Theophilũ ſummis meritis venerandum
M ouit ab officio:multos quo fungitur annos.

I ſtec ſed fragilis tolerans pacienter honoris
D amnum.triſticiã pellit de pectore cunctam.
G audebatq; ſatis ſeſe iam poſſe vacare
T anto liberius ſtudio chriſti famulatus:
Q uanto curarum ſecurus erat variarum.
Vius mox mentẽ deteſtatur pacientem:
Totius humani generis ſeuiſſimus hoſtis:
E t qua primates decepit fraude parentes:
H ac huiuſce viri pulſat penetralia iuſti.
A dducens eius fragili ſepiſſime menti
B landa poteſtatis delectamenta prioris.
D eſpectuſq; grauem facti nuperrime ſortem.
N ec laqueos harum retraxerat inſidiarum:
D onec captiuũ chriſti duxit ſibi ſeruum.
N ec mora vir fortis:vita meritiſq; celebris:
M entis virtutẽ demens abiecerat omnem.
N ec tentamentis ſtuduit reſtare nephandis.
S ed uictus ceſſit.mentiſq; dolore rabeſcit.
Q uiq; prius plebi ſpreuit princeps dominari:
A ffectat iuris pompas nunc inferioris.
T andem ſeductus cœcato corde miſellus.
Q uendam peruerſum peciit feſtinus hebreũ:
Q ui magica plures decepit fraude fideles.
P rolambenſq; ſuas proſtrato corpore plantas:
I pſius auxiliũ flagitat lacrimando nephãdum.
Q ui ſuper errantis lapſus gaudẽdo malignus:
N octe proculdubio iuſſit ueniſſe futura.
P romittẽs promptam deſpectus eſſe medelam:
S i parendo ſuis uellet tantum ſuadelis.
S ub ditione ſui poſt hec habitare magiſtri.
Is hic infœlix monitis captus male blandis:
Demonis obſequio ſeui geſtit religari.
Q uo ſic vmbratilis munus meruiſſet honoris.
Q uem nec ſignatũ ſigno ſanctæ crucis almo.
S ed mage demonicis confidentẽ ſuadelis:
O cius ille magus ſecum duxit maledictus
T rans vrbem:ſub nocturnis ſecreto tenebris.
I ntulit inque locum multo fantaſmate plenum.
I n quo tartarei ſteterant in veſte coloni
A lba.candelas plures manibus retinẽtes.
I nter quos medius princeps reſidebat iniquus.
Q ui rex eſt mortis proles quoq; perditionis.
S uadens damnãdis aſtuta fraude miniſtris:
I mpigre cunctis pretendere calliditatis.

A ſſuetæ:laqueos omnes captare paratos:
T magus erranté damnũq; ſui cupienté:
Mox ad conciliũ perducebat ſceleroſum.
P roſtratuſq; ſui plantis ex templo magiſtri.
M onſtrauit verbo cauſam qua venerat illo.
C ui demon ſeuus contra ſic deniq; fatus.
D ic ait auxilii poſſim quid ferre fideli.
A blutoq; viro chriſti baptiſmatis vnda:
S i meus eſſe cupit:ſcriptis chriſtũq; negabit:
I lliuſq; puellaré pariter genitricem.
P er cuius partũ pacior nimiũ graue damnum:
I llum cótinuo virtute mea releuabo.
A tq; decus talis preſtabo patenter honoris:
P reſul vt ipſe ſuis nó contradicere iuſſis.
A pponat.cernens omés illi famulantes:
Q ui nũc deſpectum ſpernũt:venerarier ipſum!
Is nam blandiciis anguinæ calliditatis
Iſte miſer verbo nó contradixerat vllo.
S ed fieri geſtit que peruerſus draco ſuaſit.
P roditor atq; totum dederat ſe perditioni.
S ponte dedit proprii cartam ſcribens detrimẽti:
I n qua ſpirituũ teſtatur velle nigrorum
E ſſe ſub æternis ſociis per ſæcula pœnis.
H oc vbi perfecit:paſſim fantaſma receſſit.
I pſeq; cum prauo gaudendo redibat amico.
Acta namq; die:preſul precepit adeſſe
Cleri primates.plebis pariterq; priores:
A tq; Theophilũ cunctis aſtantibus illis
A dductum:verbis nimiũ blanditur amicis.
I pſius ſubdens hilari vultu ditioni.
D efleuitq; piis ſeſe peccaſſe lamentis:
A bieciſſe virum preſumebat quia ſanctum.
A ſt hic:e ſubitis tanti lætatus honoris
D onis:plus æquo tollit ſe mente ſuperba.
I actanter ſubiectorũ cuncos populorum
I pſius obſequiis cogens ſuccũbere duris.
E t ſpreto penitus patriæ cœleſtis honore:
T erreſtris tantũ pompæ verſatur amore.
C umq; diu vacuis inhiaret namq; lucellis:
A tq; monente mago:nunquã ceſſauit iniquo
S euo multiplices ſatanæ perſoluere grates.
E x cuius largis credidit ſolũmodo donis
A cceſſiſſe quidem tantam ſibi proſperitatem.
T andem cœleſtis pietas immenſa parentis:

Q ui nunquã cupit interitũ mortemq; reorum:
S ed mage cõuerſis lætam cõcedere vitam:
C ondoluit facti meritũ periiſſe benigni:
Q uo quondam ſtabili fulſit celeberrimus orbi.
I ſtec ſollicitans omnes clemẽter egentes.
M oreq; diuino: pietas eadem veneranda
C oncutit errantẽ digna formidine mentem:
Ec mora cõpunctus ſummo merore miſellus:
Preponit pauitans oculis ſepiſſime cordis:
Q uanta negando deũ meruit tormenta per æuũ.
E t quibus in pœnis iungi debebat auerni.
H ec quoq; tractando ſecum mœrore ſupremo:
T alia cõtinuis fertur dixiſſe lamentis.
H eu mihimet miſero: cunctis probris viciato:
V e mihi damnando: proprii pro crimine voti.
Q ui patris ſummi prolem per ſcripta negaui.
D iuinæq; ſimul dulcem prolis genitricem.
E heu q̃m ſeuis tradar per ſæcula pœnis.
E t q̃m cõtinuis claudar ſine fine tenebris.
Q ui miſer elegi ſubdi ſathanæ ditioni.
A tq; tenebricolis herebi ſublimine iungi:
M undanæ pompæ vano ſeductus amore.
Q uid dicturus ero nimiũ peccator in illo
T empore iudicii ſanctiſpiritus metuendi:
Q uando factorũ mercedem quiſq; ſuorum
A ccipiet. dignam ſatis æqua lance libratam:
P ro diuerſoriũ qualitate quidem meritorum:
V el quis forte mei tunc apponet miſereri:
C um vix pro meritis iuſtus ſaluatur opimis:
N am chriſti genitrix. cœliq; potens dominatrix:
F laminis atq; ſacri templũ ſine ſorde coruſcum.
H æc eadem virgo partus poſt gaudia caſta.
Q uæ retro cõuerſis fuerat mitiſſima cunctis.
A tq; ſui dulcem nunq̃m tardat pietatem.
S ola mihi veniæ potis eſt medicamina ferre:
S i pro me propriũ dignatur poſcere natum:
S ed ſi pollutis illam rogitare labellis
C œpero: bachanti nuper quã corde negaui:
M e vereor flãmis cœlo cõſumier actis.
F erre meũ facinus quia nõ patiť graue mũdus:
A ttamen inſtantis cauſa cogente doloris:
E iuſdem celerem ſupplex quero pietatem.
Q uo clemens animã precibus ſaluet perituram:
H ec ſecum querulis nimiũ dicebat amaris.

E t ſecli curis citius de corde repulſis:
I mpiger ad templũ properat:ſub honore dicatũ
V irginis intactæ.matriſq; dei venerandæ.
O ct
ies & ſpaciũ tranſegit quinq; dierum.
I llic contrito deflens ſua corde piacla.
D enegat atq; ſibi:lacrimis ſaciatus amaris:
O mnia cultorũ delectamenta ciborum.
S cilicet & requiẽ ſomni ſepiſſime dulcem
P eruigil in ſacris ſummo conamine votis.
T ali percerte corpus frangendo labore.
P urgauit lacrimis animæ maculas viciatæ.
Is bene perfectis:nimiũ cum laſſus in horis
Nocturnis.molli declinat mẽbra quieti.
A ſtitit in ſomnis illi caſtiſſima regis
A eterni genitrix.eadem mũdi dominatrix.
S cilicet auxiliũ ſpes ſolamenq; paratum.
E ius preſidiũ deuota mente precantum.
T alibus & verbis terrebat corda pauentis.
Vir cur noſtri vigilas ad limina templi?
Vel cur poſſe mei celerem temet pietatem
P reſumis ſperare?meũ qui deniq; natum:
M e matrẽq; ſui peruerſo corde negaſti.
D ic rogo quis oculis poſſim mis cernere prolis
D iuinæ vultum:cœleſti luce coruſcum:
Q uoue modo ſolio preſens aſtare tremendo
E ius preſumo?tibimet veniã rogitando.
A ſt omnes culpas in me fortaſſe patratas:
A ffectu mentis tibi mox indulgeo gratis.
O mne genus nimiũ quia diligo chriſticolarum.
I llos precipue tenero ſed mentis amore
D iligo.conſolor:propriis amplector & vlnis.
Q uos exorantes:crebris hymniſq; vacantes:
I nuigilare meo cerno ſepiſſime templo.
M aterni ſed vis fortis me cogit amoris:
H inc magis erga te nimio ferueſcere zelo.
Q uod preſumpſiſti tradendus perditioni:
B laſphemando mei ſanctũ cõtemnere natum:
Q ui deus æternus.de patre deo generatus
R etro principii primordia cana ſereni.
E x me dignatus ſumpſit ſub tempore corpus.
Q uod dedit humanæ morti nationis amore.
Alia dicenti caſtæ chriſti genitrici:
Vir merens animo:contra ſic fatur amaro.
O mea domna ſcio.nimiũq; tabeſco ſciendo.

P lus iuſto quia deliqui:ſpe captus inani.
C ōmiſi cunctis facinus maius quoq; pœnis.
D eſpiciendo deum de te ſine ſorde profuſum.
H inc nō ſum dignus veniæ cōquirere munus.
S ed tamen exemplũ nobis tribuere ſalutis
S perandæ:multiuario qui crimine lapſi:
P oſt lapſum ſcelerum veniã meruere ſuorum.
N ōne Niniuitæ mitem chriſti pietatem:
S eſe cōdignis cruciantes namq; lamentis:
I nuenere trium poſt interualla dierum.
N ōne Dauid propheta dei:priceps quoq; regni:
I udaici plebem domini qui rexit herilem:
I llicito nuptæ ſubito preuentus amore:
N on timet:inſidiis circũueniendo doloſis:
I nſontem vita fraudare virum ſine cauſa.
C omplexus charæ licito quo poſſet habere.
S ed poſtq̃m vatis perterritus aduenientis
A d monitu:culpas didicit deflere gemellas.
D eleuit lacrimis tacite maculas cito cordis.
S uſcepit rurſum propheciæ quoq; donum.
Q uid referam petrũ:chriſto teſtante beatũ:
Q ui poſt quãuis ſoluendi:pariterq; ligandi:
N ecnon ſtelligeræ claues acceperat aulæ.
P ro fidei rectæ ſatis expreſſa ratione.
D eteſtando. deum ſeſe cognoſcere chriſtum
R ennuit.ancillæ vocem metuendo nephandæ:
N ec ſemel:aut binis vicibus. ſed deniq; ternis.
C eu nunq̃m viſum charum negat atq; magiſtrũ.
S ed quia condigne lapſum defleuit ab ore.
P eccatum:veniæ meruit medicamen opimæ.
S cilicet atq; gregi iuſſus preeſſe fideli.
P rinceps æccleſiæ paſtor fit iure ſacratæ.
T alibus ac tantis aliis multiſq; figuris
A dmonitus.ſimilem me ſperabam pietatem
A chriſto citius per te conquirere poſſe.
Vi vultu blando dicebat ſancta Maria.
Triſtem melliſluæ refouēs dulcedine linguæ.
S i te cōmiſſum turbat facinuſq; nephandum.
C ondecet vt cordis conſenſu confitearis:
H oc quod mendaci demens ſermone negaſti.
I pſum quem peperi patris natũ fore ſummi:
Q ui iudex orbem veniet renouare per ignem:
E t poſt hec tandem pro te preſumo rogare.
I lle quidem rurſus lacrimans.inſit vicedomnus.

O dilecta dei genitrix ſanctiſſima chriſti:
Q uæ miti refoues cunctos pietate fideles :
Q uo pacto? quo iure quidem cõtingere tandem
A ltithroni nomen ſanctũ: venerabile: magnum:
I nfœlix ego pollutis preſumo labellis.
Q ui chriſtũ: baptiſma: crucẽ chriſti: quoq; matrẽ
T e caſtam: ſcriptis blaſphemaui male pictis.
C unctaq; cœleſtis pia ſacramenta ſalutis.
Is miſerans querulis inuentrix virginitatis.
Aiebat blandis iterũ clementius orſis.
Q uãuis ſis grauibus viciis nimiũ maculatus:
A ttamen vt monui dominũ nõ ſperne fateri.
E t quia factus homo noſtri ſolũmodo cauſa:
V t ſpem cõuerſis veniæ preberet habendæ.
Vnc iſtec demũ monitis parendo iubentis.
Cũ lacrimis tales ſpargebat ad æthera voces:
H unc ſupplex veneror. laudo. cõplector. adoro.
E x patre cœleſti chriſtũ ſine tempore natum.
T emporibus noſtris miſſum de ſede parentis:
V t de te caſta: necnon de flamine ſancto:
I nduceret fragilis noſtræ velamina carnis:
H uncq; deũ verum. necnõ hominẽ fore plenum.
N on dubito. noſtri cauſa qui pertulit ergo
O bprobriis tangi. colaphis. alapis quoq; cedi:
S acraq; pulſari crebris ſua terga flagellis.
A tq; ſputis rutili ſpeciem vultus maculari.
C umq; coronatus ſpinis: & felle potatus.
Q ue ſacra predixit ſcriptura: ꝑ omne repleuit:
P oſtremo ſacris expaſſis in cruce palmis :
C eu paſtor verus bonitatis honore decorus:
P ro nobis animã moriens ponebat amandam:
A tq; ſepulchralẽ dignans ſuſcepit honorem.
H inc ĩferna petẽs: herebi quoq; clauſtra reſoluẽs
M ortem deſtruxit. mortis patrẽq; ligauit.
T artareoq; ſuos traxit de carcere iuſtos.
A c ſic nõ parua victor comitante caterua
A d ſuperos rediit. propriũ corpuſq; reſumit.
Q uod fuit ĩ buſto clauſum ſub marmore magno:
T ercia quem viuũ vidit lux omne per æuũ.
D iſcipuliq; ſui crebro videre beati.
I pſum nunc cõueſcentẽ: nunc ergo loquentẽ
I llis de regno dulci ſermone futuro:
P oſt hec attonitis oculis cernẽtibus ipſis:
I pſam quã ſumpſit carnem ſuꝑ aſtra librauit.

In qua iudiciũ veniet celebrare futurum.
Proq; ſuis meritis reddet bona vel mala cunctis.
Hec ita credentẽ: cordiſq; fide retinentem:
Atq; tui depoſcentẽ ſolitam pietatem:
Cõmendo me virgo tuo ſanctiſſima nato:
Impetraq; tuo veniam famulo ſceleroſo.
Ec vbi cõtinuis defleuit verba querelis.
Sancta dei genitrix eadẽq; potẽs dominatrix
Cœlorũ: verbis reſpondẽs inquit amicis.
Propter myſteriũ ſacri baptiſmatis almum:
Et propter dulcem charæ mis prolis amorem:
Cuius te precio ſacri ſcio ſanguinis amplo
Emptum: pro mundo qui fuſus erat perituro:
Procedens ſacris aduoluor ſedula plantis.
Eius quẽ genui cunctorũ iudicis æqui.
Nec parcam preculis ſtudio certante profuſis:
Donec ipſius mitem cogo pietatem:
Vt tibi parcendo dimittat tanta piacla.
His dictis ſubito diſceſſit virgo ſacrata.
Quod ſuſcepiſti credentis more popelli
Linquens promiſſi miſero ſolamina ſani.
Erte poſt triduũ rurſus veniebat ad illum
In viſu. veniæ munus referans reparatæ.
Et vultu lœto deprompſit talia verba.
En tis vir domini triſtis cõpunctio cordis:
Eſt accepta deo patriq; proliq; perenni.
Atq; tuæ lacrimæ ſcelerum veniã meruere.
Sed nec tartareis pœnis vnq̃m capieris:
Si poſt hec perſtare cupis ſine fraude fidelis:
Ipſe quidem contra mox dicebat prece blanda.
Certe ſeruabo ſacræ fidei documenta.
Nec poſt hec vltra male tranſgrediar negligendo
Quicq̃m de veſtris mea domna piiſſima iuſſis.
Te quia poſt dominũ ſolam conferre medelam
Spero: quo pœnis pabulum: nõ tartara mauis.
Sed nõ eſt mirum per te me iam fore ſaluum:
Per quã de veteris lœtali crimine matris:
Omnẽ: dante deo: mundũ patet eſſe ſolutum:
Et quis te poſcens ſpe non dubiaq; requirens
Deſertus fuerat. vel confuſus remeabat:
Hinc ego: criminibus ſat ſupremis viciatus.
Suppliciter fontẽ deuota mente perennem
Alma dei genitrix exoro tuæ pietatis.
Vt facias cartæ littras extemplo nephandæ:

Q uis me ſubiunxi vaſtatoris ditioni :
E ius de manibus miſerū me ſumere rurſum.
H inc animā formido meā quia forte miſellam
T empore iudicii multo diſcrimine lædi:
S i nunc predoni non eſt abſtracta feroci .
Is dictis.oculis iterum vigilabat apertis.
Et ſe ꝓſternēs precibus.crebro quoq; deflens
I eiunando triū curſus agit ergo dierum .
P oſt hec e ſomno cōſurrexit mane ſummo.
I nuenit poſitam ſupra ſua pectora cartam .
Q ua viſa membris mox cōtremuit reſolutis.
E t grates chriſto cordis reddebat ab ymo.
A tq; puellari pariter chriſti genitrici.
Oſt hec namq; die ſacra fœliciter orta :
Quæ trahit a domio nomē venerabile ſūmo:
I ntrat in æccleſiam: populis ex more repletam.
I n qua tūc inter ſacræ ſolennia miſſæ :
A ſtantes euāgelicis preſul docet orſis .
E t coram cunctis ſacrā proſtratus ad aram.
E iuſdem quoq; pontificis dans oſcula plantis .
V oce palam clara narrauit ab ordine cuncta.
Q ue vel mortiferis egit victus ſuadelis.
V el que perpetua meruit poſcente puella :
H ec vbi compoſita plene retulit ratione :
A ntiſtes facti tactus terrore ſtupendi:
I ntonat his verbis mirantis voce profuſis.
Vncti gaudentes huc iam properate fideles .
Et pia facta dei laudantes mente fideli.
C redite iam dominū propria pietate benignum.
I n lœto delectari nunq̄m ſceleroſi.
S ed plus cōuerſis vitam dare velle futurā .
E ya dilecti fratres intendite cuncti.
Q uā pie precantes dominus tolleret bonus oēs :
Q uos ſcit cōuerti:poſt triſtia facta piacli
Q uis non miretur?quis non ſuplex veneretur ?
L audandā multam dulcis chriſti pietatem.
I llum querētes ſemper qua ſubleuat omnes.
Q ui iam criminibus miſerans parcebat & huius.
I pſius illuſtris precibus.ſanctæq; parentis .
P er quam naturæ perit maledictio noſtræ.
E t per quā mundo venit benedictio cuncto .
H inc memor eſto dei genitrix ſanctiſſima noſtri.
Q ui te mente:fide:voto:laudamus & ore.
Q uo pius ipſe gregem paſtor ſeruare fidelem.

D ignetur.veteris depulſa fraude draconis;
A t nos exiles nulla virtute potentes:
T e ſemper regis mater nõ tacta perennis:
A c de te genitũ regem dominũq; polorum:
E fferimus crebris cõclamantes ſimul odis.
P eccato noſter moriens periit quia frater.
S ed poſtq̃n periit per te ſacra virgo reuixit.
Is dictis cartam cõburebat maledictam:
Et mox miſteriũ miſſæ peragit ſtudioſe.
H oc vbi cõpleuit miro ſplendore refulſit:
I nſtar ſurgentis phœbi: facies vicedomni.
Q uo mentis ſplendor lucens animæ quoq; cãdor
E ius per faciem monſtraret rutilãtem.
H inc aſtans populus nimia formidine tactus:
A ltithrono grates cepit reſonare tonantes.
C ui placuit monſtrare viri meritũ venerandi.
I pſe quidem ſacrum repetẽs ex templo locellũ:
I n quo cœleſtis donum meruit pietatis:
F rangi vi aduerſa fragilis valitudine carnis
P er ſpaciũq; trium morbo creſcente dierum:
E xemptus corruptibilis de carcere carnis.
S piritus.æthereã plaudens aſcendit ad aulam.
A uxilio ſanctæ fultus dominæq; Mariæ.
S cilicet extinctũ corpus niſu populorum:
I pſo rite loco tumulatur honore ſupremo.
I n quo nactus erat veniã:quã flendo rogabat.
Alis erat deſperati necnõ ſceleroſi
Finis.qui propriũ didicit deflere reatum.
E t ſe condignis ſtuduit punire lamentis.
H inc laus & virtus chriſto per ſecula cuncta:
H umani veterẽ generis qui ſtrauerat hoſtem.
P laſma ſuæ dextræ rapiens ſerpentis ab ore.
I pſius & dulci conſtet lux alma parenti.
Q uæ pie ſolamen miſero iam contulit.amen.
V nicus altithroni genitus retro tempora mundi.
Q ui miſerans hominis:deſcendit ab arce parẽtis.
E t carnis veram ſumpſit de virgine formam.
V irginis vt guſtum primæ ſedaret amarum
C onſecret appoſitæ nobis pia fercula menſæ.
H as faciendo dapes guſtãtibus eſſe ſalubres.
Q uod ſumus.& quod guſtam9.vel qcq̃d agam9.
D extera factoris benedicat cuncta regentis:

HYSTORIA DE CONVERSIONE DESPERATI ADOLESCENTIS SERVI PROTERII PER SANCTVM BASILIVM.

Offert Hroſuita librũ Gerbergæ Abbatiſſæ ſuæ
N tibi verſiculos Gerberg fero domna nouellos.
Iungẽs preſcriptis carmía carminulis.
Q ualiter & veniam meruit ſcelcroſus amandam.
C ongaudens modulis ſuccino dactilicis:
S pernere quos noli:nimiũ cum ſint vicioſi:
S ed lauda miti pectore facta dei.

Prefatio in Proterium:
Vi velit exemplũ veniæ comprendere certũ:
Necnõ larga dei pietatis munera magni:
P ectore verſiculos ſubmiſſo perlegat iſtos.
N ec fragilem vilis ſexum ſpernat mulieris.
Q uæ fragili modulos calamo cantauerat iſtos:
S ed mage cœleſtem chriſti laudet pietatem:
Q ui nõ vult digna peccantes perdere pœna:
S ed plus perpetuæ cõuerſos reddere vitæ.
G audens gaudebit quod verũ ſtare probabit.
Q uiſquis preſentẽ perſcrutatur rationẽ.

ARGVMENTVM IN PROTERIVM.

Erat vir quidã nobilis:Proterius nomine: Ceſarienſis ciuitate:In aſia minori ditiſſimus. Is filiam ſpecioſam & vnicã habuit.quam caſtitati deuouit. Erat illi ſeruus delicatus:qui amore puellæ correptus: magum adibat ſuper cõnubio puellæ cõſulẽs. Is reſpondit.ſe velle puellæ animũ implere:& amore ſuo inſanã reddere:Si ſe:ſuamq; animã dyabolo deuoueret. Annuit ſeruus.datoq; Cyrographo demoni:puella potitur.nupciæ celebrant̃. Poſtea autem q̃m puella comperit illum diis manibus deuotum: Matrimonii diuorciũ petit. In eccleſiã ducit. & a ſancto Baſilio Cyrographus a demone repetitur:Ille fidei chriſtianæ & eccleſiæ reſtituitur.

Sequitur Hyſtoria.

Empore Baſilius quo vir virtutibus almus
Rexerat æccleſiā iuſto moderamine ſanctā
Sedem rectoris ſortitus cæſarienſis.
V ir ſatis illuſtris degebat partibus illis
N omine proterius: comes plebi venerandus.
N obilitate potens. opibus rerū quoq; pollens.
V nica fœminei ſexus proles fuit illi.
N ec alius ſubſtanciolæ manſit ſibi magnæ
H eres. quā certe tenero dilexit amore.
A ffectuq; pio. necnō pietate paterna.
O ptans plus animā natæ nunquā morituram
O rnari gemmis perfectæ virginitatis:
Q uam corpus pompa mundi mortale caduca.
C urauit ſacris ipſam ſociare puellis.
Q uæ conſignatæ chriſto velamine ſacro
C enobii clauſtris pariter ſeruantur in artis.
Octor ſed ſcelerū qui decepit prothoplaſtū:
Deteſtando viri votum laudabile iuſti:
I pſius propriū fecit ferueſcere ſeruum
I n ſupradictæ clementer amore puellæ.
Q ui nimis infœlix ſpiculis perfoſſus amoris:
Q uo magis ardeſcit: tanto plus corde caleſcit.
I ndignum ſe cōiugio meminit quia tanto.
N ec audet nudare nouū cordis cruciatum.
T andem nanq; magum querēs: inuenerat vnum
S ecretum cui meſticiæ monſtrauit amaræ.
P romittens illi non parui dona lucelli:
S i teneram prolis mentem proprii ſenioris
E ius ſeruili iam cōglutinaſſet amori.
C ui mox peruerſus fraudis dicebat amicus.
N am fateor tantæ nō me valitudinis eſſe.
V t ſeruo propriæ iungā conſorcia domnæ:
S edſi rite meo ſatagis parere magiſtro:
Q ui princeps æternarū conſtat tenebrarum.
I pſe poteſt certe complere tuū cito velle:
S i poſt hæc chriſti numen nō vis venerari.
C ui male cecatus bachanti corde miſellus:
S e conſenſurū monitis promiſerat iſtis.
T unc magus iſte ſuo mandat ſcribenda magiſtro:
P rinceps inferni regnator magne profundi
C oncede ergo tuos ſemper tentare miniſtros:
S i poſſint aliquos fontis baptiſmate lotos.
A ſſignare tibi: ſubtractos de grege chriſti.
V t quæ te ſequitur ſemper pars multiplicetur.

H inc tibi namq; virum miſi gaudens ſatis iſtum:
E ius propoſitũ quo mox cõplendo ſecretum:
I pſum diſcipulũ facias tibi rite futurum.
H anc ita perſcriptã miſero dederat quoq; cartã.
S upra gentilis tumulũ ſub tempore noctis
S tans.herebi domino ſuplex:dicẽs:dabis illam.
Q uapropter domini natæ complexibus vti
S i cupias.licito chriſtũ prius ore negato
Q uod mox preceptũ mẽte ãplectẽs male ſuaſum
G audens tendebat qua ſe magus ire iubebat.
A uxiliũ veteris ſuplex orando draconis.
I nteritũ prebere ſuis qui tentat amicis.
N ec mora:tartarei curſim venere miniſtri.
E rrantẽq; ſatis læti duxere maligni.
M ox ad conciliũ cludere tenebricolarum.
I llic inuentor ſceleris:cunctæ quoq; fraudis:
D amnãdus damnandarũ princeps legionum:
C onſedit medius.coruino milite ſeptus.
T endens incautis laqueos clam calliditatis.
N ecnõ inſidias euoluens ante repertas.
I nquirit ſcelerum faceret quid quiſq; ſuorum:
Cilicet vt littras perſcrutat̃ ſibi miſſas:
Vtitur his verbis frendens velut ira leonis.
P erterrendo virum ſeua ratione miſellum.
N unquã chriſticolæ permanſiſtis mihi fidi.
S ed mox vt veſtrum compleui velle iocundum:
P rotinus ad veſtrũ fugiſtis denuo chriſtum.
M e deteſtando penitus poſt munera tanta.
C redentes talis certe chriſtum pietatis:
V t veniã nulli vellet tardare petenti
R eddere.cõuerſum reſpuit nec poſt ſcelus v" ũ.
C hriſticoliſq; datum chriſti baptiſma ſacratum.
S cilicet & mecũ te velle:fatere:per æuum
P œnis inferni permanſuris cruciari.
H incq; tuis manibus ſcriptã mihi porrige cartã.
O ſtendam citius:quantũ poſſit mea virtus.
Is mox infœlix ſeruus monitis male captus:
Scribebat propriũ ridenti pectore damnum.
I nteritusq; ſui cauſam tetro dedit hoſti.
Q ui mox damnando nimiũ gaudens ſuper illo:
L æto tartareos emiſit corde miniſtros.
V irginis vt miſeræ mentem facerẽt in amore
I nceſto:proprii citius feruеſcere ſerui.
T mens blandiciis fragilis pulſatur amoris.

E xclamat ſubito magna de ſtirpe creata:
O ptans preſtari ſibimet conſortia ſerui.
A tq; patri proprio perfudit talia verba.
I am miſerere tuæ genitor dulciſſime natæ.
E t citius meme iuueni quē diligo trade.
N e moriar triſtis languens per tedia cordis.
H is pater auditis.lachrimis dicebat amaris
H eu heu quid pateris? veluti ſpes vnica patris:
D ic rogo quis verbis te decepit male blandis?
V el quis blandiciis circūuenit ſimulatis?
N onne tibi patriā reddi cupiendo ſupernā?
S ponſo cœleſti chriſto te denique voui:
H unc caſta ſolum coleres quo mente per æuum.
I llius & laudes cū cœlicolis reſonares:
A ddita virgineis mortis poſt vincula turmis.
E t tu laſciuo ferueſcis amore famelli.
A t nunc ſubmiſſa ſoboles mea voce rogabo
F inem ſtulticiæ pergas vt reddere tantæ.
N e genus omne tuū male cōfundas generoſum.
S i tamen incepto tentas durare maligno:
T urpiter abſq; mora paries dulciſſima proles.
Væ nam conſiliū penitus ſpernēdo paternū:
Vultu mordaci proprio dicit genitori.
S i complere meū tardabis deniq; votum:
C omperies claram citius prolem morituram.
T unc ſenior:nō ſponte:minis deuictus amaris:
T radiderat ſoboli ſeruo conſortia dulcis.
C ondonans ſubſtantiolā pariter precioſam
I pſis.hinc animo natæ dicebat amaro.
I nfœlix nō fœlicis tu nata parentis:
T u decus atq; dolor matris temet parientis:
T otius & noſtri generis confuſio turpis.
C ongaudes iam nūc ſeruo miſere tibi caro:
E t poſt æternis pœnis mœrens capieris.
Ah cōiugio ſathanæ cū fraude peracto:
Condoluit chriſtus mundi ſaluator amādus:
Q uos pius effuſa ſaluauit ſanguinis vnda:
H oſtis ſubdiri vinclis.captos retineri.
E t placet auxiliū lapſis preſtare benignum.
S cilicet erranti mox narratur mulieri:
Q uod nō catholicus fuerit cōiunx miſer eius.
N ec limen templi vellet pede tangere ſancti.
S e quia ſerpentis iuri tradebat auari.
S acra negans ſectæ fidei.nomen quoq; chriſti.

Væ ſe deceptam cognoſcens eſſe miſellam:
Auribus intentis vt ſenſit verba loquentis:
I n terram cecidit.mēbris tremefacta ſolutis.
E ruit & proprios ſummo de vertice pilos.
N ecnon uerberibus pulſauit ſedulo pectus.
C um lachrimis tales ſpargens ſup æthera uoces.
Q uiſquis preduIces non uult audire parentes
N unquā ſaluatur.quod in hac ratione probatur.
H eu heu ſplendorē diei cur nata recepi?
V el cur cōtinuo nō ſum conceſſa ſepulcro?
I nfœlix foueam caderem ne mortis in atram:
Ec dum triſticia dicebat cōtinuata:
Cōiunx illius ſubito venit ſcleroſus.
E t de ſe falſas iurauit res fore dictas:
Q uæ mox conſtanti reſpondet voce neganti.
S i reus ingentis culpæ iam deniq; non ſis:
L ætus ad æccleſiā mecum cras pergito ſacram:
I llic & ſanctæ celebrans ſolennia miſſæ.
Q ua mox deuictus iuſta ratione miſellus:
C auſam cōmiſſi narrauit namq; piacli.
I llaq; molliciē iam deponens muliebrem:
E t ſumens vires prudenti corde viriles:
M ox ad Baſilium currebat namq; beatum.
N ecnon veſtigiis coram proſtrata ſacratis:
V titur his verbis:turbato pectore fuſis:
Ancte dei clemens nobis ſuccurre miſellis:
Et trahe de tetris ſeui nos faucibus hoſtis.
Q ui noſtras fragiles iactat ſe perdere mentes:
C umq; modum culpæ denudauit ſibi tantæ:
V ertitur ad ſeruū preſul domini ſceleroſum:
A c cepit verbis illum rogitare benignis:
P oſt ſcelus ad chriſtum vellet ſi vertere ſenſum:
Q ui ſe ſaluari deſperans:dixerat illi.
S i poſſet fieri voluiſſem mente libenti:
S ed reſtat menti ſceleris res facta volenti:
M e quia per littras hoſti dederā male ſcriptas:
E t nomen chriſti cæcato corde negaui.
D quē vir domini.curam tibi fingere noli:
Ceu tibi ſit veniæ penit9 ſpes dēpta petēdæ.
V nicus ergo patris iudex mitiſſimus orbis:
A d ſe cōuerſum qui nunquā reſpuit vllum.
S i defles culpam:gaudet preſtare medelam:
H inc iam mortiferū peccati linque profundum:
N ecnon ad certū pietatis cōfuge portum.

A d ſe tendentes: qui ſaluos ſuſcipit omnes.
H is igitur miſerum monitis correxit homullum
N ecnon ſponte ſua nigro concluſit in antro.
I llic ut ſordes licito defleret enormes.
Oſt tres ergo dies iterũ ueniebat ad illum:
Inquirens: talem ſi poſſet ferre laborem.
Q ui laſſus nimiũ: uerbis reſponderat iſtis.
P œnas ſpirituũ patior uix namq; nigrorum.
M e quia cõtinuis attrectant nanq; flagellis.
A tq; petunt iaculis lapidũ ſepiſſime duris.
I nſuper obprobriis opponunt ſemper amaris:
Q uod nõ inuitus pridem ſed gratis adirem.
I llos, ipſorum ſine vi me dans ditioni:
T unc animæ medicus langueſcẽtis bene doctus:
L aſſatum refici iuſſit. ſtatimq; receſſit.
P oſt tempus paruũ ueniebat deniq; rurſum.
Q uerens obſcuro quid tunc pateret̃ in antro.
Q ui dixit. certe melius ualeo pater alme.
L ongius horribiles tantũ quia ſentio uoces.
H inc preſul lœtus ſecreto pectore factus:
E greditur. iuxta morem faciẽdo priorem.
T andem poſt ſpaciũ veniẽs quadraginta dierũ:
I n quis peccatum lapſus defleuit amarum.
I nuenit lætũ. quem credebat fore mœſtum.
E t cum læticiã miraret̃ ſibi charam.
P eccator lachrimis iam mũdatus bene largis:
V t certus veniæ: ſancto dicebat: amandæ.
S pero quidem per te me ſaluari pater alme.
I n ſomnis quia te vidi luctamen mire
P ro me cum ſeuo necnõ ſerpente maligno.
Q uem tu viciſti ſubito virtute ſuperna.
Vribus intentis vt ſenſit verba loquentis
Antiſtes. laudem chriſti cecinit pietati.
E xtraxitq; loco captiui membra nigello.
E t locat in propria noctis ſub tempore cella:
Q uæ fuit æccleſiæ lateri cõiuncta ſacratæ.
I llic et plebem iuſſit coire fidelem:
V t pariter preculis pernoctarent ſtudioſis.
Q uo bonus errantẽ per conſuetã pietatem
P aſtor ouem turmis proprii iunxiſſet ouilis.
O rtus cunq; nigras noctis ſol expulit vmbras:
D extra predicti comprenſa preſul homulli
I ntrat in æccleſiã. ſecum quoq; duxerat ipſum.
T limen ſacris tetigit venerabile plantis:

A ffuit inſidiis latitans clam demon amaris.
A ttraxitq; virum magna vi deniq; ſurſum.
I llius arrepta ſecreta fraude ſiniſtra.
A d quem Baſilius: forti mandamine functus.
Mprobe fur regis facturã redde perennis.
Et furto captam victus cito deſere predam.
C ui mox cõmunis cunctorũ dixerat hoſtis.
P eruerſis vacuas implens latratibus auras.
C ur ſatagis propriũ mihimet vi tollere ſeruũ:
Q ui ſua ſponte meis ſubmiſit colla cathenis.
C artam perçerte mihimet quã reddidit ipſe:
T empore iudicii chriſto monſtrabo futuri.
Vi ſanctus rurſum reddebat tale reſponſum.
Ipſius chriſti precepto iudicis æqui:
R eddere litterulas ſpero te protinus ipſas.
H is igitur dictis orauit turba fidelis
A ltithronũ preculis: deuoto pectore fuſis:
F idum paſtorẽ quo confortaret in hoſtem.
N ec mora de ſummo cecidit ſcriptura doloſa
A nte pedes ſancti. necnõ paſtoris amandi.
Vnc plebs corde pio gaudẽs cũ preſule digno
Sparſit aduſq; polum voces cũ carmie laudũ.
C ollaudans chriſtũ ſolita pietate benignum:
Q ui captum veteris retraxit ab ore leonis.
N os quoq; plaudẽtes: ſpargam9 ad æthera voces
L audantes dominũ ridenti pectore chriſtum.
Q uo nobis talem clemens veniæ tribuat ſpem.
I pſi nanq; decus ſoli victoria virtus.
L audum cantamen maneatq; perenniter. Amen.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTI DYONISII AEGREGII MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Dyoniſius athenienſis philoſopus ægipcios vates ſcienciæ aſtrorũ gratia adiit. a quibus cum edoctus eſſet: defectũq; ſolis ſine lunæ interpoſitione hora paſſionis dominicæ obſeruaſſet: Athenas rediens ignoto deo (vt Lucanus ait. Et dedita ſacris ignoti Iudea dei) aram inter ſimulacra athenienſiũ erexit. quã cum apoſtolus Paulus vidiſſet: autorẽq; dedicatæ aræ inquiſiſſet: Dyoniſiũ philoſophũ comperit. quẽ ad fidem cõuertit: & in preſulẽ athe-

nienſem ordinauit. qui dum per viſionē apud Polycarpum preſbiterū animatus ad martyriū fuiſſet: ad Clementē: primū poſt Petrū papā. Rhomā venit. A quo cū legationē (euāgelii predicādi gratia) ad Galliā & pariſios accepiſſet. a Siſynnio preſide galliarum: tēpore Domiciani: cū ſociis martyrio coronatur. Efficaxq; ſuæ ſanctitatis documētū reliqt dum capite plexus: trūcus caput ad deſtinatū ſepulturæ locum per duas leucas portauit.

INCIPIT HYSTORIA.

Vm factor ſummæ mediæ rationis & imæ
Iu cruce ſupliciū mortis pateretur amarum
Orbem nocturnæ circūduxere tenebræ.
E t ſol depoſito radii ſplendore ſereni:
E xequias domini celebrat famulamine chriſti.
Q uō mox aſtrologus viſo Dyoniſius almus:
Q ui tunc memphiticis artem diſcebat in oris:
Q uæ docet aſtrorū motus. ſolis quoq; curſum.
O bſtupuit. libris cepitq; requirere lectis:
S i tunc eclypſis poſſet conſiſtere ſolis.
A ſt vbi non ſolitas ſenſit magis eſſe tenebras:
D eſcripſiſſe diem dignum ducebat & annū.
N on dubitans deſignari quid forte ſtupendi.
Q uod poſt myſteriū declaraſſet tenebrarum.
C oniectatq; deum ſignis teſtantibus almū
H actenus ignotum: mūdo mox eſſe probandū.
A ſt vbi de riuis preſatæ debrius artis:
A thenas petiit. ſedem patriāq; reuiſit.
I nter ſtultorū ſimulacra prophana deorum:
C ulte conſtructā poni preceperat aram.
H anc ipſam titulis decernens congrue pictis:
I gnoti ſub honore dei debere ſacrari.
Q uam doctor Paulus cū conſpexiſſet opimis:
Q uis ſit is ignotus: verbis rogitabat amicis.
V rbis cui primus dyoniſius ipſe beatus
E xpoſuit cauſam. pro qua cōſtruxerat aram:
E t ſic alternis certantibus ergo loquelis:
Q ui ſuit incredulus: fidei ceſſit bene victus.
Oſt hec ægreſſus cæco dat lumina paulus.

Q uem properare quidē citius precepit in vrbem:
H unc functū cernens predictus lumīe princeps:
E t credens ſigno diuino numine facto:
F eſtinat ſubito cupidus cum cōiuge chara
P ergere:quo Paulū cognouerat eſſe beatum.
I pſius multa iuris comitante caterua.
Q ui pariter fuerant ſacro baptiſmate tincti.
P rorſus delicti mundātur ſorde veterni.
E t qui dux plebis fuerat ſymulachra colentis:
Reſul catholico preponit̄ ergo popello.
Hic preſul factus mira bonitate decorus:
S edulus officiū bene compleuit ſibi iunctum.
A bſentes ſcriptis:preſentes deniq; dictis:
A d veræ cultum fidei ducendo ſequendum.
N am quondā pergēs:ſemē verbi quoq; ſpargēs:
H oſpes iam vergente die fertur petiiſſe:
S anctum preſbyterū Cretenſem nomīe carpum:
Q ui male triſticia conturbabat̄ amara:
N ecnon plus licito ſuccenſa ferbuit ira:
Q uidam gentilis quia peruerſis ſuadelis
F ecit chriſticolā fidei ſacra ſpernere quendam:
H unc & preſbiterum preſul ſenſit fore meſtum:
C auſam triſticiæ verbis querebat amicis.
E t triſtem monitis blande mulcendo benignis:
S uaſerat:vt nimiā cordis deponeret iram.
E t pro damnādis exoraret ſceleroſis:
Q uo cito cōuerſi: chriſtoq; reconciliati:
E ius perciperent mitis munus pietatis:
A dmonuitq; crebro:nulli debere negari
S pem veniæ:propriū vellet ſi flere reatum.
S ed qui triſticiæ ſtuduit:ſpreta pietate
E contra frendens cordiſq; furore tabeſcens:
A ppoſuit miſeris duris maledicere verbis.
P roteſtans illos neutra dignos fore vita:
Q ui vixiſſe deo preſumpſiſſent ſine vero.
H ac tam triſtfica tandem ratione peracta:
M ente ſatis triſti componit membra quieti.
N ec mora:monſtrat̄ cellis cœli patefactis
V iſio:quæ fluctus animi cōpeſcuit eius.
S cilicet:altithronū miro ſplendore choruſcum
V iderat.angelicis ſeptum reſidere miniſtris:
D e cœloq; rogum raptim deſcendere magnum:
C eu foret emiſſus ſcelerū vindex aliquorum:
I n terras.oculis rurſum luſtrando reflexus:

H orrendū baratrū conſpexit hiare deorſum:
A nguibus impletū variis pœniſq; refectum.
S upra quod miſeri plantis lapſantibus illi
H erebant ergo flentes in littore ſummo.
E greſſi quoq; ſerpentes illos cruciantes:
C ogebant ſecum baratrū penetrare profundum.
Q uo viſo: carpus maiore furore repletus:
D eflet quod miſeri nō eſſent precipitati.
V oceq; confuſa repetens rurſum maledicta.
Q uod diuina reos: orat mox: vltio perdat.
D ixerat. & Ieſus ſolita pietate benignus
D e ſummo cœli ſolio promptus miſereri
I nfit. nō mitem carpi Cauſando dolorem:
P ercute. ſi poſſis contra me: Carpe rebellis.
Q ui cupis interitū ſitienter adeſſe reorum:
E n ego ſum cœli rector. mortiſq; peremptor.
H umana rurſus pro gente pati pie promptus:
S i nō ſaluari poſſunt aliter ſceleroſi.
Q ui poſt cōmiſſum diſcunt deflere reatum:
N ec leue duco: meæ dextræ iam plaſma perire.
Q uod pulchrū feci. quod corruptū reparaui.
E lige nūc dulcem vel ſectando pietatem:
I n cœlo mecum ſemper regnare per æuum.
V el per ſeuiciā diræ mentis male duram:
S uplicio baratri tradi ſine fine profundi.
H is nimiū iuſtus monitis vir manſuefactus:
E xemplū cunctis imitandæ ſit pietatis
P oſt hec ſummorū fama clarus meritorum
P reſul: diſpoſuit Rhomā petiiſſe ſuperbam:
O ptans cū petro paulo pariterq; magiſtro:
N omine pro chriſti ſe mox impendere morti.
P almā martyrii ſed ſumpſerūt prius illi:
Q uam portas Rhomæ veniens intrauerat ipſe.
D iſcipuluſq; petri clemens: venerabilis orbi:
S edis apoſtolicæ culmen rexit ſatis apte.
Q ui nam pontificē pie ſuſcepit venientem.
I llum condigne ſummoq; colebat amore.
D eniq; poſt ſpaciū decurſi temporis amplū:
Q uo ſerui domini cōmanſerunt venerandi:
C um iam cœleſtis pietas mitiſſima regis:
A eternæ lucis radio voluiſſet opimo
E rrorum tenebras veterū diſcindere nigras.
Q uis tunc occiduæ partes fuerāt male cinctæ:
P apa prior monitus diuino flāmine ſanctus.

P ontifici verbis digno ſuadebat amicis:
S emina diuini per gentes ſpargere verbi:
E n ait o miles chriſti:frater Dyoniſi:
M agna ſeges domini creſcit per climata mundi:
P rebens innumeras maturæ meſſis ariſtas.
I nſtantes meſſi ſed conſtant oppido pauci.
H inc tu ſacrorũ bibulus qui fonte librorũ:
C onſtans diuini ſciolus q̄mmaxime cultus:
E xemplo pauli ſecurus perge magiſtri:
I mperio populos chriſti ſubiungere multos:
E t tibi credo poteſtatem ditionis eandem:
Q uã chriſtũ petro ſcimus tradidiſſe magiſtro.
E t quam ſuſcepi ſucceſſor iure magiſtri:
C õuerſos pie ſoluendi:ſonteſq; ligandi.
A ccipe nunc gallos tibi me tradente docendos:
D octrinæq; tui ſignetur gallia forti.
Q uo vir apoſtolicus digna celebreris alumna.
N ec vereare quidem gentes intrare rebelles.
Q uæ reſtant vero.frendentes more ferino.
S ed tibi mercedis tantũ confide perennis:
I n patris aſtrigera ſummi ſeruarier aula:
Q uantũ pro chriſto tuleris patiendo doloris:
H is papæ blandis preſul monitus ſuadelis:
O cciduæ fines partis feſtinus adiuit.
M œnibus atq; Paris greſſum mox intulit vrbis.
I n qua crebro:loci pro fertilitate decori:
G allorum proceres concurrũt ſepius omnes.
H ic vbi diuini cœpit ſacra ſemina verbi
S pargere:ſignorũ mox exercere per illum
C hriſtus virtutes dignabatur pie plures.
Q uo:tanto plebis molleſcere corda rebellis
A d veniã poſſent: quanto crebro ſigna viderent
A ſt vbi credentis numerus populi magis auctus:
I nſpirante dies chriſto creuiſſet in omnes:
I nfremuit ſuper hoc veteris fraus ſeua draconis:
D edignans animas ſeſe iam perdere tantas:
Q uas prius errorum laqueis capiebat amaris.
H inc pater ipſe doli:ſceleris doctorq; maligni:
P rouocat iniuſtum regem mox Domicianum:
C hriſticolis edicta necis dictare ferocis.
Q ui decreta per omne ſuũ mittens mala regnum:
C hriſti cultores morti damnarier omnes.
C uius precepto Siſinnius ergo nephando
P reſes:cõſenſum prebens ex templo malignum.

P ontificem preſentari vinctũ iubet illi.
Q uem fore gallorũ cognouit rite magiſtrum.
A c primũ flagris mactatum deniq; duris:
N ecnõ ſuppliciis affectum crebro cruentis:
C arceris in tenebras iuſſit concludier atras.
I pſius condiſcipulos pariter quoq; binos:
Q uos nunquã charo ſors coget abeſſe magiſtro.
S ed nec carcereis preſul preclarus in antris:
D eſinit obſequiũ domino perſoluere dignum.
S ed docuit plebem ſtudioſe cõuenientem:
A c celebrat ſacræ ſolito ſolennia miſſæ.
A ſt vbi cœleſtem debebat frangere panem:
L ux noua triſtifico ſubito fulgebat in antro.
I n qua ſydereæ regnator ſplendidus aulæ:
S cilicet angelica pariter comitante caterua:
A pparens.charum cõſolabatur alumnum.
S anctaq; dans illi:mulcebat famine tali.
A ccipe chare meus mis iam venerabile corpus:
C uius myſteriũ tibi mox complebo ſecretum.
N anq; tui merces mecũ manet optima perpes:
H iſq; ſalus ſumma patris preſtatur in aula:
C onſentire tuis qui dant operã pie iuſſis.
C erta cõſtanter.ſeruaq; fidem pacienter.
Q uo creſcant celebris tibi iam preconia laudis.
E t quodcunq; ſacris a me precibus rogitabis
I mpetrare mei poteris dono pietatis.
T ali lætatus fortis ſolamine teſtis:
N ulla timet tormenta pati pro nomine chriſti.
P oſt hec abſtracti teſtes de carcere terni:
P recepto mox prefecti cogente ſuperbi:
A n vellent duris rogitant̃ cedere pœnis?
Q ui bene cõcordes:clara quoq; voce fatentes:
P atrẽ cum nato necnõ cum flamine ſacro
E ſſe deum verum.ſolumq; perenniter vnum.
T eſtantur mox malle mori pro nomine chriſti:
M embratim quoq; ſupliciis ſcindi rediuiuis:
Q uam ſua colla diis vnquã ſubmittere falſis.
H ac magis offenſus preſes ratione prophanus:
C eu leo: non modica rugiens preceperat ira.
A thletis chriſti ceruices mox reſecari.
E t gladiis cunctos perimi baptiſmate lotos.
C edibus innumeris:vt iuſſit:nanq; peractis:
P reſul cum ſociis iunctus trahit̃ venerandis
A d loca martyrii.damno capitũ peragendi.

Q ui nam gaudentes: domino laudeſq; canentes:
P ergebant prompti ſemet mox dedere morti.
P reſul tunc oculis ſurſum manibuſq; leuatis:
A ltithrono tales fundebat congrue grates.
M i dee: mi factor: mi clẽmẽtiſſime rector:
Q ui me vitali preſtans aura pie veſci:
S cilicet ingenii donaſti luce profundi:
Q uo tis ſecretum ſcrutarer myſteriorum:
T e ſolum laudo. te cordetenus benedico.
E t tibi deuotas cunctis grates ago membris:
P ro cunctis donis mihi collatæ pietatis:
T eq; precor maieſtatis rex magne perennis:
V t dare perpetuã mihimet digneare coronam.
A tq; meis ſociis pro te nunc iam morituris.
T uq; tuũ populum ſerua pietate paterna:
Q uem paſcens fidei tibimet ſermone nutriui.
H is ita poſcẽtis precibus iam rite peractis:
V na diſcipuli ſancto cum preſule bini
P oplitibus poſitis: ceruicibus atq; reflexis:
I ctus lictoris ſuſceperunt ferientis.
Q uorum permanſit celebris confeſſio talis.
V t dum preciſis ſiluerunt corpora collis:
P alpantes linguæ laudes domino cecinere.
T runcatũ quoq; pontificis corpus morientis
E rigitur ſubito. nitidum ſplendore ſeræno.
A tq; caput brachiis portãs propriũ bene firmis:
D eſcendit recto greſſu de monte profundo
I n quo martyriũ cõſumauit precioſum.
T ranſilienſq; viæ citius duo milia duræ:
V enit aduſq; locum ſeruando corpore dignum.
Q uem deſcendentẽ: curſuq; cito gradientem
C œtus angelici comitãtur luce ſereno.
A lleluia deo reſonantes voce ſonora.
H is ſignis factis cõuenit turba fidelis.
M artyris atq; loco venerabile corpus in ipſo
Q uem ſibi ſignauit. cum poſt greſſus requieuit:
I mpoſitum tumulo venerant̃ honore ſupremo
E xequias tanti luctu celebrando patroni:
I llic pro meritis eius Ieſus venerandis
C hriſtus virtutes fecit clareſcere ſignis:
N am viſus cecis: linguæ ſermo quoq; mutis:
A uditus ſurdis: ſolidus greſſuſq; podagris:
T eſte præcante ſacro donat̃ crebrius illo.
E t variis ægri morbis qui debilitati

A duenįunt læti.membris redeunt renouatis:
H ic quoq; nõ raro mœſtis ſolamina grata:
E t munus veniæ ſceleroſis fertur ab arce.
H is qui ſacra precum profundũt vota ſuarum:
M artyris ad tumulũ propriũ deflendo reatum.
C uius cõtinuo nos interceſſio ſancta
C õmendet chriſto.ſcelerum veniãq; precando:
O btineat noſtris ipſum pie parcere culpis.
E t partem nobis vitæ preſtare perennis.
Q uo mereamur cum læti laudare per æuum
Q ui poſt dura ſuis ſemper certamina ſanctis
M artyribus:duplicis brauiũ preſtabit honoris.
V t dum cõgaudent animæ ſuper æthera ſanctæ:
N on minus in tumulo lætent mortua membra
S ignorũ titulis crebro glorificata coruſcis.
I pſi ſumma ſalus:perpes victoria:virtus:
L aus:honor: imperiũ:ſemp decus omne p æuũ.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTAE AGNETIS VIRGINIS ET MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Agnes puella Rhomana pulcritudine eximia & chriſtiana: In cuius amorem filius Sempronii Comitis vrbis prefecti perdite incidit: primo illã verbis & muneribus rentans vt amori ſuo reſpõderet Illa conſtanter chriſtum ſponſum ſuũ affirmãs: cui iugi caſtitate ſe dedicaſſet.tandem ab eodẽ ad templũ veſtæ (in quo virgines veſtales deæ veſtæ: hoc eſt æterno igni ſeruiebãt) trahitur: vt huic ſacrificaret. quod cũ rennuiſſet: a prefecto pre ira furioſo in fornicem rapitur: vt cunctorum ſtupro & ludibrio illã proſtitueret. Cũq; illã iuuenes furiẽtes cõgredi vellẽt: mox fornicẽ ĩſolita lux texit. quæ vim inferre volẽtes virgini repulit. tãdẽ ipſe veniẽs prefecti filius inſolẽtior:virginẽ aggrediens mox pronus in terrã cadẽs: exhalabat animã. pater merẽs mortẽ filii ſubitã: virginẽ magicis artibꝰ ĩſimulat. virgo vero ad oſtendendũ chriſti virtute: nõ magicis artibus factũ: in laudem dei mortuũ reſuſcitat. quo pater uiſo:dubitat quid de uirgine faciat.fidẽ chriſti ſuſcipit. q̃ re ad ſacerdotes delata; ſibi ydo

liſq; timentes tumultum cõmouẽt uirginem morti tradi uolunt. Prefectus iã fidelis: ne fidelem dam/ nare cogatur: ſe ſubtrahit. aliũ ſubſtituit. qui illam in ignẽ coniiciebat. flãma corpus virginis fugiens multos aſtantes abſumpſit & ambuſſit. Tandẽ vir gine in mortem cõſenciente: a carnifice gladio trãſ uerberatur. Corpus ſepulturæ a parentibus traditũ ſpiritus virgineis choris cũ chriſto ſociatur.

INCIPIT HYSTORIA.

Irgo quæ vanas mundi pompas ruituri:
Et luxus fragilis cupiẽs cõtẽpnere carnis:
Promeruit regis vocitari ſponſa perennis.
Q uæ velit angelicæ pro virginitatis honore.
I pſius aſtrigera ſponſi cœleſtis in aula
A ddita cœlicolis nitida fulgere corona.
A tq; ſequens agnũ carmen cantare ſonorum.
C onſeruet pure ſincero cordis amore
S ignum laudabilis quod portat virginitatis.
Q uæq; caput chriſto ſignat velamine ſacro
H ereat affectu tenero cõſtanter in illo.
A c cunctis aliis ipſum preponat amicis:
Q ui rutilans nimiũ forma ſpecioſus amœna
N atos cunctarum merito vincit mulierum.
C uius amore quidẽ feruentes congrue pridem
P erplures ſacræ conſtanti corde puellæ
E legere mori. ſœuis pœniſq; necari:
Q uã decus inſignis corrumpere virginitatis.
I nter quas Agnes mundo celeberrima virgo:
I ure ſui ſponſi condigna laude decori
C hriſti diſſimilẽ cunctis recitando decorem:
V irginibus ſacris eius cõmendat amoris
P ignus: qui genitus de virgine ſolus
S ponſus caſtarum necnõ decus eſt animarum.
Ec Agnes ergo meritis clariſſima virgo:
Carmine nõ culto pangit quã noſtra camena:
V rbis famoſæ prenobilis incola Rhomæ
P rodiit almorũ clara de ſtirpe parentum.
I nclita nobilitas quos vexit & alma poteſtas.
O rtus atq; ſui reſpondens nobilitati.
P ulchra fuit facie. fideiq; decora nitore.
P recipuis nimiũ meritis mũdoq; celebris.

Q uæ: iam tincta ſacri pura baptiſmatis vnda:
E t de delicti maculis mundata veterni:
S e totã chriſto deuouit mente benigna.
N itens ſeruata bene virginitate beata:
S pernere carnales affectus fortiter omnes.
C elibis & vitæ durum luctamen inire.
Q uo victrix hoſtis corruptelam ſuadentis:
I ungi cœlicolis meruiſſet in æthere ſanctis:
St vbi luſtra duo celeri curſu reuoluta
Inſuper & ternos ætatis tranſiit annos
S imphronii comitis prefecti ſcilicet vrbis
F ilius: inſignis iuuenilis ſtemmate floris:
I llius formæ decus vt vidit ſpecioſæ:
A ffectu nimio cordis ſuſpenſus in illa:
H anc ſibi pre cunctis vnam delegit amandam:
S e fortunatũ credens & honoribus aptum:
S i tam prepulchræ meruiſſet habere puellæ
D ulcia per propriæ tempus conſorcia vitæ.
H inc illam adiit. multis comitatus amicis.
D eſponſare volens ſponſam chriſti venerandam:
P luraq; de patriis cõportans munera gazis:
S tultus ſperauit quod perpetrare nequiuit:
V irginis vt ſtabilem donis corrũpere mentem:
I llius & turpi cõiungere poſſit amori:
S ed chriſti virgo ſpernens (ceu ſtercora) dona
P ondus & oblati dedignãs protinus auri:
S plendorẽ quoq; gemmarũ rutilum variarum:
H is verbis iuuenẽ cauſari fertur amentem.
O fili mortis merito damnande perennis.
O fames ſcelerũ. cõtemptor & omnipotentis
D iſcedens a me citius fugiendo recede.
N ec credas te poſſe meũ peruertere purum
C or. quod amatoris preuenit nobilioris
D ulcis amor: pulcrũ cuius fidei fero ſignum:
I n facie ſumma. necnõ in corpore toto.
Q uo me ſignauit. ſtrictimq; ſibi religauit.
N e mea mens aliũ iam preſumpſiſſet amicum
Q uerere. ſed ſolum complecti diſceret illum
Q ui virtute potens: omniq; decore refulgens:
C œleſtes & mortales ſupeminet omnes.
H unc ſine matre pater cani retro tempora mundi
I n deitate parem. nec maieſtate minorem.
O mnipotens genuit. per quẽ ſibi ſæcula fecit.
E t ſine patre quidem mater pariebat eundem.

F actorem propriũ lanctans.ſub tempore natũ.
C uius prepulcrã mirant́ deniq; formam :
S olaris ſplendor.lunæ renitens quoq; candor.
L audantes radiis dominũ fulgentibus orbis.
C uius & imperio famulantia ſydera cuncta
I llis iniunctis cõplent per tempora curſum.
C ui cõclamantes condignis laudibus omnes
C œtus angelici non deſiſtunt famulari.
M ira tui bonitas eſt.& precelſa poteſtas.
G loria ſublimis.perpes concordia pacis.
L audabilis pietas. nimiũq; benigna voluntas.
T alis namq; meus quẽ diligo conſtat amicus.
Q uẽ fateor ſolum pre cunctis eſſe colendum.
I lle quidem talis me deſponſauit amoris
P ignore:ceu ſpõſam clara dotando corona.
A tq; meũ gemmis collũ cinxit precioſis.
A uribus & reſplendẽtes ſuſpendit inaures.
P rebens ornatus varii claros mihi cultus.
I pſius certe dulcedo fluxit ab ore:
Q uæ me lactauit.dulci paſtuq; cibauit.
C eu nectar mellis ſuauis vel copia lactis.
I nſuper & thalamũ mihimet cõſtruxit in æuum.
L ucentẽ gemmis variis.auriq; metallis.
O rgana melodiis in quo reſonando canoris
C armen dulce mihi cantãt per tempora ſecli:
E t pariter ſponſi laudes modulantia chari.
I llius affectum ſemper ſuadent mihi caſtum.
A ffectu quem ſecreto quom cordis amabo.
N ulla puellaris pacior detrimẽta pudoris.
A ſt vbi forte ſui merear cõplexibus vti:
E ius & in thalamũ ſponſarũ more coruſcum
D uci:permaneo virgo ſine ſorde pudica.
C ui debebo fidem ſoli ſeruare perennem.
I pſi me toto cordis conamine credo.
Is miſer auditis:ſpiculis perfoſſus amoris
Ingemuit.crebro ducens ſuſpiria longa.
H oc quia nõ meruit:cæco quod corde petiuit
E t ſuper hoc merens:nimioq; dolore tabeſcens:
D ecidit in lectũ.ſtultiſſimus ille virorum.
E t ſimulans male languorẽ:celauit amorem:
Q ui ſibi cauſa grauis fuerat nõ parua doloris.
N ec mora fit notũ:fama prodente ſiniſtra:
N atum prefecti nimio languore ligari.
C onueniũt ſubito medici velut agmine facto:

A pponunt variis aptas morbis medicinas:
H arum ſed iuueni nil proficiebat amenti.
T andem ſenſerunt.quod mox patri retulerunt.
N on hoc languoris ſignũ:ſed fortis amoris:
Q uod contriſtatus pateretur filius eius.
Q uo pater audito cauſa morbiq; reperta:
V t leo frendeſcens rapidam cõuerſus in iram:
I ncepit percontari rabie furienti:
Q uis foret ille poteſtatis ſic imperialis:
I n quo ſpe vana virgo confiſa ſuperba:
C rederet eſſe ſibi iunctũ contemnere natum.
E ius qui plebi merito celeberrimus omni:
E ſſet condigne ſummo prouectus honore:
H ec vbi deſeruit.nimioq; furore latrauit.
C omperit hancipſam ſacro baptiſmate lotam:
A gnem chriſticolã primis fore ſemper ab annis.
E t conſeruandæ pro virginitatis amore
E ſſe ſuũ ſponſum conſueto dicere chriſtum:
Q uo nam comperto.lætatur corde maligno.
S perans mox teneram merito debere puellam
S euis ad cultum pœnis vrgere deorum.
E t ſic poſſe ſuũ tandem complere furorem:
Q uo pro cõtemptu nati furiebat egroti.
H inc illã citius ſiſti conſpectibus eius
I uſſit.& aſtanté nullo mœtu trepidantem:
P rimo ſuadelis nimiũ mulcebat amicis.
T unc etiã probris dure cogebat amaris:
V t ſe ſponte ſui nati copularet amori.
E t ſymulachra deũ coleret.chriſtũq; negaret.
S ed virgo chriſti nec ſupliciis ſuperari:
N ec blandimentis potuit deuincier vllis:
Q uin ſeruaret amatori ſine fraude priori.
Q uod pepigit pactũ ſigno fidei ſtabilitum.
C ui preſes:prauam rurſum renouãs ſuadelam.
D ixit.ſi vere cupias intacta manere:
V irgo deæ magnæ citius ſubiungere veſtæ.
E ius ſacricolis & conſociare puellis.
Q uo condigna fias illi ſemper famulari.
Ec inquit preſes.contra ſed ſic ait Agnes:
Si mihi iure tuũ placuit cõtemnere natum:
Q ui ratione vigens: cunctis quoq; ſenſibus vtẽs:
C orporeis anima regitur nunquã moritura:
Q uamuis ſit merito Baratro claudendus in ymo
M ultis errorum pro cõmiſſis variorum.

N i ſanum ſapiens:& quandoquidē reſipiſcens:
S e tingi faciat pura baptiſmatis vnda.
Q uis te poſſe minis?vel quis tandem ſuadelis
A d ſymulachrorū reris me cogere cultum.
A rtificū cura que conformata metallo
M embrorū falſam portant ſolūmodo formā.
M obilis officiū complent nec corporis vllum.
E t neq; viuentis quicq̄m monſtrant animalis.
E t quod ab his inſenſatis monſtriſq; profanis
S olamen vitæ mihimet ſperare gerendæ
P oſſum:que vita ſenſuq; carentia cuncto.
N ec ſibi proficiūt.mihi nec ſuccurrere poſſunt.
H ec vbi dicta dedit.preſes Simphronius inquit.
F lorentē primis te nam cognoſco ſub annis.
I ngenio paruā.necnō ætate tenellam.
H inc infantili parcendo ſimplicitati:
P rudenter te ſubporto laſciua puella
Q uo parcendo tuū citius te flectere collum
S ub ſacris veſtæ plantis faciā venerandæ.
I ureq; noſtrorū numen placare deorum.
S ed ſi tam mitem ſpernendo mei pietatem
C ontraluctaris:mea nec precepta ſequeris:
V ltra nō parco. ſed vim iuſtam faciendo
M ando ſub obſcene latebris te claudier ædis:
I n qua criminibus turpes gaudent mulieres.
E t faciā pollutarū ſociam meretricum.
Q uo tu quæ clara polles de ſtirpe creata:
D edecus omne tuis ſis & confuſio turpis.
A t ſacra virgo minis nimiū trepidans ſuper iſtis:
A udacter mox prefecto dedit iſta reſponſa.
S i tu namq; deum ſcires hunc quē colo verum:
I lliuſq; poteſtatē:ſine fine vigentem:
Q ua ſemper proprios pie confortādo miniſtros.
A ntiqui fraudes hoſtis cōfringit & omnes:
T alia verba tuo nolles profundere roſtro.
N ec mihi terrores totiens preponere triſtes.
H inc ego quæ ſectando fidem chriſti meliorem
I llum cognoſco. necnō cognoſcor ab illo
I pſius dextra me defendente ſuperna
S pero:delicti nunquā maculis violari.
C arnis ſpurcicias fragilis ſed vincere cunctas.
H is dictis.ſeua preſes cōmotior ira:
C œleſtis ſponſam regis iuſſit venerandam.
V eſtibus exutam:toto quoq; corpore nudam:

C oncurrente trahi cõuenticulo populari
I nq; lupanaris iuſſit concludier antris.
I n quo laſciui iuuenes rationis egeni
C olloquio ſcceleroſarũ gaudent mulierum.
S ed chriſtus propriæ prebens ſolamina ſponſæ.
I llam cõuiciis tangi non ſuſtinet vllis.
A ſt vbi diſtracto nudatur tegmine toto:
C ontinuo bene denſati creuere capilli.
Q ui ductu longo lapſi de vertice ſummo
D eſcendendo pedum plantas tetigere tenellas.
C orpus & omne comis tegit̃ ſeu tegmine veſtis.
V tq; lupanaris calcauit limina triſtis:
E x templo ſuauis ſenſit dulcamen odoris.
A tq; locum turpem miro ſplendore micantem
A ſpexit: tenebris qui ſordebat prius atris.
E t cum ſordidulũ compulſa ſubintrat in antrum:
A ngelus altithroni blande ſtetit obuius illi:
C uſtos indubius fuerat qui corporis eius.
O btulit & veſtem niueo ſplendore micantẽ:
E ius menſuræ conformatã ſatis apte.
H ac induta quidem: direxit ad æthera vocem.
A ſſidue grates chriſto reſonando ſuaues:
C uius opem tanti ſenſit ſub faſce pericli.
C uius & auxilio fuerat protecta paterno.
N e poſſet veteris corrumpi fraudibus hoſtis.
I nterea iuuenes cæcato corde furentes
V ndiq; collectis curſim venere cateruis.
C ertantes ſtudio peruerſæ mentis iniquo
Q uis prior intraret: vel quis perdiſcere poſſet:
A n virgo ſuffulta ſui munimine chriſti:
H æc quæ carnales ſemper cõtempſit amores:
I am nunc in cepto poſſet perſiſtere voto.
N ec mora cognoſcunt. nec cõtradicere poſſunt.
Q uod nunquã longũ quis confundet̃ in æuũ:
Q ui credens domino: firma ſpe pendet in illo.
N am quicũq; ſua compulſus mente ſuperba
I ngredit̃ turpis latebras temerarius ædis:
V t radios lucis vidit mire rutilantis:
A ngelicæ prefulgentẽ veſtiſq; tutorem:
C orreptus ſigni nimio terrore ſtupendi.
P roſtratus ſacræ plantis ex templo puellæ:
P oſtulat errorum laxari vincla ſuorum.
T eſtaturq; deum verũ fore iure colendum:
E ius cultores qui conſolabitur omnes.

S icq; locus ſcelerũ domus efficit preculàrum.
T andem prefecti natus venit male ſanus.
C uius ſuſtinuit cauſa vim virgo beata.
Q ui mox ingreſſus ridenti corde miſellus:
N ec dixit laudem domino. nec reddit honorem:
G ratia triſtifico cuius radiabat in antro.
S ed de ſe ſtabilem lætus tendebat in ædem.
A mplexu dulci ſperans ſe virginis vti
I am licito ſacræ. cuius languebat amore.
S ed chriſti pietas: necnõ precelſa poteſtas:
F ortiter obſiſtens illi peruerſa volenti.
A corruptela propriam protexit alumnam.
I n reprobam miſerum mortem tradebat & illũ:
N am mox vt rapido curſu properauerat illo:
Q uo ſuplex laudes domino reſonauerat Agnes:
I nfœlix membris inprouiſa reſolutis
M orte ruit pronus. chriſti virtute peremptus.
Q uo pater audito: miſer aduenit lachrimando:
S tipatus multa populoꝶ namq; caterua.
E t ſeſe miſerum clamans: ſpargebat in altum
V oces. his ſanctam verbis cauſando puellam:
O mulier mala: crudelis: cui non mulieb\[r\]is
C ordis ineſt. feritas nimiumq; cruenta voluntas
C orpore ſub tenero: frendeſcens more ferino.
D ic quæ cauſa meũ cogit te perdere natum.
Q ui decus omne ſuis. & ſpes fuerat genitoris:
Q uondam fœlicis talis de germine prolis.
S ed nunc orbati miſere pro funere nati.
H inc patet ergo tuam mentem nimiũ vicioſam:
D e riuulis magicæ fraudis bibulã ſatis eſſe.
F lorentẽ primis quia forte necare ſub annis
S ubtracta dulci iuuenẽ vita valuiſti.
A t ſacra cõuiciis virgo nõ frangitur iſtis.
P rofecto nec reſponſum reddebat acerbum:
D ulcia ſed reſono profundẽs verba palato:
D ixit facunde bene compoſita ratione.
N on ego cauſa necis fueram iuueni pereunti:
S ed magis ipſe ſibi fuit incenſor moriendi.
G lorificare deũ ſtultus quia ſpreuerat illum:
G loria teſtifico cuius preſulget in antro.
S ed nunc vt plane toto clareſcat in orbe
E ius maieſtas: necnõ precelſa poteſtas:
I pſius ſuauem ſuplex oro pietatem.
V t corpus rigidum iubeat recaleſcere rurſum:

A tq; nouū membris hominē reparet rediuiuis
D ixit.& aſtantes regredi preceperat omnes:
E t proſtrata ſolo:fundenſq; preces lachrimādo:
P reſtari petit a domino veniā ſceleroſo.
C ui mox oranti:miſero vitamq; precanti:
A ngelus aſtiterat.procumbentēq; leuabat.
P rebens colloquiis illi ſolamen amicis.
I n verboq; dei iuſſit virtute potenti.
E xtinctum ſubito flatu vixiſſe reſumpto.
Q ui citius dicto.iuſſus ſurrexit ab humo.
V iribus & cunctis plene membris reſtitutis.
A c laudum dulces ſpargens ſuper æthera voces.
G rates cōtinuo ſoluebat mente iocunda
C hriſto victori.mortis vitæq; datori.
I nde quidem prima prorſus forma reuocata:
P roceſſit viuus:qui morte fuit religatus.
A tq; ſuo triſti ſe preſentando parenti
F it res gaudendi:fuerat cui cauſa dolendi.
H inc crebro cœlum pulſans clamore profundū:
V titur & verbis ſuadens ſtudioſius iſtis.
C redite Rhomani ciues rogo credite cuncti
E ſſe deum chriſtū verum.q; perenniter vnum
C um patre celſithrono.necnō cum flamine ſacro.
S emper regnantē ſceptrū cœliq; tenentem.
S ub ditione ſua qui cōplectens vniuerſa.
C uncta gubernaclis regit immenſæ bonitatis.
H ic eſt orandus:ſoluſq; colendus:amandus:
Q ui prius errantē:necnō peruerſa volentem:
M orte repentina citius me preueniendo:
F inem ſtulticiæ dignabat᷑ dare tantæ.
E t poſt erranti promptus ſolito miſereri:
V irginis Agnetis precibus ſere ſtudioſis.
M ollitus rurſum vitæ reddit renouatum.
A t pater vt natum prodire ſui rediuiuū:
P erfectum ſpecie vidit:plenūq; decore
I nteritū lachrimis cuius defleuit amaris.
M ox ſuper inſolita ſigni nouitate ſtupendi
A dmirando pauet.læto ſed pectore gaudet.
T unc amplectendo collum pietate paterna:
M itia predulci libauerat oſcula proli.
A tq; deum verum clamans dixit fore chriſtum.
C uius tam celerem cognoſcebat pietatem.
C uius & imperio mors ſuccūbebat amara
R eddens viuentē quem ſorbebat morientē.

S cilicet aſtantes animis mirãtibus omnes
T ollunt in cœlum læti preconia laudum.
L audantes ſanctum domini nomẽ benedictum.
H oc vix pontifices crudeli corde ferentes:
C õmouere quidem nõ paruam ſeditionem.
A gnem ſacrilegã dicentes.& ſceleroſam.
O ccidi pœnis citius debere cruentis.
I llius cauſa quia cõtemptum ſymulachra
C unctaq; ſacrorũ paterẽtur iura ſuorum:
H inc preſes mœſtus turbato pectore factus:
C ondoluit ſacræ ſub triſti mente puellæ.
I gnorat tamen omĩno dubius ſuper illa
Q uid ſibi ſectandũ:vel quid reſtaret agendum:
P erdere nõ placuit.ſed nec defendere quiuit.
T andem diſceſſit mœrens.aliũq; reliquit
I udicis officio functum feritate lupina.
Q ui fuit Aſpaſius dictus.rituq; profanus.
Q ui citus Agnetẽ proici precepit in ignem.
P ontificum votis male cõcordando malignis:
S ed corpus caſtum:nulla de ſorde piandum:
A rdor carnalis quod nõ ſuccendit amoris:
I gnis nõ leſit preſens.nec tangere quiuit.
D eniq; diuiſæ diuino numine flammæ
V irgineis tribuere locum precibus ſpacioſum:
A c prorũpentes:æſtu nimioq; furentes.
P erdunt carnifices:vrendo prmitus omnes:
H inc circumſtantẽ lambentes vndiq; plebem.
I ncredulam plures raptim ſtrauere phalanges:
S ola ſed immunis ſtabat pia virgo caloris.
I nter flammarũ crines ludens crepitãtes.
O rauitq; deum verſis ad ſydera palmis
H ac vtens in fronte prece modulamine laudis:
O mniparẽs verbi genitor:mundiq; creator:
Q ui cũ dilecto regnãs retro tempora nato:
A mborũq; coæterno cum flamine ſacro.
D igne laudaris.coleris.veneraris.amaris.
T e ſolum laudo te laudando benedico
E t tibi deuote grates perſoluo perennes.
E iuſdem quia fulta tui munimine nati:
N unquã ſuccubui ſerpentis fraude vetuſti:
C orpore ſed caſto:puro cordiſq; ſecreto:
C arnis ſpurcicias pertranſiui bene cunctas.
P œnas ſacrilegi pariter ſuperando tyrãni.
H inc gaudens in te nimiũ ſuper hac pietate:

A d te nūc animis feſtino venire iocundis.
O ptans iura pati mortis.citiuſq; reſolui.
Q uo merear vere cōtemplari ſine fine
T e quē queſiui.quem ſolū ſemper amaui.
T u clemens animā pro te de corpore pulſam
I ntra clauſtra tui dignanter ſuſcipe regni.
Q uo tu iure tuo pollens ſub nomine trino:
R ex vnus machinæ rerum per ſæcula trinæ.
I ſtaq; cuncta regis ſceptro ſummæ deitatis.
S cilicet orantis precibus iam rite peractis.
I gnibus extinctis:morit̃ ſubito rogus omnis.
E t cinis ipſe ſuis cōfrigeſcendo fauillis.
S ic expers omnis factus fuit immo caloris:
V t nec ſcintillam ſibi poſt ſeruauerit vllam.
H oc igitur ſigno iam clareſcēte ſtupendo:
Q uanto ſe virtus chriſti plus detegit orbi:
T anto maioris rabie ſpirando furoris:
I niuſtus iudex animo cruciatur amaro.
N ec patitur ſacrā poſt hec ſupereſſe puellam.
P er quam ſunt crebro miracula tanta patrata.
E nſe ſed immiſſo tenerum guttur penetrādo:
M artyris ægregiæ iugulum perfodit amare:
E t vice cōuerſa:quod nō ſperauit agendo:
I lli profecit.cui gratis obeſſe cupiuit.
T ranſmittens cœlo: quam ſubtraxit male mūdo.
A t vbi pro chriſto lœtali vulnere læſa:
E xtremū domino flatum reddit moriendo.
A tq; fide ſalua:gaudens obdormit in illo.
O tius angelici cœtus de ſydere lapſi
A ſtantes:animā niueo candore coruſcam:
N ecnō cœleſtis perfuſam luce nitoris.
B lande ſuſcipiunt.lætiq; per aera tollunt.
C ongrue diuinæ laudis reſonātibus hymnis.
I ndeq; tranſuectam celeres ſuper ætheris ignes:
D ucunt aſtrigerā ſponſi cœleſtis in aulam.
A quo cōtinuo clarum rutilante corona
D onatur.puræ pro virginitatis honore.
N ec minus ergo ſui ſigno donanda triumphi:
M artyrii palmā ſumpſit ſine fine gerendam.
Q uo martyr fœlix:duplici certamine victrix:
C orporis & mentis carni ſemper renitentis:
V tens æterni brauio regni duplicato:
I nter virgineas fulgeret clara cateruas.
L ilia ceu pulcro roſeo permixta rubore:

I nter delicias florum rutilant variorum.
I nterea quoqȝ ſummorũ ſacra cura parentum:
E xcultum magna funus venerabile pompa
I n gremio terræ toto contexit honore.
N ec ſaltim buſtum ſacratæ virginis ipſum:
Q uod pro ſeruandis fuerat venerabile membris:
S ollicitudo parentalis contempſit amoris.
S ed ſub nocturnis ſeruat vigilãtibus horis.
A t dum peruigiles conſueto more parentes
E xcubias proli celebrabant mente fideli:
C œlitus his ipſis monſtratur viſio talis.
D eniqȝ virgineas ſubito deſcendere turmas
V iderunt.lapſas celeri de cardine cœli.
O rnatas pulchre.pleno comptaſqȝ decore.
I nter quas Agnem ſimili ſplendore nitentem
C onſpexere ſuam.pro chriſto martiriſatam.
A dextris cuius niue candidior ſtetit agnus.
Q uos merito fidei ſciuit dignos venerari.
B lande colloquiis illos affatur amicis:
D icens nunc gaudete mecũ gratulãdo per æuũ.
S um quia lucifluo regis cœleſtis in aula:
V irginibus ſacris ſociata perenniter iſtis.
E t nunc in cœlis illi coniungor amoris
A mplexu dulci: quem ſemper mente fideli
I n terris colui. cupiens ſine fine tueri.
H iis igitur dictis: ſubito diſceſſit ab illis.
Q ui nimium læti tanto ſolamine facti:
S iccabant lachrimas ſuper eius morte refuſas:
E t laudes domino pſallebant voce canora.
Q ui poſt dura ſuis tribuit certamina ſanctis
T eſtibus: æternæ clementer premia vitæ.

EPILOGVS

Vius omnẽ materiã (ſicut & prioris opuſculi) ſumſi ab antiquis libris: ſub certis auctoꝝ nomibus cõſcriptis. excepta ſupius ſcripta paſſione ſancti Pelagii. cuius ſeriẽ martyrii quidã: eiuſdẽ in qua paſſus eſt indigena ciuitatis: mihi expoſuit. q ipſũ pulcherrimũ viroꝝ ſe vidiſſe: & exitũ rei atteſtatus eſt veraciter agnouiſſe. Vnde ſi quid in illis falſitatis dictando comprehendi: non ex meo feſelli. ſed fallentes incaute ymitata fui.

Sequitur Panegyris Oddonum.

Prefatio Hroſuithæ Germanicæ in Panegyrim Oddonum.

g erbergæ illuſtri abbatiſſæ cui pro ſui eminētia ꝑbitatis: haud minor obſequela veneratōis: q̄m pro inſigni regalis ſtēmate generoſitatis Hroſuith Gandelhemēſis vltima vltimaꝝ: ſub huiuſmodi pſonæ dominio militātiū. quod famula heræ. O mea domna: quæ rutalāti ſpiritualis varietate ſapiētiæ plucetis: nō pigeſcat vr̄i almitatē pluſtrare: quod vr̄a cōſectū nō ignoratis ex iuſſione. id qdē oneris mihi īpoſuiſtis: vt geſta Cæſaris Auguſti (que nec auditu unquā affatim valui colligere) metrica pcurrerē ratione. in huius ſudore ꝓgreſſiōis: quantū meæ inſciciæ difficultatis obſtiterit ipſa cōiicere poteſtis. quia hec eadē nec pri9 ſcripta repperi. nec ab aliquo digeſtim: ſufficiēterq; dicta elicere quiui. ſed veluti: ſi aliqs neſci9 ignoti p latitudinē ſaltus eſſet iturus: vbi oīs ſemita niuali denſitate velaret̄ obducta. hic q; nullo duce: ſed ſolo premōſtrantiū nutu inductus. nūc p deuia erraret nūc recti tramite callis improuiſe incurreret. donec tandē emēſa arboreæ medietate ſpiſſitudinis: locū optatæ cōprehēderet quietis. illicq; gradū figēs: vlterius ꝓgredi nō preſumeret. vſq; dū vel alio ſupueniēte induceret̄: vel precedētis veſtigia ſubſequeret̄. hāc aliter magnificarū prolixitatē rerum iuſſa ingredi: regaliū multiplicitate geſtorum nutādo & vacillando egerrime trāſcurro. hiſq; admodū laceſſita: cōpetēti in loco pauſando ſileſco. nec Auguſtalis proceritatē excellētiæ ſine ducatu appono ſubire. Si enim facūdiſſimis diſertiſſimorū ſentēciis: quas vel modo ſcriptas: vel ocius de his rebus nō dubito fore ſcribēdas: fuerim animata: fortaſſe nanciſcerer vnde mei ruſticitas velaret̄ aliquātiſper. Nūc autē omne latus tāto magis caret defenſiōe: quanto minus vlla fulcit̄ auctoritate. vnde eciā vereor me temeritatis argui: tēdiculaſq; multorū nō deuiare conuicii: eo ꝙ verbis pompoſis facetæ vrbanitatis exponenda eloquētius: preſumpſerim dehoneſtare inculti vilitate ſermonis. Si tamē ſanæ mētis examē acceſſerit: quæ res recte pēſare nōneſcit: quāto ſexus fragilior: ſciēciaq; minor: tanto venia erit facilior. preſertim cum nō meæ preſumptiōis: ſed veſtrū cauſa iuſſionis: huius ſtamen opuſculi ceperim ordiri. Cur tamē aliorū iudicia formido? quæ veſtri ſolūmodo cenſuræ: ſi qd fefelli: obnoxia exiſto. vel cur nequeā deuitare cōuicia? quæ ſolūmodo ſilētio ſtudere debeo. ne ſi ſeriē: pro ſui vilitate nulli oſtendēdā: velim propalari: merito omniū ſuccumbā reprehēſioni. veſtro autē veſtriq; familiariſſimi: cui hāc ruſticitatē ſanxiſtis preſentatum iri: ſcilicet archipreſulis Vilhelmi iuditio: quo quomodo factū ſit: eſtimandū relinquo.

Hroſuithæ Illuſtris mulieris germanicæ in geſta Oddonis primi Prefatio

p Ollens imperii regnator cæſariani
Oddo: qui regis pietate fauente perennis
In ceptris Auguſtalis preclarus honoris:
Auguſtos omnes ſuperas pietate priores.
Quem plures gentes paſſim metuunt habitantes.
M uneribus variis Rhomanus donat & orbis.
E xiguū munus ne ſpernas carminis huius.
I ſte. ſed oblatos laudum placeat tibi cenſus:

Q uem poſtrema gregis ſoluit tibi gandeſhemēſis
Q uem dulcis patrum collegit cura tuorum .
C ontinuūq; tibi debet ſtudiū famulandi .
F orſan geſtorū plures ſcripſere tuorum .
E t ſunt ſcripturi poſt hec inſignia multi:
S ed nō exemplum quiſquā mihi prebuit horum.
N ec ſcribenda prius ſcripti docuere libelli.
C auſa ſed eſt operis tantū deuotio mentis.
H ec & ad audendū ſuadebat opus metuendum.
N am ſat formido ꝙ geſta tui modulando
I ncaute ſim falſa ſequēs.nō vera retexens .
S ed nō hoc ſuaſit mala mis preſumptio mentis .
N ec ſumma veri contempta:ſponte fefelli.
S ed res vt ſcripſi:ſeſe ſic prorſus habere
I pſi dicebant mihi qui ſcribenda ferebant.
H inc Auguſtalis pietas nō ſpernat honores:
Q uos ſimplex humilis geſſit deuotio mentis.
E t cum te libri laudātes congrue multi
P ſt hec ſcribātur:meritoq; placere probētur:
O rdine poſtremus nō ſit tamen iſte libellus .
Q uem prius exemplo conſtat ſcriptū fore nullo.
E t licet imperii teneas decus Octauiani:
N on dedigneris vocitari nomine regis .
D onec perſcripto vitæ regalis honore:
O rdine digeſto:necnō ſermone decoro.
D icatur ſceptri decus imperiale ſecundi.

Alia prefacio eiuſdē ad Oddonē ſecundum regem cuius iuſſu hunc librum ſcripſit.

Ddo Rhomani prefulgens gēmula regni .
o Oddonis flos auguſti ſplēdēs venerandi .
Cui rex altithronus:ppes quoq; filius eius
P reſtitit imperiū pollens in vertice rerum.
V ilem ne ſpernas vilis textum monialis .
Q uem preſentari(ſi digneris reminiſci)
I pſe tui claris iuſſiſti nuper ocellis.
E t cum perſpicuas maculis ſordeſcere crebris:
A d celerem tanto veniā mox pronior eſto.
I n monſtrando tuis quantū plus pareo iuſſis.
S i tis precepto non vrgerer metuendo:
N on foret vllo modo mihimet fiducia tanta:
V t tibi preſentis ſcrutandum ruſticitatis
A uderem ſatis exiguū perferre libellum.
Q ui preſtante deo patri ſubiunctus in aula:
I pſius & monitis promptus parere paternis.
P ar decus imperii retines cōcorditer ampli.

C omportans dextra ſceptrũ regale tenella;
S ed quia te memini ſublimiter aſſimilari
N ato famoſi regis dauid Salomoni.
Q ui genitore ſuo preſente:iubenteq; ſancto:
O ptata regnum ſuſcepit pace paternum.
I pſius exemplo te contentũ fore ſpero.
Q ui cum regnãdo reſideret in arce ſuperba:
P rudenter legum condẽs decreta ſacrarum.
A c penetrans animo rerũ ſecreta profundo:
N unc libet & minimis mentẽ laxare rimandis:
S ed nec conflictũ faſtidit rite duarum
S oluere:iudicii celeri diſcrimine recti:
P rolem reſtitui veræ mandãs genitrici.
H inc ſupplex te poſco quidem noſtrũ ſalomonẽ:
E t licet imperii tenearis ſollicitandi
C ura:digneris tamen & propriæ monialis
T ranſcurrens ſeriem nũc lectitare recentem.
Q uo male cõpoſitis verbis mox decidat omnis
R uſticitas oris.detractibus imperialis
N ominis:& titulo ſignata tui venerando.
D eſpectus nimia meriti tueantur ab aura

INCIPIT HYSTORIA.

Poſtq̃m ſtirps Caroli magni deſiit:Imperiũ Rhomanũ ad Saxones migrauit.quod henricus primus cũ vxore Mathilda ſuſcepit.

Oſtquã rex regũ:q ſolus regnat in æuum:
Per ſe cunctorũ tranſmutãs tẽpora regum:
Iuſſit francorũ transferri nobile regnũ
A d claram gentẽ ſaxonũ nomen habentem
A ſaxo per duriciẽ mentis bene firmam:
F ilius Oddonis magni ducis & venerandi:
S cilicet henricus:ſuſcepit regia primus
I uſto pro populo moderamine ſceptra gerenda:
H ic pollens quantæ fuerat bonitatis honore:
E t quanta populos rexit pietate ſub actos:
Q ualiter & reges meritis tunc temporis omnes
P reeminet eximius.excedit deniq; vilis
H uius carminuli textum nimiũ vicioſi.
N am fuit immitis reprobis.blãdus quoq; iuſtis.
S ummo cõſeruans ſtudio legalia iura.
A equa ſatis meritis reddẽs quoq; premia cũctis:
H uic rex pacificus dederat de ſydere chriſtus:
E ius ciuilem vitæ per tempora pacem.
O mine fœlici tenuit quoq; culmina regni:
N i fallor:denos labentis temporis annos:

N ecnō bis ternos multū fœliciter actos.
C onregnante ſua Mathilda cōiuge clara.
C ui nunc in regno nō cōpenſabitur vlla:
Q uæ poſſet meritis illā ſuperare ſupremis.
Henricus tres filios ex Mathilda ſuſcepit. Otto
nem. Henricū. & Brunonē epiſcopū coloniēſem
Rina qbus deitas dederat tres deniq; natos
t Iam tunc fœlici diſponendo pie genti.
Ne poſt henrici mortē regis venerandi
I mperiū regni male ſurriperent ſceleroſi.
H ii ſed regalis nati de germine ſtirpis:
R exiſſent regnum concordi pace paternum.
Q uāuis diſſimiles his ſeruarētur honores.
B inis regnanti ſubiectis ſcilicet vni.
I nter quos primus fulſit (ceu lucifer ortus)
O tto. micans radiis nimiū claræ bonitatis.
G ratia quē regis ſolita pietate perennis
R ectorem plebi preuidit rite fideli.
H ic ætate prior fuerat. meritis quoq; maior.
C ongruus & ſceptris defuncto patre gerendis.
N on opus eſt verbis eius ſummā probitatis
D icere. vel pueri meritū laudabile tanti.
C ui chriſtus talem iam nunc augeſcit honorem:
P oſſidet vt Rhomā pollenti iure ſuperbam.
Q uæ ſemper ſtabilis ſummū fuerat caput orbis.
E domat & gentes (chriſto fauente) feroces.
Q uæ prius æcleſiā laniabant ſepe ſacratā.
P oſt hunc henricus fuerat fœliciter ortus.
I mpoſitoq; patris famoſo nomine regis.
P rouida quē domini pariter ſapientia chriſti
D ignatur ſeruare ducem populo bene fortem.
B elliger vt fortis: belli doctiſſimus artis:
F ortiter æcleſiā premuniret venerandam:
C eu murus: iaculis obſtans fortiſſimus hoſtis.
P oſt hunc æcleſiæ paſtor Brun naſcitur almæ.
G ratia pontificis quē duxit ſumma perennis.
D ignum catholici curam geſtare popelli.
H inc quoq; diuino nutu patris pia cura
I pſum ſeruitio chriſti fecit religari:
A bſtractum gremio charæ nutricis amando:
V t regni pompis poſſet conſtare relictis.
M iles ſtelligera ſemper regnantis in aula.
A t chriſtus patris ſapientia vera perennis:
T ironem refouendo ſuū clemencius iſtum:

I pſi dona dedit tantæ preclara ſophiæ:
Q uod nō eſt illo penitus ſapientior vllus
I nter mortales fragilis mundi ſapi entes.
Henricus primogenito oddoni vxorem
Eadithā dat. ex qua Ludulfum genuit.
Is igitur pueris regali more nutritis:
h Ipſorum patri famoſo deniq; regi
Henrico placuit (factis quod rite repleuit)
V t vitæ calidas ſoſpes dum carperet auras:
I pſe ſuo primogenito: regiq; futuro
O ddoni: dignā iam deſponſaret amicam:
Q uæ propriæ proli digne poſſit ſociari.
H anc nō in proprio voluit cōquirere regno.
T rans mare legatos ſed tranſmiſit bene cautos:
G entis ad anglorū terram: ſat delicioſam.
D emandans vt cōtinuo conamine miſſo:
A eduardi regis natam peterent Eaditham:
Q uæ patre defuncto iam tunc reſidebat in aula:
F ratre ſuo regni ſceptrū geſtante paterni:
Q uem peperit regi conſors nō inclita regni:
I ſtius ægregiæ genitrix clariſſima domnæ.
A ltera ſed generis mulier ſatis inferioris.
H æc nam verſiculis proles quā ſcriptito regis:
H æc inquā fama cunctis fuerat bene nota.
N obilitate potens, primis meritis quoq; pollens:
E dita magnorū ſummo de germine regum.
C uius preclaro facies candore ſerena:
R egalis formæ miro rutilabat honore.
I pſaq; perfectæ radiis fulgens bonitatis:
I n patria talis meruit preconia laudis:
V t fore iudicio plebis decernit̃ omnis
O ptima cunctarū: quæ tunc fuerant mulierum.
N ec mirum meritis ſi lucebat bene primis:
G ermen ſanctorū quam producebat auorum.
H anc tradūt ergo natam de ſtirpe beata
O ſualdi regis. laudem cuius canit orbis:
S e quia ſubdiderat morti pro nomine chriſti.
A t regis noſtri veniētes deniq; miſſi
A d fratrē domnæ. iam tunc reſidentis in arce.
I lli nudabant quæcunq; ſecreta ferebant.
Q ue ſibi per certe comperta: ſatis placuere:
M oxq; ſuæ dulci narrabat voce ſorori.
E xortans illam regi parere fideli.
I llam qui propriæ proli voluit ſociari.

C umq; ſuæ monitis menti inſtillaret amicis:
O ddonis dulcem pueri regalis amorem.
C olligit innumeras ſummo conamine gazas:
A ſt vbi collecti viſum fuerat ſatis ipſi:
P redictam ſociis domnā comitātibus aptis:
T rās mare percerte ſummo direxit honore.
C ondonās illi gazas nimiū precioſas:
N ecnō germanā ſecum tranſmiſit Adiuam:
Q uæ fuit ætatis:meriti pariterq; minoris.
Q uo ſic maiorē prorſus conferret honorem
O ddoni.nato famoſi regis amando:
A egregiæ binas ſtirpis mittendo puellas,
V t ſibi quā vellet ſponſam licito ſociaret.
A ſpectu primo:ſed mox Eadit veneranda
I ure placens cunctis habitu ſummæ bonitatis.
R egali nato cenſetur congrue digna.
H ec illi dulcem peperit clariſſima prolem
N omine Ludulfum.tantis genitoribus aptum:
Q uē populus merito dilexit amore tenello.
E xoptans prolongari vitam ſatis ipſi.

Henricus morit̄ & Oddo in regē vngitur:

Stis ſic habitis:inſtabat deniq; finis
Henrici regis.cuius mortē gemit omnis
Illius imperio populus iuriq; ſubactus:

Q uo nam defuncto:regnū ſuſceperat oddo
E iuſdem primogenitus regis venerandus:
E t voto cuncti iam reſpondente popelli
V ngitur in regem (chriſto preſtante) potentem:
C ui rex gratiolæ cœli munuſcula tantæ
C ontulit:vt digne cunctis celeberrimus ipſe
G eſtorum reges fama precelleret omnes:
O ceanus refluis quos iam circūfluit vndis:
I nſuper e tantis ipſum ſacra dextra potentis
P rotegit inſidiis:occulta fraude paratis.
E t tam magnificis ornat perſepe triumphis:
V t credas regem Dauid regnare fidelem.
I am nunc antiquis fulgentē rite triumphis.
N ec ſolum gentes frenis moderat bonitatis:
Q uæ prius imperio patris dederant ſua colla:
S ed multo plures certe ſibi vindicat ipſe:
S ubdens gentiles chriſti ſeruis nationes.
Q uo pax æcclesiæ fieret ſtabilita ſacratæ.
A d bellum certe quotiens proceſſerat ipſe:
N ullus erat populus (q̄muis virtute ſuperbus)

L edere qui poſſet vel exuperare valeret
I pſum cœleſtis fultum ſolamine regis.
E ius nec ceſſit telis exercitus vllis.
N i ſua ſpernendo forſan regalia iuſſa:
I llic pugnaret: quo rex idem prohiberet.

Henricus ducit in vxorē Arnulphi filiā Iudittā:

T dux Henricus frater regis venerandus:
a Princeps in regno fuerat tūc nempe quieto
Poſt regem plebi merito venerabilis omnī
Q ui ſibi condigne lægali iunxit amore
A rnulphi natam ducis ægregii generoſam.
N omine Iudittam. vultus ſplendore coruſcam.
A c fulgore magis cunctæ nitidam bonitatis
H is ita digeſtis: fuerat pax vndiq; noſtris.
A d tempus modicū: libitoq; minus populorum:
B ellorum certe ſeuo clangore tacente.

Henricus Ottonis frater ab Euerhardo capitur & a fratre liberatur.

Q uam tranquillū ridens deduceret æuum
o Fortunata ſatis noſtræ reſpublica gentis:
Quæ nimis imperio regis regit̃ ſapientis:
S i nō antiqui mala calliditas inimici
T urbaret noſtrum ſecreta fraude ſerenum.
D eniq; deuictis alienigenū bene telis:
E xoritur noſtris ſubito diſcordia fortis.
L eſerat & plebem bellum ciuile fidelem:
P luſq̄m bellorum ſtructura frequens variorum.
H uius cauſa mali fuerat nō parua dolendi.
D eniq; cōflictus quorundā nō moderatus:
E x quibus Henrico quædam pars mēte benigna
D euouit regis fratri ius vernulitatis.
P ars euerhardo Comiti ſtudiū famulandi.
A t cum quiſq; ſui peteret ſolamina domni:
H inc grauior dominis diſcordia naſcitur ipſis.
T andem perœrte conflictu progrediente:
P redictus preſes male collectas legiones
M ox ad caſtellum badulini capiendum
E x improuiſo mittens: ſub nocte nigella:
D uxit captiuū fratrem regis generoſum
H enricum. vinclis palmas ſtringendo cruentis
E ius candidulas. ornamētis magis aptas.
A tq; ſuas gazas diſperdens, q̄mnumeroſas:
A d ſua mox prolem ſecū deduxit herilem.
V titur vt ſocio proprii domini quoq; nato.

Q uo rex comperto: merens ſub corde ſecreto:
D efleuit triſtis nimiū miſerabile factum.
V ix quoq; germani damnū patiens graue chari:
N obile mox Abrahæ factum ſequitur patriarchæ
Q uod miſerans egit: dum Loth ex hoſte redemit.
M ilitibuſq; ſuis ſummo conamine lectis:
N ecnō immodica toto de gente caterua:
P ompa regali pergit ſolamina fratri
F erre ſub ingenti cordis languore dolore.
N ec mora quem venit fratrē refouere redemit.
A uctores tanti cōdemnauitq; piacli.
S uſpendens quoſdā ligno reprobis reparato.
Q uoſdam de patria mandans diſcedere chara.

Secūda cōſpiratio Euerhardi cōtra ottonē primū

Is bene diſpoſitis regis iuſſu ſapientis:
h Protulit antiqui rurſum mala fraus inimici
Inuentum ſceleris primo mage deterioris.
C unctis horrendum ſeclis. meritoq; ſtupendum.
D eniq; predictus poſtq̄m rediens euerhardus
P reſes ab exilio: patriam remeabat amandam:
H oc ſibi graciola regis preſtante benigna:
G iſberto comiti vinclis ſociatus amoris.
C onſiliū dederat (quod nō tibi chriſte placebat)
V t caperent iuſtum regem domini benedictum.
E t quod plus iuſto. nō iuſtam vim faciendo:
I llum mox proprio depriuarēt male regno.
H oc quoq; conſiliū: peruerſa mente repertum:
H einrico regis fratri ſuaſere fideles.
M ulcentes nimiū verbis ipſum male blandis:
Q uo prius illatum nollet iam reddere damnum.
I pſorum votis ſed plus parendo nefandis.
S uſciperet regnū depulſo fratre regendum.
Q ui male blanditis tandem victus ſuadelis:
P rohdolor ipſorū ſe promiſit fore promptum
V otis. ac firmis hoc confirmauerat orſis.
S ed ſpero certe nō ſe ſic corde tenere:
I llis conſenſum ſed vi prebere coactum:
Q ui male nanq; ſpei vacuæ ſolamine capti:
S perabāt regem populis olim dominantē:
I pſorum fragili citius ſubiicere iuri.
S ed rex de cœlis iudex æquiſſimus orbis
C unctorum ſolus qui cognoſcit cogitatus.
Q ua nam mortalis potis eſt diſperdere cordis
C onuentum: tanti ſceleris virtute potentis

D extræ confregit. qua cuncta creata creauit
S cilicet inſidias chriſti domino reparatas:
V ertit in auctores tanti meritoq; piacli.
Q uiq; ſuo laqueos domino tendere malignos:
E x ipſis ipſi primũ ſunt illaqueati.

Vincunt ab Oddone Euerhardus & Giſbertus.

On me plus licito tantæ ſophiæ fore iacto
Vt ſperem plene verbis edicere poſſe:
Quanta graciolæ chriſtus virtute ſupernæ:
S epius hunc ipſum regem digne benedictum
F ecit multiplices ſaluũ percurrere fraudes.
N ecnon inſidias hoſtili parte paratas.
S ed nec hoc fragilis fas eſſe reor mulieris:
I nter cenobii poſitæ ſecreta quieti:
V t bellum dictet quod nõ cognoſcere debet.
H ec perfectorum ſunt conſeruanda virorum
P rincipiũ quod cunctorũ finis quoq; regum.
H oc dico ſolum: recte quod dicere poſſum.
S udori quis poſſe dedit ſapientia mentis:
O mnia compoſitis ſapienter dicere verbis.
Q ui ſolus ſemper fecit miranda potenter.
Q uiq; dauid regem totiens de fraude fidelem
E ripiens ſauli: ſceptrum regni dedit ipſi.
H unc pariter regem: Dauid pietate ſequentẽ:
P rotexit de millenis perſepe periclis.
D eniq; cum ſolus perpauco milite ſeptus
E ſſet ab aduerſis circũdatus vndiq; turmis:
I nſuper atq; fugam propriæ partis male factã:
P ectore merenti ferret nimiũq; dolenti:
C redere nec paucis ſeſe preſumeret ipſis.
I llum qui reliquis nõ deſeruere relapſis
S ed ratus tantum ſe mox grauiter moriturum:
O tius auxilii fultus virtute ſuperni:
M iratur turbæ ſe iam ſuperare cruentæ
T antas abſq; ſue fraudis diſcrimine vitæ.
A t ſi forte ſuos pugna creſcente ſiniſtra)
A udiuit ſocios lætali vulnere leſos.
P redicti regis: lacrimans mox vtitur orſis.
Q uæ merens dixit triſti cum pectore ſenſit.
I ctibus angelici populũ gladii periturum:
E n qui peccaui. dixit. facinuſq; peregi
H inc ego vindictæ dignus ſum deniq; tantæ.
H y quid fecerunt: damnũ qui tale tulerunt.
I am nunc chriſte tuis parcens miſerere redẽptis:

N ec premat inſontes iuſto plus vis inimica.
H as igitur preculas miſerans diuina poteſtas:
P arcebat regis ſolita pietate miniſtris.
E t dedit optatum miſerans ex hoſte triumphum:
I uſto predictos comites examine perdens.
I pſo namq; die quo decepti vacua ſpe:
S perauere ſuis cōſtringendū fore vinclis
R egem.qui merito tenuit regalia ſceptra.
E x improuiſo preſes proruperat vdo.
A dducendo quidem multā ſecum legionē.
A c ſubiit validum forti luctamine bellum.
N ec mora percuſſus periit gladiis euerhardus.
G iſbertus ſeuis fugiens quoq; mergit̄ vndis.
A t rex interea neſcit tam forcia bella:
A uerſo quid ni reſidens in littore rheni.
N ec tunc auxilii ſciuit ſolamina tanti:
I am miſerante deo ſubito caſu ſibi miſſa.
D eniq; dum pugnæ ſenſit diſcrimina tantæ:
H aud gaudens inimicorū de morte ſuorum.
S ed plus tantorū merens de cede virorum:
S umpſit nō modicum Dauidis merore lamētum
Q ui ſuper occiſum doluit regem pie ſaulum:
A ſt vbi victores læti venere. videntes
I llius fuſis vultum lacrimis madefactum:
H aud aptum tanto luctum dixere triumpho.
S ed reddi grates regi debere perenni:
Q ui tunc impleri fecit pietate fideli:
Q uod patet in libro regis ſcriptū ſalomonis.
D icentis.iuſtum de triſticia liberandum.
N ec nō iniuſtum pro iuſto mox fore dandum.
H is mentē regis demulcendo ſuadelis:
I pſum triſticiā cogunt deponere tantam.
E t bene victrici congaudentē legioni:
S e poſt bella ſuis blandū prebere miniſtris.
Q ui nam læticiā vultu mōſtrans moderatam:
S ed clam ſubtriſtem ſeruans in corde dolorem.
R eddebat grates ymo de pectore chriſto.
N on dederat propriis ipſum quia tunc inimicis
P redam.ſed dextra protexit rite ſuperna.
I pſius titulum tanti clarūq; triumphi
N on ſibi.ſed chriſti deſignauit pietati.

Tercia conſpiratio in cedem Oddonis per Henricum fratrem eius.

Iis ita digeſtis modicum tempus requieuit.

Ciuilis belli populus luctamine laſſus.
Sed nec ſic veteris finem ſumpſit dolus hoſtis:
Qui ſemper fragiles temptat peruertere mentes.
Poſt factum facinus ſuadens ſuperaddere peius
Fertur perecrte quorũdã pectora bile
Tanto peſtiferi tandem penetrare veneni:
Vt mortem regi vellent inferre fideli.
Ipſius & fratrẽ populo preponere regem.
Nec timuere diem paſchæ ſanctũ maculare:
Si poſſet fieri: fuſo cum ſanguine iuſti.
Sed non conſenſit tanti cõmiſſa piacli
Agnus paſchalis: qui pro nobis redimendis
Se dedit electum patri moriens holocauſtum.
Sed mox conſiliũ cunctis nudauit eorum.
Et ſic inſontis ſaluatus erat bene ſanguis.
Quiq; rei placiti ſunt inuenti ſceleroſi:
Pro modulo culpæ pœnis damnant̃ amaris:
Quidam iudicio condemnant̃ capitali.
Quidam de patria longe pellunt̃ amanda.

Deſcribitur penitencia henrici propter cõ/
iurationem in regem fratrem.

Poſt hec henricus frater regis generoſus:
Chriſti gratiola tactus ſub corde ſecreto:
Secum tractauit: ſummoq; dolore reuoluit
Contra iuſticiã quicquid perfecerat vnquã.
Hoc quoq; defleuit nimiis perſepe lamentis.
Quod male blanditis horum ceſſit ſuadelis:
Ipſum qui verbis corruperunt ſymulatis.
Sed q̃muis talem ferret ſub corde dolorem:
Preſentare tamen ſpacii per tempora longi
Non ſe regali preſumebat faciei.
Abſens ſed cordis ſtudio florente dolentis:
Optabat veniæ dari munus ſibi dulce.
Tandem perecrte forti deuictus amore:
Ilico penalem proiicit de corde timorem.
Et ſub nocturnis nimiũ ſecreto tenebris:
Adueniens in regalem ſe contulit vrbem.
In qua natalem regis celebrare perennis
Rex pius obſequiis cepit ſolenniter aptis.
Depoſitiſq; ſuis ornamentis precioſis:
Simplicis & tenuis fruitur velamine veſtis:
Inter ſacratos noctis venerabilis hymnos.
Intrans nudatis templi ſacra limina plantis.
Nec horret hyemis ſeuũ frigus furientis.

S ed prono ſacram vultu proſtratus ad aram:
C orpus frigoreæ ſociauit nobile terræ.
S ic ſic merentis toto conamine cordis
O ptans preſtari veniæ munus ſibi dulcis:
Q uo rex comperto: victus pietate benigna:
I nſtantiſq; memor feſti cunctis venerandi:
I n quo cœlicolæ pacem mundo cecinere:
L æti rege ſuo tenera de virgine nato:
V t pie ſaluaret mundũ merito periturum:
P ro dici tantæ pacem portantis honore
C ondoluit: miſerans fratri cõmiſſa fatenti.
A tq; ſuam pie graciolam cõceſſit habendam:
I lli cum veniæ dilecto munere plenæ.

Henricus Bauariæ dux eligit̃. & hungari bello victi per eum & Bauari.

Ecnõ poſt aliquot ſpacii tẽpuſcula parui:
n Ipſius iuri proceres ſubiunxerat omnes.
Famoſæ nimiũ gentis Baioariorum:
I pſum nempe ducem merito faciendo potẽtem:
E t poſt hec vltra fuerat diſcordia nulla.
I nter eos. animis fraterno fœdere iunctis:
A uares q; per hunc ſeui ſepiſſime victi:
P oſt hec oddonis regnum regis ſpacioſum
N on ledunt telis (conſueto more) cruentis.
T angere nec contingẽtes audent nationes:
E x terrore ducis tanti nimiũ tremefacti.
H ic quia prudentis functus valitudine mentis:
H is hominũ monſtris bellis obſtans iteratis:
A d nos pergendi calles recluſerat omnes.
I nſuper & primus chriſti bene nomine tutus:
A udenter cũ ſubiectæ plebis legione
E iuſdem populi patriã peciit ſceleroſi:
I mpugnans gentẽ cunctis retro namq; rebellẽ.
S cilicet & ſpoliis rerum captis variarum:
Q uas ſibi cõmunes collegerũt prius hoſtes:
O rbis perplures deuaſtantes regiones.
V xores procerũ: ſoboles rapuit quoq; dulces:
E t ſic proſtratis rediit gaudens inimicis.

Vxor Henrici regis Iuditha moritur.

Stis ſic habitis: properata diecula triſtis
i Venerat ingentẽ noſtris augendo dolorẽ.
In qua: preſulgẽs meritis regina ſupremis
I udithe: preſentis vitæ diſceſſit ab oris
I pſius imperio genti faciens famulanti

T riſticiã.necnõ nimiũ cordis cruciatum.
E ius in abceſſu magno quã deniq; luctu
E t nõ immerito fleuit plebecula cuncta.
Q uã plus maternæ fouit pietatis amore.
Q uã dominatricis iuſſis cõfringeret artis.
C ui licet a chriſto requiẽ ſine fine perennẽ:
N ecnõ læticiam iuſtis retro reparatam:
P reſtari citius iam nõ dubitauerit vllus.
Q ui meritũ vitæ ſciuit laudabile caſtæ.
I pſius ac mitem.geſſit quã deniq; mentem.
A ttamen humanæ pro conſuetudine cauſæ:
N on mirum populus planctũ ſibi ſumpſit amarũ
D um ſibi tam ſubito fuerat ſpes tanta ſubacta.
E t facies dominæ nimiũ regalis amandæ.
N ecnõ ſubiecti preful gens gloria regni:
M andatur terræ gremio ſeruanda ſub amplo.
D onec aſſurgat:nõ corruptũq; reſumat.
Q uod nunc includit tumulus prenobile corpus.

Luidulfus Henrici filius & filia Lingarda.

Acc igit' puerũ ſupra paucis memoratum
h Acriter orbatum dimittebat Luidulfum.
Fœminei dulcem ſexus vnã quoq; prolem:
N omine lingardam:ſumma bonitate coruſcam.
M oribus & facie ſimilẽ matri venerandæ.
I n quas percerte ſoboles mox ſtirpis amandæ
A ffectu cordis populus deducitur omnis
M agno. pro meritis ſummis vtriuſq; parentis.
S ed magis ac iuſte dulci feruebat amore.
E rga regalem puerum dominũ Luidulfum.
I pſum ſpe mentis tota cõplexus amantis.
H icq; ſibi naturales imitans bene mores:
E xtiterat cunctis blandus dulcedine mentis.
M anſuetus:clemens.humilis.nimiũq; fidelis.
H inc quoq; gratiolã(chriſto preſtante benigno)
T antam promeruit:meritã digneq; recepit.
G entibus in cunctis patris imperio religatis:
V t quicũq; ſuæ ſaltim per paucula fame
V erbula conciperet latebris propenſius auris:
I pſius in dulcem totus reparetur amorem.
A bſentem venerans animis dominũ ſtudioſis.
Q uem pater ægregius rex & ſenior venerandus:
D ilecte matris mortẽ grauiter pacientem:
A ffectu patrio:necnõ pietate benigna:
D igno percerte iam ſublimauit honore.

S ubiectis faciens regni digne dominari.

Conradus fráciæ rex ducit luidgardá. & Ludulfus ducit Idam: Hermáni ſueuorꝫ ducis filiá. ſic franci & ſueui oddonis obediũt imperio.

Ecnõ luidgardã: ſimili cauſa venerandam:
n Vnica fœminei quæ ſpes ſexus fuit illi:
Gratiola parili coluit. prouexit. amauit.
H anc quoqꝫ conrado vinclis ſociauit amoris.
A egregio ſtrenuoqꝫ duci nimiũ quoqꝫ forti.
M unere qui talis dignus conſtabat honoris.
V tqꝫ ſuo ſubdi nato faceret Luidulfo:
M ultum deuotæ perfecto mentis amore:
F rancorũ gentis dominos prenobilis almos:
N ecnon primates ſueuorũ ſcilicet omnes.
I pſi legali perpulcram fœdere iungi
I dam iuſſit. hermãni natam ducis almi.
Q ui fuit illuſtris princeps in partibus illis.
H æc quoqꝫ regalis fuerat conſorcia prolis
P ro meritis propriæ probitatis digna ſubire.
A c vice reginæ ſummo veneratur honore:
R ege iubente quidem per conſuetã pietatem.
I llam nec habitare locis voluit ſegregatis.
R ex idem nati digne ſuccenſus amore.
S ed ceu reginam regnũ tranſire per amplum.
Q uo ſic dilectus ſentiret filius eius:
D ulcia gratiolæ ſemper munuſcula magnæ.
I pſi cum ſponſa regni ſociatus in aula.

Lothari9 rex Italiæ morit᷑. & regnũ Atelheyde Rodulfi filiæ relinquit᷑. Illa per Berengarium regno ſuo priuatur. & incarceratur.

Nterea rex Italicus grauido lotharius
i Infectus morbo: mundo diſceſſit ab iſto:
Italiæ regnum linquens: merito retinendũ
S ummæ reginæ. ſibi quã ſociauit amore.
R egis lodulfi fuerat quæ filia magni.
E dita magnorum longo de ſtemmate regum:
C ui nomen clarum dictauit ſumma parentum.
N obilitas illam digne vocitans athelhaidam.
H ec quoqꝫ regalis formæ preclara decore.
A tqꝫ ſue cauſis perſone ſedula dignis
F actis regali reſpondet nobilitati.
S cilicet ingenio fuerat prelucida tanto:
V t poſſet regnum digne rexiſſe relictum.
S i gens ipſa dolum mox nõ dictaret amarum.

D eniq; defuncto quem predixi lothario.
P ars quædam plebis:fuerat que retro rebellis:
M enteq; peruerſa propriis dominis inimica:
R eſtituit berengarii regnum ditioni.
Q uod patre defuncto raptum violēter ab illo.
O lim per regis manus deuenit hugonis.
O ptato certe qui ſublimatus honore:
D etegit inuidiæ quicquid ſub pectore triſti
G eſſit.dum regni defleuit damna paterni.
F elleq;(plus iuſto)cordis ſuccenſus amaro.
F udit in inſontē concretum quippe furorem.
I niuſtam vim reginæ faciens athelheithæ.
Q uæ regnans:illi damnū nō fecerat vllum.
N ec ſolum celſæ ſolium ſibi proripit aulæ:
S ed ſimul erarii clauſtris eius reſeratis:
O mne quod inuenit dextra tollebat auara.
A urum cum gēmis:varii generis quoq; gazis:
N ecnō regalis ſertum prenobile frontis.
O matus nec particulā dimiſerat vllam.
N ec timuit propriis illam ſpoliare miniſtris:
O bſequiis quoq; perſonis regalibus aptis.
R egaliq; potentatu:miſerabile dictu.
P oſtremo quoq; pergendi:pariterq; meandi:
Q uo vellet libertetē male denegat omnem.
S olam cū ſola cōmittens namq; puella
S eruandā:cuidam comiti ſua iuſſa ſequenti.
Q ui iuſſis captus regis nō iuſta iubentis:
N on metuit propriā culpæ ſine crimine domnā
C lauſam carcereis clauſtris ſeruare cubili.
C ircum diffuſis cuſtodum deniq; turmis.
V t mos perſonas eſt ſeruari ſceleroſas.
S ed qui de vinclis petrū tollebat herodis:
H anc quando voluit miti pietate redemit.

Quomodo in carcere fuit liberata per
epiſcopum Adelhardum.

Erte dum variis animo foret anxia curis:
c Nullaq; ſpes ſibimet certi ſolaminis eſſet:
Preſul Adelhardus factū deflēs miſerādū:
V ixq; ſuæ damnū charæ paciens graue domnæ:
I lli tranſmiſit miſſum mox namq; ſecretum.
V tq; fugam caperet monitis ſuaſit ſtudioſis.
A c peteret muris vrbem ſtructā bene firmis.
Q uæ caput ipſius conſtabat pontificatus.
H ic loca preſidii mandans tutiſſima certi.

I lli condignū quoq; preberi famulatum:
H is nam regales monitis pulſantibus aures:
I nclita demandans Elis regina benignis.
L ætior exoptat vinclis abſoluier artis.
Q uid faceret tamē ignorat. quia nulla placebat
I anua. quæ ſomno preſſis cuſtodibus alto
I llam nocturnis pateretur abire ſub horis.
S ed nec perſonā charā in famulatibus vllam
S ubiectam ſibi: carcereis poſſedit in antris.
I pſius implendis eſſet quæ ſedula iuſſis.
N i ſupradictā ſolūmodo namq; puellam:
N ecnō preſbyterū vitæ laudabilis vnum.
H is vbi cōtinuis narraret cuncta lamentis:
Q uæ merens animo multū voluebat amaro.
V oti cōmunis placito: viſum fuit illis:
R es melius verti: ſtudio ſi forte latenti
S ub terra foueā facerent fodiendo ſecretam.
P er quā de vinclis poſſent euadere duris.
H ec ita per certe conſtat completa fuiſſe.
O tius auxilio chriſti preſente benigni:
N am caute fouea iuxta placitum reparata:
A duenitq; libertati nox apta recenti:
I n qua dum ſomnus plebis proſerperet artus.
T antū cum ſociis regina piiſſima bonis
C uſtodum fraudes fugiens euaſerat omnes.
A tq; viæ ſpaciū noctis ſub tempore tantum
P ertranſit: plantis quantū valet ergo tenellis.
S ed mox vt ſciſſis ceſſit nox furua tenebris:
A tq; polus radiis cepit palleſcere ſolis:
A bſcondens in ſecretis ſe cautius antris.
N unc vagat in ſiluis. latitat nunc deniq; ſulcis.
I nter maturos Cereris creſcentis ariſtas.
D onec nox ſolitis rediens induta tenebris:
O btegit rurſum nebulo terram tenebroſo.
T unc iterato viam ſtuduit pcurrere ceptam.
Q uerit̃ per diuerſa loca Atelheyda regina.
Eniq; cuſtodes illam nō inuenientes:
d Narrabāt factum comiti multū tremefacti
Cura cui conſeruandæ fuit inclita domnæ.
Q ui terrore grauis percuſſus corde timoris:
P ergit cum ſociis illam perquirere multis.
E t cum deficeret: nec iam dinoſcere poſſet:
Q uo regina ſuū tulerit clariſſima greſſum:
D etulit ad regem Berengariū timidus rem.

H ic quoq; cōtinuo nimiā cōuerſus in iram.
C ircūquaq; ſuos ſubito mittebat alumnos.
P recipiens illos nullum tranſire locellum.
S ed caute cunctas iam perluſtrare tenebras.
S i forſan latebris regina lateret in vllis.
I pſeq; cū fortis ſequitur turba legionis.
C eu qui vult hoſtes bello ſuperare feroces.
E t rapido ſegetem curſu peragrauit eandem:
I n cuius ſulcis latuit cunc domna recuruis.
H æc quam querebat cereris contecta ſub alis.
S cilicet huc illucq; locum percurreret ipſum:
I n quo nō paruo iacuit terrore grauata.
F t quāuis circūpoſitos diſiungere culmos
N iſibus extenta cunctis temptauerit haſta:
N on tamen inuenit: chriſti quā gratia texit.
A ſt vbi confuſus rediit: nimiū quoq; laſſus:
P reſens Adelhardus mox aduenit venerandus.
I nduxitq; ſuam gaudenti pectore domnam:
I ntra namq; ſuæ muros vrbis bene firmos.
H icq; ſibi digne toto ſeruiuit honore.
D onec maiorem chriſto miſerante decorem
R egni ſuſcepit. pridem quē meſta reliquit.

Oddo intrauit Rhomā. & ducit in vxorē Atel/heydam. miſſo prius Ludolfo filio: vt res Italie exploraret. & adelhait in germaniā duceret.

d Eniq; noſtrates quidam: tunc experientes
Reginā domino deſolatam fore charo.
Cuius predulcem guſtauere pietatem.
C rebrius oddoni magno tunc deniq; regi
A uguſto: ſed Rhomani nunc deniq; regni:
N ullam dicentes aliam cōſiſtere dignam:
T ecta ſub ipſius thalami regalia duci.
P oſt obitum domnæ flendum cunctis eadithæ.
E t rex lætatus tantæ dulcedine famæ:
P ectore voluebat tacito per tempora longa:
Q uo pacto ſibi reginā cōiungeret iſtam:
Q uæ fuit inſidiis regis circūdata tantis.
V enit & in mentem: predictū deniq; regem
Q ui quondā patriis fuerat depulſus ab aruis:
E ius & auxilio citius miſerante reductus:
I ngratum fore nunc donis tantæ pietatis.
H inc quoq; mox aditum ſibimet ꝓuiderat aptū:
I pſius Italicū iuri ſubiungere regnum.
H oc vbi colloquio ſenſit narrante paterno.

P atris amor verus:ſpes & gentis Luidulfus:
N on ſua ſollicitans patris ſed cōmoda tractans:
P erpaucis ſecum ſociis ſecreto reſumptis
I taliam peciit.fortiq; manu penetrauit.
E xortans patris imperio populū dare collum:
M oxq; redit clarum referens ſine marte triūphū:
Q uo rex cōperto(populis narrātibus)Oddo:
C orde ſuper natum læto plaudebat amandum.
I pſius cauſa qui iam diſcrimine tanta
A udacter ſubiit.gentem turbando ferocem.
V tq; labor talis nō fruſtraretur amoris:
I pſe quidem gentē feſtinus adiuit eandem:
P lebis nō parua propriæ comitante caterua.
R egalis pompæ vario comptuſq; decore.
A lpibus accinctas altis intrauerat oras.

Berengarius aduentū Oddonis in Italiā audiens:papiā ſe contulit:quā Oddo cepit.

Is Berengarius cōpertis:obſtupefactus:
h Non bellum mouit regi.nō obuius exit:
Sed ſe ſaluandū:caſtello protinus apto
I ntulit.in tutis poſito firmiſq; locellis.
A t rex famoſus noſter virtute ſuperbus:
A udacter ſatis ignotas pertranſiit oras.
I talici papiam regni cepit quoq; domnam.
Q ua certe capta:cuncti velut agmine facto
Q uerētes regem proceres venere recentem.
C ertabant q; ſuo iuri ſe ſubdere magno.
Q uos nam more ſuo ſuſcepit mente benigna:
P romittens ipſis eius munus pietatis:
S i poſt hec illi ſeruirent mente fideli.

Oddo nupcias cū Athilheyda papiæ celebrat.

Stis ſic habitis:crebro tractamine cordis
i Reginæ ſatis ægregiæ memor ē adelheythe
Regalem certe cupiens quādoq; videre
I pſius faciem:cuius didicit bonitatem.
V nde quidam mandatelis ſecrecius actis.
Q ue fuerant pacis:necnō predulcis amoris:
S ub ſigno fidei firmæ mandauerat illi.
H oc quoq; ſuadelis exhortabatur amicis:
V t celeri papiam curſu peteret populoſam
V rbem.quā cum triſticia dimiſit amara.
Q uo preſtante ſacra regis pietate perennis:
H ic modo ſublimem gaudens captaret honorem.
Q uo prius ingentem fuerat perpeſſa dolorem.

H is mandatelis ceſſit regina benignis.
E t quo iuſſa fuit pariter comitātibus iuit
P ermultis ſubiectorū cuncis populorum:
V t rex hos ſenſit: cuius mandamine venit.
I pſius henricū fratrem precepit amandum
H uius in occurſum regredi trans litora padi:
V t ſublimandā regni ſplendoribus heram
T anti compoſitus ducis ornaret famulatus.
Q ui ſtudio mentis precepta ſequēs ſenioris:
E greditur certe cum regali legione.
C aſtraq; reginæ gaudens petiit venerandæ.
I n quis cum ſociis reſidebat deniq; multis.
I llam condigne ſummo comitatus honore.
D onec regali preſentaret facici
Q uæ merito regi ſtatim placuit ſatis ipſi:
E ligiturq; ſui conſors digniſſima regni.

Oddo rebus Italiæ compoſitis: cum regi/na vxore Saxoniam petit. & Conrado papiam & Italiam cōmittit.

Vnc rex ſe nouitate rei cernens retineri
t Tēpore ne patrias inſtāte rediret ad oras:
Luidulfum placuit charū premittere natū:
V t gens ſaxonū fortis volitaret ad illum.
E t regnum ſub patrono ſtaret vt bene tanto:
Q ui parens iuſſis deuota mente parentis:
A d patriam rediit. curam regniq; recepit.
O mnia prudenter: necnō nimiū ſapienter
C omplens. in patria que tunc fuerant facienda.
I nterea dux Henricus regis venerandus:
F rater: in Italia cordis conamine ſummo
O bſequiis operā geſſit regalibus aptam.
O fficiū nō germani ſolūmodo chari:
S ed mage ius ſerui ſtudio cōplendo benigni:
H inc nō immerito regi placuit ſatis ipſi.
E ſt quoq; reginæ fraterno vinctus amore:
A ffectuq; pio fuerat dilectus ab illa.
T unc rex Italie peragrauerat vndiq; regnum.
P rimates regni propriæ ſubdens ditioni.
H is quoq; completis: iuxta votūq; locatis:
N e Beringarius regnū raperet ſibi rurſum:
C onradum cū non paucis ex agmine lectis:
I n papia reſidere ducem iuſſit ſapientem.
C ui veneranda ſuæ dederat conſorcia natæ:
I pſeq; cōtinuo rediit cum cōiuge clara:

I ntendens patriæ ſedem feſtinus adire.
Q uem gauiſa quidem plebs ſuſcepit venientem.
A ltithrono grates ſpargẽs ſuper æthera dulces.
Q ui miſerando ſuæ plebis ſolita pietare:
Q uem pius elegit:regem cũ pace reduxit.

Conradus ducit Berengariũ ad Oddonem
quem Oddo regno Italie reſtituit.

Ac ita lætícia dignis rebus celebrata:
h Aduenit dux conradus cũ pace reuerſus.
Adducens Berengariũ ſupra memoratũ:
I pſius ingenii captum ſic arte profundi:
G ratis vt oddoni venit ſe ſubdere regi.
T unc iidem rex qui ſemper fecit ſapienter:
H unc regem certe digno ſuſcepit honore.
R eſtituens illi ſublati culmina regni.
I ſta per certe tantum ſub condicione:
V t poſt hec cauſis non contradiceret vllis:
I pſius imperio multis longe metuendis.
S ed ceu ſubiect9 iuſſis eſſet ſtudioſus.
H oc quoque ſollicitis decreuit maxime dictis:
V t poſt hec populum regeret clementius ipſum:
Q uem prius imperio nimium contriuit amaro.
Q ui ſe cõplendis ſimulans promtum fore iuſſis:
O tius abceſſit. patriam lætusq; petiuit.

Berengarius reſtitutus: rurſus
bellum in Italia mouet.

St vbi ſublimem regni poſſederat arcem:
a Leſus ſuadelis quorundam namq; ſiniſtris
Mox infœlici grauiora quidem iuga genti
I nfert vi magna. pro deſpectu ſibi facto.
S e regnum precio conteſtans emere magno.
N. ec fore culpandum: ſi ius fregiſſet auorum.
S ed magis Oddoni culpæ meritum reputari
I pſi: primates plebis qui venderet omnes.
H æc res ad regem mox vt peruenit eundem:
I n Beringarium iuſta ſuccenditur ira.
C orde ſuper populi damnis merens miſerandi.
I n meliuſq; ſtatũ ſtatuit cõuertere rerum.
E t faceret citius: chriſti munimine fultus:
S i nõ fortune reſtaret cauſa ſiniſtræ.
N amq; decore ſui florente per omnia regni:
C um ſe gauderet cunctis fulgere ſecundis.
P rotulit antiqui renouata lues inimici.

F raudis cōmentum.cunctis per ſecla dolendum:
I am tunc pacificū temptans cōfundere regnum.
H oc vt quātotius poſſet patrare malignus.
R egni rectores primū turbauerat omēs:
S perans interitū plebis mox eſſe futurum.
D eniq; famoſi natus regis Luidulfus
V t cognouit:amiciciā ſignis ſatis aptis:
Q ua tūc perfectæ fidei dilexit amore
H enricū regis fratrem regina fidelis.
Q uodq; ſuæ fidei ſtudioſe ſubdidit omne.
T angitur interni iaculis ſecreto doloris.
H aud ira feruens:odii nec felle tabeſcens:
S ed ſuper amiſſo charæ genitricis amore.
E x ægri latebris ducens ſuſpiria cordis.
D eceptuſq; malis per multorū ſuadelis:
P ertimuit fragilis pro conſuetudine mentis:
Q uod poſt nō vti donis deberet honoris
C ondigni.ſed forte locum ſubire ſecundum.
Q uod fieri chriſtus nunquā permitteret equus:
S i ſtaret regnum iuſta ſub pace quietum.
A ſt vbi ſub triſti vultu ſepiſſime patri
M onſtratur meſtus:ſolito nec more ſerenus.
S unt qui decepti ſerpentis fraude doloſi:
S ed quo legalem patris hinc augeret honorem:
H is rex compertis:ex proſperitate fidelis
L ætatus prolis tota dulcedine mentis.
H ec illi mandat ſcriptis ex templo remiſſis:
I n ſeclum ſecli maneat laus omnipotenti:
Q ui dedit in tantis temet gaudere ſecundis.
G rates atq; tibi dentur chariſſime fili:
Q uem conſtare quidem penitus cognoſco fidelē.
H aud obſcura tuæ fidei.quia ſigna dediſti.
C um per te regnum cupiens augeſcere noſtrum:
S ignaſti nobis proprii decus omne laboris.
H inc ego gratanter que feciſti ſapienter
A ccipiens.vice cōuerſa condigna rependo.
H oc ipſumq; tibi regnum cōmitto regendum
I mperio ſubdi noſtro quod conſtituiſti.
P recipioq; tibi iuſſis dilecte paternis:
V t quem victrici populū dextra ſuperaſti:
A bſq; mora tecum facias firmare tenendum.
F œdus cum iuramēto ſtructum metuendo.
H ec dux Luidulfus decreta legēs venerandus:
L ætior ex mandatelis tantæ pietatis:

Iuſſus cū iuramento religat ſibi firmo:
Ad patris obſequiū populū digne moderādum.

Oddo ſecūdo Italiā petit & coronat̃ in impatorē.

Is bene diſpoſitis ſummo cū fœdere pacis:
h Ardens abſentis faciē meruiſſe parentis:
Cōiugis & charæ dulci deuictus amore:
Ac prolis geminæ longe poſt terga relictæ:
Poſt habitæ fines patriæ placuit repedare.
Quo poſt exilii pondus nimiū graue duri
Poſſet quādoquidē patriæ captare quietem.
Vtq; celer morulis hec impleret ſine cunctis.
Non iter optatū pondus tardauerit vllum:
Collectim patrias iuſſit premittere gazas.
Ipſius & faciem turbam precedere totam:
Quam belli cauſa ſecum deduxerat illo.
Promittens ipſum (vita comitante) futurum
Ad fines patriæ ſpacii poſt tempora parui.
Hoc quoq; melliflui verbis ſignauerit oris.
In quis caſtellis: in quis volunq; locellis:
Sumptus hoſpicii dignos ſibimet reparari.
Hac moti fama noſtrates deſiderata:
Affectu cordis gaudebant interioris.
Omneq; meroris pondus: cunctiq; doloris
Quod prius abſentis cauſa tulerant ſenioris:
Ex animo deponētes cōmuniter omnes:
Cauſam læticiæ duxerunt eſſe ſupremæ:
Si poſt paucorū meruiſſent ergo dierum:
Curſus promiſſi iuxta preconia læti.
Atq; ferens ſceptrū: capitis dyademate pulcrum:
Atq; ſui cultus omnes regalis amictus:
Ornatus ſed maioris ſuſcepit honoris.
Auguſto ſummo pariter mox conbenedicta.

Oddo factus Imperator: Berengariū in exi-
liū mittit: cū vxore Villa. papā deponit. &
rediens in Saxoniam filiū infantulū in cu-
nis in regem Aquiſgrani creat.

Actenus oddonis famoſi deniq; regis
h Geſta (licet tenui muſa) cecini modulādo:
Nūc ſcribenda quidē cōſtāt que fecerat idē
Auguſtus ſoliū retinens in vertice rerum.
Tangere que vereor. quia fœmineo prohibebor
Sexu. nec vili debent ſermone reuolui:
Qualiter inuicti duro luctamine belli
Obtinuit conſtructa locis caſtella marinis:

Q ue beringarius cōiunx poſſedit & eius.
A c illum iuramento cogente peracto:
M iſit in exiliū.miſera cum cōiuge Villa.
Q ualiter & recti cōpunctus acumine zeli:
S ummū pontificē quedā peruerſa patrantem:
E ius nec monitis dignantem cedere crebris:
S edis apoſtolicæ fraudari fecit honore.
C onſtituens alium rectoris nomine dignum.
Q ualiter & regno tranquilla pace quieto:
N oſtrates adiens illic.iterūq; reuertens.
I pſius prolem poſt illum iam venientem
S cilicet Oddonē:nutricis ab vbere regem:
A d faſces auguſtalis prouexit honoris.
E xemploq; ſui digne fecit benedici.
H ec igitur noſtris nequeūt exponier orſis.
S ed querunt ſeriem longe ſibi nobiliorem:
H inc ego tantarū prohibente grauedine rerum:
V ltra nō tendo.finem ſed prouide pono.
P oſt hec incepto ne ſuccumbā:male victa:
H is ita finitis:& ſummatim replicatis:
E ſt ingens regis pietas oranda perennis:
Q uo pius Auguſtum preſtet deducere noſtrum
I nſtantis vitæ tempus fœliciter omne.
E t fultos ſemper cunctis ad vota ſecundis:
E cclesiæ multos cuſtodes ſeruet in annos.
N obis ſolamen dantes clemencius Amen.

Finis operū Hroſuithæ Clariſſimæ virginis & monialis Germanicæ gēte Saxonica ortæ Impreſſum Norunbergæ Sub priuilegio ſodalitis Celticæ a ſenatu rhomani Imperii impetratæ.Anno Quingenteſimoprimo ſupra Milleſimum.

REGISTRVM OPERIS.
A.eſt quinternus.b.c.d.e.f.g.h.i.k.oēs quaterni.

duvvvr